RADU TEODORESCU

RĂBDAREA CREȘTIN ORTODOXĂ ÎNTR-O LUME GRĂBITĂ

Cugir 2018

CUPRINS

INTRODUCERE

Cartea de față adresează o temă pe care toți dintre noi o cunoaștem: răbdarea. Ce înseamnă să ai răbdare știe mai toată lumea: înseamnă să să știi să aștepți într-o situație în care lucrurile nu par că se rezolvă imediat. Totul este clar prin urmare în ceea ce privește răbdarea. Atunci de ce să mai vorbim despre răbdare și la fel de bine de ce să facem din răbdare o temă a unei cărți? Realitatea este că răbdarea este o temă mult mai complexă decât a ne aștepta rândul la magazinul alimetar sau a aștepta să fim văzuți de un medic în cabinetul său. Răbdarea este de multe ori un exercițiu de viață. Părinții trebuie să aibă răbdare cu creșterea copilului lor de exemplu. Sunt din ce în ce mai puțini părinți care sunt răbdători cu copii lor și creșterea acestora. Aceasta fiindcă se consideră că nu trebuie să stai să aștepți pentru ca ei să crească. Așa se face că unii părinți care nu "dispun" de răbdare în cele din urmă ajung de își abadonează copii prin cine știe ce orfelinate. Cum să stai și să îl vezi pe copilul tău crescând? Nu este prea mult? Vorbim de ani și nu de zile sau de săptămâni. Iată prin urmare că venirea oricărui dintre noi în această lume este un exercițiu de răbdare. Părinții noștrii trebuie să aibă răbdare cu noi să devenim din bebeluși adulți. Este fără doar și poate un exercițiu de răbdare pe care ei trebuie să îl facă. Este evident că răbdarea este un lucru prețios în lumea noastră și cei care nu îl au trebuie să îl cultive sau să îl câștige.[1]

Adevărul este că în lumea noastră funcționează următorul principiu: ne place ca cei din jur să aibă răbdare cu noi fără să ne ridicăm problema dacă noi avem răbdare cu cei din jur. Cu alte cuvinte ceea ce ține nu îți place altuia nu face. Ne place ca lumea din jurul nostru să fie înțelegătoare cu noi, să ne tolereze defectele și imperfecțiunile dar la rândul nostru noi în nici un caz nu trebuie să dăm dovadă de aceste realități. Ba sunt și unii care preferă ca lumea să aibă răbdare la infinit cu ei. Ei pot să fie fără de nici o îndoială mojici, meschini, duplicitari, înșelători și hoți și lumea din jur nu are de făcut decât să îi rabde la inifit. Este evident că o astfel de pretenție este eronată. Nu poți să aștepți răbdare de la cei din jur mai mult decât oferi tu la rândul tău răbdare. Este extrem de ușor să cerem de la semenii din jurul nostru răbdare fără ca noi să o oferim și fără ca noi să ne ridăcăm problema dacă suntem cu adevărat persoane răbdătoare. Este evident că o astfel de atitudine este eronată și greșită. Trebuie să fim persoane cu adevărat răbdătoare pentru ca în cele din urmă să le pretindem semenilor din jurul nostru să fie răbdători cu noi. Aceasta dacă voim să fim corecți sau cum se spune mai nou fair-play. Este bine să știm că acolo unde nu există, răbdarea este un fapt ce poate să fie deprinsă sau mai bine spus învățată. Această carte își propune să ofere o alternativă sau mai bine spus o cale de a deprinde răbdarea și cel care îi va citi paginile trebuie să știe că nu există o rețetă a răbdării pe care să o folosim asemenea unui preparat gastronomic. Cu alte cuvinte de cele mai multe ori câte persoane sunt atâtea căi există pentru a ajunge la răbdare.[2]

Dacă vom sta și ne vom medita mai mult vom vedea că sunt relativ puțini cei care se gândesc la răbdare sau care odată în viață au ajuns să își ridice cu seriozitate problema răbdării. Aceasta fiindcă chiar acest act necesită răbdare. Să stai și să meditezi la problema răbdării este un lux pentru foarte mulți. Aceasta fiindcă adevărul este că trăim într-o lume presată de timp. Avem din ce în ce mai puțin timp și avem atâtea de făcut. La răbdare eventual pot să mediteze călugării din mănăstiri dar noi cei din lume în nici un fel nu trebuie să ne pierdem timpul cu aceste metidații. De ce? Fiindcă sunt inutile. Sunt mulți care consideră că răbdarea este o problemă de instinct. Te naști cu răbdrarea și prin urmare tot ceea ce trebuie să faci este să îți dai curs instinctului. Cum se face totuși că sunt mulți care nu au acest *instinct al răbdării?* Lucrurile ar fi extrem de simple dacă răbdarea ar fi o problemă de instict dar adevărul este că nu nu este. Raportat la umanitate sunt puțini cei care au răbdarea în instinct. Aceasta fiindcă răbdarea este o faptă care se cultivă. Nu trebuie să ne bazăm pe instinct atunci când voim să fim răbdători. Aceasta fiindcă în cele mai multe cazuri o astfel de operație nu funcționează. Trebuie să fim mult mai atenți cu metodele prin care în cele din urmă răbdarea ajunge să se instaleze în sufletul nostru. În

---

[1] Serafim Alexeiev, *Răbdarea. Tâlcuire la rugăciunea Sfântului Efrem Sirul* (București, 2007).

[2] Autorul ar putea să fie întrebat dacă știe ce este răbdrarea sau mai bine spus dacă este o persoană răbdătoare? Nu mă consider o persoană răbdătoare mai mult decât alții. Totuși, ceea ce am putut concluziona este că dacă omul își ridică cu seriozitatea problema răbdării în cele din urmă va ajunge să o și dobândească. Răbdarea este mai întâi de toate un exercițiu de voință pe care orice om de bine poate să îl facă. Trebuie numai să vrei. Prin urmare în cazul răbdării este adevărat că trebuie să existe un acord dintre minte și voință. Trebuie să știi că răbdarea este o faptă bună și mai apoi este adevărat că *trebuie să vrei să fi răbdător*. Pentru mai multă lume afirmațiile de mai sus ar putea să fie nimic mai mult decât un truism psihologic. Chiar este necesar ca mintea și voința să fie în acord în ceea ce privește răbdarea? Răspunsul este da. Trebuie să fie un acord între minte și voință când voim să ajungem la răbdare. Aceasta este calea cea mai bună și mai sigură.

acest sens este adevărat că răbdrarea este mai mult o chestiune de dispoziție sufletească. Trebuie să avem o anumită dispoziție sufletească atunci când suntem rădbători. Aceata fiindcă dacă este să gândim lucrurile strict fizic vom vedea că nu avem nici un fel motiv serios să fim răbdători. De ce să fim răbători cu un subordonat de serviciu care este mai împărștiat? De ce să fim răbdători cu o persoană care gândește mai încet și își expune ideile cu greutate? De ce să fim răbdători cu partenerul nostru de viață care iubește mai lent și mai încet? De ce să fim răbădtori cu șeful nostru care se enervează atunci când lucrurile nu iasă cum scontează el? Evident că enumerarea ar putea continua. Dacă vom sta și vom analiza vom vedea că exercițiul răbdării este mult mai larg și mai extins în viața de zi cu zi decât am crede. Nu conștientizăm de cele mai multe ori răbdarea fiindcă adevărul este că modul nostru de viață contemporan este unul permanent pus pe fugă. Fugim în permanență în viață și ajungem în cele din urmă să nu mai știm cine suntem cu adevărat. Iată de ce răbdarea este un imperativ al zilelor noastre.[3]

Studiile și statisticile pe care specialiștii le-au făcut arată că răbdarea este un subiect care se află la periferia preocupărilor noastre. Aceasta fiindcă răbdarea nu este deloc populară. Când ai de a face cu un om dificil singurul lucru la care poți recurge este răbdrarea. Ce faci dacă nu o ai? Ei bine vei ajunge la concluzia că a venit timpul să îți ridici problema răbdării. Iată că răbdarea este un fapt practic și nu prea stă în multă teorie. Când avem de a face cu un om dificil trebuie să ne cultivăm răbdarea fiindcă numai așa vom ajunge în cele din urmă să evităm neplăceri. Într-o astfel de situație cea mai proastă soluție ar fi violența. Trebuie să știm că în lumea noastră sunt și oameni dificili pe care deși voim să îi evităm nu reușim să o facem întotdeauna. Este evident că violența nu rezolvă nimic. Pentru aceasta trebuie să mizăm mai mult pe răbdare. Răbdarea de cele mai multe ori este înțelegere. Când ai răbdare cu cineva mai mototol este o dovadă a unei solidarități umane de care cu toții trebuie să fim conștienți. Sunt din ce în ce mai multe voci în lumea noastră care ne spun că viața este mult prea scurtă ca să ajungem să fim răbdători. Pentru cei mai mulți dintre noi 70 sau 80 de ani de viață este un interval scurt. Așa se face că fiindcă viața este scurtă în cele din urmă nu trebuie să ne ridicăm prea mult problema răbdării. Trebuie să trăim viața la maxim fiindcă numai așa vom trăi cu conștiința împăcată că am făcut tot ceea ce ne-a trecut prin minte în această viață. Să fie viața noastră atât de scurtă că nu ne putem permite luxul de a fi răbdători? Adevărul este că o astfel de ipoteză este eronată. Vom ilustra cel mai bine cu un exemplu. Să ne aducem aminte de anii de școală când am învățat să scriem. Când pentru prima dată am luat creionul în mână tot ce am putut face cu el au fost probabil niște linii sau desene insipide. A fost răbdarea învățătorului nostru care ne-a făcut să articulăm creioanele din mânile noastre pentru ca ele în cele din urmă ele să se transformate scris. Ce s-ar fi întâmplat dacă în școală învățătorii nu ar fi avut răbdare cu noi? Am fi trăit probabil într-o lume de analfabeți și anagramați. Iată prin urmare că deși sunt mulți care consideră că viața este mult prea scurtă pentru a fi răbdător, răbdarea este una care dă rezultate și este cât se poate de eficentă.[4]

Trebuie să mărturisesc că atunci când am decis să scriu această carte am avut mai multe ezitări. Au fost ezitări care s-au legat de problema că pentru omul contemporan care este unul pus pe fugă mai în tot ce face o carte despre răbdare ar putea să fie anostă. Îmi aduc aminte și acum de regretatul părinte Ilie Cleopa de la Mănăstirea Sihăstria din România care avea obiceiul să le spună pelerinilor ce veneau să îl viziteze: răbdare, răbdare, răbdare, răbdare...și când ai terminat o iei de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare, răbdare și iar o iei de la capăt. Acceptul pe care părintele Ilie Cleopa îl punea pe răbdare mi s-a părut puțin deplasat. De ce să avem răbdare? De ce să fim răbdători? În firea lucrurilor este facem cât mai multe lucruri în cât mai puțin timp. Atunci avem senzația că trăim o viață din plin. Dacă faci cât mai multe lucruri în cât mai puțin timp adevărul este că pentru cei mai mulți dintre noi înseamnă că viața este frumoasă. Să fie oare lucrurile chiar așa? Au fost mai multe persoane care au mers la locul de muncă și pe drum le aruncau un salut printre dinți celor din fabrică cu care se întâlneau pentru ca mai apoi să se apuce de muncă. Aceste persoane au dus aceste mod de viață ani buni. Numai după ani buni în cele din urmă au realizat că deși muncesc cu mai mulți oameni la un loc și sunt parte din

[3] Ghiță Ciocoi (trad), *Cum să dobândim răbdarea* (Editura De suflet, 2015).

[4] Cei mai mulți dintre noi fiindcă nu ne prea ridicăm problema răbdării ajungem să vedem lucrurile subiectiv și trunchiat. Timpul nostru este prețios dar uităm că Dumnezeu este veșnic. Fiindcă Dumnezeu este veșnic credința în Dumnezeu ne face să vedem lucrurile din perspectiva veșniciei. Prin urmare este adevărat că viața omului este scurtă dar omul este o ființă care este chemată de Dumnezeu la veșnicie. Nu există grabă în veșnicie fiindcă în veșnicie nu există viitor și trecut ci numai un prezent continuu. Prin urmare dacă există veșnicie și noi prin credința în Dumnezeu ajungem să ne facem părtași veșniciei de ce să mai grăbim? De ce să fim întotdeauna în grabă și puși pe fugă? Graba este un mod e viață în zilele noastre. Ne grăbim spre serviciu, ne grăbim când venim de la seriviciu, ne grăbim când mergem la restaurant, ne grăbim când mergem să vedem un film, ne grăbim când stăm de vorbă cu rudele noastre etc. Așa se face că graba este una care ne face să trăim cu iluzia că realizăm multe lucruri într-un interval scurt de timp, în timp ce în realitate nu facem decât să trecem prin viață fără săo trăim cu adevărat.

colectiv în cele din urmă ei sunt străini de acel colectiv. Sunt străini de acel colectiv fiindcă nu au ajuns să cunoască bine pe cei cu care muncesc. Graba a fost cea care i-a ținut la distanță pe care din jur. Că sunt mulți care tăriesc cu iluzia răbdării nu este o noutate. Se poate să credem despre noi că suntem oameni ai răbdării până într-o zi când vom vedea că în realitate nu suntem. Nu avem răbdare cu copii noștrii, nu avem răbdare cu rudele noastre, nu avem răbdare cu vecinii noștrii sau nu avem răbdare cu prietenii noștrii. Sunt multe astfel de persoane care consideră că sunt răbdătoare dar în realitate trăiesc numai cu iluzia răbdării. Iluzia răbdării este una care ne face să fim dezinteresați total de problema răbdării. Câți dintre noi știu oare că morala creștin ortodoxă consideră că răbdarea este o virtute? A vorbii despre virtuți în lumea noastră este anost și nepotrivit. Virtuțile creștin ortodoxe, printre care se află și răbdarea, sunt teme care preocupă lumea din ce în ce mai puțin. Aceasta fiindcă ele nu aduc bani și câștiguri materiale. Trăim într-o lume în care primatul sufletului asupra trupului este o teorie de multă vreme abandonată. Suntem excesiv interesați de trupurile noastre în detirmentul sufletelor noastre.[5]

Se spune că o creștină ortodoxă și-a propus să devină mult mai preocupată de credința ei creștin ortodoxă. În timpul când a luat această decizie a avut un vis. Se făcea că mergea pe malul unui pârâu îngust dincolo de care se vedea o priveliște uimitoare: copaci, verdeață, palate trainice și multe altele. Femeia se uita dar nu voia să treacă.

- Mai stau aici. Pot trece dincolo oricând doresc.

Femeia a continuat drumul. A observat că pârâul s-a lățit. Malul celălat unde era priveliștea frumoasă a adevenit mai anevoios. O voce lăuntrică îi șoptea:

- Sari acum pe celălat mal!

Ea și-a continuat drumul.

- Mai este timp, și-a spus femeia.

Pe cum mergea pe drum calea a devenit foarte grea și a dat de mai multe mlaștini. Pârâul care o despărțea de priveliștea frumoasă a devenit acum un râu în toată regula.

- Gata! Destul! Am să trec dincolo, și-a spus femeia.

O voce care a venit ca din cer de la Dumnezeu însă i-a spus:

- Acum este mult prea târziu!

Femeia a fost cuprinsă de groază și s-a trezit din somn.

- Ce bine că a fost numai un vis, și-a spus femeia.

După ce a avut acest vis se spune că femeia a devenit o creștină ortodoxă exemplară fiindcă ea a înțeles sensul visului: să nu amâni nici odată să îți iei credința în serios.[6]

Am spus întâmplarea de mai sus pentru a clarifica o confuzie pe care mai multă lume o face: nu trebuie să confundăm răbdarea cu delăsarea. Există multă delăsare în lumea noastră și fără doar și poate că acest gen de delăsare este unul nociv. Este nociv fiindcă delăsarea este cea care în primul rând ne face să nu ne preocupăm de credința noastră și ceea ce este și mai important de mântuirea noastră. Iată de ce este bine să știm că trebuie să avem noțiunile foarte bine definite. Răbdarea nu este în nici un caz delăsare. Am fi mult prea naivi să credem că un un om delăsător este un om răbdător fiindcă în realitate el nu este. Trebuie să fim conștieți prin urmare de care sunt limitele răbdării. Răbdarea este o realitate care are anumite limite. Dacă ajungem să trecem sau să depășim aceste limite în cele din urmă răbdarea se transformă în delăsare. Iată de ce trebuie să știm că delăsarea nu este răbdare. Când suntem răbdători trebuie să știm că facem un act care are anumite limite. Nu putem de exemplu să dăm dovadă de răbdare cu o persoană care evident că nu vrea să știe nimic despre răbdare. Cu alte cuvinte cum spunea Iisus nu dați mărgăritarele voastre porcilor. Este evident că delăsarea nu este răbdare ci mai mult o contrafacere a răbdării. Sunt mulți care sunt de acord că trăim în mare într-o lume care este în grabă continuă. Aceste persoane însă uită că soluția nu este delăsarea ci mai mult o raționalitate a răbdării. Răbdarea etse un lucru rațional. Nu poți să fi răbdător într-o anumită situație dacă nu înțelegi în cel mai profund sens acea situație. Iată de ce trebuie să știm că a fi răbdător nu înseamnă să fi *infinit răbător*. Știm din Noul Testament ce a spus de exemplu Iisus să facem cu o persoană care ne greșete. Nu trebuie să ne grăbim imediat și să mergem să dăm acea persoană în judecată. În primul rând trebuie să mergem să mustrăm acea persoană între patru ochi. Dacă persoana dă semne că nu se schimbă trebuie să mergem să luăm un martor și să mustrăm acea persoană de față cu martorul. Dacă persoana nu se schimbă trebuie să mergem și să o expunem pe acea persoană soborului bisericii sau mai bine spus parohiei noastre. Dacă nici atunci persoana nu se schimbă ea trebuie să ne fie ca un

---

[5] Vsilios Baconianis, *Sufletul după moarte* (București, 2013).

[6] Alexandru Iamandi, *Veniți de prânziți* (Editura Cu Drag: Chișinău, 2012), pp. 145-147.

păgân și un apostat. Ce a vrut să spună Iisus cu această afirmație? A vrut să spună că este bine să fim răbdători cu greșelile semenilor însă nu putem să fim răbdători la infinit. Sunt mulți care fiindcă sunt nesimțiți (sic!) abuzează de răbdarea celor din jur. Iată că în acest mod în cele din urmă răbdarea ajunge să fie o dovadă de slăbiciune fiindcă ea se transofrmă în delăsare. Trebuie să evităm să fim delăsători. Nu lăsa pe mâine ceea ce poți face azi, spune un proverb. Cu alte cuvinte nu trebuie în nici un fel să considerăm că delăsarea este un fapt ce ne face să fim răbdători fiindcă nu ne face răbdători. Pentru a da dovadă de răbdare întotdeauna trebuie să avem o motivație. Prin aceasta înțelegem că răbdarea este motivațională. Nu poți să fi răbdător fără o motivație precisă fiindcă există anumite legi ale răbdării pe care este bine să le știm. Suntem răbdători atunci când situația o cere și în nici un fel suntem răbdători așa din senin. Iată care este marea diferență dintre răbdare și delăsare care este o contrafacere a răbdării. Delăsarea nu are nici un motiv precis. Este adevărat că din multe puncte de vedere răbdarea și delăsarea se aseamănă dar ele nu sunt identice. Aceasta fiindcă în timp ce răbdarea este o virtute, delăsarea este un viciu.[7]

Trăim într-o lume grăbită. Fie că suntem la Atena, Tokyo, Sydney, New York sau Los Angeles, lumea este în grabă. Că graba ucide ne-o spun desele accidente rutiere cu care am ajuns să ne obișnuim. Se merită ca pentru o jumătate de oră în plus de mers cu mașina să ne riscăm viața? Am ajuns la nivelul de a considera că timpul este mai prețios decât propria noastră viață? O astfel de întrebare stă în mințile la mai mulți dintre semenii noștrii dar sunt puțini cei care voiesc să îi dea un răspuns. Viața este mai mult decât câteva ore în plus la care alergăm cu mare viteză. Aceasta fiindcă în nici un fel nu trebuie să considerăm că se merită să ne riscăm viața pentru a ajunge să câștigăm timp. Timpul are locul lui în viața noastră dar în nici un fel el nu se merită să fie considerat un bun mai presus decât viața. Viața este importantă și își are sensul și semnificația ei. Iată de ce este bine să știm că trebuie să ne facem priorități. Trebuie să estimăm foarte bine lucrurile care sunt importante pentru noi și a le separa de cele care nu sunt importante. De cele mai multe ori un astfel de exercițiu necesită răbdare. Este vorba de o răbdare pe care cei mai mulți dintre noi nu o avem. Tidem să îi desconsiderăm pe cei răbdători fiindcă ei sunt un fel de fraieri care nu știm să aprecizeze viața la adevărata lor valoare. Adevărul este că fraieri suntem noi care nu știm să prețuim răbdarea. Iată prin urmare că răbdarea nu ne aduce decât beneficii. Ea ne aduce beneficiul de a ne cunoaște pe noi înșine. Anticii spuneau că nu poate să existe filosofie fără de cunoașterea de sine. Ne cunoșatem ne noi înșine din ce în ce mai puțin fiindcă nu avem răbdare cu noi înșine. Suntem atât de mult prinși în torentul de evenimente al lumii din jur că am uitat cine suntem cu adevărat. Când stăm să ne analizăm pe noi înșine, de cele mai multe ori ajungem la concluzia că suntem străini de noi înșine și nu mai știm cine suntem cu adevărat.[8]

Cartea de față este una care își propune să fie mai mult o meditația pe problematica răbdării și la fel de bine să apere răbdarea stabilindu-i conturirile în lumea de azi. Trăim într-o lume care fiindcă este într-o continuă grabă și care fiindcă este mult mai plecată spre mâine decât spre azi, uită că răbdarea este un lucru frumos. Oamenii rădbători sunt desconsiderați în zilele noastre în care totul trebuie să se petreacă repede și imediat. Răbdarea este pentru mulți o piatră de poticnire fiindcă adevărul este că ei nici nu și-au ridicat vreodată problema răbdării. Este evident că într-o astfel de lume sensul răbădrii este din ce în ce mai insipid și din ce în ce mai greu de conturat. Ne grăim cu toții fără să știm că după moarte ne așteaptă o veșnicie. Iată de ce este bine să ne facem timp și să medităm mai mult la problematica răbdării. Se merită să fim răbdători? Câștigăm ceva dacă suntem răbdători? Avem ceva de învățat de pe urma răbdării? Dacă vom sta și vom analiza vom vedea că de pe urma răbădării avem numai de câștigat. Marii oameni au fost cu toții oameni ai răbdării. Deși în viață ajungem uneori să ne confruntăm cu gustul amar al eșecurilor, dacă avem răbdare și dacă de pe urma șecurilor învățăm să deprindem răbdarea vom vedea că în cele din urmă eforturile noastre vor fi încununate de succes. Să ne aducem aminte că creștinismul ortodox este o religie a răbdării. Ne-o spune istoria. Sunt puțini cei care știu că de exmeplu pentru a ajunge să fie o religie recunoscută de lume creștinismul ortodox a fost persecutat mai

---

[7] Sfântul Paisie Aghioritul, *Patimi și virtuți* (București, 2007).

[8] Începând mai ales din secolul XX tendința lumii este de a se grăbii. Așa se face că secolul XX a fost denumti sugestiv *secolul vitezei*. Viteza nu este un lucru rău atâta cât este folosită cu discernământ. Totuși, pentru cei mai mulți dintre noi viteza este grabă. Ne grăim cu toții spre un viitor care de cele mai multe ori nu suntem siguri. Ne amăgim că graba este o soluție la problemele care ne presează din dorința de a uita de ceea ce este cu adevărat important în viața noastră. Iată de ce este bine să fim mult mai atenți cu graba și frenezia care există în jurul nostru și mai ales în marile metropole. Trebuie să știm că eul sau mai bine spus sinele nostru este mult mai important decât activitățile care le facem fiindcă după cum a spus Iisus: ce este mai de preț decât sufletul omului? Graba ne face să devenim conștienți că nu sinele este cel care ne definește și acțiunile pe care le facem. Mai ales pentru cei care sunt iubitori de adrenalină este evident că acțiunea este mai presus de răbdare.

bine de 250 de ani. Începând de la împăratul roman Nero și până la (Diocleţian este considerat ultimul împărat persecutor) Sfântul Constantin cel Mare, într-un interval de aproximativ 250 de ani creștinismul ortodox a fost o religie persecutată. Mii și zeci de mii de creștini au fost martirizaţi de autoritățile romane păgâne. A trebuit să vină un sfânt de statura Sfântului Constantin cel Mare care să dea libertate creștinilor și să ridice jugul greu al persecuţiilor păgâne. 250 de ani de așteptate este fără nici o îndoială un timp lung. Este un timp care ne spune că creștinismul ortodox este o religie a răbdării. Creștinismul ortodox a ajuns să se impună în lumea noastră nu prin forța armelor, cum o face islamul de azi, ci mai mult prin forța răbdării. Iată de ce este bine să știm că fiind creștin ortodocși avem datoria să fim oameni răbdători și oameni care să fim deprinși cu răbdarea. Aceasta fiindcă răbdarea este o faptă bună ce ne împodobește sufletele. Am ajuns să uităm că creștinismul ortodox este o religie a răbdării fiindcă la drept vorbind ne-am obișnuit cu comoditatea și nu mai știm să fim răbdători și îndurători. Să nu uităm că pentru mântuirea noastră Domnul Iisus Hristos a răbdat crucea. Iată de ce în Iisus avem toate motivele să cultivăm răbdarea.[9]

CAPITOLUL 1

"GRABA STRICĂ TREABA" SAU RĂBDAREA CREȘTIN ORTODOX CA VIRTUTE MORALĂ ȘI DUHOVNICEASCĂ

Unul dintre cele mai vechi proverbe românești și dintre cele mai cunoscute proverbe ne spune că: graba strică treaba. Cu adevărat că graba strică treaba. Aceasta fiindcă atunci când avem de a face cu o situaţie complicată fără doar și poate trebuie să recurgem la răbdare. Situaţiile complicate sunt multe și adevărul este că cu toţii voim să le evităm. Ele totuși vin asupra noastră și evident că nu putem să stăm cu mânile în sân. Cu toţii am făcut în școală matematică și ne-am familiarizat cu problemele de algebră și de geometrie. Am putut vedea că fiindcă nu suntem niște genii în matematică de cele mai multe ori pentru a rezolva o problemă de matematică a trebuit să recurgem la răbdare. Nu putem să rezolvăm probleme complicate de matematică sau fizică dacă nu dăm dovadă de răbdare. Este evident că matematica în acest sens a fost introdusă în școcile noastre pentru că ea este un exerciţiu de răbdare. Din problemele de matematică învăţăm că de multe ori soluţiile nu vin instanatneu ci după mai multă timp. Să ne aducem aminte de celebrul caz al lui Arhimede din antichitate. Arhimede de a fost chemat la platul regelui Greciei care i-a dat coroana sa de aur fiindcă suspecta că aurarul când a turnat-o a furat din aur și a pus mai mult metal simplu în coroană. Fiindcă la vremea lui Arhimede nu prea erau multe cântare, Arhimede s-a văzut confruntat cu o problemă greu de rezolvat. A luat coroana de aur a regelui și a mers cu ea acasă. A făcut mai multe încercări să își poată da seama că cât aur și cât metal este în corană dar nu a reușit. În timp ce făcea baie Arhimede s-a afundat în vana cu apă și dintr-o dată s-a luminat și a strigat în grecește: evrica! (am găsit). Stând în bazinul cu apă Arhimede a avut ca o iluminare de geniu care i-a spus că în momentul în care pui un obiect în apă volumul apei crește. Prin urmare pentru a afla care este greutatea reală a coronei de aur a regelui tot ceea ce trebuia să facă era să o pună într-un vas cu apă. Cu cât apa din vas va crește cu atât înseamnă că este și greutatea coroanei. Arhimede a făcut imediat calculul dar a uitat că fiindcă de abea ieșișe din bazinul cu apă și era gol. Gol a plecat și pe stradă să îi spună regelui că a găsit soluţia la problemă.[10]

Pentru oamenii care din fire tind să fie grăbiţi este adevărat că răbdarea poate să devină o problemă de viaţă și de moarte. Aceasta fiindcă în timp ce unii se obișnuiesc mai ușor cu răbdarea este adevărat că alţii o fac mult mai greu. Iată de ce trebuie să fim mai indungenţi cu persoanele care sunt mai iute din fire și care găsesc mai greu să fie răbdătoare. Știm astfel că și la nivel de etnii sunt diferenţe în ceea ce privește răbdarea. De exemplu etnologii au putut vedea că popoarele de sorgine latină sunt mai temperamentale sau mai bine spus mai iuţi din fire. Poparele slave sunt din contră mai introvertite și mult mai predispuse la răbdare. Prin urmare dacă vom avea de a face cu un latin este bine să știm că el este mai greu accesibil în ceea ce privește introspecţiile

[9] Constantin Necula, *Iisus Hristos, curajul nostru* (Sibiu, 2016).

[10] Am enunţat aici cazul lui Arhimede pentru a demonstra că de exemplu când avem de face cu probleme știinţifice (matematice, fizice, chimice, astronomice etc) de multe ori răbdarea este cea care ne salvează. Ne salvează fiindcă ne face să fim conștienţi că răspunsurile știinţifice nu vin dintr-o dată. Iată că și un geniu al științei cum a fost Arhimede a avut probleme în a rezolva anumite dificultăţi știinţifice. În acest sens mai ales pentru copii știm că în școală matematica este o probă de foc. Sunt puţini copii care găsesc matemtaica un lucru ușor. Aceasta fiindcă este adevărat că problemele de matematică sunt de multe ori menite să ne facă să cultivăm răbdarea. Este greu să rezolvăm probleme complicate de matematică dacă suntem grăbiţi și nu avem răbdare. Aceasta fiindcă răbdarea este cea care ne face să analizăm mai bine și mai în profunzime problemele știinţifice cu care ne confruntăm și în cele din urmă să le soluţionăm.

pishologice și răbdarea. Latinii sunt oameni de acțiune și extrem de temperamentali. Iată de ce pentru un latin adevărul este că în mare răbdarea este o problemă. Este posibil în acest sens ca pentru noi răbdarea să nu fie în nici un fel o problemă în timp ce pentru alte persoane din jurul nostru răbdarea să fie cu adevărat un test pe viață și pe moarte. Aceasta fiindcă după cum am spus nu toate persoanele sunt la fel sau mai bine spus identice. Pentru cei care sunt temperamentali și coleirici este adevărat că răbdarea este o probă de foc. Lucruri care pentru unii sunt aproape o jocă de copii când vine vorba de răbdare pentru alții sunt teste academice de maximă dificultate. Este bine să fim înțelegători în problema răbdării și să nu fim în nici un fel subiectivi cu ea. Aceasta fiindcă răbdarea este un fapt care nu este niciodată prea târziu de cultivat. Trebuie doar să găsim care este valența psihologică din sufletul nostru care ne face să fim deschiși și receprivi la problema răbdării. Răbdarea este în acest sens un fapt existențial care ține de existența noastră. De acea trebuie să știm că nu trebuie să privim superficial problema răbdării ci trebuie să ne-o asumăm cu toată conștințiozitatea.[11]

La fel de bine trebuie să afirmăm că de multe ori răbdarea se leagă de libertate. Aparent nu există nici o legătură dintre libertate și răbdare. Aceasta fiindcă în nici un fel cele două noțiuni nu par legate una de alta. Când avem de a face cu infractori vom vedea că răbdarea se leagă de libertate. Aceasta fiindcă libertatea este fără doar și poate cea care se câștigă prin răbdare. Un deținut care a fost condamnat pe drept trebuie să facă un exercițiu de răbdare pentru ca în cele din urmă să ajungă să își câștige din nou libertatea. Este evident că din spatele gratiilor tot ceea ce îți rămâne este să deprinzi răbdarea. Este adevărat că de multe ori răbdarea poate să însemne ani de zile. Totuși, libertatea este un bun de mare preț care îl face pe cel din spatele gratiilor să spere că într-o zi își va recâștiga libertatea. Sunt multe persoane care au ajuns să mediteze și să se familiarizeze cu răbdarea numai când au ajuns în spatele gratiilor. Este adevărat că trebuie să evităm o astfel de situație fiindcă nu este bine să ajungem să devenim răbdători numai după ce am fost puși după gratii. Sunt și cazuri în care experimentul pușcăriei funcționează. Sunt persoane care numai retragerea din lume ajunge să îi determine să cultive răbdarea. Este adevărat că aceste cazuri sunt extreme dar ele sunt existente și trebuie să le luăm în considerare. Ceea ce trebuie să știm este că odată ce am ajuns să devenim răbdători răbdarea a devenit o parte din ființa noastră. Aceasta fiindcă ajungem să simțim cu ființa noastră că trebuie să fim răbdători și să nu ne precipităm fără de nici nun motiv. Iată că răbdarea este un act ontologic sau mai bine spus poate să devină un act ontologic. Sunt situații de așteptare în care suntem puși să așteptăm deznodământul unei situații. În astfel de situații trebuie să avem răbdare. Chiar dacă deznodămânul nu este în favoarea noastră, adevărul este că dacă vom fi cu adevărat răbdători vom găsii metodele prin care să întoarcem o situație nefavorabilă nouă într-una favorabilă. Este evident că o astfel de situație este rară dar ea este existentă. Că sunt și persoane care iubesc să trăiască viața pe muchie de cuțit nu este nici o îndoială. Sunt pline cazinourile cu oameni care sunt gata să își riște toată averea la un joc de noroc. Aceasta fiindcă aceste persoane nu au cunoscut niciodată răbdarea și nici nu au voit să știe ce este ea.[12]

Iată prin urmare că mai multe domenii din viața noastră ne cer să dăm dovadă de răbdare. Sunt de exemplu mai multe încercări în lumea economiei pentru a face ca mediul economic să funcționeze. Istoria ne spune de mai multe încercări economice care au eșuat. Știm astfel de medievalii că aveau o economie feudală, mai știm că anticii aveau o economie a sclavagismului, știm că a existat o economie comunistă care s-a prăbușit. Totuși, în ciuda la aceste eșecuri economice ale lumii noastre omul a perseverat și prin răbdare a ajuns să își creeze un mediu economic care să dea rezultate. Trebuie să știm că dacă un anumit experiment științific sau economic nu ne-a ieșit de prima dată nu înseamnă că lumea s-a încheiat și trebuie să abadonăm orice încercare de a mai soluționa problema cu care ne confruntăm. După cum am spus marile genii și minții ale lumii de multe ori au trebuit să încerce să soluționeze anumite probleme cu care s-au confruntat și în cele din urmă au ajuns să le

---

[11] Proclu Nicău, *Conștiință spu8ne-mi tu* (Putna, 2016).

[12] Că pentru mai multă lume norocul este filosofie de viață nu este nici o îndoială. Sunt din ce în ce mai mulți care consideră că viața este o problemă de noroc. Dacă ai noroc să te realizezi te realizezi și dacă nu au noroc să te realizezi nu au noroc. Nu se merită să îți faci gânduri suplimentare în acest sens fiindcă problema este simplă. Viața nu este nimic mai mult decât o chestiune de noroc. Să fie viața o problemă de noroc? Răspunul creștin ortodox este că nu, viața nu este în nici un fel o problemă de noroc. Viața este mai mult o problemă de răbdare. De pildă atunci când voim să ne găsim alesul sau aleasa inimii trebuie să dăm dovadă de răbdare. Aceasta fiindcă de multe ori primele persoane de sex opus pe care le întâlnim nu sunt cele care ni se potrivesc și prin urmare trebuie să avem răbdare să găsim persoane ideală. De multe ori este nevoie de timp pentru ca să ajungem să găsim persoana ideală. Se știe despre Edison că atunci când a descoperit becul a încercat că de 5000 de ori să aprindă un bec și nu a reușit. Uceniul lui Edison i-a spus că ar fi mai bine să renunțe fiindcă nu este posibil să aprinzi un bec. Răspunsul lui Edison a fost prompt: el i-a spus că a găsit numai 5000 de posibilități prin care becul nu se aprinde, dar asta nu înseamnă că în cele din urmă becul nu se va prinde. Pe la 10000 sau 15000 de încerari în cele din urmă Edison a reușit să aprindă becul.

rezolve. Iată de ce este bine să ştim că dacă nu câştigăm întotdeauna aceasta nu înseamnă că nu mai trebuie să fim oameni ai răbdării și ai perseverenți. Că răbdarea poate să fie o expersie a perseverenței nu este nici o îndoială. Despre cunoscutul om de animație Walt Disney se ştie că mai înainte de a obține fonduri pentru a a construi Disneyland a făcut aproape 300 de cereri la autorități pentru fonduri. Numai pe la cererea 300 în cele din urmă a convins autoritățile că construciția unui Disneyland este un lucru bun și care se merită să fie realizat. Iată un exemplu de perseverență. Că perseverența nu poate să fie separată de răbdare nu este nici o îndoială. Sunt mai mulți sportivi care au dorit să ajungă pe podium pe locul întâi și uneori le-a luat ani din viață pentru a ajunge să își ducă visul la îndeplinire. Mai recent ştim de tenismena româncă Simona Halep că aproape 4 sau 5 ani s-a luptat să ajungă compioană mondială la tenis de câmp. Numai în al IV-lea sau al V-lea an a reşuşit să facă aceasta. Este clar că și aici avem de a face cu o dovadă de răbdare și de perseverență. Sunt rare cazurile de mari sportivi ai lumii care au ajuns pe podium imediat fără să ajungă să persevereze și să deprindă răbdarea. Acesta fiidncă dacă voieşti să faci un lucru extraordinar ai nevoie de răbdare. Cu toți voim să facem lucruri extraordinare dar adevărul este că nu avem răbdare și fiindcă ea ne lipseşte în cele din urmă renunțăm la ele.[13]

După cum am enunțat în rândurile de mai sus tendința omului contemporan este că fie grăbit. Din acest sentiment al grabei generalizate se nasc mai multe lucruri negative dar aici vom insista numai asupra a două dintre ele: superficialitate și subcultura. Care este definiția superficilității credem că ştie mai toată lumea: superficialitatea este lipsă de profesionalism, a face lucrurile de mântuială, a nu aborda problemele cu seriozitate sau a nu pătrunde în esența problemelor. Că lumea de azi este una care se confruntă cu superficlaitatea nu este nici o îndoială. Vedem cărți scrise cu superficialitate (doar de dragul de a fi scrise), filme care se fac pe bandă rulantă (doar pentru a scoate cât mai mult venit la box-office), produse comerciale făcute cu superficialitate şi enumerarea ar putea continua. Este trist dar superficilitatea este pentru mai mulți dintre semenii noştrii un mod de viață. Este un mod de viață fiindcă există o categorie de oameni care nu vor să aibă de a face cu seriozitatea și răbdarea. Pentru această categorie de oameni răbdarea este un lucru prea costisitor. Să stai să scri o carte cu cap care să îi fascineze pe cititori? Să stai să faci produse comerciale care să fie rezistente? Să stai să conduci un oraş cu înțelepciune? Să stai cu răbdare să rezolvi probleme de matematică? Toate acestea sunt pentru noi lucruri mult prea constisitoare. Aşa se face că în cele din urmă superficialitatea ajunge să fie un fapt care să fie incompatibil cu răbdarea. Nu trebuie să dai dovadă de răbdare pentru a fi superficial. Aceasta fiindcă la fel de bine poți să fi o persoană eliberată de orice povară a răbdării. Iată cum în lumea noastră superficialitatea a devenit o modă fiindcă în cele din urmă cine să stea să cultive răbdarea? Ce suntem sfinți? Da, sfinții probabil că trebuie să fie oameni ai răbdării dar în cazul nostru răbdarea este un fapt neesețial. Mergem cu fluxul grăbit al lumii din jur și totul va fi bine.[14]

Un alt domeniu în care am spus să se poate vedea foarte bine lipsa de răbdare în lumea noastră, este subcultura. Subcultura este un aspect larg care se manifestă în mai multe feluri: muzică, modă, comportament, cinematografie sau astrologie. Muzica de azi este o dovadă că trăim într-o lume invadată de superficialitate. De la hip-hop la funk și rock, manele sau rapp, avem mai multe genuri de muzică destul de reprobabile. Dacă marii muziceni ai trecutului cum au fost Mozart, Bethoween, Bach sau Handel studiau uneori luni întregi mai înainte de a da pe piață o compoziție muzicală ei bine zilele noastre sunt cu totul diferite. Am ajuns ca în muzica noastră de subcultură să preamărim ghettoul, gangsterii, hoții, şemecherii, mafioții și deținuții. Este la modă să nu fi ca restul și aşa se face că noile genuri de muzică au ajuns să vină cu o altă viziune asupra lucrurilor. Este o viziune cu totul specială care nu mai are nimic de a face cu lumea din jur. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim mult mai atenți cu ce muzică ascultă copii noştrii. Este cu adevărat greu ca adolsecent să deprinzi răbdarea pe ritmuri rock. Aceasta fiindcă mai mult muzica rock ajunge să creeze în ascultător un sentiment de rebeliune. Am citit de exemplul unor tineri care au plecat de a acasă la un concert rock. Când au plecat au plecat în place și înțelegere cu părinții lor. Când s-au întors dintr-o dată au simțit nevoia să se certe cu părinții lor sau chiar să

[13] H. Besser, *Perseverence: how to develop it* (SUA, 2008).

[14] Există o concepție în zilele noastre care ne spune că dacă facem ceea ce face toată lumea din jurul nostru totul va fi bine. Să fi în rând cu lumea este în acest sens o adevărată virtute antropologică. A fi în rând cu lumea înseamnă ca azi să fi cu un partid politic şi mâine cu altul. Nu este nici o problemă fiindcă toată lumea face aşa. Acest concept de *a fi în rând cu lumea* adevărul este că este unul greşit şi eronat. În lume sunt mai multe religii care nu vor să aibă nimic de a face cu Iisus. Sunt mulți care din contră Îl urăsc şi Îl detestă pe Iisus. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să ne ferim de o astfel de concepție. A fi în rând cu lumea nu înseamnă şi a fi pe placul lui Dumnezeu fiindcă de multe ori lumea merge pe căi străine de voia lui Dumnezeu. Ca să ilustăm vom va câte exemple: magia, ocultismul, şamanismul, hedonismul, materialismul sau ateismul sunt curentele care el găsim uneori larg răspândite în lumea noastră. Este clar că trebuie să meditām mai mult la sensul expresiei "a fi în rând cu lumea." Aceasta fiindcă este bine să mergem mai mult după Dumnezeu decât după lume.

devină violenți cu ei. Aceasta fiindcă concertul rock i-a făcut să vadă lucrurile într-o cu totul altă persepctivă. Este evident că o astfel de atitudine nu poate să ne lase indiferenți. Subcultura este un produs al celor care nu voiesc să cultive răbdarea și care voiesc să seducă mai mult decât să convingă. Trebuie să știm că a seduce pe cineva nu este identic cu a convinge pe cineva. O femie poate să seducă un bărbat sau un bărbat poate seduce o femeie pentru o aventură de o noapte dar am fi cei mai naivi să credem că acea noapte este iubire adevărată. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu genul de muzică pe care îl ascultăm, că trebuie să fim mult mai atenți cu genul de filme pe care le viozionăm. Să nu uităm că mai nou cinematografia ne pune în față genul horror sau fimul de groază. Să fie genul horror o dovadă de răbdare și perseverență în lumea noastră? Puțin probabil. A venit vremea să fim conștienți că oamenii care promovează subcultura sunt cei care sunt de fapt împotriva răbdării. Aceasta fiindcă în subcultură nu este nevoie de răbdare. Ce nevoie de răbdare este să faci un film despre niște bandiți sau despre niște vagabonzi? Nu trebuie să faci prea multe eforturi pentru a devenii un bandit sau un vagabond.[15]

Se spune că un bărbat deși era puternic și apt de muncă era foarte leneș. Nu voia să muncească și prefera să cerșească. Cerșea pe la oamenii din satul lui. La un moment dar după mai mulți ani sătenii s-au adunat și i-au spus:

- Să nu mai venii pe la casele noastre să cerșești.
- De ce?
- Fiindcă te-am ajutat destul.
- Voi nu vedeți că sunt neputincios?
- Tu neputincios?
- Cum să nu, de ce credeți că cerșesc?
- Pe lângă faptul că ești leneș ești și mincinos.
- Vai, fie-vă mile de mine. Sunt un biet om. Vă rog ajutați-mă.
- Dacă mai vi pe la noi să cerșești vom chema poliția.

Când sătenii au menționat poliția cerștorul închipui s-a speriat. S-a tot gândit ce să facă și în cele din urmă i-a venit idea:

- Știu ce voi face. De muncit nu îmi place să muncesc dar mă voi duce la preotul satului și îi voi cere lui milostenie.

Zis și făcut. S-a dus la preot și a început:

- Părinte ajutați-mă! Sunt un om sărman, nu am din ce să trăiesc.

Mișcat de replica bărbatului părintele i-a spus:

- Vai fiul meu, cum să nu te ajut.

Părintele a luat câțiva bani și i-a dat bărbatului.

- Vă mulțumesc părinte.
- Domnul să te binecuvinteze fiul meu.

Așa se face că bărbatul, cerșetor închipuit, a ajus să se obișnuiască să cerșească de la casa preotului. Era preot doar și un preot trebuie să îi ajunte pe cei mai nevoiași. Timpul a trecut și într-o zi bărbatul a venit din nou la casa părintelui:

- Părinte ajutați-mă, nu am cu ce să îmi cumpăr mâncare.

Preotul s-a scotocit în buzunare dar nu a găsit nici un ban. I-a spus bărbatului:

- Așteaptă aici.

A intrat în casă și a ieșit cu o carte de rugăciuni:

- Nu am să îți dau bani dar am să își dau o carte de rugăciuni.
- Ce să fac cu ea părinte?
- Să o citești. Îți va aduce mare câștig.

Nemulțumit bărbatul a luat cartea de rugăciuni și a plecat. S-a întors din nou după câteva zile la preot. Preotul l-a întrebat:

- Ai citit cartea?
- Am citit-o dar nu am câștigat nimic.

Preotul o luat cartea și din paginile ei a scros o bacnotă de zece lei:

- Nu ai citit-o fiindcă dacă o citeai găseai banii. De aici înainte să nu mai cerșești și să mergi să muncești.[16]

---

[15] Margaret Wheatley, *Perseverance* (San Francisco, 2010).

[16] Alexandru Iamandi, *Veniți de prânziți* (Chișinău, 2012), pp. 145-147.

Întâmplarea de mai sus ne atrage atenția cu un fapt destul de important pe care voim să îl evidențiem în aceste rânduri: sunt mulți care sunt extrem de răbdători când vine vorba de a comite răul. Să fie răbdarea de care dau dovadă răii o adevărată răbdare? Cu siguranță nu. Aceasta fiindcă în sens creștin ortodox răbdarea este o noțiune care se leagă de bine. Nu poate să fie nici un fel de separație dintre răbdare și bine. Este posibil ca un criminal în serie să fie la un moment dat extrem de deprins cu crimele sale și să dea dovadă de foarte multă răbdare când vine vorba de de a își duce la îndeplinire fărădelegile. Trebuie să știm că o astfel de răbdare în nici un fel nu este una morală. Răbdarea fiindcă este o virtute se leagă de moralitate și la fel de bine nu poate să fie desprinsă de ea. Prin urmare în sens moral omul trebuie să știe că trebuie să fie răbdător doar când vine vorba de a face binele. Sunt mai mulți sfinți care au fost păcătoși și care prin răbdare au ajuns să se schimbe. Să ne aducem aminte de cazul Sfintei Maria Egipteanca. Ea a fost prostituiată în tinerețe dar prin lucrarea lui Hristos se va întoarce la credință și se va retrage în pustie unde pe parcurusul a mai mulți ani a ajuns să se despătimească. Când vorbim de Sfânta Maria Egipteanca trebuie să știm că ea s-a nevoit mai mulți ani pentru ca în cele din urmă să devină din prostituată sfântă. Avem aici de a face cu un exmeplu clasic de răbdare. Sfânta Maria Egipteanca nu a devnit dintr-o dată sfântă ci a trecut printr-un proces de despătimire. Acest proces a fost unul care s-a făcut prin răbdare.[17]

Una dintre precizările pe care am voit să le punem în evidență în această carte este că răbdarea este un lucru moral. Ea ține de moralitate și mai ales de morala creștin ortodoxă. Prin urmare este greu de spus că răbdarea poate să fie folosită și în sens negativ. Există o răbdare demonică de care trebuie să fim conștienți. Este răbdarea cu care diavolii ajung să îi ispitească pe oameni și să îi ducă la păcat. Știm de exemplul unui sfânt creștin ortodox care avea un ucenic care era supărat de un diavol. Sfântul i-a spus diavolului să îl lase în pace pe ucenicul său și dacă chiar vrea să îi facă cuiva rău să vină și să îl muncească pe el, pe sfânt. Diavolul a venit și aproape 20 de ani s-a luptat cu sfântul. După 20 de ani diavolul a dat să plece. Sfântul l-a întrebat unde se duce? Diavolul a răspuns că nu mai poate să stea fiindcă postul și rugăciunile sfântului îl ard. Iată că avem aici de a face cu un diavol care aproape 20 de ani s-a luptat cu un sfânt. Să fie "răbdarea" acestui diavol adevărata răbdare? Adevărul este că nu trebuie să confundăm răbdarea cu răutatea. Un diavol poate să dea dovadă de răutate pe termen îndelungat până să își dea seama că nu poate să ne corupă. Aceasta însă nu este o dovadă de răbdare ci mai mult este o dovadă de paranoia. Fiindcă au devenit ființe dedicate complet răului, diavolii au o percepție unilaterală a existenței. Ei văd existența numai din perspectiva comiterii răului. O astfel de perspectivă este reducționistă și în cele din urmă obsesivă. Iată de ce manifestarea răutății în mod deliberat pe termen lung nu este o dovadă de nebunie mai mult decât de răbare. După cum am spus este bine să facem o distincție netă dintre adevărata și falsa răbdare. Aceasta fiindcă sunt și modalități false ale răbdării. În sine diavolii nu sunt ființe ale răbdării. Ei nu au avut răbdare să stea cu Dumnezeu fiindcă au simțit că a sta sub ascultatea lui Dumnezeu este o povară mult prea mare. Diavolii nu au răbdare și pentru acesta în iad nimic nu este stabil în afară de chinuri și dureri.[18]

Este evident că de pe urma răbdării avem numai de câștigat. Să luăm de exemplu cazul marilor artiști ai lumii: marile capodopere ale lumii au fost făcute cu răbdare. La piramidele din Egipt s-a lucrat mai mulți ani pentru ca ele în cele din urmă să ajungă un simbol al națiunii egiptene. La Catedrala Sfânta Sofia s-a muncit mult pentru ca ea să fie în secolele al VI-lea și al VII-lea cea mai mare construcție din lume. La zidul chinesc s-a lucrat multă vreme pentru ca el să ajungă să fie cea mai lungă clădire din lume. Acolo unde omul a voit să exceleze el a avut nevoie de răbdare. Aceasta fiindcă este evident că răbdarea este un adevărat proces. Dacă voiești să faci un lucru temeinic și profesionist ai nevoie de răbdare. Acesta fiindcă răbdarea este cea care ne face să fim cât se poate de atenți cu ceea ce este cu adevărat important. Dacă nu avem răbdare adevărul este că nu vom ajunge să pătrundem la esența lucrurilor sau mai bine spus în profunzimea lor. Iată că răbdarea este un fapt care ne face să fim cât se poate de deschiși cu tot ceea ce înseamnă profesionlismul. Cei mai buni profesioniști din lumea noastră sunt oameni ai răbdării care depun mult efort pentru ca să exceleze. De la ei la fel de bine și noi trebuie

---

[17] Benedicta Ward, *Viețile sfintelor care mai înainte au fost desfrânate* (Sibiu, 2007 reeditare).

[18] Din nefericire istoria ne-a dat și unii admiratori ai dracului. Sunt unii mai noi care spun că cu adevărat este o dovadă de mare răbdare ca să creezi iadul și de la începutul umanității să tot prinzi suflete în el. Să fie aceasta dovadă de răbdare autentică? Din prisma limitată a istoriei omului ar părea că așa este. Dacă este să reducem iadul la nivel uman a trebuie să ni-l imaginăm ca pe niște criminali la drumul mare care stau și așteaptă victimele lor mai mult timp. Când trece cineva pe drum ei se năăpustesc asupra lui și fără de nici un motiv se aruncă asupra lui și îl ucid. Să fie aceasta o dovadă de răbdare? Fără doar și poate nu. Crima și sadismul nu sunt în nici un fel o dovadă de răbdare. Aceasta fiindcă după cum am spus răbdarea nu poate să fie desprinsă de contextul ei moral. Contextul moral al răbdării este cel care ne spune că este cu aevărat răbdare numai ceea ce se leagă de bine și de facerea binelui. Iată de ce am considerat că este bine să scriem o carte în care să evidențiem sustratul moral al răbdării. Acesta fiindcă fără de moralitate nu avem de a face cu răbdarea ci mai mult cu o mutilare a răbdării.

să învățăm fiindcă ei sunt pentru noi adevărate repere. Este adevărat că pentru creștinii ortodocși cele mai concrete exemple de răbdare sunt sfinții. Sfinții sunt modele de răbdare. Se știe despre un călugăr creștin ortodox că stătea într-o mănăstire aproape de un oraș. La un moment dat în acel oraș o tânără a avut o aventură de o noapte cu un alt tânăr în urma căreia tânăra a rămas însărcinată. Când părinții au văzut că a rămas însărcinată au întrebat-o cu mânie ci este tatăl copilului. Ne știind că să răspundă tânăra a dat vina pe călugărul din mănăstire. Iritați la culme părinții tinerei au venit la călugăr și l-au umilit că le-a lăsat fata însărcinată. Plin de înțelepciune și de răbdare călurul i-a ascultat pe părinți apoi și-a recunoscut "greșala" și le-a spus părinților că odată ce tânăra va naște el va lua copilul și îl va crește la mănăstire ca pedeapsă pentru păcatul lui. Din acest angajament evident că tânăra era omisă total. Toată greutatea păcatului revenea pe umărul călugărului. Părinții au mers și i-au spus fetei despre decizia călugărului. Când a auzit tânăra a început să plângă fiindcă totuși avea unele sentimente materne și i se părea imposibil ca odrasala ei să fie luată total de la ea. Atunci a recunscut că nu călugărul este tatăl copilului și le-a spus numele tânărului cu care a avut aventura de o noapte. Avem aici un caz care ne spune cum prin răbdare și prin tact un călugăr creștin ortodox a știu să scoată adevărul la lumină. Nu toți avem poate acest tact și această răbdare a călugărului, dar prin credința în Dumnezeu și în Fiul Său Iisus Hristos, încet, încet o putem deprinde.[19]

Devine evident că nu orice răbdare este una autentică. Oamenii din zilele noastre au ajuns să distorsioneze sensul creștin ortodox al răbdării. Dacă de exemplu cineva este blocat în trafic mai multe minute și el stă și așteaptă liniștit momentul în care își poate relua drumul, ei bine pentru marea majoritate a oamenilor acest fapt este un adevărat exercițiu de răbdare. Răbdarea creștin ortodoxă este însă mult mai mult și trebuie să fim conștienți de asta. În general când spunem despre cineva că este *un om răbdător* este mai mult o expresie a admirației. Lumea știe să admire pe cei care au răbdare dar aceasta nu înseamnă că lumea este automat dispusă să și pratice răbdarea. Că sunt mulți care sunt cât se poate de eronați în ceea ce privește răbdarea ne-o spune problema răzbunării. Au fost mai multe cazuri de persoane care în urma unor fărădelegi au fost condamnate la închisoare. Acești condamnați au dorit răzbunare. Așa se face că uneori ei au așteptat ani ne-a rândul în închisoare momentul în care vor fi eliberați pentru a putea merge să se răzbune. Ca să te răzbuni trebuie să fi un om al urii și ceea ce mai puțini știu este că ura este un sentiment negativ care odată ce s-a stabilit în om ajunge să îl consume sau mai bine spus să îl erodeze. Aceasta fiindcă dacă un om cultivă ura în inima și în sufletul lui nu face decât să își facă singur rău. Este așa fiindcă trebuie să fim conștienți că ura este un sentiment negativ care distruge sufletul. Iată prin urmare cum răzbunarea are numai consecințe negative în sufletul omului. Sunt unii care odată ce au fost păgubiți sau nedreptățiți ajung să facă singurul lor motiv de a trăi pentru a se răzbuna. Un caz tipic de răzbunare ni l-a prezentat romanicierul francez Alexandre Dumas în cunoscutul său roman Contele de Monte Cristo. Contele de Monte Cristo pe numele lui adevărat Edmund Dantes este victima unor mașinațiuni ale unor așa ziși prieteni de ai lui. Aceștia uneltesc împotriva lui și el ajunge să fie închis pe o insulă pustie pe viață. Edmund Dantes în cele din urmă reușește să evadeze după mai mulți ani. Odată liber el îi va căuta pe dretractorii săi pentru a se răzbuna. Avem aici un caz tipic de răzbunare ce ne spune că cu adevărat omul poate să aibă în sufletul său un fel de ură mocnită mai mulți ani de-a rândul.[20]

Prin urmare ceea ce este esențial să ținem cont este că trebuie să facem o distincție netă dintre răbdarea autentică și răbdarea falsă. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți în lumea noastră care cultivă falsa răbdare. Răbdarea de a te răzbuna pe cel care ți-a greșit sau te-a nedreptățit este cel mai bun exemplu. Pentru mulți răzbunarea este un mod de a fi. În lumea politicii răzbunarea este la ea acasă. Liderii politici ai zilelor noastre sunt persoane care ajung să se hrănească cu răzbunarea fiindcă așa consideră ei că în cele din urmă vor ajunge să își facă dreptate. Iată că ei se înșală fiindcă răbdarea de a te răzbuna este o falsă răbdare. Nu este în nici un fel o dovadă de deșteptăciune că aștepți ca oponentul tău să calce strâmb pentru a te răzbuna pe el. Totuși, trebuie să știm că sunt mulți oamenii care nu vor să evolueze și se mulțumesc să facă din răzbunare un mod de a fi. Dacă

[19] Să ne aducem aminte de Părintele Nicolae Steinardt de la Rohia care a rândat 13 ani de tenmiță grea fiindcă nu a voit să se supună regimului ateu din România. Silvan Theodorescu, *Nicolae Steinardt* (Editura Integral, 2018).

[20] Totuși, ceea ce trebuie să fim conștienți este că Contele de Monte Cristo pe undeva a fost învederat să se răzbune fiindcă a fost nevinovat. Ceea ce este mai trist este că sunt mulți deținuți vinovați de fărădelegile lor care abea așteaptă să se elibereze pentru a putea să se răzbune. Aceste persoane nu fac decât să se încarce cu energia negativă și distructivă a urii pentru a putea să facă și mai mult rău. În acest sens este adevărat că proverbul *răzbunarea este arma prostului* are mult adevăr. Nu trebuie să ne încărcăm cu energia negativă a urii fiindcă în acest fel în nici un caz nu ajungem să fim niște persoane integre. Integritatea unui suflet nu se măsoară în cantitatea de ură pe care a ajuns să o înmagazineze ci mai mult prin capacitatea de a ierta sau mai bine spus de a se elibera de gândurile întunecoase ale răzbunării. Pentru mulți răzbunarea este un act de justiție. Dacă cineva mi-a făcut un rău, ei bine îi vor răspunde cu aceiași monedă și îi voi face și eu rău. O astfel de gândire este departe de legera iubirii adusă de Domnul Iisus Hristos.

ți s-a făcut o nedreptate ai toate motivele ca și tu să faci nedreptate. Iată cum funcționează logica la mai mulți dintre semenii noștrii. Povara răzbunării este pentru unii o mare bucurie. Ei nu sunt conștienți că răzbunarea este o povară fiindcă au ajuns să fie orbiți de răzbunare. Cu adevărat răzbunarea este o povară. Este o povară fiindcă te face zi și noapte să te gândești la modul în care te vei răzbuna și la fel de bine este una care se folosește de toate resursele mentale pentru a găsii modalități cât mai eficente pentru a te răzbuna. A avea capacitatea de a ierta pe cel care ți-a greșit este un act net superior comparativ cu răzbunarea. Aceasta fiind că iertarea este una care ne face la fel cu Hristos. Ce ar fi fost dacă Iisus ar fi voit să se răzbune pe cei care L-au răstignit? Cu siguranță că Iisus după înviere ar fi putut să se răzbune pe cei care L-au răstignit. Totuși El nu a făcut-o. Mai mult decât atât știm că pe cruce S-a rugat lui Dumnezeu Tatăl zicând: Părinte iartă-i că nu știu ce fac. Iisus a demonstrat că este superior celor care L-au răstignit fiindcă a știut să îi ierte sau mai bine zis să nu caute răzbunare. Dacă Iisus ar fi voit să se răzbune cumva pe cei care L-au răztingnit fără doar și poate că El ar fi fost o persoană inferioară și incapabilă să își depășească propriul egoism.[21]

Iată prin urmare că se adeverește faptul că răbdarea poate să fie de cele mai multe ori gândită și conceptualizată numai în legătură cu morala creștină. Desprinsă din contextul moral răbdarea este mai mult o caricatură. Este o caricatură fiindcă îi lipsește adevărata substanță. Este ca și cum am lua verb din contextul său și am spune că el singur conține tot înțelesul și tot sensul. Fără doar și poate că o astfel de acțiune este una care nu face decât să distorsioneze sensul deplin al contextului. Iată de ce răbdrarea se leagă de viața duhovnicească. Suntem din ce în ce mai nesiguri dacă în viața duhovnicească răbdarea are vreun rol. Adevărul este că răbdarea are un rol cât se poate de semnificativ în viața duhovnicească. De fapt nu putem să vorbim despre viața duhovnicească fără de conceptul de răbdare. Aceasta fiindcă nu se poate să concepem aceste două lucruri ca fiind separate și fără de nici un fel de legătură. Omul duhovnicesc este un om deprins cu răbdarea. De ce? Fiindcă pentru a ajunge să fie un om duhovnicesc trebuie să treci printr-un test al răbdării. Nimeni nu se naște un om duhovnicesc. Aceasta fiindcă în mare sunt puțini copii care înțeleg ceea ce este spiritual și duhovnicesc. Conceptul de a fi duhovnicesc vine mult mai târziu când am putea spune că am ajuns să ne maturizăm. Maturizarea este cea care ne face conștienți că viața nu este numai trup și materie ci la fel de bine și duh și suflet. Fiindcă este spirit, sufletul nostru este mult mai aproape de viața duhovnicească și este mult mai predispus la viața duhovnicească. Iată de ce este bine să fim conștienți de ceea ce implică sensul vieții duhovnicești. Prin urmare devenim oameni duhovnicești și facem aceasta în deplină libertate. Omul duhovnicesc este un om superior celui trupesc. Limba greacă este cea care are două expresii pentru diferența dintre omul duhovnicesc πνευματικη ανθροπος și omul trupesc σοματικη ανθροπος. Una este omul trupesc, care este de cele mai multe ori un om care este dezinteresat de viața duhovnicească și alte este omul duhovnicesc care este ancorat în viața duhovnicească.[22]

Iată prin urmare că ține foarte mult de libertatea omului să devină din om trupesc în om duhovnicesc. După cum am spus acest proces cere de multe ori mai mult timp și pentru aceasta răbdarea este un factor esențial. Trebuie să avem răbdare cu noi înșine pentru a ajunge să devenim din oameni trupești oameni duhovnicești. Fiindcă acest proces necesită răbdare este adevărat că sunt mai mulți care pe drum renunță la a mai fii oameni duhovnicești. Aceasta fiindcă ei nu sunt persoane care voiesc să cultive răbdarea. Nu totul se realizează dintr-o dată în lumea noastră. Este un adevărat proces să treci de la viața trupească la viața duhovnicească și de multe ori nu reușim dintr-o dată. Nu trebuie să ne ne ferim de adevăr: trecerea de la viața trupească la viața duhovnicească poate să fie destul de dificilă. Totuși, dacă omul ajunge să se întrarmeze cu răbdarea în cele din urmă el poate să reușească. Sunt multe cazuri de persoane care ajung să aibă mari greutăți în acest proces de trecere de la trupesc la duhovnicesc. Aceasta fiindcă trebuie să fim conștienți de viața trupească de multe ori este în antagonie cu viața duhovnicească. Devine evident că trebuie să fim oameni ai răbdării. Trebuie să avem

---

[21] Barbara Perry, *In the name of hate: understanding hate crimes* (New York, 2001).

[22] Trebuie să înțelegem că omul duhovnicesc și omul trupesc sunt mai mult decât un simplu joc de cuvinte. Omul trupesc este un om care trăiește mai mult numai pe plan material și prin urmare are tendința de a limita viața numai la plăcerile trupului. Nu că este ceva greșit cu trupul ci mai mult fiindcă trupul este numai un stadiu incipient din evoluția omului. Devine evident că trebuie să fim cât se poate de atenți cu viața duhovnicească. Trecerea de la viața trupească la viața duhovnicească ia timp. Este un timp pe care nu putem să îl estimăm. Sunt unii care ajung mai repede decât alții să devină duhovnicești în timp ce alții ajung numai după ani buni să devină oameni duhovnicești din oameni trupești. Oricum ceea ce trebuie să avem în vedere este că trebuie să cultivăm răbdarea pentru a ajunge să facem trecerea de la omul trupesc la omul duhovnicesc. La fel de bine trebuie să fim siguri că această *trecere* este una de la un plan inferior la un plan superior de existență. Sunt din ce în ce mai mulți care se îndoiesc să viața duhovnicească este una superioară vieții trupești.

răbdare în primul rând cu posibilitatea de a devenii oameni duhovnicești. Aceasta fiindcă a devenii un om duhovnicesc este la fel de bine și un act de convingere. Tedința lumii de azi este de a desconsidera tot ceea ce ține de viața duhovnicească și a te mărginii numai la viața trupească. Viața trupescă este una care merge după legiile lumești: a te da în vânt după plăceri și a astrânge cât mai multe bunuri materiale care sunt singurele care se crede pot să aducă și să întrețină fericirea. Pentru oamenii care nu se mulțumesc numai cu acest mod de viață trupesc și lumesc fără doar și poate că se ajunge la nevoia a ceva mai mult. Acest ceva mai mult este ceea ce au experimentat sfinții. Sfinții au fost cei care au simțit că dacă îl au pe Dumnezeu în inimă sunt cu adevărat fericțiți. Ei și-au dat seama că deși Dumnezeu este creator al lumii materiale și a celei trupești El este mai mult decât o simplă plăcere trupească. Așa se face că ei au ajuns să fie oameni duhovnicești. Acest proces de înduhovnicire nu este identic la toți. Am spus că sunt unii care ajung mult mai repede să se înduhovnicească în timp ce alții o fac într-un timp mai lung. Pentru aceasta procesul de înduhovnicire al omului este unul care necesită răbdare. Trebuie să avem răbdare fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să ne realizăm ceea ce ne-am propus. Este evident că răbdarea își are limitele ei, dar oricum din procesul de trecere de la turpesc la duhovnicesc omul nu are decât de câștigat. Am spus că aici avem de a face cu un proces și nu trebuie să uităm aceasta. Orice proces se realizează în timp. Prin urmare este nevoie de mai mult timp pentru a ajunge oameni duhovnicești.[23]

Este adevărat că odată ce ne-am decis să ajungem oameni duhovnicești în cele din urmă demonii vor venii și vor face tot ceea ce este posibuil pentru a ne schimba această decizie. Aceasta fiindcă demonii nu vor ca noi să ajungem oamenii duhovnicești. Sfinții părinți ai ortodoxiei sunt cât se poate de clari în acest sens: odată ce omul începe să pășească pe calea duhovnicească demonii vin și îl asaltează pe om cu patimi. Patimile sunt în mare bazate pe elementul plăcerii: plăcerea de a mânca și bea, plăcerea de a astrânge bani și averi, plăcerea de a avea cât mai multe excapade sexuale, plăcerea de a lenevii și nu a nu face nimic etc. Iată prin urmare că numai când omul este orientat spre viața duhovnicească ajunge să își dea seama că nu este singur în această lume ci că este înconjurat de entități demonice care voiesc pierzania lui. Prin urmare diavolii sunt prezențe nevăzute care pot să îl ducă pe om în tot felul de patimi. Știm că sfinții părinți au ajuns la concluzia că sunt 7 patmi principale care îl asaltează pe om în drumul spre mântuire și în procesul de înduhovnicire. Este vorba de: lăcomia pântecelui, desfrânare, iubirea excesivă de bani și averi, mânia, lenea (plictisul sau tristețea), invidia (ura) și mândria. Aceste patimi sunt în mare conduse de demoni nevăzuți care voiesc ca prin plăcerea ce vine din patimi să îl distragă pe om de la viața duhovnicească. Sunt din ce în ce mai puțini cei care sunt conștienți că atunci când se luptă cu patimile nu fac decât să se lupte cu demoni nevăzuți. Aceasta fiindcă în mare tendința sufletului este de a se asemăna cu Dumnezeu care este liber de orice patimă. Lupta cu demonii din patimi poate să dureze mai mulți ani. Sfinții părinți și mai ales Sfântul Siluan Atonitul au fost cei care ne-au spus că în mare sunt trei etape prin care trece omul în procesul mântuirii: 1. venirea harului lui Dumnezeu în sufletul credinciosului (perioadă de maximă bucurie și fericire), 2. retragerea harului lui Dumnezeu (care coincide cu asaltul patimilor și lupta cu ele) și 3. revenirea harului lui Dumnezeu, stare care de cele mai multe ori durează până la moarte.[24]

Lupta cu patimile este una anevoiasă de cele mai multe ori în care uneori câștigăm și alteori pierdem. Ceea ce trebuie să știm este că lupta cu patimile este una care fără doar și poate este menită să ne învețe o realitate fundamentală: răbdarea. Fiindcă este un război, a pierde o bătălie în lupta cu patimile nu înseamnă că am pierdut tot războiul. Iată de ce este bine să fim conștienți de faptul că a te opune patimilor este cu adevărat un act de eroism. Este eroism fiindcă ne face să ajungem să ieșim de sub stăpânirea demonilor. Demonii voiesc să ne controleze și să ne transforme în marionete. Când prin răbdare ne opunem patimilor nu facem decât să ieșim de sub sfera de control al puterilor demonice. Au fost sfinți în pustie care ani de-a rândul s-au luptat cu patimile pentru ca în cele din urmă să ajungă la nepătimire. Ce este nepătimirea? Nepătimirea este eliberarea de sub jugul

---

23 Sfântul Teodor Studiutul, *Cuvântări duhovnicești* (Alba Iulia, 1994).

24 După cum am spus, la fel cu Dumnezeu este nevăzut și diavolii sunt nevăzuți. La fel cu Dumnezeu trimite în mintea noastră gânduri și intenții de bine și de virtute, diavolii trimit în mintea noastră gânduri de răutate și de patimă. Acesta este cel pe care Sfântul Nicodim Aghioritul îl denumește ca războiul nevăzut. Odată că omul dorește să devină duhovnicesc în sufletul lui începe un război nevăzut care poate dura mai mulți ani. Nu există un timp fix în care demonii ajung să îl ispitească pe om. Aceasta fiindcă fiecare dintre noi suntem diferiți și prin urmare avem mai multe particularizăți. Diavolii nu sunt psihologi dar am putea spune că studiază psihicului omului pentru a putea să îl lovească acolo unde îl doare mai mult. Așa se face că ei ajung să ne loveacă și să ne săgeteze prin intermediul patimilor. Fiindcă patimile sunt o viziune reducționistă asupra vieții și a existenței în genere, în cele din urmă diavolii speră ca pe cel pătimaș să îl ducă în iad. Aceasta fiindcă patima este un mod de viață fără de Dumnezeu, după cum iadul este un mod de viață fără de Dumnezeu. Iată de ce trebuie să ne luptăm cu patimile și să nu le lăsăm biruiți de ele.

patimilor și a păcatelor. Nu există om în această lume care să nu fie inspitit de diavoli. Să ne aducem aminte că până și Fiul lui Dumnezeu Domnul Iisus Hristos a fost ispitit de diavol. Aceasta nu înseamnă că noi o să ajungem să îl vedem pe diavol în persoană ci mai mult că el ne va ispitii prin patimi. Fie că este vorba de alcool, de fumat, de sex, de mâncare diavolul va găsii o modalitate prin care să ne atragă spre sine. Dacă suntem ancorați profund în Hristos el nu va reușii să ne atragă la iad fiindcă Hristos pe cruce a ieșit biruitor asupra diavolului și prin credință El comunică această biruință tuturor celor care cred în El. Este adevărat că pentru cei care nu sunt deprinși cu răbdarea lupta cu patimile poate să fie cu adevărat un mare test de credință. Aceasta fiindcă diavolul are cu adevărat o întreagă tehnică de ne împătimii. Uneori el ne atacă cu toată puterea ca mai apoi să ne lase doar cu anumite gânduri pe care reușete să le sădească în mintea noastră. Lupta cu patimile pe care aproape orice creștin ortodox o cunoaște este fără doar și poate un exercițiu de răbdare. Dacă creștinul ortodox știe ce înseamnă să fie răbdător în cele din urmă va ajunge să se elibereze de patimi și să iese de sub sfera de influență a diavolilor. Ar fi mulți care ar putea să se întrebe de ce Dumnezeu îl lasă pe diavol să ne ispitească? Dumnezeu îl lasă pe diavol să ne ispitească (niciodată peste puterile noastre) pentru a ne întării în credința în El și pentru ca să deprindem care este valoarea și sensul virtuții. Iată prin urmare că Dumnezeu întoarce tot răul spre bine.[25]

Se spune că undeva în pustie la poalele unui munte înalt era o mănăstire furmoasă și mare. Totul a fost bine în această mânăstire până când mai multe neplăceri au început să se abată peste ea. Călugării au început să se certe și să se pizmuiească unii cu alții și nu mai exista zi fără ceartă în acea mănăstire. Egumenul mănăstirii nu a știut ce să mai facă fiindcă toate eforturile lui au fost în van. Într-o zi el s-a decis. S-a suit pe vârful muntelui unde trăia un pustinic foarte vestit.

- Binecuvântați părinte, a început egumenul.

- Domnul să ne binecuvinteze fiul meu.

- Părinte să mă iertați că vă deranjez dar am venit la sfinția ta cu o mare problemă.

- Ce problemă fiul meu?

- Știți că eu sunt egumenul mănăstirii de la poalele muntelui.

- Da știu.

- Vedeți până acum câțiva ani mănăstirea noastră era extrem de unită și pacea și înțelegerea domneau între zidurile ei. Totul s-a schimbat de vreo câțiva ani. În mănăsitrea noastră a ajuns să domnească un duh de vrajbă și de ceartă și nu ne mai înțelegem unii cu alții.

Pustincul asculta cu mare atenție ce îi spunea egumenul. Egumenul a continuat:

- Am luat toate măsurile pe care le putea lua cineva pentru ca în mănăstirea noastră fie din nou pace și înțelegere dar în zadar. Călugării și frații sunt într-o neînțelegere și ceartă zilnică. Am venit la sfinția pentru ca m-am gândit că fiind pustic ai putea să îmi dai un sfat ca să pot aduce din nou pacea și înțelegerea în mănăstire.

- Cred că știu cum ai putea să refaci înțelegerea și pacea în mănăstirea voastră.

- Cum sfințite părinte?

- Trebuie să știi că unul dintre călugării din mănăstire este însul Domnul Iisus Hristos.

- Domnul Iisus Hristos?

- Exact. Află care dintre călugări este Domnul Iisus Hristos și pacea și înțelegerea vor revenii în mănăstirea voastră.

Egumenul i-a mulțumit pustinicului și s-a întors la mănăstirea lui. Pe drum se întreba:

- Cine să fie Domnul Iisus Hristos întrupat din mănăstirea noastră? Să fie fratele Miron că el este blând și liniștit din fire? Să fie fratele Gherasim care iubește rugăciunea și postul?

Egumenul mergea pe drum și se întreba despre cine ar putea să fie Iisus Hristos în mănăstirea lui. A ajuns la mănăstire și acolo nu s-a putut abține să nu îi spună și iconomului:

- Să știi că pustincul de sus de pe munte ne-a spus că unul dintre călăgării din mănăstirea noastră este chiar Domnul Iisus Hristos întrupat.

Acum erau doi călugări din mănăstire care se întrebau despre cine ar putea fie. Iconomul a mai spus la un alt călugăr cuvintele pustnicului până când toți călugării din mănăstire au aflat. Odată cu aceasta și înțelegerea și pacea din mănăstire au revenit. Aceasta fiindcă toți călugării se suspectau unul pe altul că ar putea să fie Iisus Hristos. Așa că încele din urmă pacea și înțelegerea au revenit în acea mănăstire.[26]

---

[25] Andrei Andrecuț, *Dinamica despătimirii* (Alba Iulia, 2001).

[26] Cei mai mulți dintre noi suntem tentați să credem că în mănăstiri nu sunt nici un fel de probleme fiindcă acolo toți se în înțeleg unii cu alții și nu există ură și dezbinare ca în lume. Trebuie să știm că deși mănăstirile sunt mult mai ferire de ispitele din lume aceasta nu înseamnă că ele nu au probleme. Problemele se pot abate și peste mănăstiri mai ales din răutatea diavolului.

Întâmplarea de mai sus este una care ne spune că de cele mai multe ori pierdem înțelegerea șiu pacea cu cei din jur fiindcă nu mai ținem cont de prezența lui Iisus în lumea noastră. Deși Iisus s-a înălțat cu trupul la cer El este prezent în lume duhovnicește la fel cum a făcut-o mai înainte de întrupare. Viața din jurul nostru se depreciază dacă nu ajungem să actualizăm prezența lui Iisus în lumea noastră. Uităm că Iisus s-a făcut om pentru mântuirea noastră. Prin urmare trebuie să avem răbdarea de a Îl actualiza pe Iisus și prezența Lui în lumea noastră. Numai așa în cele din urmă vom ajunge să facem din viața noastră un exercițiu de răbdare. Prin faptul că Iisus și-a ales 12 apostoli dintre oameni simplii El a voit să ne ofere o plidă de răbdare. Deși Iisus putea foarte bine să își aleagă apostoli 12 filosofi fiindcă la vremea Lui erau destui de mult filosofi în lume, El a preferat să aleagă 12 pescari simpli pe care timp de 3 ani i-a învățat și s-a ocupat să îi facă să înțeleagă measjul înalt al propovăduirii Sale. Este adevărat că Iisus putea să aleagă oameni învățați ca apostoli dar nu a făcut-o. Aceasta pentru ca să ne lase nouă o pildă de răbdare. Trebuie să știm că Iisus acolo unde este actualizat și chemat prin rugăciune poate să lase din duhul răbdării peste cel care cere. Adevărul este că nu prea suntem conștienți de ceea ce este răbdarea și de care sunt foloasele ei. Așa se face că în cele din urmă nu mai voim să îi cerem lui Iisus să ne arate ceea ce este răbdarea și cum putea să o deprindem. Că trăim într-o lume din ce în ce mai nervoasă și nevrotică nu este nici o îndoială. Doar puțin să se decaleze programul nostru zilnic că unii ajung să trăiască stări puternice de mânie și de ciudă.[27]

Omul mânios este o persoană care în nici un fel nu se înțelege cu răbdarea. Aceasta fiindcă răbdarea și mânia sunt lucruri care sunt total opuse una alteia. În nici un fel mânia și răbdarea nu sunt noțiuni care se reconcilează una cu alta. Aceasta fiindcă omul care se mânie din orice în nici un fel nu știe ceea ce este să ai răbdare și să știi să aștepți. Când este pus să aștepe mâniosul își pierde cumpătul, urlă și zbiară fără de nici un motiv. Iată de ce este foarte greu să vorbim cu un om mânios despre răbdare fiindcă chiar dacă el la nivel intelectual înțelege conceptul de răbdare în nici un fel el nu ajunge să o pună în practică. Mânia este un lucru pe care îl putem vedea destul de des în lumea noastră. Mai ales popoarele arabe sunt iute la mânie. Un arab poate ușor să se transforme într-un taliban, un extremist islamic. Aceasta fiindcă în cele din urmă islamul nu are o spiritualitate a virtuților. Virtuțile nu sunt destul de atent situate în islam care este o religie ce consideră că credința în Mahomed poate să fie la fel de bine propovăduită cu arma în mână. Este evident că în lumea noastră mânia îmbracă mai multe forme și ceea ce este cel mai tragic este că sunt și unii care fac din mânie o calitate. Sunt mai multe “sporturi” sângeroase în zilele noastre în care mânia este adulată ca un idol. În acest sens este adevărat că un om iute la mânie ajunge să fie străin de noțiunea de răbdare. Mânioșii nu știu să aibă răbdare fiindcă nu știu să se autocontroleze. Autocontrolul este o realitate care iasă din capacitatea de te cunoaște pe tine însuți. Mânioșii trăiesc cu iluzia că se cunosc pe sine foarte bine. Este doar o iluzie fiindcă ei sunt persoane care sunt departe de adevărul lucrurilor.[28]

Răbdarea este un lucru ce trebuie să fie conștientizată din ce în ce mai mult în lumea noastră când sunt încurajate comportamentele și modul de viață agresiv. Agresivitatea în nici un fel nu este o dovadă de răbdare. Am putem să îl câștigăm pe un om la Hristos prin propria răbdare mai mult decât propria agresivitate. Că lumea începe să aducă un fel de cult al comportamentului agresiv ne-o spun filmele pe care le vedem pe micul și marele ecran în care protagoniștii ajung la realizare de cele mai multe ori prin agresivitate. Așa se face că încet, încet devenim și noi agresivi. Este destul să ne uităm la cei mici care în pauzele de la școală preferă să îi petreacă timpul încreierându-se unii cu alții în dorința de a imita cine știe ce personaje de pe micul sau marele ecran. Este evident că “cultul mâniei” din zilele noastre este unul greșit pe care trebuie să îl combatem și pe care trebuie să îl evităm. Lumea de azi ne învață că trebuie să ne facem drumul spre vârf prin intermediul mâniei. Numai prin a ne mânia în cele din urmă vom ajunge să reușim în viață. Mânia pentru lumea de azi nu este în nici un fel o patimă controlată de diavoli ci un mod de fi. Ne mâniem în trafic, ne mâniem la locul de muncă, ne mâniem pe arenele sportive (cât de multe bătăi între fani au început pe arenele sportive ar fi multe prea precat să ne întrebăm), ne

---

[27] Gabriel Bunge, *Mânia și terapia ei după Ava Evagrie Ponticul sau vinul dracilor și pâinea îngerilor* (Sibiu, 1998).

[28] Pentru a ajunge să scapi de mânie este nevoie de multă rugăciune. Este nevoie de multă rugăciune fiindcă numai așa în cele din urmă se ajunge la controlul propriului eu. Este adevărat că nu ai cum să îți controlezi propriul eu dacă nu te cunoști pe tine însuși. Pentru omul mânios cunoașterea de sine este o pierdere de vreme. Aceasta fiindcă el găsește cât se poate de inconvenient să stea să se întoarcă spre sine. Mânia este adevărat că este în mare infuzată în om de diavoli. Aceștia sunt ființe ale mâniei continue. Iată de este bine să știm că diavolii nu au răbdare și de ce Biblia ne spune că dacă ne opunem și rezistăm cât de cât diavolului în cele din urmă acesta va fugii de la noi. Diavolii nu știu ce este răbdarea fiindcă ei sunt ființe ale unie mânii continue. Mânia este un ură furibundă care îl poate scoate pe om din minți. Este bine să știm să fim oameni ai blândeții fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să dobândim răbdarea.

mâniem la restaurant când chelnărul fiindcă este ocupat întârzie să ne aducă ceea ce am conmandat și enumerarea ar putea continua. Iată ce mânia este destul de des întâlnită în zilele noastre și pentru aceasta trebuie să știm că numai cultivând răbdarea în cele din urmă vom ajunge să facem o lume mai bună. În acest capitol am voit să facem conștient pe cititor că fără doar și poate răbdarea este un anumit context în care trebuie să fie înțeleasă și pusă în practică. Acest context este contextul moral și duhovnicesc. Orice scoatere din acest context ne face să relativizăm răbdarea și să îi oferim fără doar și poate un sens inferior și cât se poate de deformat. Trebuie să avem răbdare cu alții dar mai ales de multe ori trebuie să avem răbdare cu noi înșine. Dacă avem răbdare cu noi înșine vom ajunge să vedem că ceea ce credem noi despre noi înșine nu este și ceea ce suntem în realitate. Este o mare diferență dintre preconcepțiile noastre despre noi înșine și realitatea a cine suntem cu adevărat. Numai răbdarea de cele mai multe ori ajunge să ne facă să știm cine suntem cu adevărat. Aceasta fiindcă prin răbdare în cele din urmă ajungem să acordăm timp sinelui nostru să ne manifeste. Dacă nu am avea răbdare cu sinele noastru nu am știi cine suntem cu adevărat fiindcă am fi mereu în criză de timp. Timpul poate să fie în defavoarea sinelui și a cunoașterii sale.[29]

CAPITOLUL 2

CEL CE VA RĂBDA PÂNĂ LA SFÂRȘIT SE VA MÂNTUI (MATEI 24, 13) SAU NECESITATEA RĂBDĂRII ÎN PROCESUL MÂNTUIRII

Deși esența propovăduirii lui Iisus a fost fără doar și poate iubirea și mai ales iubirea gapică de Dumnezeu și de semeni, Iisus nu a făcut nici o concesiune când a venit vorba de mântuire. El le-a spus ucenicilor Lui că pentru numele Său vor fi urâți și disprețuiți. Era și firesc să fie așa fiindcă Iisus a venit într-un timp în care majoritatea umanității se închina la dumnezei străini. Cu excepția evreilor de la vremea lui Iisus popoarele antice de acum 2000 de ani se închinau la zei și la idoli făcuți de mâna omului. Iată cum Iisus le-a prevestit apostolilor lor moartea martirică pe care au suferit-o toți cu excepția Sfântului Ioan Teologul care a fost singurul apostol ce nu a fost martirizat. Vedem prin urmare că omul poate să se împotrivească lui Dumnezeu și chiar să ajungă să Îl urască pe Dumnezeu. Timpurile de acum 2000 de ani au fost cât se poate de explicite în acest sens. Așa se face că într-una din conversațiile cu apostolii Săi Iisus i-a avertizat că se vor confrunta cu greutăți dar cel care va răbda până la sfârșit acela se va mântui. De fapt aceste cuvinte ne sunt adresate nouă tuturor. Ca să ne mântuim trebuie să răbdăm toate relele acestei lumii. Este adevărat că nu toți dintre noi am ajuns să cunoaștem relele lumii care au dat peste noi. Totuși, în cele din urmă este bine să știm că răbdarea este o prerechizită a mântuirii. Nu putem să ne mântuim când vrem noi ci numai când Dumnezeu decide sau hotărăște aceasta. Este evident că dacă am putea să ne mântuim prin propria putere mai mulți mari criminali și mari păcătoși ar fi bine mersi în rai. Totuși, cu toții voim să ne mântuim. Creștinismul ortodox a adus în lumea noastră ceea ce nici o religie nu a mai adus: posibilitatea ca după momentul morții sufletul să se mântuiască.[30]

Iisus ne-a cerut să credem în viața de apoi și în nemurirea sufletului. Pentru a ne demonstra că există viață de apoi El însuși a înviat. Totuși, deși știm că Iisus a înviat și că aceasta certifică existența vieții de apoi, fiecare dintre noi ajungem să trăim o viață în care nu vedem nimic din rai. Eventual cintim de unii sfinții că au ajuns să se vadă lumina raiului dar pentru noi ca simplii creștin ortodocși adevărul este că raiul rămâne o mare enigmă. Este cu adevărat un mare test de răbdare să așteptăm o viață ca să ajungem să vedem raiul. Sunt mulți care pe parcursul vieții deznădăjduiesc și ajung să nu mai urmeze lui Iisus. Iisus a trăit acum 2000 de ani și poate acum 2000 de ani învirea lui Iisus a însemnat ceva dar în zilele noastre lucruile s-au schimbat și nu mai putem să ne folosim de adevărurile de acum 2000 de ani. Așa se face că sunt mulți care abdică și de ce nu dezertează de la credința creștin ortodoxă. Este cu mare test de răbdare să aștepți o viață întreagă să vezi raiul, să fi primit în rai.

---

[29] Radu Teodorescu, *Arhetipuri duhovnicești în creștinismul ortodox* (Cugir, 2018).

[30] Pentru cei fără de Dumnezeu sau la fel de pentru cei care tind să gândească lumea în termeni maximaliști este adevărat că mântuirea sufletului nu este mare lucru. Unii chiar se întreabă de ce să își mai mântuiască sufletul dacă au ajuns să își piardă trupul. Este adevărat că pierderea trupului este un lucru dureros. Poate cel mai dureros din toate cele care există fiindcă numai puterea morții poate separa sufletul de trup. Totuși, trebuie să știm că centrul de gravitate al omului nu este trupul lui ci sufletul lui. Sufletul este cel care conduce trupul. Deși este tragică pierderea trupului și putea vedea aceasta în orice cimitir totuși, mai existră speranță pentru om. Este vorba de speranța de a îți mântui sufletul. Odată ce sufletul se mântuiește el uită de chinurile morții și întră într-un nou stadiu de existență. Într-discuție cu Sfântul Paisie Aghioritul Sfânta Eufimia care a fost martirizată de romani a mărturisit că dacă ar fi știut care sunt bucuriile raiului ar fi suferit 1000 de martiriuri. Chinurile morții sunt infime raportate la bucuriile și firicirea raiului.

Așa se face că pentru omul contemporan care este grăbit și veșnic pus pe fugă dangătul clopotelor bisericilor nu este nimic mai mult decât sutnete de fond fără sens. Pentru creștinul ortodox autentic orice dangăt de clopot este încă o chemare într-o adunare care crede în viața de apoi, care crede în rai, care crede în Dumnezeu în cele din urmă. Iată prin urmare că este bine să știm că Dumnezeu nu ne lasă singuri în acest proces de așteptare a vieții de apoi. Îi avem pe ceilalți creștin ortodocși care au și ei la fel de bine aceleași năzuințe ca noi. Speranța mântuirii este uneori extremă, dar nu este singuratică. Dumnezeu nu ne-a lăsat singuratici în speranța noastră la mântuire. El ne-a lăsat Biserica ce este o instituție în care trebuie să devenim solidari cu toți cei care voiesc să se mântuiască. Iată că poate cel mai mare test de răbdare dintre toate care există în lumea noastră este speranța în propria mântuire. Trebuie să fim cât se poate de atenți cu ceea ce este mântuirea și cu modul în care se mnaifestă ea. Mântuirea nu este numai o singularizare a omului ci mai mult intrarea lui în comunitatea de iubire a Bisericii. Aici învățăm că nu trebuie să gândim mântuirea în termeni egoiști și individualiști ci la fel de bine că mântuirea este un act de comuniune. Este comuniune cu restul creștinilor ortodocși și cu Dumnezeu. Această comuniune este una care necesită răbdare fiindcă este posibil ca opiniile să fie uneori contradictorii în ceea ce privește viața de apoi.[31]

Ca să ajungem la mântuire trebuie să știm că trebuie să ajungem la o conștiință a mântuirii. Ce voim să spunem cu aceasta? Voim să spunem că trebuie să facem efortul de a ajunge să fim conștienți că faptele noastre bune ne aproprie de mântuire în timp ce faptele noastre rele ne despart de mânuire. Aceasta fiindcă știm că dincolo de mormânt există două dimensiuni: raiul și iadul. Mai mulți sfinți au experimentat aceste dimeniuni și pentru aceasta nu trebuie să avem nici un fel de îndoială că ar putea exista altceva sau nimic dincolo de mormânt. Mântuirea este în sensul vieții omului fără doar și poate un test de răbdare. Este un test de răbdare care poate să dureze 60 sau 70 de ani, din momentul în care copilul devine conștient de ideile de bine și de rău. Pentru mulți 60 sau 70 de ani de așteptare poate să fie cu adevărat mult timp. Cine să stea să aștepe 60 sau 70 de ani propria lui mântuire? Așa se face că sunt mulți care uită de sensul vieții lor și ajuns să confere vieții tot felul de sensuri care sunt departe sau mai bine spus separate de mântuire. Creștinsmul ortodox nu vede alt sens al vieții decât mântuirea. Totuși, deși creștinimsul ortodox vede sensul vieții omului în mântuirea lui, ideologiile și filosofiile care circulă în lume au schimbat sensul și înțelesul vieții umane. Așa se face că viața umană nu este privită în zilele noastre ca o viață ce trebuie să fie trăită în spre mântuire ci mai mult ca o viață ce trebuie să se rezume strict numai la ceea ce ține de această lume. Nu are rost și este fără de nici o importanță să ne concentrăm pe viața de apoi. Lumea de azi uită foarte ușor că învierea lui Iisus din morți este garantul cel mai sigur că există viață dincolo de mormânt. Dacă nu ar exista viață dincolo de mormânt Iisus nu ar fi înviat. Iisus a înviat și învierea Lui este o dovadă palpabilă până la sfârșitul timpului că există viață dincolo de mormânt. Dacă nu există viață dincolo de mormânt cum se face că Iisus a înviat din morți? Iată prin urmare cea mai mare dovadă de vieții dincolo de mormânt. Prin urmare învierea lui Iisus ne asigură că există viață dincolo de mormânt. Ce mai rămâne de făcut? Nu rămâne nimic de făcut decât să avem răbdare până în momentul în care vom murii.[32]

A avea răbdare să te mântui sau să îți vină momentul de a te mântui în nici un fel nu trebuie să devină un fel de obsesie sau mai bine spus o paranoia. Aceasta fiindcă Iisus ne-a spus că orice ar face omul el nu se poate mântui pe sine însă cele ce sunt cu neputință la om sunt cu putință la Dumnezeu. Din aceasta nu trebuie să înțelegem că orice am face în cele din urmă Dumnezeu ne va mântui. Aceasta fiindcă totuși deși mântuirea este imposibilă la om ea necesită toate eforturile și toată strădaniile omului. Aceasta fiindcă nici un om nu se poate mântui pe sine prin propria lui putere după cum am afirmat mai sus. Trebuie să fim conștienți că indirect Dumnezeu ne cere să facem un test de răbdare în ceea ce privește propria mântuire. Este un test care durează timp de o viață și prin urmare putem să ne dăm seama de care este importanța lui dacă trebuie să așteptăm o viață de om pentru ca el să fie trecut. Ce este un test cu toții știm fiindcă cu toții am fost la școală. Totuși, este

[31] Dimitrios Athansiou, *Moartea și viața de dincolo de mormânt* (Editura Egumenița, 2015).

[32] Am vorbit aici de faptul că pentru copii concepția unei posibile mântuiri apare în momentul în care ei pot face distincția dintre bine și rău. Aceasta fiindcă distincția dintre bine și rău este cea care crează în copii idea de conștiință morală. Ori pentru ca să ne mântuim avem nevoie de conștiință morală. Aceasta fiindcă mântuirea este fără doar și poate un act care are nevoie de moralitate. Pentru unii ar fi cumva eronat să afirmăm că chiar copii sunt cei care ajung să fie integrați în procesul răbdării în vederea mântuirii. Trebuie să știm că de pe la 10 ani copii sunt capabilă să păcătuiască. Este adevărat că păcatele lor sunt mici dar sunt totuși păcate. Așa se face că în jurul vârstei de 10 ani copilul poate să înțeleagă idea de Dumnezeu și de viață veșnică sau viață după moarte. Așa se face că odată cu copilăria nu facem decât să intrăm în procesul de așteptare în răbdare a propriei mântuiri. Prin urmare este bine să știm că în sens creștin ortodox mântuirea este un proces și nu doar un act care are loc în momentul în care am murit, momentul în care sufletul se desparte de trup.

bine să știm că deși putem să avem o răbdare o viață pentru a trece testul mântuirii aceasta nu înseamnă că în cele din urmă simpla răbdare ne mântuiește. Contrar lui Martin Luther care susținea că singură credința în Dumnezeu ne mântuiește, creștinsimul ortodox este cel care susține că și faptele bune ale omului sunt cele care ajung să ne mântuiască. Cu alte cuvinte trebuie să fim oameni buni pentru a ajunge să ne mântuim. Este adevărat că și răbdarea este o faptă bună ce ajunge să ne ducă la mântuire. A fi un om bun de multe ori înseamnă să fi un om răbdător. Istoria îi reține pe liderii și oamenii de stat răbdători și nu pe cei iute la mânie. Acesta fiindcă răbdarea este o trăsătură a unui caracter nobil. Știm de exemplu că Hitler era un om iute la mânie care se mânia imediat din orice. Istoria îl reține pe Hitler ca un om diabolic și una dintre cauzele diabolismului său a fost fără doar și poate lipsa de răbdare. Este cu adevărat o mare dramă când un om de stat care ajunge să ia decizii pentru milioane de vieți este lipsit de răbdare. Aceasta fiindcă fără de răbdare el va ajunge să ia decizii pripite pe care mai apoi va ajunge să ne regrete. Se știe că atunci când cumanii au atacat Rusia, țarul Ucrainei a voit să intre în alianță cu țarul Rusiei însă acesta fiind un om iute la mânie și fără de răbdare a respins alianța. Așa se face că el a mers singur la război împotriva cumanilor și în cele din urmă a pierdut războiul și a mare parte din țară. Cu mare greutate armatele rusești au reușit să se reorganizeze și să facă alianță cu cele ucrainene pentru ca să ajungă să respingă pe cumani.[33]

Iisus ne-a spus cât se poate de clar că trebuie să avem răbdare până la sfârșit pentru a ajunge să ne mântuim. Această răbdare este una care trebuie să ne facă conștienți că sensul vieții este unul transcedent. Dumnezeu nu ne-a făcut numai ființe de țărână ci la fel de bine ne-a făcut ființe care să aspirăm la veșnicie. De fapt chiar Dumnezeu a lăsat în om această asipirație la veșnicie. Dacă ne vom uita în mai toate religiile păgâne ale lumii vom vedea că cu toate au un fel de înțelegere a vieții de apoi. De la greci la persani și de la vikingi la romani lumea antică deși nu credea în venirea lui Mesia totuși credea că mai există ceva dincolo de mormânt. Că mormântul în sine este absurd nu este nici o îndoială fiindcă diavolul în sine este absurd. Nu există sens în existență dincolo de o ontologie bazată pe existența lui Dumnezeu. O ontologie fără de existența lui Dumnezeu este fără doar și poate o mare anomalie. Totuși, în nebunia lui diavolul crede că el va fi capabil să creeze o ontologie sau mai bine spus o existență fără de Dumnezeu. Așa se face că a apărut iadul. Iadul este fără doar și poate un fel de fugă de ontologic fiindcă ontologicul vine de la Dumnezeu. Să ne aducem aminte de ce i-a răspuns Dumnezeu lui Moise când a fost întrebat Cine este? Dumnezeu a răspuns: Eu sunt Cel ce sunt. Prin urmare din această afirmație înțelegem că Dumnezeu este principiul oricărei ontologii sau mai bine spus că nu poate să existe ființă afară de bazele ontologice pe care le-a pus Dumnezeu. Fiindcă diavolul a voiește să creeze o existență care să nu se lege ontologic de Dumenzeu tot ceea ce a putut el să creeze este iadul. Iadul de fapt este o anti-ontologie, o existență cu susul în jos în care nu există sens, raționalitate și logică. Acesta fiindcă el nu se leagă de Dumnezeu nici existențial și nici ontologic. Iată prin urmare cât de "înțelept" a fost diavolul. Tot ceea ce a putut el să creeze a fost iadul în timp ce Dumnezeu a creat un univers.[34]

Mântuirea este un fapt care nu poate să fie câștigat fără de răbdare. Aceasta fiindcă ea este un act veșnic și irevocabil. Putem să ne schimbăm sau vinde casa, putem să ne schimbăm localitatea în care tărim sau putem să ne schimbăm chiar și țara în care trăim dar în nici un fel nu putem să ne schimbăm locul odată ce am fost mântuiți. Sunt mulți care sunt destul de confuzi referitor la ceea ce este mântuirea și la modul în care se manifestă ea. Mântuirea este întrararea într-un nou plan de existență care se aseamănă numai vag cu ceea ce am experimentat în această lume. În acest sens dincolo de porțile raiului nu mai există răbdare. Răbdarea în alegeri, în provocări, în fapte și acțiuni există numai în această lume. În iad nu mai trebuie să avem răbdare fiindcă acolo nu vom duce lipsă de nimic. Știm că în această viață de confruntăm cu multe lipsuri. Aceste lipsuri de fac să ne exercităm răbdarea în speranța ca într-o zi să dobândim ceea ce ne lipsește. Exemple ar fi mult prea multe: cei captivi așteaptă eliberarea, cei flămânzi așteaptă să se sature, cei însetați așteaptă se primească de băut, cei

[33] Alexandru Mitru, *Din marile legende ale lumii* (București, 1976).

[34] Că iadul este o dovadă de nebuniei diavolului nu este nici o înodială. Acesta fiindcă numai o minte nebună ar voi să creeze iadul. Ceea ce trebuie să știm este că în iad nu există răbdare sau mai bine spus conceptul de răbdare este străin total de exsitența iadului. Aceasta fiindcă din iad nu mai există scăpare. Când omul are răbdare el are o anumită motivație sau mai bine spus un anumit sens. Din moment ce în iad nu mai există sens nu mai există nici răbdare fiindcă a răbda în iad este în van. Este ca și cum i-ai cere unui bețiv să meargă drept după ce el de abea se mai târăște pe picioare. Nu putem prin urmare să cerem răbdare în iad fiindcă după cum am spus răbdarea este un concept rațional ori în iad nu mai există răbdare. Este evident că a avea răbdare este un fapt rațional fiindcă orice om care este întreg la minte știe că sunt momente în care trebuie să aibă răbdare. Iată cum în iad răbdarea nu mai are nici o noimă. Totuși, pentru sfinții care au murit mai înainte de Hristos a existat un anumit sens la răbdării în iad. Este vorba de răbdarea pe care sfinții din iad au avut-o în așteptarea lui Mesia sau mai bine spus a venirii lui Hristos. De la Adam la Hristos toți sfinții s-au dus în iad. Hristos însă a scos pe toți cei care au așteptat pe Mesia din iad.

îndureraţi aşteaptă să fie mângâiaţi, cei deprimaţi aşteaptă vremuri mai bune etc. Iată că răbdarea este un interval care de multe ori a ajuns să definească limitele vieţii noastre din această lume. Ei bine în viaţa de apoi nu va mai exista nevoie de răbdare. Nu trebuie să avem răbdare în rai să fim mângâiaţi când suntem răniţi fiindcă în rai nu vom mai fi niciodată răniţi, nu trebuie să avem răbdare în rai să depăşim deprimarea fiindcă în rai nu mai există deprimare, nu trebuie să aşteptăm în rai să depăşim momentele dificile fiindcă în rai nu există momente dificile etc. Iată că raiul nu este un interval al aşteptării şi al răbdării după cum este caracteristic lumii noastre. Este bine să fim oameni care să ştim ce înseamnă sensul profund al raiului. Trebuie să fim siguri că odată ce am trecut de porţile raiului răbdarea este pur şi simplu un lucru care îl vom cunoaşte numai din amintiri. Acesta fiindcă la drept vorbind la nimeni nu îl face plăcere în mod expres să aibă răbdare. În această lume ave răbdare numai contextual. La cine îi face plăcere să aibă răbdare când stă la o coadă de 50 de persoane pentru bilete? La cine îi face plăcere să aştepte luni sau poate ani până când lucrările de reparaţie de la o şosea care făcea drumul nostru spre casă va fi reparat şi modernizat? La cine îi face plăcere ca atunci când au cumpărat un automibil în rate trebuie să ai răbdare 5 sau 6 ani pentru a achita toate ratele? Iată că răbdarea dacă stăm să ne gândim nu este un lucru care ne face plăcere în mod expres. În această lume adevărul este că facem un compromis cu răbdarea. Aceasta fiindcă aşa funcţionează această lume. Nu înseamnă că dacă aşa funcţionează această lume la fel de bine şi raiul se conduce după aceleaşi legi.[35]

Se spune că un preot de excepţie slujea într-o parohie în care trăia în bună înţelegere cu enoriaşii săi. În acea localitate de unde trăia preotul s-a făcut un grup care i-a cerut preotului să facă un lucru ilegal. Fiindcă preotul a refuzat grupul cu pricina a plătit o prostituată care să spună lumii din acel ţinut că a făcut cele mai neruşinate lucruri cu preotul. Vestea a ajuns şi la urechile episcopului. Preotul s-a dus la episcop şi şi-a dovedit nevinovăţia. Totuşi preotul a fost profund marcat de ceea ce i s-a întâmplat şi la scurt timp a căzut bolnav la pat. Când au auzit că preotul este bolnav la pat calomniatorii au venit la el. Preotul i-a primit.

- Părinte am venit la sfinţia ta fiindcă voim să ne iertaţi, a început unul dintre calomiantori.

- Dumnezeu iartă şi eu vă iert.

- Părinte să ştiţi că noi nu am voit să vă facem rău dar nu am avut de ales.

- De ce să nu aveţi de ales?

- Fiindcă ne-aţi refuzat cererea să faci lucruri ilegale.

- Cum să nu vă refuz? Sunt preot. Nu pot să fac lucruri ilegale.

- Dar nu am ştiu că o să vă afecteze atât de mult părinte.

- Fiilor eu vă iert dar să ştiţi că bunul meu nume este pierdut pentru totdeauna.

- Cum să fie pierdut pentru totdeauna părinte?

- Voi aţi răspândit zvonuri despre mine că sunt desfrânat. Voi ştiţi ce repede se răspândesc zvonurile în ziua de azi?

- Părinte să ne spuneţi ce să facem ca să remediem situaţia şi noi vom face întocmai.

- Nu se mai poate face nimic.

- Cum să nu se poată facă nimic?

- Bine uite ca să vă demonstrez că nu se mai poate face nimic luaţi perina aceasta suiţi-vă în turnul cel mai înalt al oraşului şi aruncaţi fulgii din ea în jos.

- Bine părinte aşa o să facem.

Calomniatorii au plecat şi au făcut ce le-a spus preotul. Pe drum unul i-a spus altuia:

- Eu cred că preotul îşi pierde minţile.

- De ce?

- Ce cerere este aceasta să mergem să aruncăm fulgii dintr-o perină de pe cel mai înalt turn din oraş?

- Hai să facem ce zice el, i-am făcut mult rău.

Au făcut ce le-a spus preotul şi au putut vedea fulgii din perină cum s-au răspândit prin oraş. Apoi s-au întors la preot.

- Acum mergeţi şi adunaţi fulgii, le-a spus preotul.

- Asta nu se mai poate face părinte fiindcă s-au răspândit în tot oraşul.

- Vedeţi la fel de bine aşa nu se mai poate ca să îmi restabiliţi mie bunul nume şi cinstea fiindcă ele s-au răspândit cu mult mai mult decât puteţi voi să o adunaţi.[36]

---

[35] Samuel E. Balentine, *Have you considered My servant Job? Understanding the biblical archetype of patience* (South Caronlina, 2015).

[36] Am spus această întâmplare în contextul în care ortodoxia ne cere să apărăm preoţii creştin ortodocşi de cei răi şi neruşinaţi.

Am spus întâmplarea de mai sus pentru a demonstra că de multe ori câtă răbdbare am avea sunt situații în care nu se mai poate face nimic. La fel cum bunul nume și cinstea preotului a fost pierdută pentru totdeauna la fel de bine și când noi facem munte păcate în această viață în cele din urmă nu mai putem să scăpăm de dreapta pedeapsă a lui Dumnezeu. Este bine să știm că sunt păcate care dacă avem răbdare în cele din urmă vom ajunge să le ștergem. Cum să ștergem păcatele pe care le facem? Misticii creștin ortodocși ne spun că diavolii au un fel de registre în care notează toate păcatele pe care le-am făcut. În momentul în care cineva spovedește un păcat pe care l-a făcut ei bine acel păcat ajunge să se șteargă din cărțile diavolilor. Iată prin urmare că dacă ne spovedim în cele din urmă vom ajunge să ștergem păcatele pe care le-am făcut. Trebuie să avem răbdare când mergem la spovedanie și să ne aducem aminte de toate păcatele pe care le-am făcut fiindcă în cele din urmă ele se vor ierta. Este adevărat că trebuie să avem răbdare cu spăcatele fiindcă de multe ori diavolii ne atacă furibund cu păcatele dar dacă văd că noi avem răbdare în cele din urmă ajung să se depărteze de noi. Iată de ce este bine să știm că păcatul este unul care de multe ori ajunge să ne solicite răbdarea. Să ne aducem aminte în acest sens de canonul pe care l-am primit la spovedanie. Aceasta fiindcă canonul nu este o pedeapsă pentru păcatele pe care le-am făcut ci mai mult este o modalitate pedagogică de a ne îndrepta. Canoanele pentru păcate sunt privite de mai toată lumea ca pedepse pe care preotul le aplică pentru păcate. Preotul dă canoane (ce au fost descoperite de Dumnezeu la mai mulți sfinți) pentru ca păcatele să nu se transforme în patimi sau pentru a contracara patimile care au ajuns să ia în stăpânire sufletele noastre.[37]

Din toate cele afirmate mai sus este evident că nu trebuie să ne pierdem cumpătul când vine vorba de mântuire. Aceasta fiindcă mântuirea este una care ne face să fim cât se poate de realiști în ceea ce privește sensul vieții noastre. Mântuirea este una care ne face conștienți că trebuie să avem răbdare și că trebuie să ne exersăm răbdarea în această viață fiindcă numai așa în cele din urmă vom ajunge la scopul pe care îl dorim. După cum am spus învierea lui Iisus este o dovadă de necontestat a mânturii și nu trebuie să avem nici un fel de îndoială în acest sens. Mântuirea este o realitate a vieții noastre de care trebuie să ținem cont. Trebuie să știm că la fel cum atunci când suntem în școală ajungem să ne pregătim pentru profesia care va urma în viață, la fel de bine și în această viață ajungem să ne pregătim pentru ceea ce va urma în viața de apoi. Iată că viața noastră nu este un scop în sine ci este mai mult un interval care ne pregătește în spre ceea ce na venii sau mai bine spus în spre ceea ce este viața de apoi. Sunt mulți în zilele noastre care nu voiesc să aibă răbdare și ajung să considere că nu trebuie să privim această viață ca fiind una care ne duce în spre viața de apoi ci mai mult că trebuie să avem convingerea împotriva învierii lui Iisus că nu mai există nimci după această viață. Mai recent și unele dintre celebritățile din lumea cinematografului au ajuns să susțină că nu trebuie să trăim cu iluzia că mai există o altă viață după cea de pe pământ. Ceea ce trebuie să știm este că nu putem să negăm evidențele: Iisus a înviat fie că voim sau nu și prin învierea Lui ne face conștienți că viața de aici se continuă dincolo de mormânt într-o altă dimensiune și la un alt nivel. Totuși, ea continua să rămână viață chiar dacă este într-un stadiu superior.[38]

Iisus a spus mai multe pilde despre rai. El spunea că Împărăția Cerurilor, raiul este asemenea unui om care a aflat că într-o grăndină există ascunsă în pământ o comoară. El s-a dus a vândut tot ceea ce a avut și a cumpărat acea grădină. Aceastră pildă a lui Iisus face referință la faptul că atunci când aflăm că există rai facem tot ceea ce putem ca să ajungem să câștigăm raiul. Pentru un creștin ortodox adevărat nu există un bun mai de preț decât mântuirea care înseamnă intrarea în rai. Este evident că în lumea noastră sunt mulți care sunt împtriva acestui fapt aceasta fiindcă aceste persoane nu sunt dispuse să facă exercițiul răbdării intrării în rai. Odată că am ajuns în rai vom vedea că 60 sau 70 de ani de așteptare sunt o nimic toată compativ cu veșnicia raiului. Pentru a ne edifica duhovnicește în ceea ce privește raiul la fel de bine trebuie să avem răbdare pentru a ne deprinde cu lecturile duhovnicești. Sunt mai multe cărți pe care sfinții le-au scris despre rai. Poate una dintre cele mai cunsocute dar la fel de bine una dintre cele mai vechi este Scara raiului de Sfântul Ioan Scărarul care a trăit în secolul al VI-lea. Sunt din ce în ce mai puțini cei care sunt interesați să știe ce a avut să ne spună Sfântul Ioan

---

[37] (Autor anonim), *Spovedania unui monah de la Muntele Athos* (Editura Aeropag, 2012).

[38] Fără doar și poate că viața de apoi este superioară vieții de pe pământ. Este superioară fiindcă acolo de exemplu nu va mai exista noțiune de timp, nu va mai exista noțiune de suferință, nu va mai exista noțiune de durere, nu va mai exista noțiune de tristele (lacrimi). Chiar un cântec din muzica ușoară recentă spunea că este absurd să vorbești de lacrimi în rai fiindcă în rai nu vor mai exista lacrimi. Fiindcă tot ceea ce ste rău și tot ceea ce suferință va dispra în rai este evident că raiul este o existență superioară comparativ cu viața de aci de pe pământ. Iată de ce este bine să știm că în rai nu va mai exista răbdarea ca act forțat al existenței. De ce să nu spunem că de multe ori în viața de pe pământ ajungem să ne forțăm pentru a avea răbdare. Aceasta fiindcă la drept vorbind voim să trăim într-o viață în care să nu așteptăm nimic. Nu este oare adevărat că în fiecare an trebuie să așteptăm aproape 12 luni ca să vină crăciunul, un timp cu totul special? Ei bine acestre răbdări forțate nu for mai exiasta în rai. Sunt mai mulți sfinți care ne asigură de acest fapt.

Scărarul în secolul al VI-lea despre rai. Sfântul Ioan Scărarul ne spunea că raiul este asemenea unei scări cu 33 de trepte pe care trebuie să le trecem. Fiecare scară este echivalentul unei virutți creștine. Iată prin urmare că exemplul raiului care este o scară cu 33 de trepte ne spune că trebuie să avem răbdare pentru a ajunge să le depășim. Sunt mulți care nu sunt mulțumiți cu acest gen de gradaiție pe care l-a făcut Sfântul Ioan Scărarul. Aceasta fiindcă este pentru ei nu exercițiu mult prea costitisor să stea să treacă prin 33 de etape pentru a ajunge în rai. La fel ca Iuda ei se leapădă de Hristos și ajung să ducă o viață fără de El. Scara Sfântului Ioan Scărarul este fără doar și poate un îndemn la răbdare. Este bine dacă putem să trecem prin toate aceste 33 de etape (după numărul anilor pământești a lui Iisus) pentru ca în cele din urmă să ajungem în rai. Ceea ce este clar din Scara Sfântului Ioan Scărarul este că mântuirea se câștigă în etape și că ea nu se câștigă dintr-o dată. Fiindcă ea se câștigă în etape ea cere răbdare. Este ciudat că de multe ori avem mare răbdare să câștigăm sume mari de bani sau averi dar nu suntem dispuși să avem răbdare cu câștigarea raiului. Ori ceea ce trebuie să știm este că raiul este un bun mai de preț decât toți banii și averile pe care le-am putea câștiga.[39]

Sunt mai multe ideologii și opinii în zilele noastre care disociază deplin și total procesul mântuirii de idea de răbdare. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care nu văd nici o legătură dintre aceste două noțiuni. După cum am spus mântuirea este un proces care are loc timp de o viață întreagă. Iată de ce este bine să știm că pentru a ne mântui fără doar și poate avem nevoie de răbdare. Unii ar putea să susțină că în nici un fel răbdarea nu este relevantă mânturii fiindcă sunt două principii și două idei care nu au nimic de a face una cu alta. Totuși, mai toi sfinții creștin ortodocși care au ajuns la mântuire au dat dovadă de răbdare. În toate timpurile și în toate locurile sfinții creștin ortodocși au asociat mântuirea cu răbdarea. Numai cel răbdător în cele din urmă se va mântui. Această idee a fost mai ales prezentă în timpul persecuțiilor anticreștine din imperiul roman. Sfinții mucenici trăiau cu o deplină conștiință nu numai că trebuie să moară pentru Hristos ci la fel de bine că trebuie să și mărturisească pentru Hristos. În acest sens viața mucenicilor a fost fără doar și poate o mărturisire de credință creștin ortodoxă în mijlocul unei lumi păgâne. Este greu de conceput pentru noi cei din contemporaneitate cât de multă răbdare au avut sfinții mucenici. Lumea de azi evită să discute despre sfinții mucenici fiindcă se întâlnesc cu grotescul în martiriile lor sau în mărturiile lor despre cum au ajuns să cucerească mântuirea. Mucenicii creștini sunt fără doar și poate exemple irefutabile de răbdare. Ei au știu că prin martiriul lor în cele din urmă vor câștiga mântuirea. Este evident că mucenicii nu s-au temut în nici un fel de moarte. Aceasta fiindcă credința lor puternică i-a făcut deja să anticipeze în viața lor viața veșnică. Este adevărat că mulți dintre noi spunem că credem în Domnul Iisus Hristos, dar câți dintre noi ne-am da viața pentru Iisus Hristos? Pentru cei mai mulți o astfel de întrebare ar putea să pară absurdă. De ce să îți dai viața pentru Hristos? Hristos merită viața noastră fiindcă El și-a dat viața Lui pentru mântuirea noastră. Ei bine iată că sfinții mucenici nu au făcut nici un fel de compromis și și-au dat viața pentru Hristos fără de nici un regret.[40]

Am evidențiat în rândurile de mai sus că mântuirea nu se câștigă dintr-o dată. Ea este un proces sau mai bine spus o ascensiune în mai multe trepte. Trebuie să ajungem în primul rând să ne statornicim în bine mai înainte de a ne mântui. Ce înseamnă această staronicie în bine? Sunt mulți care au o înțelegere destul de sumară a binelui. Aceasta fiindcă aceste persoane nu prea înțeleg și nici nu prea știu ceea ce este binele în esența lui și la drept vorbind nici nu își prea ridică multe semne de întrebare despre bine. Binele este o noțiune mai complexă decât am crede. El se leagă de mai multe aspecte ale vieții omului: moral, spiritual, intelectual sau social. Omul este chemat de Dumnezeu să fie o ființă a binelui și pentru aceasta trebuie să știe ce este binele și cum se manifestă el. Sunt mulți care au o înțelegere precară a binelui. A îți respecta părinții, a te purta frumos cu prietenii, a fi punctual la servici sau a plătii la restaurant sunt pentru ei de cele mai multe ori sunt singurele expresii ale binelui. Adevărul este că binele este mult mai mult. Binele înseamnă un fel de conștiință a ceea ce vine de la Dumnezeu. Fiindcă Dumnezeu Tatăl este prin excelență supremul bine tot ceea ce vine de la El este bine sau

---

39 Nicoale Velimirovici, *Piramida raiului* (București, 2013).

40 Sfinții mucenici au fost fără de nici o îndoială exemple de răbdare. Știm că unii în timp ce erau chinuiți se rugau lui Dumnezeu și aceasta îi făcea și mai puternici în răbdarea lor. Uităm azi foarte ușor de sfinții mucenici creștini și sunt mai multe religii care nici nu vor să audă de exemplul de mărturisire a credinței lor. Este ca și cum aceste religii fără de Hristos și-ar astupa urechile ca să nu audă de mucenicii creștin ortodocși. Mucenicii lui Hristos fără doar și poate că au fost exemple extreme care au demonstrat că diavolul are o ură furibundă față de Hristos mântuitorul. Aceasta fiindcă El a venit să ofere mântuire omului. De fapt lupta și opoziția mucenicilor a fost mai mult împotriva diavolului. Păgânii nu au fost decât niște slujitori ai diavolilor. Mucenicii nu fost cei care au știu că între Hristos și diavol nu există nici o legătură și au ajuns să plătească cu viața lor credința în Mântuitorul Hristos. Viețile mucenicilor creștin ortodocși sunt fără doar și poate exemple de răbdare. Sunt exemple de răbdare fiindcă ei au înțeles că prețul câștigării lumii păgâne la Hristos a fost chiar viața lor.

mai bine spus binele. Sunt mulți care au o înțelegere destul de incompleză a binelui. Ei cred că binele este mai mult tot ceea ce ține de lumea aceasta și de om. Prin urmare pentru aceste persoane binele nu se leagă de Dumnezeu. O astfel de concepție este fără doar și poate una eronată. Aceasta fiindcă binele vine de la Dumnezeu și Dumnezeu este definiția ultimă a binelui. Iată de ce pentru a ajunge de la binele pe care îl facem zilnic la binele care vine de la Dumnezeu este nevoie de răbdare. Avem nevoie de răbdare pentru ca să ne dăm seama că binele este o noțiune mult mai complexă decât am crede. Tindem să reducem binele din viața și lumea noastră fiindcă de cele mai multe ori suntem mult prea comozi și nu voim să ne raportăm la Dumnezeu binele suprem. A pune binele în aplicare în lumea noastră este fără doar și poate un exercițiu de răbdare. Aceasta fiindcă omul binelui este un om răbdător. De ce este omul binelui un om răbdător? Este un om răbdător fiindcă Dumnezeu și Domnul Iisus Hristos au răbdare cu noi. Domnul Hristos a fost Cel care a avut răbdare cu Sfântul Petru care în timpul patimilor s-a lepădat de El. După înviere unul dintre primele lucruri pe care L-a făcut Hristos să îl repună pe Sfântul Petru în apostolat. La fel de bine Iisus a avut răbdare și cu Sfântul Pavel care știm că mai înainte de a fi apostol a fost persecutor la creștinilor. Ce s-ar fi întâmplat dacă Hristos nu ar fi avut răbdare cu persecutorul Pavel? Probabil că Pavel ar fi fost ucis în cine știe ce intemperie. Totuși, Hristos are răbdare cu Pavel și pe drumul Damascului, unde acesta mergea să persecute creștini ajunge în cele din urmă ajunge să i se arate lui Pavel pentru ca în final el să se convertească și să ajungă apostol.[41]

Prin urmare am evidențiat că în procesul mânturii omul are nevoie fără doar și poate de o înțelegere deplină a binelui și a ceea ce este binele. Trebuie să știm că binele are mai multe funcții și una dintre ele este de a ne duce la mântuire. Cei mai mulți dintre noi facem binele pentru ca să ne mântuim. Totuși, trebuie să știm că mai înainte de a face binele trebuie să credem în bine. Trebuie să credem în bine fiindcă în acest mod în cele din urmă ajungem să credem în Dumnezeu. Binele vine de la Dumnezeu și prin urmare el nu poate să fie disociat de Dumnezeu. Lumea de azi are o înțelegere pragmatică a binelui. Ce să deducem de aici? Deducem de aici că omul de azi este unul care reduce binele la tot ceea ce înseamnă bani averi și plăceri. Acestea sunt pentru cei mai mulți dintre noi cei de azi manifestări supreme ale binelui. Să fie binele numai o expresie a banilor, averilor și a plăcerilor? Adevărul este că sunt lucruri mult mai mari în lumea noastră decât banii, averile și plăcerile. Aceste bunuri supreme sunt cele care se manifestă prin idei care înnobilează spiritul uman. Dintre cele cu cunoscute idei care îl înnobilează pe om amintim: iubirea, frumosul, libertarea, dreptatea sau adevărul. Iată că sunt idei și idealuri superioare banilor, averilor și plăcerilor. Este cu adevărat un excercițiu de răbdare pentru omul contemporan de a se ridica la o viziune superioară a existenței și a vieții. Aceasta fiindcă numai o astfel de viziune ajunge în cele din urmă să ne facă să înțelegem că binele în esența lui nu poate să fie separat de Dumnezeu.[42]

Viața noastră este un cumul de situații în care de multe ori nu ajungem să vedem care este diferența dintre bine și rău. Aceasta fiindcă la drept vorbind sunt puțini dintre noi care și-au ridicat problema binelui. Pentru mulți dintre noi a îți ridica problema binelui este mai mult un act care ține de filosofie. Filosofii sunt cei care au ajuns să își ridice semne de întrebare despre ce este binele. Pentru noi oamenii simpli o astfel de preocupare nu își are sensul. Adevărul este că a medita la bine în nici un fel nu te face filosof. Binele este o realitate care este mai presus de simpla idee de filosofie. Este adevărat că există un bine filosofic însă aceasta este numai o anumită dimensiune a binelui. După cum am spus creștinii ortodocși fac binele fiindcă voiesc să se mântuiască. Este și normal să fie așa numai că a face binele nu este tot una cu a cunoaște binele la nivel intelectual. Nu strică cu nimic dacă ajungem să avem și o înțelegere intelectuală a binelui. Vom vedea în acest sens că în lumea noastră neînțelegerea dintre bine și rău este una veche. La fel de bine Biblia ne spune că neînțelegerea dintre bine și rău a existat de fapt mai înainte de facerea lumii. Diavolii au fost cei care pentru prima dată s-au rupt de bine sau mai bine spus s-au disociat de el. Prin aceasta ei nu au făcut decât să se depărteze de Dumnezeu. Este evident că

---

[41] Ilarion Felea, *Convertirea creștină* (Sibiu, 1935).

[42] Fără de Dumnezeu binele este o aporie sau mai bine spus este fără de valoare. Este ca și cum am spune că un tabolu se poate picta și singur și nu are nevoie de un pictor. Aceasta fiindcă Dumenzeu este primul autor al binelui. Ontologic am putea spune că binele vine și se leagă de Dumenzeu. Omul trebuie să îl imite pe Dumnezeu. Această imitație se face prin faptul că la fel cum Dumnezeu este Unul care lucrează binele la fel de bine și omul trebuie să ajungă să lucreze binele. Prin urmare iată că omul se poate asemăna lui Dumnezeu când vine vorba de a lucra binele și de a face binele. Facerea binelui în lumea noastră este fără doar și poate un exercițiu de răbdare. Acesta fiindcă sunt anumite ocazii în care trebuie să facem binele. De exemplu dacă vedem o persoană bătrână pe drum care merge cu greutate, este un act al binelui dacă ne rupem din timpul nostru și ajutăm acea persoană să ajungă la destinație. Prin urmare sunt momente în care trebuie să știm că nu avem nici un fel de motiv să facem binele. Nu avem nici un motiv să facem binele când cineva este fericit și bucuros. Avem toate motivele să facem binele când o persoană este tristă și deprimată și are nevoie de vorbele noastre de mângâiere.

trebuie să avem răbdare cu acest conflict dintre bine și rău care există în lumea noastră. Aceasta fiindcă în cele din urmă toți sfinții părinți ne asigură că aceste conflict dintre bine și rău nu va exista veșnic. Va venii un timp în care răul va fi scos din această lume. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama răul este o anti-ontologie sau mai bine spus o anti-ființă. În timp ce Dumnezeu a dat ființa diavolul vrea să ofere neantul. Fiindcă neantul nu poate să se instaureze fără de voia lui Dumnezeu este adevărat că în cele din urmă în această contradicție ajunge de se fondează iadul. Iadul este o imposibilitate veșnică de a ieșii din ființă. Fiindcă diavolul urăște și detestă ființa ca una care a fost creată de Dumnezeu în cele din urmă el ajunge să se chinuie veșnic fiindcă el nu poate ieșii din ființă și să își creeze altă ființă decât cea pe care a dat-o Dumnezeu. Prin urmare este adevărat că atunci când ne ridicăm problema binelui vom ajunge vrem nu vrem la dimensiunea ontologică a binelui. Ce să înțelegem prin dimensiunea ontologică a binelui? Înțelegem că binele este un fapt ontologic, că toată ființa și toate ființele pe care le-a creat Dumnezeu sunt bune și expresii ale binelui. Prin urmare ontologic tot ceea ce este creat de Dumnezeu este bine. Aceasta a voit să ne-o spună și Sfântul prooroc Moise în cartea Facerii când a spus că după ce Dumnezeu a creat lumea S-a uitat la ea și a văzut că era bună. Cu alte cuvinte, Dumnezeu a creat ontologic o lume bună. Chiar și materia este un lucru bun. Nu trebuie însă să fim preocupați de materiea lumii în defavoarea sufletului omenesc.[43]

Una dintre valențele mai puțin cunoscute ale răbdării este cea pe care o avem când medităm la teme religioase. Adevărul este că trăim într-o lume care își duce existența într-un rimt grăbit și care nu are timp pentru meditație. La ce bun să medităm la teme relgioase că doar noi nu suntem preoți? Trebuie să medităm la teme religioase? Și dacă da, la ce bun? Adevărul este că temele religioase sunt cele care ne face conștienți că există o bogăție infinită de sensuri pe care Dumnezeu le conferă celui care se adâncește în meditația religioasă. Sunt mulți care sunt persoane cât se poate de inchizitive sau mai bine spus au foarte multe nelămuriri în probleme de credință. Este adevărat că aceste persoane voiesc să mediteze sau mai bine spus să fie unele care să ajungă să înțeleagă existența lui Dumnezeu. Să ne aducem aminte în acest sens de controversa isihastă din secolul al XIV-lea ce a avut loc între Sfântul Grigorie Palama și catolicul Varlaam din Calabria. Varlaam susținea că Dumnezeu poate să fie cunoscut în ființa Lui. Sfântul Grigorie Palama a spus că aceste lucru este imposibil fiindcă ființa lui Dumnezeu este iumposibil de cunoscut. Deși Sfântul Grigorie Palama a scris mai multe cărți pe această temă în care a demonstrat cu argumente clare că ființa lui Dumnezeu este inaccesibilă omului, Varlaam a persistat în erezia lui și în cele din urmă a fost anatematizat. Vedem și aici răbdarea de care a dat dovadă Sfântul Grigorie Palama pentru a demonstra că omul poate ajunge să Îl cunoască pe Dumnezeu numai în energiile Sale și nu în ființa Lui.[44]

Prin urmare am evidențiat că sfinții creștin ortodocși au fost modele supreme de răbdare. Să ne aducem aminte de Sfântul Efrem cel Nou care a fost martiziat de turci în secolul al XV-lea. Sfântul Efrem cel Nou stătea în mănăstirea lui când au venit turcii și i-au cerut să se convertească la islam. Sfântul a refuzat și pentru aceasta mai multe luni la rând a fost chinuit și bătut. Rămâne până azi un mister de ce turcii au fost atât de furibunzi în a răspândi islamul în defavoarea creștinismului? Oricum ceea ce este de remarcat este că Sfântul Efrem cel Nou nu numai că a răbdarea moartea martirică pentru Hristos ci la fel de bine a răbdat mai multe chinuri. Cazul Sfântului Efrem cel Nou este o dovadă a fantismului muslman care și în zilele noastre continuă să facă mai multe victime prin tot felul de atacuri teroriste. La fel de bine a trebuit să treacă 500 de ani ca Sfântul Efrem cel Nou să fie recunoscut de Biserica Ortodoxă ca sfânt. Iată unii sfinți au fost conștienți că a îți pierde credința înseamnă a îți pierde sufletul. Trebuie să luptăm pentru sufletele noastre și să ne dăm seama că nu orice religie ne mântuiește sau mai bine spus ne este de folos. Suntem mult prea laxi și permisivi în zilele noastre când vine vorba de credință și religie. Aceasta fiindcă adevărul este că pentru cei mai mulți dintre noi credința este numai o problemă formală. Credința este mult mai mult decât formalism. Pentru aceasta în zilele noastre trebuie să avem mai multă răbdare cu credința noastră. Aceasta fiindcă pentru a crește credința are nevoie de răbdare. De ce să

[43] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere* (București, 2004).

[44] Un alt exemplu de răbdare îl avem de data aceasta din secolul al IV-lea din Egipt la Alexandria nu a trăit Sfântul Atanasie cel Mare. Sfântul Atanasie cel Mare a fost un puternic opozant al celei mai mari erezii a secolului al IV-lea: arianismul. Fiindcă a susținut ortodoxia și a respins ariansimul Sfântul Atanasie cel Mare avea să fie exilat de mai multe ori de pe scaunul de patriarh al Alexandriei. De fapt Sfântul Atanasie a fost exilat de patru ori de pe scaunul său de patriarh. Vedem și aici cum răbdarea a ajuns să învingă. Aceasta fiindcă în cele din urmă dacă Sfântul Atanasie nu ar fi fost un om al răbdării probabil că după primul exil și-ar fi dat demisia din funcția de patriarh și ar fi preferat să rămână un simplu laic. Totuși Sfântul Atanasie a fost cât se poate de conștient că un patriarh poate să își câștige tuma numai dacă este un exemplu de răbdare pentru ea. Orice patriarh în acest sens poate să aibă un model în Sfântul Atanasie cel Mare. Aceasta fiindcă prin răbdarea sa Sfântul Atanasie a ajuns să câștige turma sa pentru Hristos. La fel de bine sunt mai multe cazuri de sfinți creștin ortodocși care au fost persecutați și care au dat dovadă de răbdare.

aibă credința nevoie de răbdare? Are nevoie de răbdare fiindcă omul trebui să înțeleagă ceea ce crede. Cum să credem de exemplu în Sfânta Treime dacă nu înțelegem ce este Sfântul Treime? Prin credință vom ajunge să înțelegem că Dumnezeu fiindcă este supranatural nu este circumscris de legile naturale și El poate să fie concomitent unul și trei. Este una adevăr ce nu poate să fie explicat pe cale rațională dar care poate să fie acceptat prin credință. Iată prin urmare că credința este una care are nevoie de răbdare. Are nevoie de răbdare fiindcă de cele mai multe ori suntem îndoielnici în credința noastră și ne este greu să credem în marile adevăruri ale creștinismului ortodox. Credința și răbdarea sunt două fapte care se presupun una pe alta. Cu cât avem mai multă credință în Dumnezeu cu atât devenim mai răbdători. Aceasta fiindcă credința este una care ne face să vedem realitatea și existența într-un alt plan și la un alt nivel. Credința este una care ne leagă de eternitatea lui Dumnezeu sau mai bine spus de veșnicia Lui. Fiindcă ne legăm prin credință de veșnicia lui Dumnezeu ajungem să vedem și noi cel puțin parțial existența și realitatea în sensul veșniciei. Când ajungem să fim pătrunși de sentimentul veșniciei devenim răbdători sau mai bine spus mult mai răbdători cu ceea ce are loc în jurul nostru fiindcă ajungem să vedem tot ceea ce există în alt înțeles și pe un cu totul alt plan de existență. Iată de ce este bine să știm că veșnicia nu este o simplă iluzie ci o existență reală și amplă care duce la răbdare.[45]

Se spune că o femeie trăia într-un orășel și avea doi fii. Unul dintre fii era vânzător de sandale și celălat fiu este vânzător de umbrele. Într-o zi femeia stătea tristă rău de tot. Pe la ea a trecut un prieten.

- Văd că ești tristă.
- Da sunt foarte tristă.
- Dar ce motive ai să fi tristă?
- Păi tu nu vezi că plouă?
- Și ce este cu asta?
- Păi fiul meu este vânzător de sandale și dacă plouă nimeni nu o să mai cumpere sandale de la el.
- Și pentru aceasta tu ești tristă?
- Cum să fiu tristă? Afacerea fiului meu stă pe loc.

Timpul a trecut și într-o zi când soarele era frumos pe cer și era senin femeia era din nou tristă. Trecând pe la ea prietenul a văzut-o din nou tristă.

- Iar ești tristă? A întrebat-o prietenul.
- Evident că sunt tristă.
- Dar acum ai toate motivele să fie bucuroasă. Pe vreme bună fiul tău care vinde sandale o să aibă mulți clineți.
- Poate dar fiul meu care vinde umbrele o să aibă de suferit.
- Fiindcă pe vreme bună nimeni nu cumpără umbrele?
- Bineînțeles.

Prietenul a stat puțin pe gânduri apoi a continuat.

- Din ce îmi spui tu, tu ar trebui să fie mereu fericită.
- De ce?
- Când este soare fiul tău vinde sandale și prosperă, iar când este ploaie fiul tău care vinde umbrele prosperă.
- Nu m-am gândit niciodată astfel la aceste lucruri.
- Fă un efort și vei vedea că ai numai motive să fi fericită.

Întâmplarea de mai este este una care ne spune că fericirea este de multe ori o stare subiectivă și ține foarte mult de noi ce fel de atitudine adoptăm față de ceea ce are loc în jurul nostru.[46]

Prin urmare ceea ce este important este ca în momentele grele prin care trecem să ne facem timp mai mult și să medităm mai mult la ceea ce este voia lui Dumnezeu. Știm că Dumnezeu nu lasă peste noi probleme și necazuri fără de nici un motiv. Când Dumnezeu lasă o greutate peste noi El vrea ca noi să învățăm un anumit

---

[45] Bartolomeu Anania, *Cartea deschisă a împărăției. De la Betleemul nașterii la Ierusalimul învierii* (Iași, 2011).

[46] Psihologii și terapiștii sunt de părere că în mare în zilele noastre se resimte un puternic curent de pesimism. Tindem să vedem lucrurile în negru. Aceasta fiindcă de cele mai multe ori așteptăm rezultate imediate și dacă se poate instantanee. Se știe despre întâmplarea cu un călugăr bătrân care stăta ușă în ușă la o mănăstire cu un călugăr tânăr care avea obiceiul să fure. Bătrânul și-a dat seama că tânărul îl fură și a încercat să îl mustre dar fără de nici un rezultat. Pentru că era furat călugărul bătrân suferea de multe ori: de foame, fiindcă îi era furată mâncarea, de sete, fiindcă îi era furată apa, de frig, fiindcă îi erau furate hainele. Totuși, el a decis să rabde și să nu îl pârască pe călugărul tânăr egumenului. E venit vremea ca acel călugăr bătrân să moară. În timp ce stătea să moară a venit și călugărul hoț la patul lui. Călugărul bătrân a luat mânile călugărului tânăr și a început să le sărute spunând că aceste mâini sunt cele care l-au făcut să câștige mântuirea. Mai apoi călugărul bătrân a murit în pace și sufletul lui s-a mântuit.

lucru. De cele mai multe ori acel lucru este răbdarea. Iată de ce este bine să știm că răbdarea este un fapt pe care ajungem să îl depridem în împrejurări extreme. Nu vom să ne confruntăm cu situații extreme fiindcă ele sunt de multe ori greu de soluționat. Iată de ce cei mai mulți dintre noi voim să evităm să avem de a face cu situații și persoane extreme. Totuși de multe ori dăm peste situații extreme și pentru a ieșii din ele ceea ce avem nevoie să facem este să cultivăm răbdarea. Orice situație extremă este fără doar și poate o modalitate de ajunge să devenim mai răbdători. Cu cât ne apropriem de mântuire cu atât mai mult devenim răbdători. Devenim răbdători fiindcă ajungem să privim lucrurile din punctul de vedere al lui Dumnezeu Tatăl. Cineva spunea la un moment dar că pentru a ajunge desăvârșiți trebuie să facem următorul excercițiu: când ne aflăm într-o situație dificilă să ne ridicăm întrebarea: cum ar fi procedat Iisus dacă era în locul nostru? Dacă ne raportăm la Iisus cu siguranță că vom vedenii mult mai răbdători. Mai ales adolescenții și tinerii din zilele noastre sunt persoare care sunt într-o profundă criză de răbdare. Vedem aceasta cel mai bine din muzica pe care o ascultă. Ritmurile muzicii tinerilor sunt de multe ori furibunde. Ele nu sunt o expresie a proftei de viață cum se amăgesc tinerii din zilele noastre să creadă ci mai multe ale lipsei de răbdare. Este vorba de o lispsă de răbdare față de tot ceea ce există și de tot ceea ce află în jurul lui adolescentul.[47]

Prin urmare cum se deosebește răbdarea unui creștin ortodox de răbdarea unui necredincios fiindcă am putut vedea că sunt și necrecinioși care au destul de multă răbdare? Adevărul este că răbdarea unui creștin ortodox se manifestă prin faptul că el face din orice timp un timp al câștigării mântuirii. Trebuie să avem conștiința că nu putem să ne mântui fără de răbdare. Sunt din ce în ce mai mulți care detestă răbdarea fiindcă se consideră că în nici un fel ne nu duce la un rezultat. Adevărul este că ortodoxia este mult mai complexă decât am crede. Mai toată lumea este de acord că pentru a te mântui trebuie să faci fapte bune. Ce se întâmplă atunci când nu găsești contextul potrivit pentru a face fapte bune? Nu este oare o pierdere de timp că nu avem timp să facem fapte bune în orice moment și în orice loc? Adevărul este că în orice moment și în orice loc avem timp să câștigăm mântuirea. Cum? Rugându-ne. Prin rugăciune în cele din urmă vom ajunge să câștigăm mântuirea fiindcă sfinții părinți ne spun că în nici un fel nu putem să câștigăm mântuirea fără de rugăciune. Toată lumea este convinsă că te poți ruga numai stând în genunci acasă sau la biserică. Mai există oare o altă rugăciune pe care putem să o facem atunci când timpul trece în defavoarea noastră? Sfinții părinți și călugării creștin ortodocși au creat ceea ce ei au denumit ca rugăciunea lui Iisus. Sunt mulți creștin ortodocși care știu ce este rugăciunea lui Iisus. Pentru cei care nu știu ce este rugăciunea lui Iisus o vom reda aici fiindcă ea este una scurtă: *Doamne Iisuse Hristosase fiul lui Dumnezeu miluiește-mă pe mine păcătosul.* Această rugăciune este una pe care mai toți călugării o spun dar ea poate să fie spusă și de laici. Dacă de exemplu ești în drum spre servici nu te oprește nimeni să spui rugăciunea lui Iisus. Dacă ești într-o călătorie în mașină, vapor sau avion nu te oprește nimeni să zici rugăciunea lui Iisus. Rugăciunea lui Iisus se spune în funcție de respirație. Când inspirăm spunem: Doamne Iisuse Hristoase fiul lui Dumnezeu. Când expirăm spunem: miluiește-mă pe mine păcătosul. În acest mod în cele din urmă vom ajunge să facem timpul nostru un timp al mântuirii.[48]

Din cele spuse mai sus este evident că timpul nostru trebuie să fie un timp al mânturii și pentru aceasta trebuie să știm că timpul vieții noastre este unul care contează. Răbdarea este una care en învață să nu pierdem timpul. Pentru unii există cu adevărat o artă de a pierde timpul. A pierde timpul este un fapt din ce în ce mai răspândit în zilele noastre. Sunt unii care fiindcă sunt cuprinși de lene nici nu pot să își imagineze că timpul ar avea vreun sens sau vreun rost. Iată de ce este bine să știm că nu trebuie să ne irosim timpul vieții noastre. Trebuie să avem răbdare să să transformăm din timpul realtiv scurt al vieții noastre o cale de ne câștiga mântuirea. Numai așa în cele din urmă vom trăi cu conștiința că am făcut ceea ce trebuia. Este cu adevărat o mare pierdere să ne irosim timpul vieții noastre fără de sens. Cum ne irosim timpul din perspectiva creștin ortodoxă? Ne irosim timpul prin faptul că devenin ușuratici. Sunt unii care își duc viața din petrecere în petrecere și din club în club. Iată cum în cele din urmă viața noastră ajunge să se piardă și să se depărteze de

---

[47] Ilie Moldovan, *Adolescența: preludiul la poemul iubirii curate* (Alba Iulia, 2005).

[48] Rugăciunea lui Iisus este una dintre cele mai eficente metode de a duce pe om la mântuire, atunci când timpul este îndefavoarea lui. Nu putem să controlăm timpul dar putem să ne controlăm pe noi înșine. Dacă voim să trăim cu o conștiință împăcată este bine să ne rugăm tot timpul și cel mai bine facem aceasta prin rugăciune. Este bine să știm că rugăciunea este un timp pe care îl câștigăm în favoarea mânturii. Iată de ce trebuie să fim ancorați în rugăciunea și să știm că putem să facem din ruăgciunea o metodă permanentă de a câștiga mântuirea. Timpul vieții noastre este scurt dar nu este așa de scurt ca să nu putem să ne rugăm. Iată de ce în cele din urmă rugăciunea ne transformă timpul dintr-un timp nul într-un timp al mântuirii. Nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens. Timpul prin urmare se poate sacraliza prin rugăciune. Dintr-un timp profan el devine un timp sacru. Creștinismul ortodox prin rugăciunea lui Iisus ne oferă posibilitatea de a transforma timpul dintr-unul profan într-unul sacru.

mântuire. Este cu adevărat un exercițiu de răbdare să ne centărm viața pe mântuire. Iisus a fost cât se poate de explicit în acest sens când ne-a spus că trebuie să căutăm mai întâi Împărăția Cerurilor (raiul) pentru ca restul să se aduge de la sine nouă. Sensul acestei afirmații a lui Iisus este că trebuie să știm ceea ce este cu adevărat important în viața noastră. Sunt mulți care fiindcă nu se rapotează la mântuire ajung să facă din viața lor un timp al pierzaniei. După cum Iisus ne-a spus că există o cale a pierzaniei și o cale a mântuire, prima fiind largă și a doua îngustă, la fel de bine trebuie să știm că există un timp al mântuirii și un timp al pierzaniei. Ține de noi ce fel de timp ajungem să actualizăm în viața noastră fiindcă Dumnezeu ne respectă libertatea. Libertatea omului de a accepta drumul spre mântuire duce în mod inevitabil la răbdare. Suntem liberi să optăm între mântuire și damnare dar în cele din urmă trebuie să știm că trebuie să ne asumăm consecințele. Drumul sau calea spre damnare nu are nici un fel de nevoie de răbdare. Aceasta fiindcă pe calea pierzaniei totul ne este permis și totul ne este îngăduit. Nu este nevoie de răbdare pentru a ajunge în iad. Cel mai simplu lucru de făcut în această lume este probabil calea spre iad. Aceasta fiidncă această cale nu necesită nici un efort și nici un fel de răbdare. Fiindcă drumul care duce la rai este mai îngust trebuie să avem răbdare sau la fel de bine trebuie să cultivăm răbdarea.[49]

CAPITOLUL 3

RĂBDAREA CA MOD DE VIAȚĂ ÎNTR-O LUME GRĂBITĂ

A face cât mai multe acțiuni într-un timp cât mai scurt pare să fie dezideratul omului contemporan. Acest om este un om care se plânge că timpul este prea scrurt. Este adevărat că timpul este o percepție subiectivă. Psihologii ne spune că atunci când suntem fericți timpul trece repede și când suntem triști timpul trece încet. Totuși în cele din urmă ceea ce trebuie să remarcăm este că avem de a face cu același timp. Timpul este mai mult decât o percepție subiectivă. Timpul este o realitate care vine de la Dumnezeu. Ajungem să intrăm în firescul timpului când viața noastră se îndreptă spre Dumnezeu. Totuși vedem că sunt destui de mulți care nu sunt preocupați să își ducă viața spre Dumnezeu. Aceasta fiindcă ei consideră că nu au nimci de câștigat dacă se îndreaptă spre Dumnezeu. Din contră, de multe ori drumul spre Dumnezeu este plin de privațiuni: trebuie să renunți la patimi și păcate și trebuie să renunți la răutate. Drumul spre Dumnezeu nu este un drum care are loc oricum. Sunt mai multe reguli ce trebuie să fie respectate în acest drum. Iată de ce în momentul în care omul nu își mai centrează viața spre Dumnezeu devine grăbit și permanent în criză de timp. Bișnițarul de la colțul străzii sau șmecherul din cluburile de noapte sunt persoane care se află într-o criză de timp. Aceasta fiindcă aceste persoane sunt unele care tratează relația și legătura lor cu Dumnezeu superficial. Acolo unde legătura și relația cu Dumnezeu este una superficială trebuie să știm că și viața primește o altă dimensiune. Este o dimensiune în care tihna vine numai din alcool, droguri, sex sau bani. Știm că există o vorbă: trebuie să am răbdare ca să îmi tihnească. Tihna este una care este o manifestare a răbdării. Ea se poate manifesta în mai multe feluri. Omul de azi a ajuns să trăiască într-un ritm de viață de multe ori infernal în care nimic nu îi mai tihnește.[50]

Ceea ce putem vedea este că referitor la conceptele și modurile de viață pe care fiecare dintre noi și le alege în nici un fel nu există indentitate. Sunt multe concepții și moduri de viață. Mai toată lumea spune că prețuiește viața. Se fac conferițe și forumuri interna'ionale care să celebreze viața și chiar s-a spus mai nouă că viața este un *dar sacru*. Viața este cu adevărat un dar sacru fiindcă vine de la Dumnezeu. Totuși, deși viața este una care vine de la un singur Dumnezeu sunt mai multe concepții și mai multe modalități de a privii viața și de a ne raporta la ea. Aproape fiecare dintre noi avem o concepție proprie despre viață. Totuși, la un studiu mai atent se poate vedea că sunt așa numitele arhetipuri sunt cele care ajung să stabilească sensurile vieții. Aceste arhetipuri sunt unele care găsesc un numitor comun între diferitele aspecte ale vieții. Așa se face că sunt mulți care văd viața ca

---

[49] Arsenie Papacioc, *Mici îndemnuri spre mântuire* (București, 2009).

[50] Când vorbim de tihnă în mare există două sensuri ale tihnei: unul pasiv și altul activ. Sensul activ al tihneni este că de exemplu când mâncăm de multe ori nu merge să mâncăm în grabă fiindcă așa ajungem să nu ne mai bucurăm de mâncarea pe care o consumăm. Prin urmare sensul pasiv al tihnei este o acțiune pe care o facem și care are consecințe pozitive asupra noastră. Al doilea sens al tiheni este sensul pasiv: când facem o acțiune cum ar fi munca trebuie să o facem în tihnă, adică nu trebuie să fim presați de nimeni și de nimic. Când suntem presați din exterior să facem o anumită muncă în cele din urmă vom ajunge să facem o muncă superficială. Acesta fiindcă nu ne-a tihnit munca. Iată de ce este bine să știm că trebuie să avem răbdare. Numai prin răbdare în cele din urmă vom ajunge la tihnă. Trebuie ca lucrurile să ne tihnească sau mai bine spus să nu facem ca ele să treacă pe lângă noi fără să aibă nici un fel de influență sau efect asupra noastră. Omul care este veșnic grăbit nu ate tihnă de nimic. Este trăiește într-un fel de grăbă continuă.

una care trebuie să fie trăită fără de Dumnezeu. Cei are ajung să trăiască viața fără de Dumnezeu sunt persoane care resimt un *gol existențial* în viața lor. Este un gol existențial fiindcă în mod natural și firesc omul se simte atras să pășească spre Dumnezeu. Când omul ajunge să îl elimine pe Dumnezeu din viața lui el ajunge în cele din urmă să simtă golul pierderii lui Dumnezeu. Așa se face că el ajunge să umple acest gol al lipsei lui Dumnezeu din viața lui cu alteceva. De cele mai multe ori golul lipsei lui Dumnezeu este umplul cu un fel de orientare în spre plăcerile trupești și lumești. Ce să înțelegem din aceasta? Sunt mulți care fiidncă nu simt o plăcere imediată și trupească din legătura lor cu Dumnezeu în cele din urmă vor ajunge să își satisfacă nevoia de plăcere prin a se orienta numai spre plăcerile lumii. Plăcerile lumii sunt unele care vin de la Dumnezeu dar omul fără de Dumnezeu ajunge să le vadă ca scopuri în sine care nu mai duc spre Dumnezeu și nu fac decât să îl țină pe om în limitele acestei lumii. Este ca și cum am spune că știm că avem un ceas dar aceasta nu înseamnă că acel ceas are și un ceasornicar ce l-a făcut. Este evident că omul fără de Dumnezeu este un om instabil și în mare un om grăbit care se află într-o permanentă criză de timp. Aceasta fiindcă în mod inconștient lui îi lipsește ceva esențial: Dumnezeu Tatăl. Când omul nu mai vrea să țină cont de Dumnezeu numai plăcerile imediate (alcool, tutun, sex, bani etc) ajung să îl satisfacă. Iată de ce este bine că trebuie să ne ferim de o concepție de viață fără de Dumnezeu fiindcă ea ne face să nu mai apreciem răbdarea.[51]

Privind mai bine modul în care se manifestă omul în zilele noastre vom putea vedea că graba este pentru unii o concepție de viață. În America s-a și emis celebra zicală: time is money, timpul este bani. Cu alte cuvinte time is not God, timpul nu este Dumnezeu ci timpul este numai ceea ce ține de această lume sau mai bine spus bani. Graba poate să devină cronică și în mare trebuie să știm că păcătosul este un om veșnic grăbit. El nu este un om care vrea să stea să vadă lucrurile în profunzime. Nu vrea să vadă lucrurile în profunzime fiindcă ele în cele din urmă îl duc la Dumnezeu și este evident că el vrea să trăiască un mod de viață fără de Dumnezeu. Modul de viață fără de Dumnezeu este dezideratul lui. Viața trebuie să știm că trebuie să ne ducă la Dumnezeu fiindcă așa este firesc. Este la fel de firesc ca și cum bărbatul este atras de femeie și femeia de bărbat. Fără de această atracție fără doar și poate că lucrurile devin nefirești. Prin urmare în mod firesc omul simte că trebuie să meargă spre Dumnezeu. Când omul ajunge *victimă* păcatului el ajunge să își dea seama că nu trebuie să intre la profunzimea lucrurilor. Aceasta fiidncă o astfel de acțiune îl duce la Dumnezeu și el este o persoană care a abdicat de la Dumnezeu. Trebuie să știm că sunt mulți care nu vor să aibă de a face cu Dumnezeu Tatăl nimic fiindcă o astfel de acțiune îi face să se schimbe, să fie alții, să fie diferiți. Iată de ce pentru păcătos viața cu Dumnezeu devine o imposibilitate. Fiindcă păcatul este singurul care îi aduce tihnă păcătosul și necredinciosul sunt persoane care ajung să fie veșnic grăbite. Ce se ascunde în spatele acestei grabe generice a lor? Se ascunde fuga de Dumnezeu. Să ne aducem aminte că și Adam și Eva după ce au păcătuit au simțit nevoia să fugă de Dumnezeu.[52]

Este evident că fuga de Dumnezeu nu este ca o alergare pe care o face un atlet. Este mai mult o fugă existențială de toate lucrurile care au potențial să ne ducă spre Dumnezeu. Iată prin urmare că omul ajunge să nu mai voiească să fie în legătură cu Dumnezeu. Sunt mulți care fiindcă nu au răbdare și nici nu vor să cultive răbdarea ajung să considere că în nici un fel nu mai trebuie să aibă de a face cu Dumnezeu. Trebuie să avem legătură cu Dumnezeu în tot ceea ce facem și în tot ceea ce trebuie să ne ducă spre Dumnezeu. După cum am spus păcătosul simte în el un fel de grabă exisetnțială care se manifestă prina a evita tot ceea ce poate eventual să ne ducă la Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că drumul spre Dumnezeu este unul care necesită răbdarea noastră. Necesită răbdarea noastră fiindcă numaia așa vom ajunge în cele din urmă să ne mântuim. Voim să ne mântuim și pentru aceasta devenim oamenii ai răbdării. Devenim oameni ai răbdării fiindcă știm că pentru a ajunge în rai trebuie să răbdăm. A avea răbdare poate să însemne în acest sens și îndurare. Este vorba de a îndurare a tot ceea ce poate să ne facă să câștigăm mântuirea în cele din urmă. Îndurarea adversităților este cu

---

51 Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei* (București, 1995).

52 Fuga de Dumnezeu este un lucru care îl face pe om grăbit. Nu este vorba de graba pe care un om o simte când vrea să treacă strada când sunt multe mașini în trafic ci mai mult de graba pe care el a simte când i se cere să aibă răbdare. Vom vedea că oamenii pătimași în general preferă meserii și slujbe care să nu le ceară prea multă răbdare. Lor de place viteza și îi putem vedea cum gonec cu bolizii lor pe șoselele și autostrăzile noastre ca și cum nu ar mai fi timp deloc. Această criză de timp a omului fără de Dumnezeu vine din faptul că știe că nu mai există nimci după această viață și că totul se reduce la această viață fiindcă mai apoi nu există nimic. Păcătosul este un om grăbit fiindcă știe că trebuie să trăiască viața din plin. El trebuie să bea mult alcool, să ia eventual droguri, să facă cât mai mult sex cu cât mai mulți parteneri, *să trăiască viață la maxim*. Să fie aceasta o trăire a vieții la maxim? Păcătoșii sunt cei care susțin că viața poate să fie trăită și fără de Dumnezeu și prin urmare trebuie să fie făcut orice care nu are legătură cu Dumnezeu. Să ne aducem aminte că sfinții din vechime au făcut mai multe minuni pentru ca păgânii să se întoarcă al Hristos. Fără de nici un rezultat fiindcă păgânii au fost persoane care au renunțat la păgânism.

adevărat o dovadă de mare caracter. În această viață ajungem să ne confruntăm cu adversitățile. Fie că este un coleg de la servici care nu ne place și ne face zilele amare, fie că este un fiu sau o fiică neascultători, fie că este vorba de mai multe probleme finaciare pe care le avem și enumerarea ar putea continua. Ei bine adevărul este că viața de mai multe ori ajunge să ne facă să fim răbdători sau mai bine spus să ne exercităm capacitatea de a avea răbdare.Iată că în timp ce un creștin ortodox autentic are răbdare cu problemele cu care se confruntă fiindcă știe că numai așa în cele din urmă își va câștiga mântuirea, omul fără de Dumnezeu nu mai ține cont de nici un fel de răbdare. Când este nedreptățit își face singur dreptate și ajunge la violență și la crimă. Sunt extrem de puține cazurile de persoane care au ajuns la crimă fiind oameni credincioși. Aceasta fiindcă oamenii credincioși și creștinii ortodocși autentici știu că nu trebuie să își facă dreptate singuri și că în cele din urmă cu toții vom da seama de faptele noastre bune sau rele în fața lui Dumnezeu. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți la viața duhovnicească și să fim ancorați în răbdare. De multe ori vom vedea că răbdarea este cea care va ieșii învingătoare. Răbdarea va ieșii biruitoare fiindcă ea este una care vine de la Dumnezeu. Am vorbit în rândurile de mai sus despre faptul că există o *grabă existențială* pe care păcătosul o simte. Vom insista mai mult asupra ei în rândurile care vor urma.[53]

Este bine să știm că existența vine de la Dumnezeu. Prin urmare cunoașterea și legătura cu Dumnezeu este un act existențial. Nu putem să vorbim de o cunoaștere a lui Dumnezeu care să iese din tiparele existențiale fiindcă persoana omului este un fapt existențial. Omul tinde spre originile lui care nu pot să fie găsite dincolo de Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că Dumnezeu este centrul existențial al veții omului. Ori fiindcă păcătosul ajunge să nege aceasta în cele din urmă vom vedea că el ajunge să nu mai aibă un centru existențial sănătos ci va ajunge în final să își creeze un surogat al acestui centru existențial. Pentru mulți ar putea părea o afirmație mult prea categorică să spunem că acolo unde centrul existențial al ființei nu mai este Dumnezeu centrul ajunge să fie cel rău (diavolului). Nu poate să existe nici o cale de mijloc? În această situație nu există nici un fel de situație de mijloc fiindcă acolo unde nu este Dumnezeu este diavolul. Tot ceea ce nu vine de la Dumnezeu este pe placul diavolului. Iată prin urmare că păcătosul din dorința de a evita să aibă răbdare cu Dumnezeu ajunge să nu mai voiască să ducă o viață cu Dumnezeu și consideră că poate să ducă o viață și fără de El. Adevărul este că viața fără de Dumnezeu este o viață care ne duce în cele din urmă la o viață cu diavolul. Nu există nici o cale de mijloc în acest sens oricâte ne-ar spune umaniștii seculari din zilele noastre. Știm că mai mulți iluminiști nu au fost sataniști ci au fost atei. Mulți iluminiști de la sfârșitul evului mediu au voit să creeze un fel de viață care să nu aibă de a face cu Dumnezeu. Așa se face că mai mulți dintre ei au ajuns la ateism. Iluministul ateu Diderot este poate cel mai cunoscut caz. Să fie ateismul o rezolvare a grabei și a fugii existențiale de Dumnezeu? Fără doar și poate că nu. Cei care nu voiesc să aibă de a face nimic cu Dumnezeu ajung la ateism.[54]

Am vorbit că fuga de Dumnezeu duce la un fel de *grabă existențială.* Este o grabă ce îl face pe om să nu mai ia în considerare profunzimea și ceea ce este adânc. Sfântul psalmist David ne spunea într-unul din pslamii săi: Adânc pe adânc cheamă în galsul căderilor apelor Tale. Prin aceasta înțelegem că sufletul omului tinde spre ceea ce este profund, spre ceea ce este adânc. În cele din urmă Dumnezeu a lăsat ca omul să tindă spre ceea cee este adânc și spre ceea ce este profund fiindcă numai așa în cele din urmă el va ajunge să se realizeze pe sine și să ajungă la centrul existențial al vieții: Dumnezeu Tatăl. Când omul nu mai este centrat pe Dumnezeu el devine centrat pe această lume pe care el evită să o recunoască drept o creație a lui Dumnezeu. Dumnezeu a lăsat această lume ca o cale care să ne ducă spre El, să ne comunice o parte din complexitatea lui Dumnezeu și să ne facă conștienți de cine este Dumnezeu cu adevărat. Iată de ce este bine să știm că viața noastră este un lucru ce trebuie să ne facă să ajungem la Dumnezeu. Existențial omul este gărbit când nu mai vrea să știe de Dumnezeu sau când vrea să își creeze un Dumnezeu care să fie pe palcul lui. Să ne aducem aminte de episcodul biblic de la Sinai. Moise a fost chemat de Dumnezeu să urce Muntele Sinai pentru a primii tablele legii. În timp ce Moise

---

[53] Hierotheos Vlachos, *Psihologia existențialistă și psihoterapia ortodoxă* (Iași, 2013).

[54] Adevărul este că orice argumente le-am aduce ateilor în cele din urmă ei nu vor crede în Dumnezeu. Nu vor crede în Dumnezeu fiindcă nu voiesc să creadă. Prin urmare credința în Dumnezeu este un act de voință. Avem toate motivele să credem în Dumnezeu și prin urmare trebuie să fim conștienți că numai dacă nu voim nu mai credem în Dumnezeu. Ateii sunt persoane care scornesc tot felul de argumente împotriva existenței lui Dumnezeu. Fără să știe ei sunt inspirați de diavol care este extrem de "creativ" când vine vorba de a nega existența lui Dumnezeu. Iată că ateii cred că ei duc o viață atât fără de Dumnezeu cât și fără de diavol. Ceea ce nu știu ei este că ateismul este tocmai modul de viață a diavolului. Diavolul știe că există Dumnezeu dar din nebunie îi refuză existența. Iată de ce este bine să știm că ateismul are foarte multe elemente de demonism. Fără să știe ateii sunt persoane care preiau din ideologii demonilor. Probabil că dacă ar fii conștienți de lumea spirituală și-ar da seama de prostiile pe care le-ar susține și s-ar pocăi.

vorbea cu Dumnezeu muntele Sinai poporul evreu și-a făcut un idol din aur în chip vițel ca dumnezeu și se închinau la el. Iată că avem aici o paradigmă cât se poate de semnificativă: când omul nu are răbdare ca Dumnezeu să se reveleze Lui după cum este El în cele din urmă ajunge să își creeze un dumnezeu propriu și care să fie pe măsura propriului său gust și preferințe. Trebuie să avem răbdare ca Dumnezeu să ne reveleze așa cum vrea El. Știm că atunci când Iisus a mers în Nazaret și a citit profeția lui Isaia despre Mesia El l-a spus nezaritenilor că în acea zi în urechile lor, profeția s-a împlinit. Nazaritenii L-au considerat pe Iisus nebun fiindcă ei susțineau că numai venirea lui Mesia poate împlinii acea profeție și Iisus chiar nu arăta ca un mesia fiindcă era fiul unui tâmplar. Atunci Iisus le-a răspuns că Împărăția lui Dumnezeu nu vine într-un mod prevăzut de om ci într-un mod pe care numai Dumnezeu în știe. Iată de ce este bine să știm că atunci când suntem angajați într-un raport cu Dumnezeu trebuie să avem răbdare. Dumnezeu nu oferă toate răspunsurile la întrebările noastre după cum credem noi ci mai mult numai după cum consideră El că este nevoie și folositor pentru noi. De ce face El aceasta? El face aceasta fiindcă fiindcă este Dumnezeu știe mai bine ceea ce este bun pentru noi și ceea ce este folositor. Iată de ce trebuie să avem mai multă încredere în Dumnezeu decât avem în noi înșine. După cum vom vedea pentru unii aceasta este cu adevărat o mare problemă.[55]

Prin urmare cum să ai încredere în Dumnezeu Tatăl mai mult decât încredere în tine însuți? Este posibil așa ceva? Și dacă este posibil de ce? De ce să ne dea Dumnezeu sinele pentru ca mai apoi să avem încredere mai mult în Dumnezeu decât în propriul sine? Adevărul este că în cele mai multe situații trebuie să avem încredere mai mult în Dumnezeu decât în sinele noastru fiindcă sinele noastru a fost corupt de păcat. Fiindcă este corupt de păcat sinele nostru nu mai are o percepție profundă și realistă a existenței și a lucrurilor din jur. Iată de ce în cele din urmă trebuie să știm că deși sinele noastru vine de la Dumnezeu, trebuie să punem pe Dumnezeu mai presus decât sinele nostru. Pentru cei mândiri și orgolioși aceasta este cu adevărat o imposibilitate. Cum să pui sinele tău mai prejos de Dumnezeu. De fapt acesta a fost motivul suprem al rebeliunii din ceruri a diavolului care voit să pună sinele lui mai presus de Dumnezeu. Este evident că trebuie să fim cât se poate de atenți cu mândria fiindcă ea este un păcat. Este un păcat fiindcă ea absolutizează propriul eu în defavoarea lui Dumnezeu. Omul mândru este și el un om grăbit când vine vorba de Dumnezeu. Este un om grăbit fiindcă în nici un fel nu vrea să recunoască ceea ce ține de necesitatea schimbării în propria lui persoană. De fapt toți orgolioșii sunt cât se poate de plini de sine; sunt plini de sine fiindcă nu vor să fie plini de Dumnezeu. Prin urmare există o stare de grabă existențială pe care păcătosul și ateul o simte. Este o grabă ce îi spune că trebuie să își centreze viața numai pe plăcerile acestei lumii. Aceasta fiindcă dincolo de ele nu mai există nimic. Păcătoșii și ateii sunt oameni profund hedoniști deși nu o recunosc. Ei sunt oameni care în nici un fel nu vor să se raporteze la alte noțiuni care sunt mai înalte decât cea de plăcere. Este evident că noțiunea de plăcere este una cât se poate de relativă. Aceasta fiindcă în nici un fel nu trebuie să Îl căutăm pe Dumnezeu numai pentru plăceri ci la fel de bine pentru tot ceea ce înseamnă *un mod de viață integral*.[56]

Fuga existențială de Dumnezeu poate să ducă la tot felul de concepții de viață: materialism, egocentrism, hedonism, antropocentrism sau chiar demonism. Aceasta fiindcă omul care fuge de Dumnezeu trebuie să aibă un sens fiindcă viața nu poate să existe fără de sens. Sunt mulți oameni azi care adevărul este că fug de Dumnezeu. Trebuie să ai prea multă răbdare cu Dumnezeu. Trebuie să ai răbdare duminică de duminică să mergi la slujbe, trebuie să ai răbdare să ții toate posturile de peste an, trebuie să ai răbdare să citești cărți creștin ortodoxe (care pentru unii sunt atât de plictisitoare), trebuie să ai răbdare să asculți predici și conferințe ale preoților și a teologilor etc. Modul de viață cu Dumnezeu cere multă răbdare. Așa se face că omul fuge de Dumnezeu și ajunge la ceea ce am denumit ca fiind *graba existențială*. Că există grabă existențială nu este nici o îndoială. Nu este nici o îndoială fiindcă existențial omul este grăbit. Nu vrea să pătrundă în profunzimea vieții, nu vrea să știe ceea ce este cu adevărat în viață, nu vrea să își facă proprotăți morale în viața lui personală și se ajunge ca viciul și patima să fie același lucru. Iată cum graba existențială este una care ne face să nu mai ține cont

---

[55] Max Picard, *Fuga de Dumnezeu* (București, 1998).

[56] Devenim integrii numai atâta vreme cât ajungem să ne raportăm la Dumnezeu și la ceea ce ține de existența Lui. Graba existențială de care vorbim este una care se manifestă printr-o fugă generică de Dumenzeu. Fugim de Dumnezeu fiindcă voim să trăim într-o lume îngustă în care numai ceea ce ține de propria noastră persoană este important. Așa se face că se naște ceea ce am putea denumii ca un *egosim existențial.* acest egoism existențial este un egosim care se bazează numai pe ceea ce este legat de viața de pe pământ și de propria perosană. Sunt mulți care nu spun pe față că fug de Dumnezeu dar din modul lor de viață putem vedea că în nici un fel nu vor să aibă de a face cu Dumnezeu. Este evident că viața este fără doar și poate o realitate care ține de modul în care ne raportăm la Dumnezeu. Este evidnt că fuga de Dumnezeu duce la o grabă existențială ce ne face să vedem lucrurile îngust și deformat. Este la fel cum au făcut și păgânii din vechime: nu recunoșteau existența a unui singur Dumnezeu ci a mai multor dumnezei. Aceasta fiindcă așa li se părea lor cel mai bine.

de realitățile ce ne leagă de Dumnezeu. Să ne aducem aminte că acum 2000 de ani la vremea venirii Domnului Iisus Hristos toată umanitatea cu excepția evreilor mergea pe o cale străină de Dumnezeu. Este evident că o astfel de viață este una care din start are un mare handicap. Omul ia întors de multe ori spatele lui Dumnezeu și s-a îndreptat în spre tot felul de moduri de viață care să fie străine de existența Lui. Graba existențială se manifestă printr-un fel de înstrăinare de tot și de toate. Omul grăbit existențial este un om care găsește singurul lui refugiu numai în plăcerile trupești. Aici el se simte în regulă și aceste plăceri trupești funcționează ca un fel de supapă a raiului. Fiindcă omul este chemat spre rai, în cele din urmă el simte nevoia de plăcere în viața lui. Plăcerea vieții cu Dumnezeu este mult prea costisitoare și pentru aceasta Dumnezeu trebuie să fie scos din ecuație. Că sunt mulți care în ecuația vieții lor nu au inclusă noțiunea de Dumnezeu este din ce în ce mai evident. Cât de multe răutăți și fărădelegi se fac în lumea noastră fiindcă oamenii nu mai vor să știe de existența lui Dumnezeu, fiindcă nu mai au frica de faptul că vor trebuie să de răspuns pentru faptele lor în fața lui Dumnezeu, pentru faptul că în cele din urmă nu mai simt nici un fel de iubire față de Dumnezeu. Ne-am întrebat vreodată dacă noi cu adevărat Îl iubim pe Dumnezeu? Nu știm dacă sunt mulți care Îl iubesc cu adevărat pe Dumnezeu dar ceea ce știm este că sunt destui cei care Îl urăsc pe Dumnezeu.[57]

Trăia odată într-un mic sătuc un băieţel, pe nume Felician. După cum îi spunea şi numele, era un copil tare fericit. Deşi nu avea multe jucării şi nici bănuţi să-şi cumpere jocuri sau jucării preferate, Felician spunea că ceea ce îl face pe el fericit sunt lucrurile pe care le făcea pentru ceilalţi.

– Ştii, mama, îi spunea Felician mamei sale, eu mă simt cu adevărat fericit atunci când îi ajut pe ceilalţi.

– Eu cred, zicea una dintre vecine, vorbind cu mama altui copil, că acest copil are o problemă. Cum se poate să fie el fericit, dacă tot timpul el este cel ce dăruieşte? Eu, de pildă, mai spunea vecina, nu pot fi cu adevărat bucuroasă decât atunci când mi se oferă ceva.

Dar Felician, deşi auzea toate aceste comentarii, nu le da atenţie. El continua să-i ajute pe copiii care poate nu aveau atâta cât el, să dăruiască din puţinul pe care îl avea şi celor necăjiţi. Dacă primea ceva, împărţea şi cu ceilalţi copii, nu oprea nimic pentru el.

S-a întâmplat ca, într-o zi, să sosească în acel sătuc un renumit om de ştiinţă.

– Ştiţi cine va sosi astăzi la noi în sat?, povestea primarul celorlalţi săteni. Va veni domnul Ştietot.

– Da, am auzit şi noi, răspunse un alt sătean. Ştiu că poate să vadă ce este în sufletul omului, poate să citească în stele. Este un om tare iscusit.

– Da, întări spusele alt sătean. Este un om tare inteligent, acest domn Ştietot.

Şi când sosi domnul Ştietot, sătenii au mers la el şi l-au rugat să le spună ce se întâmplă cu un copil de la el din sat, un băiat pe numele Felician. Domnul Ştietot, aflând spusele sătenilor, s-a hotărât să investigheze acest caz. Domnul Ştietot, cu ajutorul unui aparat minuscul, putea vedea în interiorul corpului lui Felician.

– Uimitor!, le-a spus domnul Ştietot sătenilor. N-am mai întâlnit un asemenea caz.

Sătenii erau şi ei foarte curioşi.

– Dar ce vedeţi acolo? întrebau ei.

– Văd, spunea domnul Ştietot, că de fiecare dată când Felician face un lucru bun o mie de steluţe sub forma unor îngeraşi apar în jurul inimii lui. De aceea, copilul emană atâta fericire. De aici şi dorinţa lui de a-i face fericiţi pe ceilalţi.

Atunci sătenii şi-au dat seama că fericirea nu înseamnă numai să primeşti, ci mai ales să dăruieşti.

La fel de bine aecastă întâmplare ni se aplică și nouă. Numai când avem răbdare în cele din urmă vom ajunge să fim cu adevărat fericiți. Aceasta fiindcă răbdarea este o cale spre Dumnezeu și fericire. Omul este o ființă care a fost creată cu liber arbitru și este bine să știm că Dumnezeu respectă acest liber arbitru al omului. Este vorba de o libertate pe care Dumnezeu a dat-o omului și care îl deosebește de un computer care nu face decât să execute comenzi. Este evident în acest sens că trebuie să fim atenți cu libertatea pe care ne-a dat-o Dumnezeu.[58]

---

[57] Nicoale Steinhardt, *Dumnezeu în care spui că nu crezi* (București, 2000).

[58] Libertatea după cum am mai vorbit în cele din urmă este una care se leagă de răbdare. Se leagă de răbdare fiindcă numai prin libertate în cele din urmă vom ajunge să prețuim răbdare. Dacă vom vom uita la societatea noastră vom vedea că oamenii răbdători sunt desconsiderați. Nu a fost oare Iisus pe cruce desconsiderat fiindcă a avut răbdare să o sufere? Nu îi strigau oare cei care erau lângă cruce: dacă ești cu adevărat Fiul lui Dumnezeu dă-te jos de pe cruce? Nu i-a spus tâlharul de-a stânga că dacă El este fiul lui Dumnezeu să îi salvezei și pe ceilalți tâlhari? IIsus nu a răspuns nimic față de aceste instigații. De ce? Fiindcă a voit să ne dea nouă o pildă de răbdare. Iisus nu numai că a propovăduit răbdarea ci la fel de bine a fost și un exemplu de răbdare. Din dorința de a Îl mântui pe om a avut răbdarea de a îndura crucea. După cum Iisus a avut răbdare în cele din urmă și noi trebuie să avem răbdare. Iisus a avut răbdare și cu Sfântul Toma căruia deși i s-a spus că Iisus a înviat nu a voit să creadă până nu a ajuns să Îl pipăie pe Iisus. Iată că Iisus a fost o

Ceea ce am voit să demonstrăm în aceste rânduri este că ține foarte mult dacă vom ajunge să facem din răbdare un mod de viață sau mai bine spus o filosofie de viață. Răbdarea este fără doar și poate o pedagogie duhovnicească ce ne face să fim cât se poate de aproape de Dumnezeu. După cum am spus pentru cei care sunt grăbiți este bine să știm că nu trebuie să avem răbdare numai cu noi înșine ci și cu Dumnezeu. Trebuie să avem răbdarea de a Îl lăsa pe Dumnezeu să se manifeste. Să ne aducem aminte de povestea lui Iov. Satana îi cere lui Dumnezeu Tatăl să îi dea prilejul să îl ispitească pe Iov fiindcă susținea el că odată ce greutățile și necazurile vor da peste Iov el se va lepăda de Dumnezeu căruia îi era extrem de credincios. Mai multe necazuri și năpaste se abat peste Iov, dar totuși el nu se leapădă de Dumnezeu și rămâne credincios Lui. În cele din urmă fiindcă nu s-a lepădat de Dumnezeu deși chiar și soția lui Iov i-a cerut ca el să se lepede de Dumnezeu, Iov va fi restaurat și va primii de la Dumnezeu de zece ori mai mult decât a avut în trecut. Îân zilele noastre când necazurile ne împresoară uităm mult prea ușor de Iov și nici nu ținem cont de faptul că el prin răbdare a reușit să iese victorios peste atacurile diavolului. Iov trebuie să fie pentru noi o pildă de răbdare fiindcă numai prin răbdare cu noi înșine și cu Dumnezeu vom ajunge să găsim care este sensul vieții noastre. Sunt mult prea multe filosofii de viață care sunt străine de Dumnezeu și avem nevoie de o filosofie de viață care să ne întărească în răbdare.[59]

Din cele afirmate mai sus reiese că o persoană poate să fie lentă în ceea ce privește trupul dar grăbită în ceea ce privește sufletul. Cum să înțelegem această afirmație? Înțelegem că nu neapărtat trebuie să fugim pe stradă pentru a fi niște oameni grăbiți. Sufletul la fel de bine poate să fie unul care trăiește într-o stare de grabă. Sufletele sunt grăbite mai ales prin faptul că nu țin cont de viața duhovnicească. În fiecare suflet se simte la un anumit moment în viață o chemare în spre viața duhovnicească. Aceasta fiindcă sufletul fiind spirit are o preponderență mult mai mare spre viața duhovnicească decât trupul. Iată de ce în cele din urmă sufletul simte chemarea spre viața duhovnicească dar fiindcă este unul prins în grabă nu îi dă curs. Atunci se poate spune că sufletul se deformează. Se deformează fiindcă el nu este ancorat într-o realitate duhovnicească. Este evident că trebuie să fim atenți cu graba sufletului uman. Când sufletul este grăbit el nu stă să analizeze care sunt avantajele vieții creștine și i se pare că viața creștină este o povară. Este o povară fiindcă viața creștină cere foarte multă introspecție. Pentru a ajunge să ne eliberăm de patimi în primul rând sufletul trebuie să facă un exercițiu de răbdare. Este răbdarea de a știi care sunt cauzele prime și principale ale patimilor și a modului în care acționează ele. Patimile sunt de multe ori unele care se folosesc de slăbiciunile sau de punctele sensibile ale sufletului unei anumite persoane. Iată de ce sufletul trebuie să ajungă să renunțe la tot ceea ce îl duce spre patimă. Pentru a se elibera de patimi, sufletul trebuie să facă un exercițiu de răbdare. Este în primul rând răbdarea de a te cunoaște pe tine însuți și mai apoi răbdarea de a acționa și a elimina tot ceea ce este potrivnic sufletului.[60]

Viața este o noțiune amplă și fiecare are propria lui viziune în ceea ce o privește. Orice om dorește o realizare a vieții într-un anumit fel sau altul pe pământ. Totuși, trebuie să știm că sunt mulți care cred într-o realizare a vieții care merge paralel cu raportarea la Dumnezeu. Aceste persoane sunt cele care susțin că în cele din urmă viața poate să fie trăită și fără de Dumnezeu. Ce are de a face viața omului cu Dumenzeu? Nimic. Este evident că aceste persoane uită ceea ce a spus Domnul Iisus Hristos în Noul Testament: fără de Mine nu puteți face nimic. Ce să înțelegem că fără de Hristos sau mai bine spus de Dumnezeu nu putem face nimic? Prin aceasta înțelegem că Hristos este sensul generic al vieții omului. Când omul nu crede în Dumnezeu el fuge de Hristos și devine o persoană grăbită existențial. Iată de ce este bine să știm că trebuie să avem o înțelegere cât se poate de realistă a ceea ce este viața trăită cu Hristos. Viața trăită cu Hristos este o viață tihnită în care ajungem să fie oameni care să nu mai depindem strict de plăcerile patimilor. Când omul trăiește cu Hristos viața Bisericii prinde sens. Fără de Hristos toată viața Bisericii este fără doar și poate un lucru absurd. Aceasta fiindcă viața Bisericii ne duce la Hristos. Iată de ce este bine să fim mult mai atenți cu Hristos. Hristos trebuie să devină

pildă de răbare. Ce s-ar fi întâmplat dacă Iisus ca omul nu ar fi avut răbdare? Probabil că s-ar fi repetat povestea potopului din zilele lui Noe.

59 Frank Schaeffer, *Patience with God: faith for people who don't like (religion or atheism)* (De Capo Press, 2009).

60 Sufletul grăbit este unul care în primul rând nu este orientat spre sine și nici nu este dipus să aibă grijă de sine. Acest suflet este unul care veșnic aleargă după plăcerile trupești și ajunge să facă din ele sensul vieții. Iată de ce este bine să ne ferim de aceste plăceri care ajung un scop în sine și înlocuiesc tânjirea sufletului după Dumnezeu. Este firesc ca sufletul să Îl dorească pe Dumenzeu dar când sufletul devine grăbit el nu mai îl dorește pe Dumnezeu și ajunge să ducă o viață independentă de Dumnezeu. Iată de ce trebuie să îi oferim sufletului mai multă atenție și să ne dăm seama că este o mare diferență dintre un suflet grăbit și unul tihnit. Sufletul grăbit este unul care nu prea suportă rugăciunile către Dumnezeu. Nu le suportă fiindcă ele necesită răbdare și în nici un fel aceste suflet nu este dispus să o ofere. Este evident că sufletul se află într-o stare de negare de sine atunci când este grăbit. Este o negare de sine fiindcă persoana nu mai stă să fie preocupată de sine ci ajunge să fie definită numai de propriile patimi. Este evident că patimile sunt distrugătoare de suflet.

centrul existențial al vieții noastre. Nu trebuie să fugim de Hristos la fel cum o fac mulți în alte religii ale lumii ci mai bine trebuie să fim deschiși spre Hristos și spre ceea ce dorește Hristos să devenim. Este de la sine înțeles că Hristos știe mult mai bine decât noi ceea ce suntem și ceea ce trebuie să devenim. Că omul este o ființă ce se află într-un proces al devenirii ne-o spune viața lui pe pământ. Ele devine din copil adolescent, din adolescent adult și din adult bătrân. Omul la un anumit nivel este o ființă a devenirii. Atunci când mergem al școală să învățăm o meserie fără doar și poate ne angajăm într-un proces al devenirii. Este un proces pe care trebuie să îl înțelegem în sens profesional. Din amatori devenim doctori, muncitori, agricultori, ingineri sau piloți. Sunt rare cazurile în care o persoană nu are nevoie de școală pentru a deprinde o profesie. Ar fi mulți care ar susține că procesul de devenire în care se află împlicat generic omul este unul mult prea lung și mult prea costisitor. Iată de ce în cele din urmă trebuie să fim atenți mult mai mult cu propria persoană decât cu schimbarea ei. Nu este schimbarea o grabă a omului? De ce în cele din urmă să ne schimbăm și să suferim mai multe metamorfoze pe parcursul vieții? Trebuie să știm că procesul de devnire nu este în nici un caz un fel de dovadă de grabei. Procesul de devenire este unul care se face tihnit în așa fel ca omul să se simtă comfortabil în el. Prin urmare devenirea nu este o grabă ci mai mult un proces firesc al lui.[61]

Există prin urmare persoane care sunt grăbite existențial. Aceste persoane sunt unele care sunt cât se poate de fragmentate ca persoane și nu știu ce este un mod de viață singular și unitar. Iată de ce este bine să fim conștienți că viața duhovnicească este una care ajunge să ne unifice și să ne facă să fim cât se poate de atenți cu noi înșine. Una dintre dovezile prin care ne putem da seama că un suflet este grăbit este faptul că acest suflet trece de la concepție de viață la alta cu foarte mare ușurință și în nici un fel nu se stabilește la o concepție de viață care să Îl includă și pe Hristos. Se cunosc cazuri de mai multe persoane care sunt extrem de schimbătoare când vine vorba de viața religioasă. Aceste persoane trec de la o sectă la alta pentru ca mai apoi să ajungă să treacă de la o religie la alta. Iată de ce este bine să fim oameni care să fim ancorați în Dumnezeu și în viața în Dumnezeu mai mult decât în curentele religioase ale lumii noastre. Sunt mulți care la drept vorbind consideră că viața religioasă nu este nimic mai mult decât o modă. Este la modă să fi maniheu, este la modă să fie scientologist, este la modă să fie bahai, este la modă să fi harekrișna etc. Această concepție care susține că religia este un fel de modă trădează graba sufletului omului și imposibilitatea lui de a avea o relație de lungă durată cu Dumnezeu. Fiindcă se plictisesc repede cu ortodoxia sunt din ce în ce mai multe persoane care trec de la o religie la alta destul de repede. Avem de a face aici cu o grabă religioasă a omului. Omul de azi este grăbit când vine vorba de religie. Dacă el nu vede minuni, dacă nu vede fapte extraordinare, dacă nu vede persoane în extraz ajunge de se plictisește imediat de Hristos și de creștinismul ortodox. Iată de ce trebuie să fim că răbdarea este este una care funcționează și în cazul religiei. Trebuie să avem răbdare cu propria noastră religie. Aceasta fiindcă numai așa în cele din urmă vom ajunge să vedem obiectiv fenomenul religios.[62]

Iată prin urmare că deși viața noastră vine de la Dumnezeu și este fără doar și poate un dar al lui Dumnezeu în cele din urmă sunt puțini care ajug să mențină viața umană ca fiind una în legătură cu Dumnezeu. Omul pe parcucrul istoriei a venit cu tot felul de concepții referitoare la viață. Așa se face că aceste concepții nu au făcut decât să îl înstrăineze pe om de Dumnezeu. Fără de Dumnezeu omul devine un înstrăinat în această lume fiindcă el vine de nicăieri și merge spre nicăieri. Iată de ce este bine să evităm să Îl scoatem pe Dumnezeu și existența Lui din concepția vieții noastre. Aceasta fiindcă în nici un fel nu facem un lucru bun. Diferitele concepții despre viață sunt unele care în nici un fel nu Îl schimbă pe Dumnezeu. Aceasta fiindcă Dumnezeu este același ieri, azi, mâine și în veac. Când omul este grăbit să încerce cât mai multe concepte și moduri de a privii viața fără doar și poate că ele devine înstrăinat. Este înstrăinat de sine și mai apoi este înstrăinat de Dumnezeu. Înstrăinarea poate să apară în persoana care trece de la o concepție de viață la alta fără de nici o problemă. Din nefericire fiindcă este o ființă grăbită omul a trecut prin mai multe concepții de viață pe parcursul timpului. În acest sens omul a fost o ființă filosofică, o ființă agrară, o ființă industrială, o ființă economică, o ființă culturală,

---

[61] Constantin Noica, *Devenirea întru ființă. Scrisori despre logica lui Hermes* (București, 1998).

[62] Când nu avem răbdare cu propria religie omul privește lucrurile subiectiv. El le vede unilateral sau mai bine spus se mărginește să țină cont numai de propria lui opinie și părere. Este evident că o astfel de concepție este eronată. Trebuie să avem răbdare cu propria religie fiindcă numai în acest fel în cele din urmă religia își va demonstra rolul pozitiv pe care îl are. Trebuie să evităm să fim ca Irod Antipa care atunci când i-a fost adus Iisus pentru a fi judecat tot ceea ce a voit să vadă la Iisus a fost dacă El putea să facă minuni. Irod Antipa a devenit prototipul omului grăbit care dacă nu vede minuni și lucruri extraordinare în religie și în viața religioasă devine neinteresat de ea. Trebuie să fim oameni care să ne ferim de o astfel de atitudine. Aceasta fiindcă trebuie să fim conștienți că numai religia creștin ortodoxă în cele din urmă ne poate mântui. Cu toții avem nevoie de mântuire și după cum a spus Iisus numai cel care va răbda până la capăt se va mântui.

o fiinţă ştiinţifică sau o fiindcă artistică. Mai toate epocile istoriei l-au revendicat pe om. Aşa se face că în istorie de multe ori omul a ajuns un fugar. A ajuns un fugar care nu a voit să se lase transcris de nici o concepţie a istoriei. Sunt mulţi care văd în această fungă a omului prin istorie o dovadă mărinimiei sale. Totuşi, omul nu este chemată să fie un fugar al istoriei. Omul a fugit de scalavagism, a fugit de feudalism, a fugit de socialism, a fugit de comunism şi mai nou sunt unii care fug de capitalism. Toate aceste ideologii au fost unele care au încercat să îl circumscrie pe om în cadrul lor. Aproape toate au dat de eşec mai de vreme sau mai târziu. Acesta fiindcă omul nu este obişnuit să fie captiv într-o anumită ideologie. El este o fiinţă grăbită şi când se plictiseşte ajunge să îşi creeze o altă ideologie şi o părăseşte pe ultima în defavoarea primei. Este evident că trebuie să fim atenţi cu această fugă a omului. În istorie se poate vedea portretul unui om grăbit care a ajuns să confunde evoluţia cu graba. A evolua sau mai bine spus a te dezvolta în istorie nu înseamnă a te grăbii să treci dintr-o perioadă a istoriei în alta ca vodă prin lobodă. Aceasta fiindcă nu trebuie să confundăm progresul şi evoluţia omului cu istoria. Pentru cei mai mulţi dintre noi adevărul este că istoria poate să devină un timp al terorii. Este un timp al terorii fiindcă ne face să fim reduşi la această lume. Prins în vacarmul istoriei omul ajunge în cele din urmă victima proprilor alegeri şi a propriei grabe existenţiale.[63]

Omul care este sufleteşte grăbit nu va fi niciodată mulţumit cu nici un fel de concepţie de viaţă. El va trece prin istorie prin mai multe concepţii de viaţă fiindcă spune că numai experimentând în cele din urmă va ajunge să găsească ceea ce i se potriveşte cu adevărat. Aşa se face că atunci când el gată de experimentat concepţiile despre viaţă pe care i le oferă istoria omului ajunge din nou la un gol. Este un gol pe care el îl resimte la nivel profund în fiinţa lui fiindcă nu a ajuns să fie mulţimit de nici o concepţie de viaţă. Iată de ce în cele din urmă sunt unii care în istorie au ajuns să considere că viaţa nu mai merită trăită şi şi-au curmat zilele. Să ne aducem amintem de scriitorul american Ernest Hemingway care a fost o persoană ce avea tot ceea ce îşi putea dorii cineva: faimă, popularitate, bani, averi şi tot ceea ce îşi dorea. Totuşi, se pare că toate aceste bunuri la care unii râvnesc pe viaţă şi pe moarte nu l-au mulţimit pe Hemingway. Aşa se face că într-o zi Hemingway s-a sinucis. Sunt puţini cei care ştiu la fel de bine că Hemingway era şi ateu. Iată prin urmare că destinul omului grăbit prin istorie este unul care poate să se sfârşească rău. Se poate sfârşii rău fiindcă atunci când omul nu este atent la existenţa lui Dumnezeu el păşeşte pe căi stărine şi ajunge la pierzanie. Pentru aceasta este bine să ştim că istoria nu este un teren de fotbal pe care putem fugii în voie după cum ne place ci mai mult este un teren prin care trebuie să ajungem la Dumnezeu. Dacă nu facem efortul de a Îl căuta pe Dumnezeu în timpul istoriei este posibil să avem destinul lui Hemingway. Sunt persoane care după cum am spus consideră că istoriei trebuie să îi supravieţuieşti. Fie că au supravieţuit unei revoluţii, unei revolte populare, unei răscoale sau răzmeriţe sunt unii care consideră că cu adevărat fuga prin istorie este în cele din urmă concepţia care ajunge să îl definească pe om. Fuga prin istorie este mai mult o fugă de istorie.[64]

Trebuie să ştim că suntem liberi în această viaţă să abordăm orice concepţie de viaţă dorim însă în cele din urmă nu orice concepţie de viaţă ne este şi de folos. Acum aproape 2000 de ani Sfântul Pavel ne avertiza în acest sens într-una din epistolele sale când spunea: toate îmi sunt îngăduite însă nu toate îmi sunt de folos. Concepţiile de viaţă sunt în zilele noastre încurajate să fie cât mai diverse fiindcă în cele din urmă numai în acest fel se poate manifesta originalitatea omului. Omul este cu adevărat o fiinţă originală fiindcă poate să creeze mai multe concepte de viaţă care sunt cât se poate de diferite una de alta. La fel de bine aceste diverse concepţii de viaţă ne demonstrează că omul este o fiinţă creatoare. Să fie cu adevărat o dovadă de creativităţii omului că aceste ajunge să creeze mai multe concepţii de viaţă dintre care unele sunt cât se poate de contradictorii? Fără doar şi poate nu. În nici un fel nu putem să spunem că creativitatea se manifestă prin a crea concepţii de viaţă diferite ci mai mult prin a fi ancoraţi în Dumnezeu. Avem nevoie de Dumnezeu mai mult decât capacitatea noastră de a crea concepţii diferite de viaţă. Aceasta fiindcă trebuie să fim siguri că Dumenzeu este de partea noastră şi voieşte să ne fixeze într-un mod de viaţă care să fie firesc cu cea ce suntem noi ca fiind omeneşti. Prin urmare ceea ce vine

---

[63] Jean Danielou, *Reflecţii despre misterul istoriei* (Bucureşti, 1996).

[64] Prin urmare una dintre cele mai mari drame a omului este atunci când ajunge să fie prizionerul istoriei. Sunt unii care visează la epoci de înaltă evoluţie ştiinţifică. Auzim că se vorbeşte de cucerirea spaţiului cosmic, de colonizarea altor planete, de navete spaţiale de mare viteză care să traverseze o galaxie de la un capăt la altul în câteva minute. Acest gen de oameni se simt captivi ai istorie. Sunt captivi ai istoriei fiindcă nu au ajuns să trăiască într-un timp în care să le fie permisă o avansare ştiinţifică şi spirituală fulminantă. Captivii istoriei sunt oameni grăbiţi în general findcă ei visează cu ochi deschişi la o lume imposibilă. Nu trebuie să cerem imposibilul de la istorie şi de la umanitate. Totuşi, sunt unii care consideră că din moment ce îşi pot imagina o anumită civilizaţie în mintea lor este evident că o astfel de civilizaţie poate exista şi în realitate. Trebuie să ştim că imaginaţia este una şi realitate este alta. Nu trebuie în nici un fel să confudăm imaginaţia cu realitatea. Iată de ce trebuie să fim realişti când vine vorba de viaţa noastră şi de modul în care ajungem să o trăim.

de la Dumnezeu este chiar firescul. Dumnezeu este cel care ne oferă firescul. După cum am spus creativitatea omului în ceea ce privește concepțiile de viață este mai mult un fel de fugă creatoate sau o grabă creatoare a omului din dorința de a găsii metode să stea cât mai departe de Dumnezeu. Sunt totuși puține concepțiile de viață din zilele noastre care îi oferă un loc lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă se consideră că prezența lui Dumnezeu într-o anumită concepție de viață este fără doar și poate un lucru cât se poate de nepotrivit. Omul este în controlul propriului său destin. El nu trebuie să dea răspuns nimănui de viața proprie. Nici chiar lui Dumnezeu. Iată cum în cele din urmă omul ajunge de se separă de Dumenzeu și nu mai vrea să îi ofere nici un rol în concepțiile lui de viață. Dacă îi oferă un rol este unul minimal. Deși sunt mulți care nu cred aceasta, omul poate să fie cu adevărat cât se poate de egoist în ceea ce privește viața și propriile interese. Sunt unii care susțin că predarea religie în școli este un lucru eronat fiindcă de mici copii nu sunt decât indoctrinați cu religia. Ei trebuie să fie lăsați în timpul școlii pentru ca ajungînd mari să ajungă să își dea seama singuri dacă se merită sau nu să ai credință în Dumnezeu. Să nu fie o astfel de opinie nimic mai mult decât o fugă de Dumenzeu? Fără doar și poate că este o fugă de Dumnezeu. Când fugim de Dumenzeu simțim nevoia să schimbăm cât mai multe concepții de viață fiindcă la drept vorbind nici una nu ajunge să ne mulțumească și să ne satisfacă.[65]

A fost odată ca niciodată, un om. Trăia singur printre mulţi asemeni lui. Viaţa i se părea lipsită de sens şi de rost, şi asta cu toate că avea bani mulţi, casă frumoasă şi curată, mulţi servitori, etc. Adeseori se uita la servitorii săi. Îi părea rău de ei, simţea milă faţă de ei în inima sa, şi îşi spunea, ce grea trebuia să fie viaţa de sclav… El se bucura zi şi noapte de libertatea sa, de banii săi…. chefuia cu prietenii, avea femei frumoase, mânca mâncărurile cele mai alese. Aşa îşi trăia el viaţa, în vreme ce servitorii lui duceau o viaţă grea… locuiau în case modeste, sărăcăcioase… zi şi noapte trebuiau să lucreze… aveau legi de-ale lor, un stil al lor de viaţă ce omului nostru i se părea greu de suportat, dar cu toate acestea, pe chipurile lor se întrezarea mai mereu un zâmbet. Odată, la o petrecere, omul nostru s-a întâlnit cu un vechi prieten. Şi acel prieten, s-a uitat în ochii săi, şi l-a întrebat:

– Amice, care-i rostul vieţii tale?

Şi omul nostru nu a ştiut ce să îi răspundă…

Pe zi ce trece, aceste cuvinte îi răsunau tot mai des în minte… care era rostul vieţii sale…avea de toate, şi totuşi îi lipsea ceva. Nu reuşea să îşi dea seama ce îi lipseşte, şi astfel s-a dus să caute un sihastru, şi să îi caute povaţa.

A urcat din greu pe drumuri şi pe cărări rar bătute, prin hăţişuri întunecate, prin poieni pline de lumină, şi pe costişe abrupte şi îngheţate, unde fiece pas te putea duce jos în hău. Şi în final, a ajuns la grota unde locuia sihastrul…. A intrat înăuntru, s-a aşezat în faţa ascetului, şi l-a întrebat aşa:

– Ce îmi lipseşte mie, părinte?

Sihastrul s-a uitat în ochii săi, şi i-a spus:

– Îţi lipseşte un Stăpân…

Care este morala pildei de mai sus? Sensul ei este că de multe ori omul ajunge să trăiască o viață după bunul lui plac. Făcând așa în cele din urmă ajunge să uite de ceea ce este esențial. Am putut vedea că deșii servitorii bogatului duceau o viață cu mai multe greutăți totuși ei erau fericiți și mereu se putea vedea un surâs pe fața lor. Bogatul avea tot ceea ce își dorea inima lui dar totuși era nefericit. Era nefericit fiindcă la fel cum fac mulți bogați din zilele noastre ei ajung să Îl elimine pe Dumnezeu din viața lor și se reduc numai la viața bogățiilor (nu mai au nici un stăpân). Când omul ajunge de dobândește bogății el ajunge să considere că nu mai are nevoie de Dumnezeu sau mai bine spus că Dumnezeu trebuie să fie lăsat în pace și fiecare cu treaba lui.[66]

Sunt mulți care susțin că timpurile se schimbă și la fel de bine trebuie să se schimbe și omul. Este adevărat că omul este o ființă care devine. Totuși trebuie să știm că deși omul devine el nu se schimbă în esența lui. Devenim din neânțelepți înțelepți, din neștiutori în știutori, din neprofesionști în profesioniști, din neexperimentați în experimentați. La fel de bine toate aceste lucruri au loc în timp. Este adevărat că în timp

[65] Ioan de Kronstadt, *Viața mea în Hristos* (București, 2005).

[66] Elininarea lui Dumnezeu a avut loc de mai multe ori în lumea noastră pentru mai multe minții bolnave. Nu trebuie să vedem că o persoană afirmă cu gura că Dumnezeu nu există ci mai mult trebuie să fim conștienți că aceasta are loc prin faptul că modul de viață pe care îl duc mai mulți dintre semenii noștrii nu este pe placul lui Dumnezeu. În lumea noastră există ură, ranchiună, calomnie, dușmănie, războaie, perversiune, perversitate și multe altele care ne spun că în nici un fel nu trebuie să ducem o viață cu Dumnezeu. Viața cu Dumnezeu nu este dimanică ne spun unii care nu au ajuns să pătrundă infiniturile de sens ale ortodoxiei. A avenit vremea să ne eliberăm de toate aceste superstiții religioase ale trecutului creștin ortodox al lumii și să inaugurăm o nouă etapă în istoria lumii. New Ageiștii o denumesc EPOCA ASTROLOGICĂ A VĂRSĂTORULUI (age of aquarium) care este o epocă în care nu mai este nevoie să Îl crecunoaștem pe Iisus ca mântuitorul lumii. Toate religiile sunt adevărate fiindcă toate sunt diferite concepții de viață. Cum să ne rezumăm numai la o anumită concepție de viață? Sunt mult mai multe.

ajungem de cele mai multe ori să devenim, ajungem la o plinătate mai mare sau mai mică a vieții. Cei care susțin că timpul îl schimbă pe om cred că omul în cele din urmă ajunge să se modifice în ființa lui. Dacă omul s-ar modofica în ființa lui el ar devenii din om pește sau alt animal. Iată de ce este bine să știm că trebuie să avem mai multă înțelegere în ceea ce privește sensul ultim al devenirii și nu al schimbării omului. Faptul că sunt din ce în ce mai mulți care susțin că omul se schimbă în timp este o dovadă că aceste persoane sunt grăbite. Ele nu au răbdare să vadă că devenirea omului nu înseamnă o schimbare a ființei lui. Dacă de exemplu un om rău devine în urma unor împrejurări un om bun; aceasta nu înseamnă că ființa omului s-a schimbat. Omul nu poate să devină altă ființă decât cea care este. Iată de ce este bine să știm că în timp ce schimbarea omului de azi denotă graba lumii din jur, devenirea omului denotă mai mult evoluția sau involuția lui. Știm de exemplu despre Sfântul Apostol că Ioan Teologul că mai înainte de a devenii apostol a fost pescar. Sfântul Ioan Teologul nu s-a schimbat cu ființa lui atunci când a devenit din pescar apostol ci mai mult el a devenit din pescar apostol ca vocație. Schimbarea omului în diferitele concepții ale lumii de azi este mai mult un fel de grabă a omului de azi în raport cu sine și cu lumea din jur.[67]

Iată de ce este bine să știm că răul în sine este unul grăbit. Este grăbit fiindcă în cele din urmă răul este o negare a ființei. Criminalul care curmă o viață este fără doar și poate un om care nu mai are răbdare ca să rabde o viață în plus. El este grăbit și în nici un fel nu vrea să aibă răbdare cu cei din jur. Iată prin urmare că trebuie să știm că graba de a schimba mai mult concepții de viață ce este atât de tipică pentru zilele noastre și ea este o dovadă că omul a ajuns o ființă fără de limite sau mai bine spus fiindcă de compromis. În lumea de azi concepția creștin ortodoxă despre viață este una care este văzută ca o alternativă între alte alternative. Nu este nimic dacă Iisus este pus pe același plan cu Buddha, Pantajali, Confucius Lao Tze sau Mohamed. În cele din urmă diversiatatea este un lucru bun în lumea noastră. Totuși se cuvine să ne ridicăm întrebarea: este diversitatea în materie de religie un lucru bun? Știm din vechime că închinarea la mai mulți dumnezei nu era în nici un fel o problemă. Așa se face că îna celași duh sunt din ce în ce mai mulți care susțin că tot ceea ce contează este să fi fericit. Dacă budismul te face fericit atunci urmează budismul. Dacă islamul te face fericit, atunci urmează islamul. Dacă taoismul te face fericit atunci urmează islamul. Fără doar și poate că o astfel de atitudine este eronată. Nu fericirea pământească este sensul religiei în cele din urmă ci fericirea de dincolo de moarte. Trebuie să știm că dincolo de moarte valorează numai ceea ce te poate salva de iad. Iată de ce este bine să fim mai precauți cu cu concepțiile de viață pe care le promovează lumea de azi fiindcă ele sunt relativiste și de ce nu superficiale. Am învățăt unii dintre noi să gândim viața ca un clip publicitar. Tot ceea ce trebuie să ținem cont este de bucuria pe care o aduce produsul și despre prețul lui. Așa se face că viața noastră este o goană în grabă după plăceri și după himere.[68]

Graba în ceea ce privește concepțiile de viață este tipică lumii de azi dar au fost cazuri și în trecut în care putem să vedem că graba a fost cât se poate de evidentă. Să ne aducem aminte de cazul împăratului grec Alexandru Macedon. Alexandru a fost un împărat care a dorit să conducă lumea. Așa se că face că sprijinit de mentorul său Aristotel el a format o armată și a mers cu ea la luptă. Cu mare grabă a reușit să formeze unul dintre cele mai mari imperii din toate timpurile. Totuși, ceea ce putem vedea din viața lui Alexandru Macedon era că era un om grăbit. El nu avea răbdare ca odată ce un teritoriu era ocupat să ajungă să îl elenizeze deplin. Așa se face că deși a cucerit mult la puțin timp după moartea prematură a lui Alexandru imperiul pe care l-a creat s-a dezmembrat. Se consideră că imperiul lui Alexandru a durat aproximativ 12 ani. Iată că avem și aici de a face cu un caz care ne spune ce este lipsa de răbdare și lipsa de tact. Fără de răbdare imperiul lui Alexandru a dispărut. Este adevărat că în cazul lui Alexandru Macedon în nici un caz nu putem să vorbim despre o răbdare religioasă sau duhovnicească de care dau dovadă creștinii ortodocși ci mai mult despre o răbdare seculară care este tipică marilor oameni de stat. De la Alexandru cel Mare și până în zilele noastre au fost mai multe imperii

---

[67] Sunt unii care își maschează graba prin dorința de schimbare. Mai ales în lumea politici se poate vedea aceasta. Apar noi și noi formațiuni politice care ne propun cu totul alte alternative ale vieții pentru ca în fond să găsim aceleași persoane pe care speram că în cele din urmă vom ajunge să ne evităm. Schimbarea are loc de mai multe ori în lumea noastră social și este mai mult numai una aparentă. Este aparentă fiindcă în realitate nu se modifică nimic. Sunt mulți *agenți ai schimbării* în zilele noastre care de fapt nu fac decât să țină lumea pe loc. Ei au o terminologie extrem de ambigu în care voresc de progres, de programare socială, de o viață și un trai mai bun pentru ca în realitate să nu schimbe nimic. Aceste persoane ne spun ei că sunt împotriva grabei fiindcă graba nu face bine în viața noastră socială. Iată cum printr-o dialectică bolnăvicioasă sunt mai mulți care ajung să facă mult rău societății din care fac parte. Aceasta fiindcă este adevărat că aceste persoană nu recunosc că sunt agenți ai răului. Răutatea este un fapt ce poate să fie văzut în viața noastră socială ca fiind una cât se poate de activă. Este vorba de o răutate a grabei în care nimic nue ste stabil ci totul este realtiv.

[68] Mircea Vulcănescu, *Bunul Dumnezeu cotidian. Studii despre religie* (București, 2004).

care au ajuns să aibă o apriție și o expansune fulminantă pentru ca noi apoi să dispară. La fel de bine știm și de cazul împăratului francez Napoelon Bonaparte. Napoelon Bonaparte deși a trăit după revoluația franceză de la 1789 s-a proclamat pe sine împărat. Cuceririle lui au fost ample și întinse și se extindeau din Franța până în Egipt și până în Rusia. Totuși, Napoelon era mai mult dornic de putere și prestigiul propriu decât să slujească intereselor Franței. Așa se face că imperiul francez al lui Napoleon nu a durat mult. Este evident că trebuie să știm că setea de putere îl face pe om grăbit. El trăiește cu senzația că sunt mult prea puține teritorii în lumea noastră și ele trebuie să fie cucerite cât mai repede. Marii tirani au lumii au fost și sunt persoane grăbite. Ei nu stau și judecă bine ordinele pe care le dau și în cele din urmă ajung să fi linșați într-un fel sau altul. Că tiranul este un om grăbit nu este nici o îndoială. Dacă ar sta mai bine și ar analiza ar putea vedea că nu are nici un motiv să fie grăbit și tiran. Din contră, a conduce o țară și un stat trebuie să fie mai întâi de toate o dovadă de răbdare și de cumpătare. Iată cum în cele din urmă între concepțiile de viață ce sunt vehiculate în zilele noastre modul de viață grăbit este unul cât se poate de normal și universal acceptat.[69]

CAPITOLUL 4

RĂBDAREA ÎN VIAȚA ASCETICĂ SAU RĂBDAREA CA LUCRARE ASCETICĂ

Când vorbim despre asceză nu face decât să aruncăm creștinismul ortodox în depopularizare. Aceasta fiindcă sunt puțini cei care înțeleg rostul ascezei. Ce să fie asceza? Asceza este o renunțare voluntară la tot ceea ce este un potențial agent al păcatului și al patimii. Domnul Iisus a fost cât se poate de categoric în acest sens. Iată ce spunea El: " dacă mâna ta te face să cazi în păcat, taie-o; este mai bine pentru tine să intri ciung în viată, decât să ai două mâini, și să mergi în gheenă, în focul care nu se stinge, unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge. Dacă piciorul tău te face să cazi în păcat, taie-l; este mai bine pentru tine să intri în viață șchiop, decât să ai două picioare, și să fii aruncat în gheenă, în focul care nu se stinge, unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge. Și dacă ochiul tău te face să cazi în păcat, scoate-l; este mai bine pentru tine să intri în Împărația lui Dumnezeu numai cu un ochi, decât să ai doi ochi, și să fii aruncat în focul gheenei, unde viermele lor nu moare, și focul nu se stinge" (Marcu 9, 43-49). Aceste afirmații ale lui Iisus au fost pe parcursul anilor și a secolelor adevărate pietre de poticnire. Cum să scoți ochiul tău care te simtește? Cum să tai piciorul și mâna ta care te smintește? Nu este cu adevărat aceasta un act extrem și sadic? Ei bine în nici un fel Iisus nu ne-a îndremănat să ne mutilăm trupul. Ceea ce voit Iisus să ne avertizeze este că trebuie să tăiem de la noi tot ceea ce poate să ne smintească. Sunt multe lucruri care ne simtesc. De exemplu la ceui care ne place să privim imagini erotice și pornografice nu trebuie să facem în sens literar ceea ce ne-a spus Iisus și să ne scoatem ochii, ci mai mult să învățăm să dezobișnuim ochii noștrii de a privii imagini păcătoase. În acest sens trebuie să înțelegem afirmația lui Iisus că trebuie să ne scoatem ochii dacă ne smintesc. Dacă picioarele noastre ne duc la locuri de pierzanie cum sunt cârciumile și barurile noastre, trebuie să ajungem să ne controlăm picioarele noastre și să evităm să mai mergem prin astfel de locuri. Deci nu trebuie să ne tăiem picioarele. Dacă mânile noastre sunt unele care iau camătă, este bine să dezvățăm mâinile noastre să mai ia camătă. Prin urmare în nici un caz nu se pune problema să ne tăiem mânile.[70]

Asceza creștin ortodoxă este cea care este cea mai nepopulară și face ca fără doar și poate creștinismul ortodox să nu fie deloc popular unei lumii care să dă în vânt după orice plăcere. Așa se face că fiindcă creștinismul ortodox este ascetic sunt din ce în ce mai mulți care simt o repulsie față de creștinismul ortodox. Ei simt această repulsie fiindcă știu că trebuie să renunțe la multe lucruri pe care ei le consideră cu adevărat de mare preț. Este greu dacă nu imposibil să îi ceri unui alcolist să renunțe la alcool fiindcă pentru el alcoolul este un mod de viață. Este greu să îi ceri unui toxicoman să renunțe la droguri fiindcă el este depdendent de ele. Este greu să

---

[69] Tihon de Zadonsk, *Dumnezeu în împrejurările vieții de zi cu zi* (București, 2011).

[70] În sens duhovnicesc este bine să știm că asceza este un fel de cale apofatică de a merge spre Dumnezeu. Ce să înțelegem din faptul că aceza este un fel de cale apofatică de a ajunge la Dumenzeu? Asceza este o cale apofatică a ajunge la Dumnezeu prin faptul că ne face să fim cât se poate de nagativi în ceea ce privește tedințele noastre spre patimă și păcat. Pentru a nu cădea în patimă și păcat în cele din urmă ascetul este o persoană care ajunge să renunțe la tot ceea ce ar putea să îl ducă la patimă și la păcat. Iată de ce este bine să știm care este sensul și semnificația negaților ascezei. Nu tot ceea ce există în această lume este bun pentru noi. Pentru aceasta trebuie să știm să ne ferim de ceea ce este rău pentru noi și să ajungem să fim centrați numai pe ceea ce ne duce la virtute și la dreptate. Iată de ce trebuie să înțelegem afirmațiile lui Iisus de mai sus nu ca un îndemn de mutilare trupească ci mai mult ca o modalitate de a nega natura înclinată spre păcate pe care o moștenim de la Adam și Eva.

îi ceri unui obsedat sexual să reunțe le sex fiindcă pentru el sexul este lucrul cel mai de preț. Este greu să îi spui unui avar să reunțe la iubirea de bani fiindcă pentru el această iubire este însuși sensul vieții lui. La fel de bine am putea spune și despre lacomi și despre cei mânioși. Le cerem mult prea mult. Așa se face că ascetismul și asceza sunt ca un fel de medicament amar la gust dar care odată ce a fost consumat ajunge să îl facă sănătos pe om. Iată prin urmare care este sensul ascezei. Sensul ascezei este să facă un om sănătos și un om care să nu fie dependent de patimi. Sunt mulți dintre noi care devenim dependenți de patimi. Este atât de ușor să devenim dependenți de lăcomia pântecelui fiindcă mâncarea este o realitate prezentă în viața noastră de zi cu zi. Opinia că viciile pot să treacă de la sine și că nu este nevoie de asceză să ajungem să ne despătimim, este una eronată. Sunt în acest sens mai mulți care de exemplu susțin că desfrânarea este un păcat care îi vânează pe cei mai tineri. Odată ce omul a ajuns să îmbătrânească în cele din urmă nu mai este la fel de asaltat de patima desfrâului. Adevărul este că au fost oameni bătrâni trecuți de 70 de ani și care fiindcă în tinerețe nu și-au pus nici un fel de frâu vieții sexuale au ajuns să fie libidinoși și la 70 de ani și să fie obsedați de sex. Iată că dacă nu avem o concepție de viață ascetică ajungem să fin definiți nu de mintea și rațiunea noastră ci mai mult de instinctele noastre.[71]

Ceea ce mai mulți asceți creștin ortodocși au remarcat și ceea ce mai mulți sfinții creștin ortodocși au adus mărturie este că cineva poate să fie un om credinios și un creștin ortodox autentic și totuși să fie ispitit de păcate. Cum se face că dacă o persoană este un creștin ortodox autentic el totuși să fie ispitit de păcate? Aceasta are loc fiindcă diavolii sunt cei care voiesc să îi separe pe creștinii ortodocși de Dumnzeu. Ceea ce mai puțin dintre noi știu este că diavolii sunt din fire foarte invidioși și foarte geloși. Ei se umplu de ură de exmeplu când văd un creștin ortodox că merge pe calea virtuților și fac tot ceea ce pot să ajungă să îl despartă de calea virtuților. Așa se face că în cele din urmă mai mulți creștin ortodocși se văd puși în situația de a își lua măsuri de protecție. Cum să îți iei măsuri de protecție împoitriva ispitelor diavolilor? Cel mai bine îți iei măsuri de protecție prin faptul că devii ascet. Prin aceasta înțelegem că devenim mult mai atenți cu noi înșine și cu tot ceea ce potențial ne poate duce la păcat și patimă. De exemplu sunt puțini cei care știu că tutunul din care se fac țigările dacă este preparat farmaceutic poate să fie folosit în anumite medicamente. Totuși când este folosit pentru fumat, tutunul are un efect negativ. El poate duce la slăbirea sistemului nervos și la boli ale plămânilor. Prin urmare trebuie să știm că sunt multe substanțe și lucruri din această lume care sunt o sabie cu două tăișuri. Ele pot să ne fie de folos dar la fel de bine întrebuințate greșit ele pot să ne fie dăunătoare. Ce legătură au toate cele de mai sus cu problema răbdării? Sau mai bine spus ce legătură există între răbdare și asceză? În sine trebuie să spunem că răbdarea este un act ascetic. Când de exemplu duhul desfânării ne dă târcoale trebuie să știm că el se folosește întodeauna de mâncarea pe care o consumăm. Tedința noastră este să mâncăm bine și dacă se poate să nu postim. Demonul desfrâului știe că pentru a intra în actul sexual omul are nevoie de mâncare. Ei bine prin mai multe sugestii păcătoase pe care el le face trupului ajunge să modifice sensul mâncatului. Din mâncatul pe care îl facem pentru a susține viața din trup, demonul desfrâului ajunge să facă mâncare o combustie pentru desfrânare. Ai fost mai mulți sfinți care au avut ample lupte cu aceste demon până au ajuns să îi înțeleagă lucarea.[72]

Asceza nu este un lucru plăcut fiindcă la un anumit nivel este un fel de exercițiu continu de atenție. Permanent trebuie să fim atenți cu organismul nostru, cu gândurile noastre, cu dorințele noastre, cu vorbele noastre și cu modul nostru de a privii și de a vedea lumea. Iată cum asceza ajunge să fie una care în nici un fel să nu fie dorită de ce mai mulți și așa se face că sunt mulți care întorc spatele creștinismului ortodox. De ce să faci asceză? Dacă Dumnezeu este Tatăl nostru cum se face că El îngăduie să fim insptiți de diavoli? Cum poate să se reconcilieze imaginea unui Dumnezeu Tată iubitor cu imaginea unui Dumnezeu Tată care își lasă fii Săi să fie ispitiți de diavoli? Trebuie să știm că și diavolii au fost ințial fii ai lui Dumnezeu. Ei însă s-au răzvrătit împotriva

---

71 Danion Vasile, *Tinerii și sexualitatea. Între iubire și păcat* (Editura Lucman, 2006).

72 Cele mai multe patimi nu fac decât să distorsioneze sensul mâncării fiindcă omul nu poate să trăiască fără de mâncare și fără de băutură. Prin urmare demonul sugereaază minții creștinului ortodox că nu este nici o problemă dacă mâncă până la refuz și mai mult de trei ori pe zi. Așa se face că la un moment dat în organismul celui ispistit se ajunge la un surplus de energie. Este tocmai acest surplus de energie pe care diavolii desfrânării ajung să îl transforme în combustie pentru patima desfrânării. Iată de ce când simțim că suntem ispitiți de diavolul desfrânării trebuie să ne întrarămăm cu răbdarea. Trebuie să știm că după cum ne spunea Sfântul Nicodim Aghioritul ne aflăm într-un răboi nevăzut cu forțele demonice care voiesc să ne piardă prin patimi și păcate. În acest război nevăzut răbdarea ocupă un loc central și fundamental. Aceasta fiindcă trebuie să avem răbdare să vedem cum în cele din urmă Dumnezeu va venii în ajutorul nostru. Am vorbim în rândurile de mai sus că această lume nu este raiul unde diavolii nu mai pot să ne ispitească. Așa se face că în această lume diavolii pot să ne întindă tot felul de capcane.

lui Dumnezeu Tatăl și L-au respins pe El și nu mai vor să aibă nimci de a face cu El. Fiindcă sunt ființe pur spirituale, diavolii au luat această decizie odată pentru totdeauna și nu mai există cale de întoarcere. Omul, fiindcă este o ființă compusă din trup și suflet mai are posibilitatea în cele din urmă să se întoarcă spre Dumnezeu. El face aceasta prin pocăință. Sunt mulți care fără să stea bine să se gândeacă sunt atrași de idea unei vieți libere de orice legătură cu Dumnezue și fără doar și poate că ajung să îi dea curs. O astfel de viață în cele din urmă este un eșec. Prin urmare este evident că viața ascetică este amară dar este una care în final ajunge să ne dezrobească și să ne facă să fim liberi. Cu toții avem nevoie de libertate și pentru aceasta trebuie să practicăm asceza. Asceza trebuie să fie încununată de răbdare fiindcă așa vom ajunge să nu ami suferim nici un asalt din partea patimilor. Răbdarea este în cele din urmă o faptă ascetică ce ne face să să vedem lucrurile diferit și cât se poate de profund. Răbdarea este o realitate pe care ajungem să o punem în practică în viața de zi cu zi. Zi de zi ajungem să deprindem răbdarea ascetică fiindcă de multe ori este posibil ca zi de zi diavolii să ne atace și să ne facă să suferim pentru ca în cele din urmă să ne transforme în robi ai patimilor. Răbdarea este în acest sens un exercițiu de dezrobire de patimi. Nimeni nu vrea ca sufletul lui să fie un rob al patimilor. Ori diavolii prin patimile cu care ne asaltează tocmai aceasta vor să facă. Să ne facă robii lor. Este evident că în nici un fel nu trebuie să cedăm în fața atacurilor patimilor. Aceasta fiindcă patimile sunt iraționale. Este un mai mult decât orice un fel de distorsionare a realității în care tranformăm anumite lucruri auxiliare în unele esențiale.[73]

Este adevărat că postul este o jertfă pe care o facem în fața lui Dumnezeu. Aceasta este însă numai unul dintre sensurile postului. Când ținem posturile de peste an nu facem decât să ne luăm măsuri de precauție împotirva patimilor și a păcatelor. Sfinții părinți ne spun că diavolii nu se bucură când oamenii postesc. De fapt fac orice le stă în putință să îi oprească de a mai postii. Iată de ce în cele din urmă trebuie să știm că postul este una dintre cele mai concrete fapte ascetice. Pentru cei care pot și au mai multă energie trupească la fel de bine și metaniile pot să fie o faptă ascetică. Au fost călugări în creștinismul ortodox care au ajuns să facă aproape 500 sau 1000 de metanii zilnic. Este adevărat că nu toți pot să facă multe metanii și trebuie să fim înțelegători cu neputințele oamenilor. Oricum sunt o formă sau alta trebuie să știm că atunci când devenim ascetici nu facem decât să aducem o jertfă lui Dumnezeu. Călugării se nevoiesc mai mult decât laicii fiindcă ei au ales o viață care să fie dedicată deplin ascezei și nevoinței. Este cu adevărat demn de observat că sunt mai mulți călugări care nu sunt conștienți de ceea ce înseamnă viața monahală și merg pe la mănăstiri din decepții în viață sau în urma unei căsătorii eșuate. Trebuie să știm că mănăstira creștin ortodoxă nu este un loc în care cineva merge pentru a își linge rănile sentimentale. Acea persoană merge acolo dacă voiește să deivnă sfântă sau dacă voiește să știe ce este sfințenia. Iată de în rândul maselor largi de oameni asceza creștin ortodoxă nu este populară. Nu este populară fiindcă în nici un fel nu este ușoară. Nu este ușor să postești, să stai la slujbele bisericii regulat, să mergi în pelerinaje pe la mănăstiri, să faci parte din corul unei biserici și duminică de duminică să dai răspunsurile la liturghie etc. Toate acestea nu sunt ușoare dar nu trebuie să uităm că asceza pe care o facem are și sensul jertfei în fața lui Dumnezeu.[74]

Răbdarea de a ne contra viața pe Dumnezeu și exclusiv pe Dumnezeu poate să fie pentru mulți destul de greu de realizat. Trebuie cu adevărat nu numai să ai răbdare ci la fel de bine să renunți și la ceea ce nu este esențial în viața noastră. Așa se face că ajungem să avem o viziune unitară a vieții și a existenței care este una organic legată de Dumnezeu. Viața noastră ajunge la esențial numai când se centrează pe Dumnezeu. Trebuie să avem răbdare ca acest proces al centrării pe Dumnezeu să aibă loc cu noi. Sunt multe modalitățile prin care putem ajunge să ne distragem de la Dumnezeu și să fim centrați pe lucruri neesețiale din această lume. Lumea la fel de bine poate să ne seducă cu tot felul de idei și de concepte care pot să ne deturneze de la drumul nostru spre Dumnezeu. Așa se face că ajungem să fim mult mai încântați de ceea ce ne oferă lumea și nu mai vedem nici o plăcere în a ne centra pe Dumnezeu. După cum am spus din cele mai vechi timpuri omul a fost tentat să se orienteze numai spre această lume pe care tinde să o vadă ca fiind autonomă. Platon și mai mulți alți filosofi

---

[73] N. T. Wright, *Ziua în care a început revoluția: regândind sensul crucii lui Iisus* (Sibiu, 2017).

[74] Fără doar și poate că jertfa pe care o facem este un act ascetic. Este un act ascetic fiindcă ea ne face să fim atenți cu Dumnezeu. Nu trebuie să fin atenți numai cu noi înșine ci și cu Dumnezeu. Prin urmare iată că sensul final al jerfei este asceza. Pentru unii este greu să vorbim despre euharistie ca fiind o jertfă. Ce este euharistia mai mult decât pâine și vin? Pâinea și vinul sunt o jerfă pe care preotul o face în numele comunității pentru Dumnezeu Tatăl. Este evident că în cele din urmă euharistia a fost instituită de Iisus dar ceea ce trebuie să ținem cont este că în cele din urmă tot un sacrifiu este. Știm că în Vechiul Testament erau aduse jertfe animale. Iisus a venit cu conceptul de a aduce o jertfă nesfângeroasă și a instituit euharistia din pâine și vin. Trebuie să știm că liturghia la un anumit nivel este tot o jertfă ascetică pe care o facem în fața lui Dumnezeu. În firecare duminică și sărbătoare ajungem să ne răpim din timp și să mergem să ne rugăm. Este și aceasta un sacrificiu ascetic pe care îl facem.

spuneau că materia din care a fost făcut universul este veșnică și a existat din veșnicie și va exista în veșnicie. O astfel de concepție nu numai că este greșită dar ne spune că omul este centrat numai pe această lume și exclusiv pe această lume. Teologii creștin ortodocși ne spun că sensul vieții este să facem din lumea autonomă pe care o cunoaștem o lume teonomă sau mai bine spus o lume care să fie centrată și bazată pe Dumenzeu. Aceasta este sensul antropologic pe care omul trebuie să îl ducă la bun sfârșit în viața lui în această lume. Ori după cum vedem sunt din ce în ce mai mulți care cu multă răbdare și cu mult tact au ajuns să schimbe sensul teonom al lumii cu unul autonom. Așa se face că lumea nu mai trebuie să se raporteze la Dumenzeu în existența ei ci poate să ducă o viață separată de Dumnezeu. Din cele spuse mai sus am putut observa că în sens ascetic răbdarea are două sensuri: 1. un sens ascetic prin care răbdare ne face să ne despătimim atunci când fără să fim conștienți am ajuns la împătimire și 2. sacrificial în care răbdarea cu ispitele care ne vin de la diavoli este practicată pentru ca în cele din urmă să ajungem să oferim tot ceea ce este mai bun din persoana noastră lui Dumnezeu. Iată care sunt în mare sensurile răbdării și de ce trebuie să o avem în vedere. Răbdarea este o practică a vieții de zi cu zi fiindcă zilnic trebuie să răbdăm monotonia vieții. Această monotonie este una care ajunge să fie indusă în om de diavoli. Știm că atunci când de exemplu Sfântul Antonie cel Mare se ruga diavolii veneau și se făceau că pslamodiază (cântă cântări lui Dumnezeu) pentru ca să îl facă pe sfânt să nu mai fie atent la rugăciune. Mai apoi diavolii rândeau dement de el.[75]

Într-o zi, o femeie numită Anne, își lua carnetul de şofer. Când au întrebat-o care era profesia ei, ea avu un dubiu. Nu ştia cum să se considere. Funcţionarul insistă:

-Ceea ce v-am întrebat este dacă aveţi un serviciu.

-Sigur că da, am un serviciu, exclamă Anne, sunt mamă.

-Noi nu considerăm ăsta un serviciu. O să consemnez casnică, spuse funcționarul cu răceală.

O prietenă a ei, Marta, auzi cele întâmplate şi căzu pe gânduri câtva timp. Intr-o zi, se aflǎ în aceiaşi situaţie. Persoana care o interoga era o funcţionară de profesie, sigură şi eficientă. Formularul părea enorm şi interminabil. Prima întrebare era: "Care este ocupația dvs?" Marta se gândi puţin şi fără să ştie cum, răspunse: "Sunt doctoră în dezvoltarea infantilă şi în relaţiile umane". Funcţionara făcu o pauză şi Marta trebui să repete cu pauze, emfatic, apăsând cuvintele mai semnificative. După ce a notat totul, tânara vru să verifice.

-Pot să vă intreb, ce înseamnă că faceţi, mai exact?

Fără pic de nelinişte în glas, cu mult calm, Marta explică:

-Desfăşor un program pe termen lung, înăuntru şi în afara casei.

Gândindu-se la familia ei, ea continuă: „sunt răspunzătoare de o echipă şi am primit deja patru proiecte. Muncesc în regim de dedicare exclusivă. Marea exigenţă este de 14 ore pe zi, uneori chiar până la 24 ore". Pe măsură ce îşi descria responsabilităţile, Marta observă creşterea tonului de respect în vocea funcţionarei. Când se întoarse acasă, Marta fu primită de echipa sa: o fetiţă de 13 ani, alta de 7 şi alta de 3. Suind spre dormitoarele casei, ea auzi pe cel mai nou proiect al ei: un bebe de 6 luni, probând o nouă tonalitate a vocii.
Fericită, Marta luă pe bebe în braţe şi gândi la gloria maternităţii, cu multitudinea de responsabilităţi şi orele interminabile de dedicaţie. "Mama unde-mi sunt pantofii? Mama, mă ajuţi să-mi fac o fundă? Mama, bebe nu încetează din plâns. Mama, mă aştepţi la sfârşitul orelor? Mama, vii mâine să mă vezi dansând? Mama, mergi la cumpărături? Mama…" Stând în pat, Marta se gândi: "Sunt Doctor în dezvoltarea infantilă şi în relaţiile umane, dar bunicile ce or fi? Ți apoi a descoperit un titlu pentru ele: „Doctore superioare în dezvoltarea infantilă şi în relaţiile umane". Străbunicile sunt „doctore executive superioare." Mătuşile sunt „doctore-asistente". Și toate femeile, mamele, soţiile, prietenele şi colegele, „doctore în arta de a face viaţa mai bună". Într-o lume unde se dă atâta importanţă titlurilor, în care se cere mereu cea mai mare specializare în domeniul profesional, transformă-te într-o specialistă în arta de a iubi.

Întâmplarea de mai sus ne spune că dacă o mamă își ia chemarea de mamă în serios fără doar și poate că ea devine o persoană ascetică. Mamele fac asceza de a crește copii sănătoși și frumoși. Iată de este bine să știm că orice mamă care își iubește copii și îi crește cu iubire și cu altenție este un ascet creștin ortodox la un anumt nivel. Am vâzut în dândurile de mai sus că lumea se dă în vânt după titluri dar uită că adevăratele eroinele ale lumii noastre sunt mamele care iau în serios creșterea copiilor.[76]

Vremurile care le trăim sunt vremuri în care mai multă lume vede Biserica Creștin Ortodoxă ca fiind o piatră de poticnire în ceea ce privește properitatea țărilor și a marilor metropole. Aceasta fiindcă se consideră că în nici un fel țările nu trebuie să ducă lipsuri. Ori tocmai aici se opune Biserica. Dacă omul nu vrea să ducă o

75 Sfântul Atanasie cel Mare, *Viața Sfântului Antonie cel Mare* (PSB: București, 1988).
76 Annalisa Boyd, *Viața ascetică a mamelor. Carte de rugăciuni pentru mamele ortodoxe* (Alba Iulia, 2016).

viață de lipsuri alimentare de ce propovăduiește Biserica asceza și nevoința? Nu înseamnă aceasta că Biserica propovăduiește un mod de viață periculos? Ce este mai periculos pentru țările și continentele din lumea noastră decât fometea și sărăcia? Adrevărul este că Biserica nu este pentru foamete și sărăcie ci mai mult susține ca omul să ajungă să își dea seama că mâncarea, banii și averile pot să devină un scop în sine și el se poate atașa de ele în mod pătimaș. Ce înseamnă acest atașament pătimaș față de bani, averi și plăceri? Înseamnă că omul nu mai vede sau mai bine spus devine incapabil de a mai vedea dimensiunea ascetică a vieții și ajunge să fie centrat numai pe bunurile acestei lumi făcând din ele scopul vieții sale. Ori știm că scopul vieții omului este Dumnezeu și mântuirea. Iată cum prin patimă omul ajunge să ducă un mod de viață anomalic. Patima ca una care este inspirată de demoni fără doar și poate că ne face să ducem un mod de viață anomalic. Este un mod de viață anomalic fiindcă nu mai ajungem să Îl iubim pe Dumnezeu și devenim cât se poate de reci față de El. Aceasta fiindcă rugăciunea către Dumnezeu nu aduce nici un fel de câștig financiar și material imediat. Iată că avem de a face aici cu o mare anomalie pe care este bine să știm că o putem extirpa din comportamentul nostru prin asceză. Asceza este mai greu de realizat dar cum se spune în popor pentru orice lucru este un început. Deci este sigur că nu vom devenii mari asceți dintr-o dată dar dacă cvom avea răbdare în cele din urmă ne vom realiza și în viața ascetică.[77]

Iată prin urmare că vrem nu vrem în cele din urmă ajungem să ne întâlnim cu răbdarea în viața noastră. Sunt unii care susțin că nu trebuie să ne facem prea multe probleme în ceea ce privește răbdarea fiindcă răbdarea este o realitate care mai de vreme sau mai târziu va fi depășită. Adevărul este că numai când vom ajunge în rai nu vom mai avea nevoie de răbdare. În sens creștin ortodox viața de aici de pe pământ este o viață care se desfășoară în dimensiunea creștin ortodoxă a răbădării. Nu trebuie să îi vedem pe oamenii răbdători ca fiind mototoni și tofologi. Știm că Ioan Luca Caragiale la un moment dat în cunoscuta sa piesă de teatru O scrisoare pierdută are un persoanj pe nume Trahanche a cărui soție Zoe era necredincioasă și care îl înșela cu unul dintre cei mai buni prieteni ai lui. Trahanache avea obicveiul să spună: aveți puțintică răbdare. Nu se poate să nu remarcăm aici nota ironică a lui Caragiale față de *răbdarea puțină* a lui Trahanache care nu a fost capabil să își dea sema că este înșelat de soția lui. Este evident că răbdarea ljui Trahanache era una cât se poate de legetimă și poate Trahanache este unul dintre cei mai onești dintre toate personajele lui Caragiale. A avea răbdare este adevărat că în zilele și lumea noastră în care șmecheria și jonglarea cu combinații sunt la mare rang, este un act demondat și perimat. Nu mai este la modă să fie răbdător și să ai răbdare. Trebuie să știi să jonglezi cu lucurile în așa fel ca să știi să scoți profit din piatră seacă. Cu adevărat spectacolul pe care ni-l oferă lumea de azi este unul josnic. Oamenii răbdători, creștinii ortodocși adevărați sunt considerați de gloată niște netoți și niște proști. Viața trebuie trăită și nu trebuie să fi singurul care să profiți de cei lalți din jur. Am ajuns să ne sălbăticim și să ne exploatăm unii pe alții toate sub deviza că suntem creștin ortodocși autentici. Este trist dar este o realitate a lumii în care trăim.

Totuși ceea ce trebuie să știm este că Dumnezeu este sus și El știe să îi aprecize și să îi prețuiască pe oamenii sinceri și răbdători. Chiar dacă răbdătorii sunt văzuți ca fraieri în zilele noastre de gloată nu înseamnă că așa îi privește și Dumnezeu. Când vor venii necazurile peste cei care nu sunt deprinși cu răbdarea ei vor putea vedea că cei care sunt răbdători vor trece cu mult mai ușor peste necazuri decât vor trece cei șmecheri și vicleni. Iată ce spunea în acest sens Părintele Dionsiie Ignat de la Muntele Athos (+2004): "trebuie răbdare în suferințe și necazuri. Dumnezeu nu pedepsește, ci te mângâie, te cearcă, și ai să ai mare plată de la Domnul. Să nu crezi că te-a pedepsit Dumnezeu. Mai aproape este Domnul de cel bolnav, deci și de tine."[78]

Pentru cei care sunt osârduitori și creștin ortodocși este o bucurie să știe că răbdarea poate să fie considerată o virtute ascetică. Răbdarea este necesară mai ales în raportul care există între părintele duhovnicesc și fiul duhovnicesc. Aceasta fiindcă părintele duhovnicesc nu trebuie să fie prea dur cu fiul său duhovnicesc. Dacă este mult prea dur nu va face decât să îl arunce pe fiul său duhovnicesc în deznădejde. Știm că mai ales în Bisericile protestante sunt mai mulți pastori apocaliptici care amenință pe cei păstoriți cu chinurile veșnice ale iadului. Mai recent un pastor care avea o avere de câteva milioane de dolari și două avioane jet personale le-a spus păstoriților săi că ar vrea să-și cumpere și un al treilea avion jet personal și ar fi bine ca cei din biserică să

[77] "Pentru mântuire sunt necesare trei lucruri. Primul: răbdare; al doilea: răbdare; al treilea: răbdare. Frate Ioane, da-ți mai trebuie ceva: milostenie. Nu trebuie să dai vaca! Nu ți-a cerut Dumnezeu vaca, niciodată! Ferească Dumnezeu! Nici vițelul. Da' sticla de lapte trebuie s-o dai! Și încă un lucru, frate Ioane: rugăciunea. Pasulși Dumnezeu! Fără răbdare, fără milostenie și fără rugăciune nu se poate mântui omul!" Arh. Cleopa Ilie, *Mânca-v-ar Raiul!*, Vol. II, (Editura Mănăstirea Sihăstria, Neamț, 2010), p. 108.

[78] Staretul Dionisie Ignat, *Starețul Dionisie. Lumea în vremurile de pe urma*, Vol. 2, (Editura Prodromos, 2010), p. 228.

facă donații pentru ca el să poată să facă rost de bani. Aceasta mai ales dacă ei nu vor să ajungă în iad și nu vor să renunțe la datoriile lor creștinești. Este evident că trebuie să fim cât se poate de atenți cu astfel de predicatori ambulanți care nu urmăresc decât să exploateze pe bieții creștini. Sunt lupi în haine de noi care știu că creștinii ortodocși sunt oameni ai răbdării și ai îngăduinței. Așa se face că unii tineri se duc și fac teologia pentru a ajunge preoți nu fiindcă simt dorința de a slujii lui Dumnezeu ci fiindcă știu că dacă vo ajunge preoți vor avea un statul social privilegiat. Este trist dar este o realitate. Mulți care observă răbdarea creștin ortodoxă a creștinilor ortodocși sunt persoane care ajung să intre în comunitățile creștine pentru a profita într-un fel sau altul de pe urma ei. Mi-a fost dat să văd de mai multe ori cu la mănăstirile creștin ortodoxe în duminici sau de hramuri mai mulți țigani au venit să cerșească milostenie de la călugări. Este ca și cum aceștia nu știu că orice călugăr creștin ortodox a depus un vot al sărăciei și a ales să trăiască în sărăcie pentru Hristos. Cu adevărat răbdarea creștin ortodoxă pe care o propovăduiește Biserica ajunge să fie manipulată în zilele noastre fie de politiceni sau fie de marii magnați ai lumii care nu se dau înapoi de la nici ocazie de a profita și a scoate câștig. Pentru cei care vor să înțeleagă mai bine cum funcționează Biserica Creștin Ortodoxă este bine să știm că răbdarea este o marcă, un brand al ei. Aceasta fiindcă creștinul trebuie să fie un exemplu de răbdare și să facă tot ceea ce poate pentru ajunge să îi convingă și pe alții se rostul și de semnificația răbdării. "Iubirea trebuie să fie puternică față de frați, sinceră, lipsită de viclenie. Ea se arată doar din faptul că-i răbdăm, că-i ajutăm pe frați, că le arătăm milă. Dacă avem iubire față de Dumnezeu, am împlinit toată legea. Domnul a grăit: orice dăruiți celui mai neînsemnat dintre oameni, Mie îmi dăruiți…"[79]

Este adevărat că lumea din toate timpurile a fost în goană după bani și averi. Aceasta fiindcă omul prin instinct voiește să își protejeze natura lui și evident că banii și averile sunt o modalitate de a o face. Totuși, ceea ce trebuie să știm este că banii și averile nu sunt mai presus de harul lui Dumnezeu. Fiindcă sunt mulți care nu au o ierarhie a valorilor în această lume este evident că ei vor ajunge să facă din bani și averi sensul vieții lor. Graba după bani și averi este la un anumit justificată fiindcă omul trebuie să trăiască. Totuși nu este justificată singură numai dorința de bani și averi care este mai presus de dorința după Dumnezeu. După cum am afirmat harul lui Dumnezeu este mai presus de bani și averi. Când în inimă avem harul lui Dumnezeu ajungem să trăim liniștiți și împăcați cu noi înșine și cu lumea din jur. Iată de ce este bine să știm că harul lui Dumnezeu este un fapt ce ajunge să fie trăit în mod concret și nu este numai o teorie. Cum însă ajungem să dobândim harul lui Dumnezeu? Prin exercițiu ascetic. Trebuie să devenin versați în viața ascetică pentru ca în cele din urmă să ajungem să simțim harul lui Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu este unul care cel mai mult poate să fie simțit în sufletul omului. La fel de bine în cazul sfinților harul lui Dumnezeu poate să fie simțit în moaștele lor. Moaștele sfinților sunt cea mai bună dovadă că învățătura creștin ortodoxă despre harul lui Dumnezeu nu este numai o simplă teorie. Când ascetiul ajunge să fie penetrat de harul lui Dumnezeu trupul lui ajunge să depășească granițele lumii materiale. Iată de ce în cele din urmă avem nevoie de harul lui Dumnezeu. Cel mai bine ajungem să obținem harul lui Dumnezeu prin viața ascetică. Nu înseamnă că toți vom ajunge la nivelul sfinților și vom avea trupurile moaște ci mai mult că vom experimenta harul lui Dumnezeu prin mai multe renunțări pe care vom ajunge să le facem. Este evident că trebuie să avem mai multă atenți cu viața ascetică ce este în sine un exercițiu de răbdare. Când harul lui Dumnezeu ajunge să se stabilească în viața omului omul simte o stare de fericire și de bucurie continuă.[80]

Pentru a ajunge la fericirea comuniunii cu harul lui Dumnezeu ascetul creștin ortodox trebuie să aibă răbdare. Aceasta fiindcă harul vine atunci când Dumnezeu consideră că este momentul oportun. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți pe existența harului lui Dumnezeu și pe modul în care se manifestă acesta. Este cum va destul de problematic cum de atât de mulți oamenii ajung să considere că singura modalitate de a ajunge la fericire sunt bogățiile acestei lumii dincolo de care nu mai există nici o cale de a junge la fericire. Sfinții și asceții creștin ortodocși au fost persoane care au fost fericire și fără de bani și averi. Omul care este în căutarea

[79] Efrem Filotheitul, *Sfaturi duhovnicești,* (Editura Egumenița, Galați), 2012.

[80] Cei mai mulți consideră că omul poate să fie fericit numai dacă ajunge la bani și averi care sunt cele ce ajung să mențină starea de fericire și de bucurie. Cum se face că mai mulți călugări și asceți creștin ortodocși deși nu ai averi sunt fericiți și bucuroși? Ei fac aceasta fiindcă prin asceză au ajuns să dobândească harul lui Dumnezeu. Vedem că obținerea harului lui Dumnezeu duce imediat la fericire. Nu este o fericirea extatică asemenea sfințlor care au căzut în extaz ci mai mult o fericire generică pe care Dumnezeu o conferă celor care au ajuns să depășească limitele firii. Firea omului este înclinată spre păcat și pentru aceasta are tendința de a asimila fericirea cu viața trupească și viața lumească. Valorile lumii materiale sunt crezute de om ca fiind cele care îl fac fericit. Cel care are mai multă răbdare va putea vedea la fel de bine că harul lui Dumnezeu poate să aducă fericire în viața omului. Devine evident că fericirea nu este numai un lucru pe care cei putrezi de bogați îl simt ci la fel de bine și asceții creștin ortodocși.

banilor și averilor este într-o continuă grabă. El caută toate metodele și toate mijloacele prin care să ajungă la bani și la averi. Aceasta fiindcă consideră el că numai așa în cele din urmă va ajunge să fie cât se poate de mulțimit și de împlinit. Ceea ce este mai tist este că și după ce a ajunge să obțină bani și averi omul este tot grăbit. Este grăbit fiindcă el trebuie să fie atent ca nimeni să nu îl fure, ca nimeni să nu îl înșele și ca nimeni să nu îl saboteze. Este evident că graba devine din nou o condiție existențială a bogatului. Este bine să fim cât se poate de atenți cu modul în care ajungem să deprindem viața ascetică. Viața ascetică este una care ne spune că nu trebuie să avem milioane de euro sau dolari pentru a ajugnge la harul lui Dumnezeu. Nu, în nici un caz. Nu, de ceea ce avem nevoie este mai mult de abstinență, de controlul asupra patimilor, de nevoință. Iată că nu numai banii sunt o modalitate pentru a fi fericiți. Când omul are mulți bani și este putred de bogat de cele mai multe ori el ajunge obsedat de banii lui la care se gândește zi și noapte. Este ca și cum banii au devenit o povară. Trebuie să avem puterea să trecem peste această povară a banilor și să ajungem la un mod de viață superior. Acest mod de viață superior nu este altul decât viața ascetică.[81]

Este foarte adevărat că este ușor să vorbim de răbdare cel puțin teoretic când nu avem nici o problemă și nici un necaz. Aceasta fiindcă în aceste momente suntem cât se poate de orientați în spre bine și tot ceea ce este frumos. Problemele se complică când ajungem să dăm de necazuri. Vom mai fi atunci răbdători? Vom mai avea puterea să facem asceza răbdării în necazuri și în încercări? Adevărul este ca marea majoritatea dintre noi când ajungem să dăm de necazuri ne pierdem răbdarea. Devenim cu alte cuvinte irascibili. Acest sentiment de irascibilitate este unul care poate să fie extrem de dăunător pentru psihicul omului. Iată de ce trebuie să știm că răbdarea este o realitate a vieții noastre și mai mult decât orice trebuie să ajungem să o practicăm mai ales în momentele grele ale vieții noastre. Este evident că răbdarea este o realitate care ține foarte mult de noi dacă ajungem să o actualizăm și să o ducem la îndeplinire. Omul răbdător de cele mai multe ori știe că atunci când face răbdare nu face nimic altceva decât să recurgă la asceză. Vrem nu vrem, răbdarea este un act ascetic de care trebuie să ținem cont mult mai mult decât o facem. A avea răbdare este un exercițiu care ne spune că prin credința în Dumnezeu ne putem ridica peste împrejurările concrete ale vieții și să ajungem la o viziune obiectivă a realității. Ceea ce el lipsește la cei mai mulți dintre noi este capacitatea de a gândii lucurile obiectiv când se confruntă cu necazuri și greutăți. Ei de cele mai multe ori ajung de își pierd răbdarea și nu mai simt nici un fel de liniște. Omul lipsit de răbdare este un om neliniștit. Neliniștea este fără doar și poate o formă de manifestare a grabei. Am ajuns timpuri în care lumea este din ce în ce mai neliniștită. Este neliniștită fiindcă este într-o continuă stare de grabă și nu ajunge să se statornicească în răbdare. Neliniștea este o trăsătură a omului grăbit. Este se manifestă printr-un sentiment continuu de grijă și de îngrijorare. Omul este îngrijorat de locul său de muncă, este îngrijorat de banii și averile pe care ar trebui să le aibă dar nu le are. Iată de ce este bine să știm că în cele din urmă numai viața ascetică creștin ortodoxă ajunge să ne smulgă din ghiarele neliniștii. Cu toții avem nevoie de liniște, însă această liniște vine în noi numai prin iubirea de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este una care pune în practică asceza care este un fel de debarasare de tot ceea ce nu duce la Dumnezeu sau mai bine spus de tot ceea ce nu ne leagă de Dumnezeu.[82]

Sunt situații în care răbdarea este un exercițiu pe care îl facem zilnic. Fie că este vorba de un coleg de seriviciu pe care nu îl suferim sau de o persoane cu care avem de face și nu ne place de ea. Prin urmare nu putem să ajungem la o înțelegere a răbdării dacă în cele din urmă nu ajungem să renunțăm la noi înșine și să ne dăm seama că pentru a face lumea să funcționeze trebuie să facem acest exercițiu pe care cei mai mulți refuză să îl ia în considerare. Adevărul este că răbdarea este din ce în ce mai rar întâlnită în lumea noastră. Voim ca toate construcțiile (acolo unde constuiește) să fie făcute imediat, voim ca toate mașinile să meargă pe șosea fără să fie obligate să renunțe la viteză, voim să nu fim deranjați când avem muncă de făcut, voim ca prietenii să ne înțeleagă fără ca noi la rândul nostru să ajungem să îi înțelegem pe ei. Iată cum încet, încet răbdarea este una care ne face să fim din ce în ce mai lipsiți de sensul practicii. Sunt mulți care susțin că înțeleg ce este răbdarea dar când vine momentul să o pună în practică se feresc de ea. Răbdarea este un exercițiu pe care trebuie să îl facem zilnic. Aceasta fiindcă de la o anumită vârstă moartea ne paște oricând. Putem să murim zilinc și prin urmare trebuie să știm că orice zi este o posibilitate de a ajunge la răbdare. Iată de ce este bine să știm că răbdarea este una care ne face mult mai maturi și cu capul pe umeri. Când omul a ajuns la bătrânețe trebuie să știm că trebuie să facă un exericțiu de răbdare cu fiecare zi pe care o trăiește. Numai așa în cele din urmă va ajunge să câștige

[81] Nicolae Mladin, *Asceza și mistica paulină* (Sibiu, 1996).

[82] "Nu-i greu să fi evlavios și plin de credință când nu dai de nenorociri, dar ține minte că cel care este răbdător în vremuri grele, acela merge cu pași repezi spre desăvârșire." Costion Nicolescu, *Părintele Dometie de la Râmeț,* (Editura Bizantină, București, 2001), p. 42.

mântuirea. Am spus în rândurile de mai sus parafrazându-l pe părintele Cleopa Ilie că nu poate exista mântuirea omului fără de răbdare. Iată de ce se cuvinte să ajungem să meditām mai mult la problema răbdării. Vom vedea că avem multe impusluri de moment. Aceste impulsuri se leagă de o anumită situație în care suntem tentați să acționăm imediat într-un anume fel. Dacă vom sta mai mjult și vom analiza vom vedea că în cele din urmă impulsurile noastre sunt eronate și trebuie să fim mult mai răbdători. Cu cât devenim mai răbdători cu atât mai mult vom avea de câștigat. Ceea ce vom putea vedea este că suntem de obicei extrem de răbdători cu patimile și cu păcatele noastre dar fără de nici o îndoială suntem exterm de neînțelegători cu patimile și păcatele altora. Iată de ce este bine să fim mult mia atenți la ceea ce este și la modul în care se manifestă răbdare și tot ceea ce ține de ea. Răbdarea este fără doar și poate greșit înțeleasă de mulți. Sunt unii care consideră că atunci când fac răutăți toată lumea trebuie să aibă răbdare și să treacă cu vederea răutățile lor. Este adevătrat că avem pretenția ca lumea să treacă cu vederea răutățile noastre dar în nici un fel nu avem răbdarea să trecem cu vederea răutățile altora. Deși tidenm să avem răbdare cu răutățile noastre, ne este extrem de greu să tolerăm răutățile altora și ne mâniem imediat pe aceste persoane. Este o astfel de atutudine corectă? Cu siguranță că nu. Trebuie să fim mult mai toleranți cu răutățile altora dacă voim ca lumea să ne înțeleagă mai bine atunci când și noi ajungem să comitem răutăți.[83]

Este evident că viața ne pune în fața la mai multe situații în care trebuie să avem răbdare. Cum să avem răbdare în astfel de situații extreme? Vom ajunge să avem răbdare în astfel de situații extreme cel mai mult prin faptul că vom ajunge să cerem ajutorul lui Dumnezeu. Prin urmare este evident că Dumnezeu Tatăl prin rugăciunea către El poate să ne confere mult mai multă răbdare și să ne facă să fim răbdători. Pentru unii ar putea părea ciudată această asemănare sau mai bine spus această legătură dintre Dumnezeu Tatăl și răbdare. Nu putem în nici un fel să asimilăm răbdarea cu un lucru care vine de la Dumnezeu. Cei mai mulți susțin că poți să devii răbdător mai mult prin exerciții de natură psihologică dar iată că au fost și cazuri de persoane care au ajuns la răbdare prin rugăciunea către Dumnezeu. Să ne aducem aminte de Domnul Iisus Hristos mai înainte de patima Lui. El s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl să Îl facă să poată răbda momentul critic al patimilor. În cele din urmă întărit prin rugăciune Iisus a trecut peste patimi și a ajuns să obțină mântuirea omului. Dacă Domnul Iisus s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl să fie întărit în rugăciune la fel de bine și noi putem să o facem. Trebuie să o facem fiindcă sunt situații în care nu avem de ales. La fel de bine trebuie să știm că în sens ascetic, răbdarea este o caraceristică a oamenilor puternici. Nu vom putea cere într-o situație critică răbdare unui interlop care imediat va scoate arma și se va folosii de ea când va simții că drepturile i sunt lezate. Iată că răbdarea este o trăsătură a caracterelor nobile și puternice. În acest sens Sfântul Dimitrie al Rostovului spunea: “dacă îți aduci aminte mereu de patimile Domnului, le vei răbda pe toate fără geamăt.”[84]

Este adevărat că trebuie să fim preocupați de tema răbdării dar fără doar și poate nu putem să fim obsedați de ea. Aceasta fiindcă răbdarea nu este în nici un fel o obsesie ci mai mult ea este o trăsătură a caracterului nostru. Iată de ce în cele din urmă răbdarea este cea care ne face caracterul ascetic. Nu devenim dintr-o dată ascetici ci prin răbdare. Ajungem să trăim sensul răbdării mai mult prin ceea ce înțelegem ca o modalitate de a ajunge să ne autodepășim. Fără doar și poate că răbdarea este o modalitate de a ne autodepășii. Avem nevoie să ne autodepășim fiindcă sunt mult prea mulți care sunt prinși în propria autosuficență. Omul de azi are mai mult decât cei din trecut tendința de a ajunge la autosuficență. Acest gen de autosuficență este unul care ne face să fim cât se poate de mulțumiți cu cine suntem noi și mai ales cu eul nostru împătimit. Când suntem oameni împătimiți și ajungem la autosuficență nu mai voim să ne schimbăm și suntem cât se poate de dorinici ca și cei din jurul nostru să ajungă să fie ca noi. Autosuficența de sine este cu adevărat o mare pacoste în sens ascetic. Aceasta fiindcă asceza este cu adevărat una care merge împotriva autosuficenței. Asceza este cea care ne cere să ne autodepășim și să fim capabili să trecem dincolo de patimile și păcatele care tind să ne domine. Este evident că omul pătimaș dacă ajunge la autosuficență nu mai are nici un fel de răbdare ascetică. Aceasta fiindcă el consideră că este bine cum este și că toți trebuie să fie ca el. Iată de ce trebuie să fim mult mai atenți cu patimile și păcatele care ne duc la autosuficemță. Odată ce un om a devenit împătimit un lucru pe care diavolii voiesc să îl facă este să îi reducă celui împătimit conștiința la tăcere. Când conștiința este redusă la tăcere omul pătimaș nu mai ajunge să audă glasul lui Dumnezeu din el care îi cere să se schimbe, să devină ascetic, să devină un om alt

[83] "Greu, greu! Da, vă este greu, dar altfel ce-ați avea de răbdat? Iar fără răbdare nu este mântuire. Iată că Domnul, care vă rânduiește mântuirea, vă și dă prilejuri să arătați răbdare și să înaintați pe calea mântuirii. Un sfat pentru Dumneavoastră: când vă este greu, trebuie să vă întoarceți către Dumnezeu atât cu graiul, cât și cu simțirea, zicând: „Slavă Ție, Doamne!". Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Mântuirea în viața de familie*, (Editura Sophia, București, 2004), p. 51.

[84] Arhimandritul Nectarie Antonopoullos, *Sfântul Arhiepiscop Luca. Chirurgul fără de arginți*, (Editura Egumenița, Galați), 2009, p. 45.

virtuților. Este evident că în asemenea momente conștiința omului devine o teren de luptă dintre Dumnezeu și diavol. Trebuie să fim persoane care să fim cât se poate de conștiente de iubirea lui Dumenzeu pentru noi. Odată ce ajungem să experimentăm iubirea lui Dumnezeu vom ajunge să ne dăm seama că nu există nimci mai frumos decât ea și că pentru a ajunge să permanentizăm această iubire în noi avem nevoie de răbdare. Răbdarea este cea care ne face să vedem lucrurile în altă lumină și în altă perspectivă. Este vorba de o răbdare activă și eficentă ce ne face să înțelegem că Dumnezeu este mai presus de toate și de orice și El este cu noi și nu ne lasă la greu. Iată de ce trebuie să fim cât se poate de atenți cu răbdarea și cu tot ceea ce se leagă de ea. Răbdarea este fără doar și poate o modalitate de a ajunge la desăvârșire și de a ne realiza pe noi ca peroane. Iată cum de la Dumnezeu Tatăl ajugem să deprindem răbdarea și să fim mult mai răbdători cu cei din jurul nostru. De multe ori este adevărat că legătura noastră cu Dumenzeu este imposibilă. Ni se pare că că nu auzim nici un fel de răspuns la ruăgciunile noastre și prin urmare sunt mulți care ajung să își piardă dorința de a mai fi în legătură cu Dumnezeu. Iată ce spunea în acest sens Cuviosul Ioan Maximovici de San Francisco: "Dacă cineva, rugându-L îndelung pe Dumnezeu, să-i împlinească vreo rugăminte, nu primește răspuns, acela să știe că Milostivul Tată Ceresc nu se grăbește să-i împlinească rugămintea fie pentru că ceea ce a cerut nu îi este de folos, fie amână împlinirea rugăminții lui pentru a-l determina să se roage mai des și a-l învăța cu răbdarea în vederea unei răsplătiri mai mari."[85]

Un calif din Bagdad avea în herghelia lui un superb cal arab. Pe acesta dorea să-l cumpere un şeic, care i-a oferit mai multe cămile în schimb. Califul nu dorea însă să se despartă de animal. Șeicul s-a enervat foarte tare. Nu îi mai rămânea decât să obțină calul prin înșelăciune. Drumul pe care califul mergea cu calul său era cunoscut de toţi. Deci, şeicul s-a aşezat la marginea drumului, deghizat într-un cerşetor foarte bolnav. Califul era un om cu inimă bună; de aceea, când a văzut cerşetorul, a descălecat şi s-a oferit să îl ducă până la o casă de oaspeţi.

-Vai! A strigat cerşetorul. Nu am mâncat nimic de multe zile, încât nu mai am putere nici să mă ridic.

Văzând neputința omului zdrențăros, califul l-a ridicat în brațe și l-a așezat pe cal, cu intenția de a merge pe jos, alături de el. Dar de îndată ce s-a văzut în şa, falsul cerşetor a luat-o la galop. Califul a alergat în urma lui, strigându-i să oprească. După ce şeicul a avansat suficient de mult pentru a se simţi în siguranţă, s-a oprit.

Mi-ai furat calul, i-a strigat califul. Dar nu e nimic. Eu am multe exemplare asemenea lui. Aş vrea însă să-mi îndeplineşti o rugăminte.

Care? i-a spus şeicul.

-Să nu spui nimănui cum ai intrat în posesia calului.

-De ce?

-Pentru că va veni o zi în care cineva cu adevărat bolnav va sta la marginea drumului, iar oamenii, auzind de înşelătoria prin care ţi-ai însuşit animalul, vor trece mai departe şi vor refuza să-l ajute pe cel nevoiaş.

Am spus întâmplarea de mai sus pentru a averiza pe în nici un fel răbdarea nu poate să fie înlocuită cu înșelăciunea. Sunt mulți oameni care fiindcă nu au nici un fel de scrupule în cele din urmă vor ajunge să recurgă la orice metodă pentru a își reliza scopurile și nu vor ține cont de nici un fel sfat și vom face numai ceea ce este rău și orice înșelăciune pentru a își realiza scopurile și pentru a junge în cele din urmă să obțină ceea ce doresc. Trebuie să fugim de un astfel de comportament.[86]

Există o categorie de oameni care fără de nici o îndoială că sunt extrem de lipsiți de răbdare. Pentru ei răbdarea este o imposibilitate. Sunt unii care când sunt puși să rabde într-o anumită situație devin dea dreptul isterici. Este adevărat că acestor oameni este greu să le cerem să fie ascetici fiindcă ei chiar dacă pot înțelegem mental care este sensul și care este înțelesul răbdării în nici un fel nu vor ajuge să înțeleagă motivația răbdării. Pentru acest gen de persoane lucrurile trebuie să se producă repede și ei trebuie să fie oameni care să nu aibă nimic de răbdat ci totul să se realizeze imediat. Iată că răbdarea pentru unii pare cu adevărat o imposibilitate? Să fie cu adevărat răbdarea o imposibilitate? Este adevărat că unii sunt prin fire mai răbdători decât alții dar prin exercițiu în cele din urmă mai toți vor ajunge la răbdare. Devine evident că răbdarea nu este în nici un fel o imposibilitate ci mai mult o capacitate de a ajunge să vedem lucrurile mai profund. Fiindcă nu stăm să analizăm lucurile în profunzimea lor în cele din urmă vom ajunge să ne pierdem răbdarea și la fel de bine să nu vedem nici o modalitate de a ajunge al răbdare. Un minut pe zi dacă am ajuns să fim mai răbdători decât am fost ieri în cele din urmă am câștigat mult. Ce s-ar întâmpla dacă Dumnezeu nu ar avea răbdare cu noi? Cu siguranță că

---

[85] Sfântul Ioan Maximovici, *Iliotropionul sau acordul dintre voia omului și voia lui Dumnezeu*, (Editura Egumenița, Galați, 2012), p. 76.

[86] "Să nu-L constrângem cu rugăciunile noastre pe Dumnezeu. Să nu-I cerem să ne scape de ceva, ci să cerem de la El putere și întărire, ca să le răbdăm pe toate." Ala Rusnac, *Cugetări duhovnicești - din înțelepciunea Părinților contemporani*, vol. II, (Editura Epigraf, Chișinău, 2011), p. 151.

lumea și universul ar fi distruse de multă vreme. Este evident că răbdarea este una care ne face conștienți că în lumea noastră există o ierahrie de valori pe care este bine să ne-o împropriem. Răbdarea este un exercițiu ascetic de pe urma căruia nu avem decât de câștigat. În primul rând câștigăm o viziune obiectivă asupra lucrurilor și a ceea ce este dincolo de noi. Răbdarea este una care ne face să vedem lucrurile din persepctiva sfinților și a lui Dumnezeu. Fiindcă ne reportăm din ce în ce mai puțini la sfinți este adevărat că am ajuns să pierdem sensul răbdării ca o faptă ascetică. Este evident că răbdarea este una care ne duce în spre Dumenzeu. Fiindcă nu există de fapt nici o altă metodă de ajunge la Dumnezeu decât răbdarea. Iată că răbdarea este un exercițiu al personalității noastre. Trebuie să medităm mai mult la răbdare și la modul în care ea ajunge să fie pusă în practică în zilele naostre. După cum am spus oamenii răbdării sunt în zilele noastre din ce în ce mai desconsiderați. Știm că un proverb spune că: cine râde la urmă râde mai bine. Au fost unii care au schimbat sensul de răbdare al proverbului și a au spus: cine râde la urmă este mai încet la minte. Adevărul este că o astfel de afirmație nu ne demonstrează decât ironia pe care mai mulți ajung să o simtă față de cei care sunt răbdători. Trebuie să avem mai multă răbdare și numai așa în cele din urmă vom ajunge să prețuim mai mult viața duhovnicească și viața ascetică. Omul duhovnicesc și omul ascetic este răbdător fiindcă știe că în această lume răbdarea este o virtute în criză.[87]

După cum am spus sunt multe culturi în zilele noastre care au un cult al războinicului. Cine este acest "războinic" al culturilor de azi? El poate să fie mușahdinul sau talibanul din Afganistan. Poate la fel de bine să fie soldatul american sau rus care merge să ducă războaie pentru binele țării sale. Poate să fie luptătorul din sala de box care pentru bani ajunge de învinețește pe toți oponeții lui. Poate să fie karatistul chinez care vede la tot pasul dușmani de care trebuie să se apare. Am ajuns să tărim într-o cultură care aduce un cult al războinicului. Este evident că războinicul de azi în nici un fel nu este un om al răbdării. De fapt el este un antipod al răbdării. În nici un fel nu putem să ne imaginăm un om răbdător ca fiind un războinic. Mai ales în rândul tinerilor războinicul este cât se poate de des întrâlnit. Tinerii să văd pe sine mari războinici fiindcă ei trăiesc cu conștiința că societatea treuie schimbată fiindcă este bolnavă. Sunt puțini tinerii din zilele noastre care se gândesc să rezolve problemele lor pe cale pașnică și prin răbdare. Este cu adevărat de înțeles de ce tinerii nu pun preț pe răbdare. Ei nu pun preț pe răbdare fiindcă nu au ajuns la maturitate și consideră că a fi războinic este cea mai bună soluție la toate problemele lor. Este evident că o astfel de concepție este una nu numai eronată ci la fel de bine și imatură. Trebuie să îi învățăm pe tineri de care este valoarea răbdării. Ei trebuie să învețe să discerarnă dintre răbdare și război. Adevărul este că și adulții dacă ar avea mai multă răbdare în cele din urmă ar putea mult mai uor să își rezolve problemele lor. Ei nu o fac și pentru aceasta avem mai multe conflicte armate în zilele noastre. Este evident că răbdarea este o realitate de care trebuie să ținem cont mult mai mult în zilele noastre. Sunt unii care nu văd în răbdare mai mult decât un joc diplomatic pentru a ajunge să își realizeze scopurile. Trebuie să avem răbdare mai ales atunci când suntem insulați fiidncă în acest mod în cele din urmă ajungem să ne arătăm superioritatea față de cei care ne fac răul.[88]

În cele de mai sus am voit să demonstrăm că există o dimensiune ascetică a răbdării pe care trebuie să o avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Răbdarea este cu adevărat o modalitate sueprioară de trăit și de a viețui. Omul care are răbdare în cele din urmă va ajunge să fie cât se poate de superior. Aceasta fiindcă el va învăța în tot ceea ce face să se raporteze la Dumnezeu. Sunt din ce în ce mai puțini cei care în situații critice sau extreme ajung să se raporteze la Dumnezeu și pentru aceasta este adevărat că și înțelegerea răbdării are de suferit. Avem puțină răbdare să citim cărțile sfinților părinți și sunt puțini cei care citesc Biblia. Biblia este o carte groasă ce pentru a fi citită are nevoie de multă răbdare. Dacă nu citim cărți duhovnicești mai ales cărțile scrise de sfinții părinți adevărul este că în cele din urmă nu avem decât de pierdut. Pierdem ceea ce am putea denumii ca o viziune superioară a existenței și a vieții. Viața noastră este fără doar și poate o realitate ce trebuie să se raporteze la Dumnezeu mai mult decât la propriile noastre concepte și opinii. Am ajuns să prețuim mai mult proprile opinii și păreri decât pe cele ale lui Dumnezeu. Cine să fie sigur că ceea ce am scris sfinții părinți este în cele din urmă și gândul lui Dumnezeu? Dacă sfinții părinți s-au înșelat? Dacă sfinții părinți au greșit? Dacă sfinții părinți sunt în eroare? Ori iată că propria noastră opinie este chiar în mintea noastră și prin urmare ea poate să fie crezută mult mai bine decât ce ne spun sfinții. Așa se face că în momente dificile ajungem să ne

[87] "În vechime, viața era mai liniștită, iar oameniia veau răbdare. Astrăzi toți sunt "brichete", nu rabdă nici un cuvânt. Și după acea urmează de la sine despărțirea." Cuviosul Paisie Aghioritul, *Mica filocalie*, (Editura Egumenița, Galați, 2009), pp. 168-169.

[88] "Ocara de la oameni aduce întristarea inimii, dar se face pricină de curăție celui ce o rabdă." Pr. Dr. Dumitru Stăniloae, Filocalia, vol. I, Ediția 2, Editura Institutul de Arte Grafice "Dacia Traiană", Sibiu, 1947, p. 235, Despre legea duhovnicească, în 200 de capete, nr. 49.

valorificăm mai mult porpriile noastre opinii și propriile noastre păreri. Este evident că în cele din urmă greșim fiindcă dacă ne bazăm numai pe mintea noastră nu facem decât să vedem totul subiectiv. Trebuie să avem răbdare să ne împărtășim de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu pentru a ajunge să fim cât se poate de obiectivi cu situațiile extreme cu care ne confruntăm. Numai așa în cele din urmă vom ajunge să vedem lucrurile în tihnă și așa cum sunt ele. Ceea ce vedem noi din situațiile extreme sunt de cele mai multe ori numai părți ale întregului și nu întregul însuși. Dumnezeu însă vede întregul și dacă avem Duhul Sfânt al lui Dumnezeu în cele din urmă vom vedea lucrurile într-o cu totul altă perspectivă. Trebuie să facem efortul de a ne ridica peste propria subiectivitate și a ajunge la ceea ce este obiectiv. Numai așa în cele din urmă vom ajunge să ne maturizăm și să fim oameni deplini și duhovnicești. Viața ascetică este una care ne învață să fim răbdători fiindcă nu există o altă cale spre mântuire decât răbdarea. Este ciudat de exemplu că unii au extrem de multă răbdare în a își cultiva patimile (beție, fumat, adulter, mânie sau lăcomia pântecelui etc) dar nu au răbdare să cultive virtuțile. Aceasta fiindcă odată ce omul ajunge să pășească pe calea patimilor în cele din urmă demonii îl vor ajuta să devină răbdător până a se împătimii deplin și astfel să își piardă sufletul. Iată cum demonii pot să contrafacă răbdare și de ce trebuie să știm care este diferența dintre adevărata răbdare față de falsa răbdare.[89]

CAPITOLUL 5

DUMNEZEU SFÂNTA TREIME CA EXEMPLU SUPREM DE RĂBDARE

Am afirmat în rândurile de mai sus că Dumnezeu Tatăl este un Dumenzeu al răbdării. Este vorba de o răbdare pe care trebuie să o trăim mai mult decât orice pe această lume și pe care fără doar și poate și păcătoșii ajung să o resimtă.[90] Va fi totuși răbdarea lui Dumnezeu veșnică? Adevărul este că în această lume Dumenzeu se face pe sine pildă de răbdare însă trebuie să știm că în lumea care va venii nu va mai exista timp de răbdare la Dumnezeu. Așa se face că în această lume Dumnezeu are răbdare cu cei păcătoși fiindcă poate că ei într-o zi vor ajunge să se pocăiască. Știm despre celebrul caz al tâlharului de pe cruce că acesta s-a pocăit în ultimele momente ale vieții sale și Iisus i-a primit pocăința. Prin urmare este posibil ca unii să se pocăiască în ultimul moment. Citeam mai recent o poveste despre un preot care avea mare evlavie la Sfânta Maria dar era de multe ori biruit de păcatul desfrânării. Într-o zi din nou a fost biruit de păcatul desfrânării și a a găsit o amantă cu care a făcut păcatul. Pe drum spre casă preotul și-a adus aminte de Sfânta Maria la care avea mare evlavie și a început să îi citească mergând pe stradă acatistul. Îi părea rău de păcatul pe care l-a făcut. Mergând pe drum a dat de un pod și nefiind atent fiindcă citea acatistul sfintei Maria a ajuns să cadă de pe pod într-o apă adâncă în care s-a și înceat. Sufletul peotului a ajuns pe cealaltă lume unde diavolii au venit să îl ducă în iad. Dintr-o dată într-o lumină orbitoare s-a arătat Sfânta Maria și a cerut diavolilor să lasă sufletul pentru a merge în rai. Diavolii i-au spus sfintei Maria că fiindcă el a păcătuit ca preot au toate motivele să îl ducă în iad. Atunci Sfânta Maria le-a spus că Dumnezeu judecă sufletul după cum îl găsește în momentul morții ori în momentul morții preotul se ruga. Așa că în cele din urmă diavolii s-au văzut nevoiți să renunțe la sufletul preotului care a fost câștigat pentru rai.[91]

Ceea ce dorim să evidențiem este că Dumnezeu Tatăl nu ne cere numai nouă să avem răbdare ci la fel de bine El ajunge să fie un exemplu de răbdare pentru noi. Să ilustrăm răbdarea lui Dumnezeu Tatăl cu câteva cazuri din Biblie. Atunci când evreii au fost luați în robie, știm că în Vechiul Testament evreii au fost poporul ales al lui Dumnezeu. Evreii au ajuns să fie robi 400 de ani. Fiindcă Dumnezeu era Dumnezeul evreilor și nu zeii și idolii egipteni, avem toate motivele să credem că Dumenzeu a răbdat cu evreii cei 400 de ani de sclavie egipteană. 400 de ani de răbdare este cu adevărat mult. Este adevărat că Dumnezeu care este atotputernic putea să îi elibereze pe evrei în orice moment dorea. Totuși, fiindcă este un Dumnezeu al răbdării, Dumnezeu a

---

[89] Mihai Urzică, *Minuni și false minuni* (București, 1993).

[90] Agapie Criteanul, *Mântuirea păcătoșilor* (Editura Bunavestire, 2009).

[91] Fără de nici o îndoială că viața de azi este mai mult un timp în care putem vedea răbdarea lui Dumnezeu Tatăl. Domnul Iisus Hristos a voit să ne facă atenți cu aceste fapt prin faptul că a spus: "să fiți fii Tatălui vostru ceresc fiindcă el face soarele să răsară și peste cei răi și peste cei buni și face ploaia să cadă și peste cei drepți și peste cei nedrepți" (Matei 5, 45). Din afirmația de mai sus trebuie să deducem că Dumnezeu este un Dumnezeu al răbdării însă ceea ce trebuie să știm este că răbdarea Lui nu este infinită cu cei răi și păcătoși. În această viață Dumnezeu așteaptă până în ultimul moment al vieții ca cei păcătoși să se pocăiască. Dacă ei nu se vor pocăii însă vor ajunge să fie aruncați în iad. Iată prin urmare că nu trebuie să considerăm că Dumnezeu are răbdare cu noi la infinit ci faptul că va venii la un moment dat momentul în care va trebuii să dăm răspuns pentre relele pe care le-am comis. Așa se face că în nici un fel nu trebuie să vedem răbdarea ca un fapt veșnic în ceea ce Îl privește pe Dumnezeu.

așteptat 400 de ani și pe timpul faraonului Ramses în cele din urmă El a decis că timpul așteptării și al răbdării a ajuns la final. Așa se facă că fiindcă egiptenii nu au voit să îi elibereze pe evrei, peste egipteni s-au abătut mai multe pedepse (plăgi) care au culiminat cu înecarea în Marea Roșie a armatelor egiptene. După cum am spus că Dumnezeu este un Dumnezeu răbdător ne-o spune faptul că a răbdat 400 de ani pentru a găsii un moment prielnic ca evreii să fie scoși din robie. Pentru unii acest exemplu nu ar părea prea mult om dovadă de răbdare dar cu adevărat el este. La fel de bine fiindcă aflați în deșertul Sinai evreii au cârtit împotriva lui Dumnezeu și Dumnezeu a luat decizia ca generația care a cârtit să nu nu intre în pământul făgăduinței pe care l-a promis lor. Așa se face că evreii timp de 40 de ani s-au găsit într-un periplu în pustiul Sinai în care vor ajunge să moară toți cei care au cârtit împotriva lui Dumnezeu și numai generația de după ei va ajunge să vadă Canaanul, pământul făgăduinței. Este adevărat că Dumnezeu putea să îi facă să moară instanateu pe evreii cârtitori, dat fiindcă este răbdător, Dumnezeu a așteptat 40 de ani pentru ca o întragă generație să piară. Iată prin urmare două exemple care ne spun despre răbdarea lui Dumnezeu și despre faptul că Dumnezeu este mult mai răbdător cu omul decât am crede.[92]

Un al exemplu al al răbdării lui Dumnezeu știm că a fost însеși creația lumii pe care Biblia ne spune că a fost creată în șapte zile. În ceea ce privește aceste șapte zile este bine să știm că opiniile diferă. Unii vorbesc de epoci, alții de ere, alții de etape presitorice ale oamenirii. Este clar că Dumnezeu a creat lumea progresiv deși putea să o creeze dintr-o dată. Iată de ce în cele din urmă este bine să știm că lumea nu a venit în ființă dintr-o dată ci a fost nevoie de un proces prin care ea să fie perfecționată. Faptul că Dumnezeu a creat lumea în 7 zile este fără doar și poate o dovadă de răbdării Sale. Pentru a face un lucru bun și de execepție de multe ori se cuvine să insistăm asupra lui și să îl facem cât se poate de bine. În acest sens lumea este o expresie a răbădrii lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă Dumnezeu a voit să facă o lume bună și frumoasă și pentru aceasta fost conștient că trebuia să facă o lucrare cât se poate de perfectă. În sens uman lumea este perfectă fiindcă a fost creată de Dumnezeu. Sunt puțini dintre noi cei care văd în cele șapte zile ale creației lui Dumnezeu un exemplu de răbdare. Aceasta fiindcă tindem să considerăm că răbdarea este o faptă care îl caracterizează numai pe om și în nici un fel nu se leagă de Dumnezeu. Iată că Dumnezeu a voit să ne spună că El știe ce este răbdarea și atunci când voim să facem lucruri trainice și frumoasă trebuie să recurgem la răbdare. Numai răbdarea este în cele din urmă un garant că vom face lucrurile cât mai bine și cât mai frumos. Pentru a face binele de mai multe ori trebuie să recurgem la capcitatea de a le face în mod gradual și mai ales să nu ne grăbim. La fel de bine când suntem în criză de răbadre și când simțim că răbdarea este pe terminate trebuie să cerem prin rugăciune mai multă răbdare lui Dumnezeu. Nu trebuie să ne sfiim să cerem răbdare de la Dumnezeu fiindcă El ne-o va conferii în cele din urmă. Că Dumnezeu este răbdător dar nu este răbdător la infinit nu-o spune povestea cu Sodoma și Gomora. Mai înainte ca Sodoma și Gomora să fie arse de pe suprafața pământului cu foc din cer, Dumnezeu are un dialog cu Sfântul Avraam care mijlocește pentru Sodoma și Gomora. Avraam îi spune lui Dumnezeu mai multe cifre de drepți care ar putea să locuiască în Sodoma și Gomora două cetăți care erau cuprinse de gravul păcat al homosexualității. Așa se face că Avraam Îl întreabă pe Dumnezeu dacă va distruge cetatea pentru 100 de drepți care s-ar afla în ea? Dumnezeu spune că nu. Tot așa Avraam descrește numnărul drepților până ajunge la 5? în cele din urmă Dumnezeu îi spune că pentru 5 drepți va distruge Sodoma și Goroma fiindcă este prea puțin pentru ca acea cetate să ajungă să trăiască.[93]

Nu se poate afirma că Dumnezeu a stat la "taclale" cu Sfântul Avraam în ceea ce privește Sodoma și Gomora ci mai mult că a fost dispus să aibă răbdare să audă și altă opinie decât a Sa. Aceasta fiindcă în cele din urmă Dumnezeu are răbdare să audă și opinia omului. Sunt mulți care au imaginea despre Dumnezeu ca cea a unui despot și a unui tiran care nu ține cont de nici o opinie decât a Sa atunci când i-a o decizie. O astfel de concepție este cât se poate de eronată. Dumnezeu ține cont și de opiniile celor din jur și este de cele mai multe ori dispus să aibă un dilaog cu omul. Au fost mai mulți care însă au văzut răbdarea lui Dumnezeu cu totul alți ochii. Fiindcă Dumnezeu este răbdător și iubitor în cele din urmă El ne va permite să facem cât de multe rele și păcate vrem. Așa se face că unii spun că în nici un fel răbdarea lui Dumnezeu nu are nici un sens dacă El nu ne lasă să facem cât de multe păcate și de rele vrem. O astfel de concеție este fără doar și poate una cât se poate de eronată fiindcă în nici un fel nu trebuie să Îl vedem pe Dumnezeu ca răbdând la infinit păcatele și patimile

---

[92] "Iată ultimul meu cuvânt: răbdare, răbdare, răbdare! Și când ți se va părea matale că ai gatit-o, ia-o din nou de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare!" Arhimandrit Ioanichie Balan, *Patericul românesc*, (Editura Mănăstirea Sihăstria, Neamț, 2005), p. 575.

[93] "Izgonind patima mâniei din inimă, trebuie să sădim în locul ei virtutea răbdării, care stăvilește pornirile ticăloase ale inimii și izvorăște blândețea."Ala Rusnac, *Cugetări duhovnicești - din înțelepciunea sfinților,* vol. I, (Editura Epigraf, Chișinău, 2009), p. 121.

noastre. Iată de ce după ce am făcut un păcat trebuie să mergem să ne pocăim. Trebuie să ne pocăim fiindcă numai așa în cele din urmă vom ajunge să obținem iertarea lui Dumnezeu. Știm din Noul Testament două exemple de persoane care ambele au greșit în fața lui Dumnezeu: este vorba de Sfântul Petru care s-a lepădat de Iisus de trei ori în timpul patimilor și de Iuda care l-a vândul pe Iisus pe 30 de arginți. Avem de a face aici cu un păcat mai mic al lui Petru și un păcat mai mare al lui Iuda. Iisus îi iară păcatul lui Petru dar îl lasă pe Iuda la discreția diavolului care s-a învoit să Îl vândă pentru banii fiindcă Noul Testament ne spune că Iuda era mare iubitor de bani. Iată prin urmare că deși Dumnezeu așteaptă ca oamenii să se pocăiască, totuși nu privește la fel toate păcatele oamenilor. Cu alte cuvinte în fața lui Dumnezeu un mincinos nu este indentic cu un criminal fiindcă există o gravitate mai mare în păcatul crimei decât în cel al minciunii. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu păcatele și cu tot ceea ce înseamnă ele. Faptul că Dumnezeu este răbdător cu noi și așteaptă să ne pocăim nu înseamnă că El privește la fel toate păcatele noastre. Sunt mai multe păcate grave pe care Dumnezeu nu poate să le ierte cu ușurință. Iată de ce nu trebuie să abuzăm de iubirea lui Dumnezeu. Trebuie să fim atenți cu această răbdare a lui Dumnezeu fiindcă ea nu este fără de margini.[94]

Prin urmare am spus că Dumnezeu are răbdare și așteaptă pocăința omului. Ce se întâmplă când această pocăință nu vine sau mai bine spus nici nu se pune problema să fie pusă în practică? Ei bine atunci Dumnezeu are toate motivele să ne pedepasească. De fapt Dumenzeu a avut de mai multe ori toate motivele să distrugă odată pentru totdeauan umanitatea. Să ne aducem aminte de timpul lui Noe. Dumnezeu avea toate motivele să distrugă odată pentru totdeauna umanitatea și totuși nu a făcut-o. De ce nu afăcut-o? Fiindcă a voit să ne de-a o dovadă că totuși El este dispus să își exercite răbdarea. La potopul din vreme alui Noe se poate spune că răbdarea alui Dumnezeu a ajuns într-un punct critic. A fost atât de critic că Dumnezeu a făcut așa ca un potop să înece toată umanitatea. După tradiție numai 8 persoane au scăpat de potop și au ajuns să perpetueze în continuare neamul omenesc. Este evident că din acesta putem vedea atât dreptatea lui Dumnezeu și la fel de bine și răbdarea lui. A fost drept din partea lui Dumnezeu să piardă o întreagă generație de oameni care au devenit răi și pururea înlinați spre răutate și la fel de bine a fost un act de răbdare din partea lui Dumnezeu că prin Noe a mai dat încă o șansă umanității. Iată de ce în cele din urmă și noi trebuie să fim mult mai atenți la răbdarea lui Dumnezeu. De fapt cei mai mulți dintre noi nici nu voim să asociem dreptatea lui Dumnezeu cu noțiunea de dreptate în mare. Ni se pare că fiindcă este o virtute a binelui și răbdarea este o virtute în cele din urmă trebuie să cerem ca Dumnezeu să fie răbdător cu păcatele noastre la nesfârșit. De fapt unul dintre gândurile pe care demonii le instigă în sufletul omului este să îl facă să creadă pe bunătatea și răbdarea lui Dumnezeu vor ajunge să treacă peste toate păcatele. O astfel de opinie este eronată. Trebuie să ne dăm seama că Dumnezeu este iubitor și răbdător dar el nu lasă nepdepsit un păcat nepocăit și nespovedit. Iată prin urmare care este dinamica dreptății lui Dumnezeu și de ce trebuie să ținem cont de ea. Dreptatea este fără doar și poate un lucru de care trebuie să ținem cont și pe care trebuie să îl avem în vedere atunci când vorbim de răbdare. La fel cum noi nu putem să tolerăm la nesfârșit pe cineva care ne face rău la fel de bine nici Dumnezeu nu va tolera la nesfârșit pe cineva care păcătuiește merem fără să se pocăiască.[95]

Odată cu ieșirea poporului evreu și stabilirea în cele din urmă în pământul Canaanului în cele din urmă va începe o nouă perioadă de răbdare a lui Dumnezeu care se va manifesta prin faptul că de mai multe ori evreii au ajuns să umble după dumnezei și idoli stărini. Pe timpul Sfântului Ilie regele și regina Israelului au trecut la cultul zeului Baal, un cult destul de fatal în sens duhovnicesc. La fel de bine știm că Solomon al treilea rege al Israelului au trecut la finalul vieții și a început să se închine zeului Astarta. Este cu adevărat destul de important să evidențiem în aceste rânduri că mai înainte de Hristos numai poporul evreu era monoteist sau mai bine spus credea într-un singur Dumnezeu. Persanii de la Zoroastru au avut și ei o vagă tendință spre monoteism dar în nici un fel nu se compara cu monoteismul iudaic. Iată de ce este bine să știm că Dumnezeu a avut multă răbdare cu poprul evreu fiindcă a fost conștient de situația cu care se confrunta. Era destul de greu acum 3000 de ani să fi monotieist din moment ce toată lumea se închina la mai mulți zei. Din toate cele afirmate mai sus putem să ne

---

[94] "Să faci toate cu încetinitorul, cu ușurelul și nu deodată; virtutea nu e pară, nu poți s-o mănânci dintr-o îmbucătură." Sfântul Serafim de Sarov, *Rânduieli de viață creștină*, (Editura Sophia, București, 2007), p. 68.

[95] "Precum este focul pentru aur, așa sunt ispitele vieții pentru noi. Ne întăresc, ne călesc, ne dau mai multă credință, ne smeresc și ne învață să ne rugăm și să cerem sfat. Cine este bun, mai bun să se facă și cine a biruit ispita, să se roage pentru cel care este în ispită. Ispitele le biruim prin rugăciune, prin post, prin spovedanie și îndelungă răbdare. După furtună vine și senin, cu darul lui Hristos." Arhimandrit Ioanichie Balan, *Părintele Paisie Duhovnicul*, (Editura Doxologia), Iași, 2010, p. 43.

dăm seama că Dumnezeu a demonstrat foarte mult răbdarea pe care o are. Este adevărat că sunt mulți care contează această răbdare a lui Dumnezeu și consideră că răbdarea în cele din urmă nu îi este proprie lui Dumnezeu. Cum să îi fie proprie răbdarea lui Dumnezeu fiindcă de la vremea în care El le-a promis lui Adam și Eva un mântuitor și până la înturparea lui Iisus au trecut cca 5500 de ani. Aici nu mai avem de a face cu răbdarea ci mai mult cu delăsarea și dezinteresul lui Dumnezeu. 5500 de ani de așteptare de venire a lui Mesia este mult prea mult. În nici un fel nu trebuie să considerăm că Dumnezeu a demonstrat aici răbdare ci mai mult dezinteres față de neamul omenesc pe care putea să îl mântuiască mult mai repede. Totuși, de ce a așteptat Dumnezeu 5500 de ani pentru ca să se nască Hristos mântuitorul și să scape din iad umanitatea? Cel mai probabil Dumnezeu a așteptat 5500 de ani pentru ca să Îl mântuiască pe om fiindcă nu a putut să treacă de puterile demonice din iad care eventul s-au opus venirii lui Hristos. Că diavolii nu au voit ca Hristos să vină în lume ne-o spune povestea nașterii lui Hristos, timp la care regele Irod cel Mare a dat din inspirația diavolului procuncă să fie omorâți toți pruncii de până la 2 ani din regiunea Betleemului unde s-a născut Hristos. Cel mai probabil Dumnezeu a așteptat 5500 de ani pentru a găsii un context potrivit ca Hristos să ne poate naște pe pământ și să ne poată mântui. Uităm că Dumnezeu vede diavolii și să confruntă cu ei nu cum o facem noi prin gânduri și senzații ci prin vedera față către față. Este posibil ca 5500 de ani diavolii să fi zădărnicit prin acțiunile lor venirea lui Mesia dar la fel de bine acești 5500 de ani au fost și o pedeapsă pentru păcatul lui Adam și Eva și pentru păcatele umanității de după Adam și Eva. Era posibil ca dacă lumea de mai înainte de Hristos nu trecea la politeism în număr așa de mare ca Hristos să ne nască mult mai repede.[96]

Se spune că un mare bandit a decis să să pocăiască. Totuși simțea că nu știe ce este de făcut într-o asemenea situație și a auzit de un pustinic îmbunătățit și s-a gândit să meargă să îi ceară sfaptul.

- Binecuvântați părinte.
- Domnule să te binecuvînteze, i-a răspuns părintele.
- Părinte, am avenit la sfinția ta cu o mare problemă.
- Ce problemă?
-Știți eu în lume am fost un mare bandit. Am înșelat, am sabotat, al furat, la jefuit, al violat.
- Și de ce ai venit la mine?
- Vreau să mă pocăiesc.
- Hmm....poți să te pocăiești.
- Dar cum părinte? Cum să știu că Dumnezeu mă va ierta?
- Ia un butoi mare fără de fund și când îl vei umplea cu apă să știi că Dumnezeu te-a iertat.
- Bine părinte. Vă mulțumesc de sfat. Așa am să fac.

Banditul a luat un butoi mare și fără de fund și a încercat toate metodele pentru al îl umple dar fără de nici un rezultat. În cele din urmă s-a pus jos plângând:

- Se vede treaba că nu voi găsii iertare de la Dumnezeu.

Se spune că atunci s-a petrecut o minune. Butoiul cu apă deși nu avea fund s-a umplut și tâlharul a găsit o mare mângâiere în sufletul lui. Atunci a știut că a fost iertat de Dumnezeu.

Avem mai sus o poveste care ne spune că Dumnezeu este gata să ne ierte când ne pocăim fiindcă numai așa în acest mod în cele din urmă vom ajunge să găsim pacea sufletului. Sufletul nostru poate să fie extrem de tulburat în timp ce trupul nu simte nimic. Iată prin urmare că este bine să știm că trebuie să avem încredere în Dumnezeu mai mult decât avem în noi înșine. Sunt prin urmare și situații extrem în care cineva a ajuns să se pocăiască destul de târziu în viață. Dacă păcatele lui nu depășesc mila lui Dumnezeu în cele din urmă ele vor fi iertate.[97]

Ar fi cel mai greșit să credem că Dumnezeu nu a răbdat cu oamenii cei 5500 de ani de așteptare a lui Hristos. El a așteptat la fel de bine cu oamenii fiindcă Dumnezeu este un Dumnezeu al compasiunii și știe

---

[96] "Dumnezeu a legat mântuirea oamenilor de răbdare. Cel care va răbda până la sfârșit, acela se va mântui (Matei 10, 22), spune Evanghelia. De aceea Dumnezeu îngăduie greutăți și diferite încercări pentru ca oamenii să exerseze în răbdare." Cuviosul Paisie Aghioritul, *Viața de familie, Cuvinte duhovnicești* vol. IV, (Editura Evanghelismos, București, 2003), p. 49.

[97] "Precum este focul pentru aur, aşa sunt ispitele vieţii pentru noi. Ne întăresc, ne călesc, ne dau mai multă credinţă, ne smeresc şi ne învaţă să ne rugăm şi să cerem sfat. Cine este bun, mai bun să se facă şi cine a biruit ispita, să se roage pentru cel care este în ispită. Ispitele le biruim prin rugăciune, prin post, prin spovedanie şi îndelungă răbdare. După furtună vine şi senin, cu darul lui Hristos." Arhimandrit Ioanichie Balan, *Părintele Paisie Duhovnicul*, (Editura Doxologia, Iași, 2010), p. 43.

foarte bine ce trebuie să facă mai bine pentru oamenii. Adevărul este că de multe ori și oamenii îi întorc spatele lui Dumnezeu. Este foarte ușor să îi întorci spatele lui Dumnezeu mai ales prin modul nostru de viață păcătos și fără de nici un fel de iubire de Dumnezeu. Statisticile deși spun că sunt mulți care cred în Dumnezeu sunt din ce în ce mai puțini cei care frecventează bisericile și mai ales bisericile creștin ortodoxe. Aceasta fiindcă omul de azi este cât se poate de închis spre sine și nu prea vrea să Îl indroducă pe Dumnezeu în viața lui. Că Dumnezeu este unul care are răbdare cu noi ne-o spune apocalispsa Sfântului Ioan Teologul: "iată Eu stau la ură și bat; de va auzii cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine" (Apocalispa 3, 20). Din aceasta înțelegem că Dumnezeu este cât se poate de răbdător cu noi și la fel de bine așteaptă întoarcerea noastră la El atunci când suntem pe căi străine de el. Că sunt mulți care umblă pe căi străine de Dumnezeu nu este nici o îndoială fiindcă aceste persoane nu vor să știe de Dumnezeu și nici nu vor să audă de El. Nu Dumnezeu este Cel care ne lasă să batem la ușa Lui ci Dumnezeu este Cel care vine la noi și bate pentru ca noi să îi deschidem. Iată de ce trebuie să fim cât se poate de atenți cu chemarea lui Dumnezeu. Chiar și ultima carte a Bibliei ni-L prezintă pe Dumnezeu ca fiind un Dumnezeu al răbdării. Trebuie să avem răbdare și să dăm curs chemării lui Dumnezeu. Vom descoperii în Dumnezeu o inteligență nu numai superioară cu a noastră ci infinit superioară față de a noastră.[98]

Este adevărat că de multe ori Dumnezeu parcă întârzie să își facă simțită prezența. Totul părea pierdut pentru apostolii lui Hristos după răstignire. Ei care își puseseră toate speranțele în Iisus în cele din urmă au ajuns să fie fără de nici un fel de sepranță. Mulți dintre ei cum a fost Sfântul Petru a ajuns de și-au părăsit familia cu copii. Totuși, când toul părea pierdut Iisus li se arată înviat. Dintr-o dată bucuria a revenit în inimile apostolilor. Sunt multe situații în viața noastră când totul pare pierdut pentru ca în ultimul ceas să primim de la Dumnezeu soluția izbăvitoare. În timpul celui de la II-lea război mondial totul părea pierdut pentru trupele aliate și naziștii erau pe care să cucerească lumea. Totul a fost așa până ce americanii au debarcat în Normandia și de acolo cursul războiului se va schimba deplin. Este evident că trebuie să știm că sunt multe siutații limită în viața noastră. Sunt mai multe femei care la naștere au avut dureri cuplite. Ca să nu mai menționăm că sunt femei care în timpul nașterii au murit. Totuși aceste femei care au avut dureri de naștere cumplite în ultimul moment când li se părea că totul este pierdut au dat naștere. Au fost mai mulți regizori de la Holywood care au ajuns la pragul sărăciei. Cu ultimele eforturi în cele din urmă au făcut un film care a fost mai mult un risc. Filmul a fost bine primit pe piață și în cele din urmă s-a bucurat de succes. Așa se face că ceea ce părea pierdut pentru acești regizori în cele din urmă a devenit o victorie. Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre situațiile în care am ajuns la limită și în care totul ni s-a părut că este pierdut. Astfel de situații sunt cu miile în lumea noastră și nu trebuie să avem nici o îndoială că Dumnezeu în cele din urmă într-un fel sau altul va ajunge să lucreze în favoarea noastră. Iisus ne-a spus că dacă am avea credință cât un gărunte de muștar am muta și munții din loc. În Egipt chjiar a fost un astfel de caz cu un patriarh cu viață sfântă care când sd-a rugat un munte din apropriere a început să se miște din loc. Iată prin urmare că lucrurile extraordinare sunt posibile în viața noastră.[99]

Prin urmare nu trebuie să Îl vedem pe Dumnezeu ca fiind indiferent cu ceea ce se întâmpă cu noi. Dumnezeu nu este indiferent cu ceea ce se întâmplă cu noi chiar dacă nu Îl putem vedea. Nu Îl putem vedea pe Dumnezeu fiindcă Dumnezeu este o ființă de natură spirituală cum vom vevenii și noi după moarte. Totuși, Dumnezeu și-a descoperit iubirea și răbdarea luii față de noi prin Domnul Iisus Hristos care și-a asumat natura umană. Știm că prin Domnul Iisus Hristos care și El a fost copil Iisus pășește cu fiecare copil pe porțile școlii unde copii merg să se inițieze în tainele cunoașterii umane. Iată de ce trebuie să știm că fără de nici o îndoială nu suntem singuri în această lume și Dumnezeu este dispus la răbdare atunci când călcăm strâmb. Au fost atât de mulți sfinți care au călcat strâmb și în cele din urmă au ajuns să se reabiliteze de greșelile lor. Sunt mulți care sunt mistuiți de mai multe gânduri negative în ceea ce Îl privește pe Dumnezeu. Ceea ce trebuie să știm este că Dumnezeu este alături de noi și noi trebuie să fim mult mai atenți cu El. După cum am spus nu trebuie să

---

[98] Radu Teodorescu, *Dumnezeu: religie sau teologie* (Cugir, 2009).

[99] Despre cunoscutul matematician de la Universitatea Princeton din America John Nash se știe că deși a fost una dintre cele mai sclipitoare minți ale epocii sale la un moment dat a devenit schizofrenic. Pentru un matematician a fi incapabil să nu își mai folosească mintea este una adevărat blestem. Totul părea pierdut în viața lui. Schizofrenia nu numai că îl făcea incapabil să mai facă matematică dar îl făcea un pericol și pentru familia lui. Nash a găsit un psihiatru bun prin ajutorul căruia în cele din urmă se va reabilita. Încet și cu greutate Nash își va realua activitatea de la Princton ca în cele din urmă să fie laureat al Premiului Nobel. Dacă acest matematician nu avea răbdare fără doar și poate că viața lui era pierdută. El și-a dat seama că trebuie să facă un exercițiu de răbdare pentru ca în cele din urmă să poată scăpa de schizofrenie. Trebuie să știm că schizofrenia se tratează foarte greu. Iată că avem și aici un caz de răbdare în care răbdarea a funcționat. La fel de bine și noi trebuie să avem răbdare fiindcă în cele din urmă vom reușii în ceea ce ne propunem.

abuzăm de răbdarea lui Dumnezeu. Gândul că Dumnezeu ne va tolera ne infinit răutățile și păcate este unul pe care trebuie să îl izgonim din mințile și din sufletele noastre. Aceasta fiindcă în nici un fel nu trebuie să fim atenți cu gândurile care ajung să ne pervertească. Diavolii nu pot să ne torturesze fizic în această lume dat pot să ne tortureze telepatic prin mai mult gânduri care ajung să ne influențeze și să ne fie induse în mințile noastre. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu modul în care Dumnezue ajunge să își manifeste răbdarea. Dacă vom sta și ne vom gândii mai mult vom vedea că sunt puțini cei dintre noi care își ridică cu adevărat problema răbdării lui Dumnezeu. Câți dintre noi se întreabă dacă Dumnezeu este cu adevărat răbdător? Cîți dintre noi ne-am întrebat: cum se manifestă răbdarea lui Dumnezeu? Âți dintre noi ne-am întrbat dacă răbdarea noastră provine din răbdarea lui Dumnezeu. Este evident că fiind oameni răbdarea noastră vine de la Dumnezeu fiindcă El este primul care are răbdare. La fel cum Dumnezeu are răbdare cu noi la fel de bine și noi trebuie să avem răbdare cu Dumnezeu pentru a Îl lăsa să se manifeste și pentru a își face voia Lui. Că suntem mulți care preferăm voia noastră mai mult decât voia lui Dumenzeu ne-o spune stadiul în care a ajuns în zilele noastre lumea în care fiecare ne facem de cap și mergem după cum ne taie capul. Voia lui Dumnezeu trebuie să fie făcută chiar dacă nu avem răbdare de multe ori cu aceasta.[100]

Prin urmare este adevărat că Dumnezeu nu numai că ne cere răbdare ci la fel de bine El este un exemplu de răbdare. Aceasta se poate vedea din faptul că Dumenzeu are răbdare cu păcătoșii. În Dumnezeu nu există nici un păcat fiindcă Dumnezeu este atipodul păcatului. Totuși Dumnezeu are răbdare cu păcătoșii până în ultimul moment al vieții lor fiindcă este posibil ca aceștia să se pocăiacă. Iată de ce este bine să fim conștienți de faptul că nu este adevărat ce ne spun unii că Dumnezeu vrea răbdarea omului în această lume fără să o ofere chiar El. O imagine a unui Dumnezeu Sfânta Treime care nu este dublat și de răbdare este cu adevărat o blasfemie. Aceasta fiindcă trebuie să știm că Dumnezeu nu este iute la mânie. Sunt mulți oameni iuți la mânie în lumea noastră și aceștia consideră că la fel de bine ca ei este și Dumnezeu. Dumnezeu se mânie pe păcătoși și pe cei răi dar totuși nu lasă mânia Lui să devină una irațională și prin urmare în cele din urmă ajunge să își dea seama că există posibilitatea ca unii păcătoși să se pocăiască. Iată de ce Dumnezeu are răbdare cu omul. Când omul își vine în fire el își dă seama că este pe o cale greșită și se pocăiește. Sunt multe cazuri de astfel de persoane care la un moment dat erau pe calea pierzaniei pentru ca în cele din urmă să se schimbe și să pășească pe calea dreptății. Prin urmare cel mai mare argument pe care îl avem în favoarea adevărului că Dumnezeu este un Dumnezeu al răbdării este faptul că El are răbdare ca păcătoșii să se pocăiască. Dacă Dumnezeu nu ar avea răbdare cu păcătoșii eventual lumea ar fi fost distrusă de mult. Iată cum în cele din urmă teologia creștin ortodoxă este consecventă cu ea înseși. Nu trebuie în nici un fel să credem că Dumnezeu cere unele virtuți oamenilor fără ca El mai întâi de toate să fie une exemplu al acelei virtuți. De fapt virtuțile sunt calea de a ajunge la Dumnezeu. Sunt unii care cred că din contră mânia și nervozitatea sunt modalități de a ajunge la Dumnezeu dar ei evident se înșală.[101]

La o privire mai profundă a răbdării trebuie să știm că la fel cu orice concept din vocabularul omului răbdarea își are și ea originile în Dumnezeu. Conceptul de răbdare pentru prima dată a ieșit din mintea lui Dumnezeu. Fiindcă este o ființă creată după chipul și asemnănarea lui Dumnezeu omul ajunge să primească înțelesul mai multor concepte din viața lui de la Dumnezeu. Un astfel de înțeles este la fel de bine și răbdarea. Conceptual omul nu ar putea concepe ceea ce este răbdarea prin sine. Aceasta fiindcă omul este o ființă creată. Iată de ce în cele din urmă trebuie să găsim sensul vieții și al conceptelor care o domină în Dumnezeu. Este evident că pentru cei care sunt fără de Dumnezeu sau mai bine spus pentru necredincioși răbdarea nu este o noțiune sau mai bine spus o virtute care își găsește originile în Dumnezeu. Răbdarea este mai mult decât toate un produs artificial al omului. Este evident că o astfel de concepție nu poate să ne lase indiferenți. Oamenii fără de Dumnezeu (necredinioșii) ajung să ia mai multe concepte care inițial au provenit de la Dumnezeu și să le considere ca fiind ale lor. Este adevărat că o astfel de opinie este eronată și trebuie să fie respinsă. Trebuie mai

[100] Antonie Plămădeală, *Tatăl nostru. Nu suntem singuri* (Sibiu, 2006).

[101] Este adevărat că sunt mai multe căi de a ajunge la Dumnezeu fiindcă Dumnezeu este o ființă infinită. Totuși ceea ce este comun la toate aceste căi este răbdarea. Trebuie să fim oameni ai răbdării fiindcă în acest mod în cele din urmă ne dăm seama că trebuie să ne desprindem de lumea păcatului din jurul nostru pentru a ne putea unii cu Dumnezeu. Unirea cu Dumnezeu este un proces și pentru aceasta el cere răbdare. Știm că marii analiști ai misticii creștin ortodoxe susțin că există trei etape prin care în cele din urmă misticul ajunge să se unirea că Dumnezeu: 1. purificarea (adică renunțarea la patimi și păcate), 2. iluminarea (adică venirea în om a harului lui Dumnezeu) și 3. unirea (adică unirea veșnică cu Dumnezeu care va exista în veșnicie).Eeste evident că aceste etape sunt unele de care trebuie să ținem cont în drumul nostru spre Dumnezeu. Orice mistic creștin ortodox adevărat trece prin aceste etape și pentru a trece prin ele el trebuie să aibă răbdare.

mult decât orice să ne bazăm pe Dumnezu și să credem în El mai mult decât în noi înșine. Tendința generică a omului de azi este să se privească pe sine ca fiind unul demn de încredere și care nu trebuie să își pună în nici un fel încrederea în Dumnezeu. Este evident un act de mândrie. Omul de azi consideră că în nici un fel nu trebuie să aibă încredere în Dumnezeu fiindcă o astfel de încredere este fără doar și poate o faptă greșită. Iată cum omul se dovedește a fi cât se poate de nerăbdător cu Dumnezeu. Oamenii de azi la drept vorbind nu au răbdare cu Dumnezeu fiindcă relația cu Dumnezeu presupune timp ori se știe că omul de azi este un om care este totdeauna în crează de timp. Este evident că trebue să fim mult precauți în ceea ce privește timpul și mai ales a timpului care suntem dispuși să i-l acordăm lui Dumnezeu. Trebuie să facem efortul de a trece peste noi înșine și a ne da seama că atunci când avem o relație cu Dumnezeu ea necesită timp. Această relație necesită timp fiindcă după cum am spus omul ajunge să devină cu totul altceva decât este atunci când ajunge să se apropie de Dumnezeu. Nu trebuie să înțelegem că el ajunge sî își schimbe ființa ci mai mult că ajunge să primască sensuri noi în viața lui și la fel de bine mai multe răspunsuri la întrebările care îl frământă.[102]

De la Darwin încoace sunt mai mulți care susțin că prin *evoluție* în cele din urmă omul va ajunge să nu mai aibă nevoie de Dumnezeu. Procesul acestei evoluții este unul care are nevoie de răbdare. Omul poate el ajunge să ia locul lui Dumnezeu și în acest mod să nu mai depindă cu nimic de Dumnezeu. Sunt mai mulți adepți ai evoluționismului care consideră că Dumnezeu este o noțiune a trecutului și a venit vremea să ne luăm rămas bun de la Dumnezu pentru totdeauna. Omul prin propriile forțe și ajutat de mintea lui poate să ajungă să ducă o viață fără de Dumnezeu. Aceasta fiindcă în cele din urmă omul trebuie să evolueze. Să fie omul o ființă care singură evoluează și să nu mai aibă nevoie de Dumnezeu? Dacă omul evoluează cum se face că Dumnezeu nu o face? Dacă Dumnezeu ar "evolua" și ar ajunge la concluzia că nu mai are nevoie de om? La o astfel de alternativă evoluționioștii nu s-au gândit niciodată. Nu s-au gândit fiindcă fără doar și poate ei cred că numai omul poate evolua. Dacă evoluția omului prespune depășirea lui Dumnezeu de ce nu evoluția lui Dumnezeu nu ar presupune dispariția omului? Dacă prin evoluție Dumnezeu ar ajunge și El la concluzia că nu mai este nevoie de om? Fiindcă este Dumnezeu, Dumnezeu în sens științific și evoluținist ar avea mult mai multe șanse să evolueze decât omul. Totuși, Dumnezeu este Unul care îl iubește pe om și este mai presus de orice noțiune de evoluție. Cu alte cuvinte Dumnezeu nu are nevoie să evolueze fiindcă El este perfect și desăvârșit în ființa Lui. Cu toate că Dumnezeu nu avea nevoie din iubire a ajuns în cele din urmă să Îl creeze pe om. La fel de bine tot această iubire este cea care îl face pe Dumnezeu să aibă răbdare cu omul. Am spus ce s-ar întâmpla dacă Dumnezeu nu ar avea răbdare cu omul: lumea și universul ar fi anihilate pentru totdeauna. Trebuie să ne dăm seama că creația omului a fost un act de răbdare din partea lui Dumnezeu. Dumnezeu care este o ființă absolută nu avea nevoie să creeze pe om fiindcă El putea să existe și fără de creația omului și a universului. Totuși din iubire Dumnezeu a ales să Îl creeze pe om și să îl instruiască pedagogic spre propria lui mântuire. Dacă ne vom uita în Biblie vom găsii o istorie care s-a extins pe mai mulți în care pedagogic Dumnezeu îl ghidează pe om spre mântuire.[103]

Am evidențiat în rândurile de mai sus că dacă nu ar exista Dumnezeu omul nici nu ar știi ce ar însemna noțiunea de răbdare fiindcă răbdarea vine de la Dumnezeu. Dumnezeu este unul care a știut că pentru a ajunge să povățuiasacă lumea pe calea binelui este nevoie de răbdare. Aceasta fiindcă nu toți vor fi cei care vor accepta calea spre mântuire. Iată de ce în cele din urmă calea spre mântuire este fără doar și poate o cale ce ne duce în cle din urmă la sensul vieții și al existemței noastre. Sensul existențial al vieții noastre în această viață este să ne așteptăm propria noastră mântuire. Această așteptare a propriei mânturi este un fapt ce are nevoie de răbdare și trebuie să avem răbdare fiindcă numai așa în cele din urmă vom ajunge să câștigăm mântuirea. Ne vrea Dumnezue răbdători? Fără doar și poate că da. Dumnezeu vrea ca noi să facem exercițiul răbdării pentru ca în cele din urmă să ajungem să fim uniți cu El pentru veșnicie. După cum am spus această unire pentru veșnicie cu Dumnezeu nu are loc oricum ci este nevoie de multă grijă și răbdare. Este nevoie de răbdare fiindcă omul

---

[102] Danion Vasile, *Drumul spre casă: după desfâru, yoga și alte rătăciri* (Galați, 2009).

[103] Trebuie să știm că atunci când vorbim de mântuirea omului Dumnezeu rabdă cot la cot cu omul procesul mânturii acestuia. Aceasta fiindcă omul nu este în nici un fel un lucru indiferent pentru Dumnezeu. Dumnezeu se bucură atunci când omul se bucură și se întristează atunci când omul este trist. Devine evident că Dumnezeu nu stă undeva departe la o distanță augustă față de om ci este aproape de El și îi trimite tot felul de gânduri și intenții în conștiijnță pentru a pășii pe drumul cel bun. Iată că prin toate acestea Dumnezeu își demonstrează răbdarea lui. Este o răbdare dinamică ce este menită să îl ducă pe om la mântuire. Că avem nevoie de mântuire nu este nici o îndoială și singurul care poate să confere această mântuire este Dumnezeu. Pentru aceasta Dumnezeu are răbdare cu fiecare dintre noi să ne îndrume pe calea mântuirii. Este o cale grea dar nu imposibilă fiindcă la Dumnezeu nu există ca la om noțiunea de imposibil. Toate sunt cu putință la Dumnezeu.

trebuie să elimine din sine și din comportamentul lui tot ceea ce nu este conform cu voia și așteptările lui Dumnezeu. Sunt mulți care obiectează că în cele din urmă în acest raport dual Dumnezeu-om nu omul este cel care este chemată să schimbe ci Dumnezeu. Dumnezeu trebuie să se schimbe fiindcă omul este oricum o ființă neputincioasă și nu are nevoie de schimbare. O astfel de interpretare este eronată. Omul este cel care trebuie să se schimbe prin faptul că ajunge să renunțe la păcat și la tot ceea ce este rău sau mai bine spus la toate faptele rele pe care el face. La fel de bine trebuie să știm că pentru a se mântui omul este cel care are nevoie de Dumnezeu. Omul are nevoie de Dumnezeu fiindcă așa în cele din urmă el va ajunge să își câștige propria mântuire. Ne câștigăm propria mântuirea prin răbdare. Chiar dacă mântuirea este imposibolă la om ea este posibilă la Dumnezeu și acest proces al mântuirii necesită răbdarea omului. Devine evident că omul are nevoie de un model de răbdare. Unde să găsească el un model de răbdare într-o lume care este din ce în ce mai grăbită? Evident că acest model de răbdare îl va găsii la Dumnezeu. Dumnezeu este modelul suprem de răbdare și omul dacă vrea să fie răbdător întodeauna în cele din urmă va găsii resurse pentru a fi răbdător la Dumnezeu. Iată de ce este bine să știm că răbdarea ne va duce la mântuire și dincolo de aceasta nu poate să existe nici un bun mai mare. Pentru cei care voiesc un reper în procesul răbdării sau al dreprinderii răbdării ei bine ei vor ajunge să îl găsească în Dumnezeu.[104]

Scepticii și necredincioșii sunt persoane care consideră că viața omului este o mare absurditate. Aceasta fiindcă omul este pus de multe ori să aibă răbdare și să ajungă să treacă peste propriile lui neliniști pentru a ne pune în legătură cu Dumnezeu. Este adevărat în acest sens că necrecincioșii sunt persoane care sunt cât se poate de lipsite de înțelesul răbdării. Pentru ei răbdarea este un chip și la fel de bine o mare absurditate. De ce să stai să aștepți o viață întreagă momentul în care vei ajunge să te mântuiești. Nu este prea mult? Nu este o cerință extremă? Ceea ce nu știu necredincioșii este că nu numai omul ajunge să rabde pentru a se mântui ci la fel de bine și Dumnezeu. Dumnezeu este prezent nevăzut în toate momentele vieții noastre. El nu stă departe de om ci la fel de bine este unul care și-l asumă pe om și suferă cu el tot ceea ce a suferit omul. Cea mai bună dovadă în acest sens este suferința lui Iisus pe cruce. Din iubire față de om Iisus a suferit și răbdat curcea pentru ca să poată deschide o cale de mântuire pentru om. Iată prin urmare că fără doar și poate că necredinioșii sunt făcuți de râs. Dumnezeu este cel care rabdă și El atunci când cineva rabdă pentru propria lui mântuire. Deiștii la începutul modernității au fost persoane care au susținut că în nici un fel nu trebuie să ne imaginăm că Dumnezeu rabdă alături de om în procesul mântuirii acestuia. Deiștii spuneau că odată ce Dumnezeu a creat lumea și universul El a înzestrat lumea cu tot ceea ce avea nevoie pentru a subzista și în cele din urmă Dumnezeu s-a depărtat de lume și stă până la sfârșitul ei departe de ea. Ortodoxia a respins concepția teologică a deismului și a susținut că din contră, Dumnezeu nu a părăsit lumea ci este aproape de ea și o guvernează după legile Sale. Iată că Dumnezeu nu stă departe de lume ci la fel de bine prin pronia lui Dumnezeu este unul care încă operează în lume. Dumnezeu are atât de multă răbdare cu lumea că deși el are un plan cu lumea totuși acceptă ca omul să îl încalce. Trebuie să știm că pronia lui Dumnezeu nu este nimic mai mult sau mai puțin decât faptul că El este prezent în lume și este Unul care are răbdare cu lumea.[105]

Răbdarea este o problemă spinoasă pentru cei care vor să își găsească originile. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai puțini în zilele noastre cei care vor să găsească originile răbdării în Dumnezeu. Cum să fie Dumnezeu un Dumnezeu al răbdării? Nu răbdarea este un fapt care ține de om și exclusiv numai de om. Este evident că sunt mulți care vor să reducă tot ceea ce există în această lume fără să fie nici un fel de legătură cu Dumnezeu. O astfel de concepție este fără doar și poate eronată. Virutțile sunt unele care deși există în această lume nu își au originea în această lume. Îngerii lui Dumnezeu au fost persoane al virtuții cu mult înainte de existența omului. Iată de ce este bine să știm că răbdarea are origini cât se poate de transcedente. Unii ar putea să spună că folosim termeni mult prea pretențioși atunci când vorbim despre dreptate. Aceasta fiindcă în cele din urmă trebuie să știm că răbdare este o realitate ce pentru cei mai mulți dintre noi nu are nici o cauză transcendetă. Am devenit

[104] Sfântul Cuvios Iosif de la Varatic. *Smerenie intr-o imensa răbdare* (Editura Ortodoxia, 2016).

[105] După cum am spus deși Dumnezeu detestă răul și păcatul totuși are răbdare cu cei care au ales răul. Are răbdare însă până la un punct. Va venii vremea când răbdarea lui Dumnezeu se va încheia și din acel moment nu va mai exista cale de întoarcere. Dacă ne voim uita în lumea noastră vom vedea că zilnic se găsesc unii care să Îl hulească pe Dumnezeu și care să ia în derâdere numele Lui. Totuși Dumnezeu are răbdare cu acești hulitori și deși ar putea să deschidă pământul de sub ei să îi îânghită la fel cum a făcut cu Core, Datan și Abiron, El totuși nu o face. Nu o face fiindcă Dumnezeu respectă libertatea omului. Omul este o ființă liberă și prin urmare are libertatea de a face răul în această lume. Deși sunt și cazuri în care unii sunt pedepsiți încă din această lume, mulți vor ajunge să își ia plata penetru răutățile lor numai în viața de apoi. Iată de ce este bine să știm că răbdarea este un lucru ce poate fi deprind direct de la Dumnezeu. Sunt mai mulți teologi care au studiat acest lucru și au ajuns la concluzia că așa este.

obișnuiți prea mult cu sensul expresiei că tot ceea ce există ține numai de această lume. Sunt multe lucruri pe care Dumnezeu le-a lăsat să existe în această lume dar prototipurile sau mai bine spus arhetipurile lor ține de rai sau mai bine spus vin din altă lume. La fel cum am fi naivi să credem că omul a fost primul care a inventat răul și nu diavolul, am fi mult prea naivi să credem că răbdarea este o realitate care ține strict numai de lumea omului. Răbdarea a existat la Dumnezeu și la îngerii lui. Este extrem de posibil ca atunci când Sfântul Mihail s-a luptat cu diavolul fiindcă diavolul a voit să ia locul lui Dumnezeu, Dumnezeu și îngerii să facă un exercițiu de răbdare. A fost o răbdare pe care diavolul nu o avea. Aceasta fiindcă dacă el ar fi avut răbdare mai mult și ar fi meditat mai mult și-ar fi dat seama că dorința de a lua locul lui Dumnezeu este una nebunească. Iată de ce este bine să știm răbdarea este un fapt ce a existat și a fost exercitat cu mult mai înainte ca omul să ajungă să o cunoască și să o ducă la îndpelinire. Este evident că și noi trebuie să avem răbdare după cum și Dumnezeu și îngerii au avut răbdare. În acest mod în cele din urmă noi ajungem să fim conștienți de caracterul transcendent al răbdării sau mai bine spus devenim conștienți că răbdare nu provine din această lume ci din rai. Când diavolul i-a instigat pe îngeri la revoltă împotriva lui Dumnezeu cei mai mulți au așteptat în răbdare să vadă ce se va întâmpla cu el. În cele din urmă diavolul a fost aruncat din rai în iad. Avem aici de a face cu un exercițiu de răbdare pe care îngerii lui Dumnezeu l-au făcut cu mult înainte de creația omului.[106]

Grişa învăţa foarte bine, însă era destul de egoist, dorind să fie cel mai bun elev din clasă. Cu puţin timp în urmă, în clasa lor venise un coleg nou, care, spre marea nemulţumire a lui Grişa, era eminent! Atunci când răspundea noul său coleg, Grişa nu-şi mai găsea locul pe scaun, atât de mult îşi dorea ca băieţelul să facă vreo greşeală. Odată, la ora de matematică, Grişa fu chemat la tablă, pentru a demonstra o formulă nouă. Ca de obicei, el răspunse de nota zece şi îşi luă o grijă. Grişa ştia că la matematică avea doar note de zece şi, considerând în sinea sa că, dacă astăzi fusese chemat la tablă, mâine învăţătoarea nu îl va mai întreba, el nu mai învăţă tema nouă pentru acasă. A doua zi, tot la lecţia de matematică, învăţătoarea îl chemă pe colegul său eminent la tablă. Băieţelul răspundea încrezător, iar Grişa se uita insistent la el şi şoptea în sinea sa: „Ei, haide greşeşte ceva, greşeşte!” Însă colegul său continua să vorbească fără să se oprească. Ascultându-l, Grişa începu să Îl roage pe Dumnezeu: „Doamne, rânduieşte, te rog, aşa încât căposul de el să greşească ceva! Doamne Dumnezeule, Tu doar eşti atotputernic! Rânduieşte, te rog, ca învăţătoarea să-i pună nota cinci sau, cel mai bine, nota patru pentru răspunsul său!” Şi, chiar în acel moment, „o minune” se întâmplă! Colegul său într-adevăr se opri din discurs, uitând ceva. Se emoţionase şi încetase să mai vorbească. Profesoara, văzându-l îngândurat, i se adresă lui Grişa:

– Ei, eminentule, aminteşte-i te rog colegului tău ceea ce a uitat!

Auzind-o, „eroul nostru” îşi pierdu graiul.

– Ei, haide, eminentule, du-te la tablă!

Grişa se înroşi până în vârful urechilor, încât nici nu mai era în stare să se ridice din bancă.

– Ce-i cu tine? Nu ai învăţat tema pentru acasă?

Băieţelul îşi lăsă capul în jos.

– Dă-mi carnetul, te rog!, spuse învăţătoarea, supărată.

Şi, peste o clipă, Grişa văzu în carnetul său nota patru, atât de mare, încât ieşea din spaţiul destinat semnăturii învăţătoarei![107]

Avem mai sus o pildă ce are ai multe sensuri. Unul dintre sensuri este să învățăm că atunci când suntem în competiție cu cineva nu trebuie să îi dorim acelești persoane rău. Chiar și faultul în fotbal se pedepsește. Sunt mulți dintre noi care odată ce sunt în competiție cu cineva ajung să deteste tot ceea ce ține de acea persoană. Aceasta fiindcă se consideră că ai toate motivele să îți detești adversarul. Așa a făcut și Grișa și am văzut care a fost rezultatul. Voim să fin numărul unu în tot ceea ce facem și de multe ori la fel ca Grișa nu mai devenim răbdători pentru a ajunge să ne învățăm lecția bine. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu ceea ce facem mai ales când suntem în competiție cu cineva. Aceasta fiindcă trebuie să știm că nu va ajunge să ne facă să câștigăm competiția cu cineva ura ci mai mult răbdarea. Orice competiție are nevoie de răbrdare. Adevărul este că cei mai mulți dintre noi când suntem într-o anumită competiție nu mai ținem cont de nimic și ajungem să fim cât se poate de stăpâniți de sentimente de mânie și de răzbunare. Cât de multe competiții din zilele noastre nu s-au terminat în răzbunare? Aceasta fiindcă după cum am spus în zilele noastre lipsește din ce în ce mai mult răbdarea. Nu avem răbdare când suntem cu cineva în competiție. Ori aici este bine să știm că trebuie să Îl luăm pildă pe Dumnezeu. Dumnezeu nu a fost nedrept când l- aruncat pe diavol din cer în iad. Aceasta fiindcă el a

[106] Emil Jurcan, *Satanismul în cadrul creștinismului: o analiză creștină* (Alba Iulia, 2009).

[107] *Puterea rugăciunii copiilor – povestiri creștine*, Editura Sophia, București, 2012, p.36.

avut răbdare să vadă lupta Sfântului Mihail cu diavolul prin care a voit să îi demonstreze diavolului că greșește și ar fi bine să se pocăiască. Faptul că Dumnezeu l-a lăsat pe Sfântul Mihail să se lupte cu diavolul a fost fiindcă a voit să îi dea acestuia o lecție: la fel cum Sfântul Mihail a rămas ascultător lui Dumnezeu, la fel de bine o putea să o facă și diavolul. Devine evident că Dumnezeu a avut răbdare cu diavolul și că numai atunci când și-a dat seama că nu mai există nici un fel de speranță în ceea ce privește pe diavol în cele din urmă a decis ca acesta să fie aruncat din rai. Așa a apărut iadul. Trebuie să fim cât se poate de conștienți de ceea ce este răbdarea din perspectiva lui Dumnezeu. Dumnezeu are un plan cu fiecare dintre noi. Mai înainte de a ne naște Dumnezeu ar o anumită viziune cu care va fi sensul generic al vieților noastre. Această viziune pe care o are Dumnezeu cu sensul generic al vieților noastre în cele din urmă el ajunge să o comunice omului prin conștiința morală din om. S-a și spus de mai mulți moraliști creștin ortodocși că conștiința este vocea lui Dumnezeu în om. Prin urmare Dumnezeu are un plan cu fiecare dintre noi. Tot ceea ce trebuie să facem în această viață este să ne raliem voia noastră cu voia lui Dumnezeu. Dacă facem aceasta în cele din urmă vom ajunge să ne realizăm ca persoane. Totuși sunt și mulți care consideră că planul lui Dumnezeu cu viața lor nu li se potrivește și în acest sens ei pornesc într-o "cruciadă" pe cont propriu. De cele mai multe ori ei ajung de se împotmolesc. Totuși, Dumnezeu îi așteaptă cu răbdare ca aceștia să se întoarcă la El.[108]

Sunt mai multe persoane care evident că nu sunt mulțumite să găească răspunsuri generice la marile teme și la marile virtuți creștin ortodoxe. Așa se face că aceste persoane ajung în cele din urmă să fie cât se poate de preocupate de care sunt sensurile profunde ale virtuților. De ce ne cere Dumnezeu să lucrăm virtuțile? De ce este nevoie să ținem la virtuți? Care este originea virtuților? Care este sensul final al virtuților? Aceste întrebări și le ridică mai mulți dintre noi care nu sunt mulțumiți cu simplele definții de dicționar. Iată că în cele din urmă aceste persoane vor ajunge la Dumnezeu. Vor ajunge la Dumnezeu fiindcă observă că multe lucuri nu pot să fie explicate fără de Dumnezeu și fără de sensul existenței Sale. Viața virtuților este una care nu ar avea nici un sens pentru om fără de Dumnezeu. De ce să postești, de ce să te abții să bârfești? De ce să te rogi? De ce să fi blând? De ce să fi răbdător în cele din urmă? Toate aceste probmele în cele din urmă îl duc pe om la Dumnezeu. Aceasta fiindcă numai Dumnezeu poate să confere un răspuns la problemele cu care ne confruntăm și iată de ce este bine să fim cât se poate de atenți cu viața duhovnicească ce la fel de bine am spus că nu are nici un sens fără de existența lui Dumnezeu. Prin urmare ceea ce mai mulți teologi și mistici creștin ortodocși au putut observa este că arhtipurile sau prototiupurile tuturor virtuților se află în Dumnezeu. Se află în Dumnezeu fiindcă Dmnezeu este exemplul suprem de virtute. Iată de ce este bine să știm că nu putem să găsim sensul virtuților dincolo de Dumnezeu și de exisetnța Lui. El vin de la Dumenzeu și în cele din urmă îl reîntorc pe om tot la Dumnezeu. Este evident că nu am putea înțelege deloc rostul și sensul virtuților fără de Dumnezeu fiindcă ele sunt cu adevărat absurde fără de Dumnezeu.[109]

Am ajuns să trăim timpuri în care din ce în ce mai puțini Îl consideră pe Dumnezeu ca fiind exemplul suprem de răbdare fiindcă se consideră că Dumnezeu nu are nici un fel de răbdare. Am voit în aceste rânduri să evidențiem că cu adevărat Dumnezeu este un exemplu de răbdare și că în nici un fel existența Lui nu poate să fie disociată de noțiunea de răbdare. Nu poate exista răbdare dincolo de Dumnzeu fiindcă ea placă de la Dumnezeu. Pentru unii este destul de neexplicat de ce creștinismul ortodox vorbește de un Dumnezeu al răbdării din moment ce Dumnezeu existând din veșnicie nu are nici un fel de nevoie de răbdare. Dumnezeu nu are nici un fel de nevoie de răbdare fiindcă trebuie să știm că El are o înțelegere mult mai profundă a existenței și a vieții. Dumnezeu nu are răbdare în raport cu Sine fiindcă El este veșnic ci El are răbdare în raport cu omul care este o ființă după câte știm contingentă și temporală. Răbdarea lui Dumnezeu prin urmare este mai mult un fel de energie necreată a lui Dumnezeu care este manifestată spre om pentru ca omul să poată ajunge să Îl înțeleagă cu mintea lui pe Dumnezeu. Este evident că sensul final al răbdării este unirea cu Dumnezeu sau mai bine spus viața cu Dumnezeu. Trebuie să avem mai multă răbdare cu Dumnezeu pentru a ajunge să Îl înțelegem. Este adevărat că fiindcă Dumnezeu este infinit în cele din urmă există o infinitate de sensuri în Dumnezeu. Totuși,

108 Simone Veil, *Attente de Dieu,* (Fayard, 1985).

109 Abrusdul este un fapt de care omul se teme. Absurdul apare acolo unde nu mai există Dumnezeu. Aceasta fiindcă Dumnezeu acolo unde este totul are sens. Iată de ce iadul este un loc absurd fiindcă acolo nu mai există sens. Virutțile au sens în Dumnezeu și prin existența lui Dumnezeu. Este evident că trebuie să știm să căutăm sensul și expresia ultimă a virutților care nu poate să fie decât Dumnezeu. Iată de ce am spus că fără de Dumnezeu virtuțile sunt cât se poate de absurde și lipsite de sens. Este evident că virtutea în cele din urmă ne duce la Dumnzeu și ne face să fim părtați la viața Lui. După cum Dumnezeu își manifestă răbdarea față de noi la fel de bine și noi trebuie să avem răbdare cu cultivarea virutților fiindcă ele vor ajunge să ne facă să fim pe placul lui Dumnezeu. Trebuie să știm că virtuțile și răbdarea sunt pe placul lui Dumnezeu.

ceea ce trebuie să fi conştienţi este că în cele din urmă Dumnezeu este de partea noastră şi El se face cunsocut nouă prin răbdare. Cu alte cuvinte răbdarea este procesul prin care ajungem să Îl asimilăm pe Dumnezeu. Unii pot să Îl asimileze pe Dumnezeu mai repede în timp ce alţii o face mai lent, dar ceea ce trebuie să ştim este că sneusl final al răbdării este asimilarea lui Dumnezeu. Iată de ce trebuie să fim mult mai atenţi cu persoana lui Dumnezeu şi de ce viaţa în Dumnezeu este una care se face şi se realizează prin răbdare. Se face şi se realizează prin răbdare fiindcă numai aşa în cele din urmă vom ajunge să fim oameni ai înţelegerii şi ai virtuţii. Pentru cei nerăbdători, şi ştim că sunt mulţi din aceştia în lume noastră, este adevărat că răbdarea cu greu poate să fie considerată o virtute. De ce să aştepţi, de ce să vrei să fi răbdător? Răspunsul la această întrebare în cele din urmă îl vom găsii numai în Dumnezeu care este şi Cel care a iniţiat răbdarea în lumea noastră. Fără de Dumnezeu orice răbdare în lumea noastră ar fi în van. Ar fi în van fiindcă ea nu ne-ar duce niciunde şi ar fi complet lipsită de sens. Este evident că răbdarea ne face să fim cât se poate de atenţi cu legătura noastră cu Dumnezeu şi modul în care ea în cele din urmă ajunge să evolueze.[110]

CAPITOLUL 6

RĂBDAREA ÎN VIAŢA DE ZI CU ZI SAU RĂBDAREA CA FAPT EXISTENŢIAL

Este adevărat că răbdarea vine de la Dumnezeu dar ea nu vine oricum. Ştim de exempul de cazul Sfântului Siluan Atonitul că el a fost o persoană care a dorit să aibă rugăciunea inimii. Acestă rugăciune este un nivel înalt prin care inima omului ajunge să se roage pemanent lui Dumnezeu. Sfântul Siluan a făcut mai mult încercări de a dobândii rugăciunea lui Iisus dar numai într-o zi când după mai multe încerăcri nereuşite s-a rugat în faţa icoanelor şi în cele din urmă rugăciunea lui Iisus a ajuns să i se implementeze în inimă. Iată de ce trebuie să ştim că răbdarea este un fapt care poate să ţină de viaţa de zi cu zi. Viaţa de zi cu zi nu este în centrul de interes a celor mai mulţi dintre noi fiindcă suntem conştienţi că în orice caz trebuie să ţinem cont de ceea ce ni se întâmplă zilnic. Ceea ce ni se întâmplă zilnic este de cele mai multe ori banal. Ne trezim dimineaţa, mergem la muncă, venim, ne uităm la televizor, luăm cina pentru ca să ne culcăm din nou şi a a doua zi să ajungem să reluăm rutina. Este fără doar şi poate adevărat că viaţa de zi cu zi este cu adevărat o rutină. Este o rutină plictisitoare şi monontonă. Nu avem nevoie de o astfel de rutină în viaţa noastră fiindcă adevărul este că noi tindem spre o viaţă de senzaţional. Dacă am putea am fi cu toţii senzaţionali. Am fi cu toţii mari vedete care să aibă în jurul lor sute de paparazzi care să ne fotografieze din toate unghiurile. Ce facem când acest mod de viaţă senzaţional pe care îl aclamă lumea din jur nu are nimic de a face cu noi? Cu adevărat cei mai mulţi dintre noi trăim o dramă. În subconştientul omului există o tendinţă de a fi senzaţional sau mai bine spus de a fi adulat de oameni. Care să fie cauza acestui subconştient al omului? Adevărul este că sunt mai multe lucruri care sunt înmagazinate în subconştientul nostru dar aceasta nu înseamnă că tot ceea ce se află în subconştienul nostru este şi bun şi are şi o valoare pozitivă. Din contră, subconştientul este de multe ori un depozit de lucruri rele.[111]

Prin urmare este adevărat că în vaţa zilnică sunt foarte mulţi care au ajuuns să trăiască monoton sau mai bine spus că viaţa este plictisitoare. Ce este de făcut într-o asemenea siutaţie? Cel mai bine este să avem răbdare atunci când viaţa de zi cu zi ajunge să ni se pară monotonă. Aceasta fiindcă având răbdare în cele din urmă vom ajunge să găsim care sunt cauzele monotoniei vieţii noastre. Este bine să ştim că monotonia poate să fie evitată şi la fel de bine să fie depăşită. Aceasta fiindcă monotonia este de multe ori numai o problemă de suprafaţă. Oamenii care nu sunt întorşi spre sufletul lor, care nu se prea precoupă de sufletul lor în cele din urmă ajung la monotonie. Când un om este întors spre sine sau mai bine spus spre sufletul lui el va putea să vadă că în nici un fel viaţa lui nu este monotonă. Este una să ai senzaţia de monontonie şi alte este să trăieşti monoton cu adevărat. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că viaţa cu Dumnezeu nu este niciodată monotonă. Pentru cei necredicioşi o

---

[110] Constantin Cavaronos, *Ancoraţi în Dumnezeu: Viaţa , arta şi gîndirea monahală în Sfântul Munte Athos* (Bucureşti, 2007).

[111] Iisus ne-a spus clar că trebuie să fim atenţi cu acest subconştrient al omului care la un anumit nivel este inima sufletului. Trebuie să fim atent cu acest subconştient fiindcă acolo pot să se depoziteze mai multe lucuri rele ce vor să iasă la suprafaţă. De exemplu dacă la un moment dat am fost nedreptăţiţi şi nu ne-am răzbunat este posibil ca dorinţa refulată a răzbunării să se stabilească în subconştient şi să aştepte să iese de acolo într-un fel sau altul. La fel de bine trebuie să fim conştienţi că dacă nu ştergem prin rugăciune monotonia zilnică a vieţii în cele din urmă subconştientul nostru va ajunge să fie unul care să dorească senzaţionalul. Se ştie de exemplu că în anul 1980 a fost împuşcat celebrul cântăreţ englez John Lenon. El a fost înpuşcat de un necunoscut care a atunci când a fost întrebat de ce a făcut-o a răspuns fiindcă a voit să fie celbru. Fiindcă a ajung să omoare o celebritate, în cele din urmă şi el va ajunge celebru. Este cu adevărat un mod ciudat de a ajunge celebru, nu?

afirmație ca aceasta pare cât se poate de necredibilă. Este necredibilă fiindcă fără doar și poate monotonia este una care se resimte pentru ei când trăiesc cu Dumnezeu, aceasta fiidncă aceste persoane au un ego mult prea mare pentru a accepta existența lui Dumnezeu. Pentru a scăpa de monotolia vieții de zi cu zi trebuie nu numai să fim răbdători ci la fel de bine trebuie să fim și exigenți. Vom vedea că gândurile noastre în nici un fel nu sunt monotone. Sunt din ce în ce mai puțini cei care acordă importanță gândurilor lor. Cineva spunea că mintea umană este ca o moară care macină continuu. În fiecare moment mintea noastră este plină de gânduri. Este adevărat că aceste gânduri pot să fie unele bune și altele rele. Ceea ce trebuie să fim conștienți este că pentru unii numai este nici un fel de diferență dintre gândurile bune și gânduri rele. Aceasta fiindcă ei nu sunt atenți cu ei înșiși. Trebuie să fim mult mai atenți cu gândurile fiindcă așa în cele din urmă vom ajunge să fim cât se poate de eliberați de monotonie. Când omul este monoton ei bine răbdarea nu este o binecuvântare ci un blestem. Nu numai că zilnic faci aceleași lucri dar la fel de bine zilnic ajungi să ai răbdare. Răbdare în spre ce, fiindcă lucrurile nu par să se îndrepte.[112]

Omul de azi este un om care în mare este aplecat numai spre lumea din exterior. Tot ceea ce consideră el că este important în cele din urmă este viața exterioară sau mai bine spus viața trupului. Așa consideră el că în cele din urmă va ajunge să fie fericit. Viața trupului se manifestă prin mâncăruri bune, prin sexualitate, prin parfumuri puternice, prin senzații tari. Aconduce mașini luxoase și cele asemenea. În tumultul de evenimente zile în cele din urmă cei mai mulți dintre noi uităm că avem un suflet de care la fel de bine trebuie să avem de grijă. Așa se face că monotonia apare în momentul în care omul nu mai ține cont de ceea ce este sufletul lui. Aceasta fiindcă după cum am spus sufletul în om nu este un lucru mort și unul viu. Este unul care are dorințe, pofte, gânduri și intenții. A fi preocupat de sufletul tău este un fapt din ce în ce mai desconsiderat în zilele noastre. Numai cei care ajung la psiholog și la psihiatru în cele din urmă sunt preocupați de sufletul lor. O astfel de concepție este eronată. Când mergem să ne spovedim la fel de bine demonstărm că suntem preocupați de sufletul nostru. Este adevărat că pentru unii și spovedania poate să devină o monotonie. Spovedin aceleași păcate și le facem din nou. Este adevărat că acest sentiment al monotoniei poate ajunge să fie imprimat în noi de diavoli care voiesc să ne ducă la sinucidere. Toți cei care se sinucid simt un puternic simț al monotoniei prin care viața lor nu mai are sens și nici noimă. Un astfel de sentiment poate să fie adus în om de diavol cu scopul ca în cele din urmă persoana să se sinucidă și să consdiere că nu se mai merită să trăiești. Într-o astfel de situație numai rugăciunea, postul și slujbele Bisericii ne mai pot ajuta. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim mult mai atenți cu sufletul nostru și să ajungem să ne cunoaștem pe noi înșine mai mult. Odată ce ajungem să ne cunaiștem pe noi mai mult vom vedea că lucrurile se vor schimba pentru noi.[113]

Pentru cei care au ajuns la monotonie este adevărat că în cele din urmă răbdarea nu este decât un fel de chin și de tortură. Este un chin și o tortură fiindcă ea nu are nici un sens și nici un fel de noimă. Este bine să știm că trebuie să știm că răbdarea în cele din urmă poate ajunge să ne scoată din monotonia vieții de zi cu zi. Cum poate să facă ea aceasta? Iată ce spunea în acest sens gânditorul francez La Rochefoucauld: "cine poate răbda merge înainte. Răbdarea este amară dar roadele ei sunt dulci." Prin aceasta înțelegem că răbdarea de cele mai multe ori este o realitate care face ca în momentele de impas viața să meargă înainte. Când am ajuns la monotonia vieții de zi cu zi trebuie să ne deschidem mai mult spre noi înșine și să ne dăm seamacă în cele din urmă mai de vreme sau mai târziu cu ajutorul lui Dumnezeu vom găsii o modalitate de a ieșii din monotonie. După cum am spus monotonia este o problemă mare a zilelor noastre. Elevii și studneții găsesc școala monotonă, muncitorii și agricultorii găsesc munca monotonă, savanții găsesc munca de cercetare monotonă, oamenii de stat găsesc viața monotonă, tehnicenii găsesc tehnica și tehnologia ca fiind monotone etc. Iată că monotonia este o problemă serioasă în zilele noastre. Sunt unii care au ajuns să trăiască monotonia la nivel național. Sunt din ce în ce mai mulți care găsesc țările lor monotone. Lucruile de mișcă prea încer și prin urmare trebuie să își găseaască alte țări în care să simtă că viața lor este dinamică și are sens. Iată că trebuie să știm că

112 Gabriel Bunge, *În luptă cu gândurile* (Sibiu, 2006).

113 Știm din antichitatea greacă faptul că filosoful Socrate niciodată nu accepta un nou student dacă acesta nu era dispus să se cunoască pe sine. De fapt mottoul filosofiei lui Socrate a fost: cunoaște-te pe tine însuși. Nu înseamnă că dacă ne cunoaștem pe noi înșine în cele din urmă vom ajunge la filosofie fiindcă adevărul este că nu putem să îi cerem unui muncitor sau unui agricultor să ajungă un filosof. Totuși pentru a scoate din monotonie un muncitor sau un agricultor trebuie să le pretindem să se cunoască mai bine pe ei înșiși. Iată de ce este bine să știm că una dintre primele condiții pentru a ajunge să depășim monotonia care nu este nimic mai mult decât o răbdare falsă, este că trebuie să ne cunoaștem mai bine sufletul nostru. Sufletul nostru poate să fi depozitat în el mai multe energii care au dus la un fel de lehamite de viață și de existență. Știm că sunt mai mulți care nu au poftă de viață și nici nu vor să mai trăiască. Aceasta fiindcă pentru ei viața nu mai are nici un sens. Sensul vieții se pierde atunci când omul nu este atent cu ce energii a ajuns să depoziteze în sufletul lui.

toți acești oamanei care se plâng de monotonie în zilele noastre se alfă în acest stadiu fiindcă nu au ajuns să cultive răbdarea. Acolo unde nu există răbdare este cât se poate de adevărat că viața devine cât se poate de monotonă. După cum am arătat în cele de mai sus monotonia provine din energiile negative pe care sufletul cuiva a ajuns să le cumuleze în el. Trebuie făcut un exercițiu de răbdare în care persoana să ajungă să se exploreze pe sine mai bine ca să poată să își dea seama de unde provin aceste simptomuri pe care le avem. Răbdarea este fără doar și poate una care în cele din urmă mai de vreme sau mai târziu va ajunge să ne scoată din monotonia și rutine vieții de zi cu zi. Este evident că montonia se aseamănă cu răbdarea dar ele nu sunt identice. Monotonia poate să fie un sentiment contrafăcut pe care diavolii ajung să îl imprime în sufletul omului pentru ca să îl facă să creadă că viața nu merită să fie trăită și că unica soluție este sinuciderea. Este grav dar trebuie să știm că monotonia vieții de zi cu zi în cele din urmă poate să ne ducă la sinucidere. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim mult mai atenți cu problema răbdării. Nu trebuie în nici un fel să ajungem să confundăm răbdarea cu monotonia. Aceasta fiindcă răbdarea este una care ajunge în cele din urmă să ne scoată din monotonie. Monotonia este fără doar și poate o realitate pe care dacă omul se interesează bine va putea să o învingă. Omul poate să învingă orice fel de monotonie cu ajutorul lui Dumenzeu. Nu trebuie să avem nici o îndoială numai că trebuie să știm dacă monotonia vine de la noi sau de la diavoli. După cum am spus diavolii pot să inducă în om sentimentul de montonie. Aceasta evident că ei o fac din răutate.[114]

Este bine să știm totuși că există anumite limite ale răbdării. După cum ne spun sfinții părinți în iad nu mai există nici un fel de răbdare sau mai bine spus în iad răbdarea noastră nu are nici un sens. Sunt mulți care sub pretextul că sub răbdători sunt cât se poate de dezinteresați cu ceea ce are loc în jurul lor. Așa se face că este bine să știm că răbdarea are anumite limite. Dacă de exemplu unui mare om de stat îi se spune că poporul suferă de foame și sete, și el adoptă atutudinea răbdării este evident în cele din urmă că o astfel de răbdare nu mai are nici un sens. Iată ce spunea gânditorul Edmund Burke în acest sens: "există o limită peste care răbdarea încetează să mai fie o virtute." Ce să înțelegem prin aceasta? Înțelegem de exemplu că dezinteresul de anumite situații care stau în puterea noastră în nici un fel nu poate să fie considerată o dovadă de răbdare fiindcă cu adevărat nu este. Trebuie să fim persoane care să ajungem să fim cât se poate de atente cu ceea ce are loc în jurul nostru și să facem tot ceea ce ține de noi. Dacă de exemplul un proprietar de club de noapte are de a face cu mai multe altercații în clubul lui de noapte și nu cheamă poliția este adevărat că el dă dovadă de o răbdare falsă fiindcă mai multe astfel de alercații au ajuns să se sfârșească în crimă. Este adevărat că avem de a face aici și cu o falsă răbdare. O poveste care circulă mai noi este legată de marele dictator rus Stalin. Când Stalin a murit se spune că el a intrat într-o criză cu spasme. A dat din mâini și a cerut ajutorul unui medic. Se spune că cei din jur nu au făcut nimic fiindcă cu toții voiau să scape de Stalin care a asuprit poporul rus. Iată că avem aici de a face un caz de răbdare cât se poate de eficentă.[115]

Răbdarea este o virtute care este nesocotită în zilele noastre. După cum am spus în nici un fel nu trebuie să cugerăm la răbdare fiindcă viața este scrută și avem atât de multe lucruri de făcut. Auzim pe mai mulți că spun că oamenii răbdători sunt niște lași fiindcă ei nu au curajul să înfrunte torentul de evenimente cu care ne amenință viața. O astfel de opinie este nu numai falsă dar la fel de bine și nefondată. Este nefondată fiindcă în nici un fel nu vom ajunge să trecem peste torentele de evenimetel ale vieți dacă nu suntem înarmați cu răbdarea. Iată că nu putem să ne aruncăm în torentul de evenimente al vieții noastre oricum ci la fel de bine avem nevoie de mai multă atenție și de mai multă preocupare de propria noastră persoană. Trebuie să fim atenți cu cine suntem și la fel de bine cât rău putem să suportăm din lumea din jurul nostru. Dacă ne cunoaștem pe noi înșine și am făcut exercițiul cunoașterii de sine în răbdare în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama că nu vom putea de unul singur să stopăm terorismul din lume și în nici un caz nu vom ajunge să facem o lume mai bună numai prin propriile noastre puteri. Iată de ce este bine să știm că viața noastră trebuie să fie una care să țină cont de răbdare și de tot ceea ce implică ea. Iată ce spunea gânditorul francaz La Fontaine: "răbdarea și timpul își aduc

---

[114] Radu Teodorescu, *Treziva duhovnicească în viața de zi cu zi* (Cugir, 2017).

[115] Nu voim să spunem că în cele din urmă orice situație în care avem de a face cu un dictator în cele din urmă se rezolvă prin a avea răbdare ca acesta să moară de la sine. De multe ori dictatorii trebuie să fie trași la răspundere în timpul vieții fiindcă faptele lor pot să fie cu adevărat grotești. Totuși, trebuie să știm că până și în cazul când avem de a face cu o dictatură în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama că cel mai bine pentru o astfel de situație este să avem răbdare și să așteptăm ca lucrurile să fie soluționate într-un mod rațional. Ura ne face să nu mai acționăm rațional și să nu mai avem nici un fel de răbdare. Totuși, trebuie să ne dăm seama de care este rolul și sensul răbdării și de ce trebuie să știm care este importanța lor. De multe ori poți sfida un diactor prin faptul că în loc să îi răspunzi cu ură îi răspunzi cu iubire. În acest mod îi demonstrezi că ești superior lui și la fel de bine că nu te cobori la nivelul lui. Acestea sunt numai câteva dintre metodele prin care ajungem să practicăm răbdarea și să ne dăm seama de care este sensul ei în viața noastră de zi cu zi.

mai multe decât pasiunea și puterea.” La mulți oameni din zilele noaste le place puterea. Aceasta fiindcă se consideră că puterea poate să devină chiar un sens al vieții. Așa se face că sunt în lumea noastră adevărate lupte pentru putere în zilele noastre. Iată de ce este bine să știm că lupta pentru putere din lumea noastră se poate sfârșii prost. Se cunosc mai multe asasinate și comploturi care au sfârșit prin crimă. Aceasta ca să nu mai vorbim de lovituri de stat și de conspirații. Iată de ce este bine să fim mult mai atenți cu dorința de putere. Pentru cei lumești și fără de nici un fel de Dumnezeu este adevărat că în cele din urmă puterea este sensul vieții. Pentru creștinul ortodox puterea poate să fie doar o alternativă a vieții între multe alte alternative. În goana după putere sunt din ce în ce mai mulți care înșală și care amenință cu tot felul de sloganuri pe cei care i se opun. Omul care are răbdare este un om care știe că nu trebuie să se demonstreze pe sine și că mai de vreme sau mai târziu valoarea lui va ieșii în evidență. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu răbdarea. Răbdarea este prin urmare un fapt care ne face să fim atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru. Aceasta fiindcă în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama că răbdarea este fără doar și poate o realitate care aduce în cele din urmă satisfacții. Oamenii răi și perverși în cele din urmă vor fi condamnați de opinia publică în timp ce oamenii răbdători vor fii apreciați la final.[116]

Era odată un trib paşnic care locuia la şes, la poalele Anzilor. Într-o zi, satul tribului a fost atacat de tâlharii care-şi aveau ascunzătoarea printre crestele abrupte ale munţilor. În prada pe care o luară se găsea şi un copil, băiatul unei familii aparţinând tribului din vale. Îl duseră cu ei în munţi. Oamenii de la şes pornind în căutarea copilului au încercat să escaladeze versantul ce le stătea în faţă. Dar nici unul nu cunoştea drumurile folosite de oamenii muntelui. Aşa că au trimis un grup de bărbaţi, cei mai buni războinici ai lor, să iasă în căutarea copilului tribului. Bărbaţii începură să urce pe un drum, dar se rătăciră. Schimbară itinerariul, dar în zadar. După mai multe zile de grele şi obositoare încercări, nu reuşiseră să urce decât puţin. Simţindu-se cu totul neputincioşi, oamenii de la şes s-au dat bătuţi şi s-au pregătit să se întoarcă în sat. Pe când făceau cale întoarsă, o văzură pe mama copilului îndreptându-se spre ei. Îşi dădură seama că tocmai cobora de pe muntele pe care ei nu putuseră să-l escaladeze şi că în spate, prins cu nişte curele, îşi aducea copilul acasă. Cum de reuşise? Iată cum.

- Femeie nu se poate, a început unul dintre bărbați.
- Ce să se poată? A răspuns femeia.
- Să aduci copilul.
- Păi nu pentru el m-am dus sus pe munte?
- Bine dar și noi am mers după el și nu am reușit.
- Asta este altă poveste.
- Cum să fie altă poveste?
- Voi nu ați fost capabili să aduceți copilul fiindcă nu sunteți mama lui.

Întâmplarea de mai sus ne spune numai că iubirea de mamă trece peste orice greautate în această viață ci la fel de bine și faptul că de cele mai multe ori dacă nu avem un interes personal nu ajungem să dăm prea mare atenție acelui lucru. Suntem ca cei doi bărbați încercăm dar nu prea suntem interesați.[117]

Este foarte adevărat că în zilele noastre sunt din ce în ce mai mulți care sunt dominați de interese personale. Chiar și copii de la școală sunt educați în zilele noastre într-un spirit individualist ce le spune că trebuie să își urmărească interesele și să nu le pese de ceea ce are loc în jurul lor sau de care vor fi consecințele acțiunilor lor. Cum se face că atunci când avem un interes personal într-o anumită problemă suntem extrem de răbdători și dacă nu avem nici un interes devenim grăbiți și irascibili? Este așa fiindcă în mare cu toții suntem victime ale egoismului și ale indivdualismului care domină societatea noastră comtemporană. Este evident că trebuie să știm că trebuie să ne debarasăm de o astfel de concepție individualistă a vieții. Dacă trăim în individulism nu facem decât să dăm o altă formă răului. Este adevărat că este o formă mai mică dar în cele din urmă individualsimul și egoismul sunt tot manifestări ale răului. Viața de zi cu zi a ajuns în zilele noastre să fie o problemă de interes. Ne împrietenim cu cei de pe urma cărora avem de profitat, ne legăm numele de situații în care putem câștiga mai multă faimă și pretigiu, ne legăm de companii și uzine pe care le pute farierii sau suntem interesați de

[116] Răzvan Bucuruoiu, Teodor Baconsky, *Mărturii încrucișate. Faptul creștin în epoca smartphone* (Editura Lumea credinței, 2018).

[117] Când omul are un interes propriu într-o anumită situație: bani, averi, profit, plăcere sau câștig este cât se poate de adevărat că el este extrem de răbdător sau mai bine spus devine imediat răbdător. Când omul nu are nici un fel de interes într-o anumită siutație este foarte adevărat că el ajunge de își pierde imediat răbdarea și nici nu mai știe ce este ea. Aceasta fiindcă răbdarea este o realitate care de multe ori este pusă în practică numai din interes. În lumea diplomației internaționale acest principiu funcționează cu mare succes. Când o țară are un interes cu o altă țară, dintr-o dată acea țară cu interestul devine cât se poate de indulgentă și de răbdătoare cu acea țară. Sunt trimiși diplomați care să flateze pe președintele acelei țări și totul pare că decurge bine și cu mare răbdare. Totul până interesul acelei țări este în cele din urmă satisfăcut și mai apoi țara cu pricina va fi uitată și nu va mai însemna nimic.

conjuncutri și siutații care pot să ne facă să ajungem la vârful piramidei sociale. Iată că vrem nu vrem am ajuns să trăim într-o lume în care nimeni nu mai este dispus să dea dovadă de răbdare dacă nu are ceva de profitat de pe urma acestui fapt. Cei mai mulți dintre noi este adevărat că suntem răbdători nu fiindcă considerăm că răbdarea este o virtute ci mai mult fiindcă ea poate să ne câștige raiul. Este adevărat că Dumnezeu primește și o astfel de răbdare dar nu trebuie să uităm că Dumnezeu apreciază și mai mult răbdarea naturală sau mai bine spus răbdarea care iasă din iubire. Părinții unui copil sunt cei care vor avea răbdare cu copilul lor să crească și vor îndura mai multe de la copilul lor. De ce? Fiindcă îl iubesc. Totuși, aceiași părinți nu vor avea răbdare cu un copil străin care știu că nu este al lor. Este și firesc așa fiindcă așa a lăsat Dumnezeu să fie lucrurile pe acest pământ. În cele din urmă răbdarea este un exercițiu pe care îl facem cu nădejdea că ne vom mântui. Totuși sfinții sunt cei care fac răbdarea ca un exercițiu care iese din iubirea de Dumnezeu. Să ne aducem aminte de pilda samariteanului milostiv. Un preot a trecut pe lângă un om care a fost victimă a tâlharilor. Era grăbit. Nu avea timp să stea cu cel afectat de atac. A mai trecut pe acolo și un levit (leviții erau un fel de diaconi în Vechiul Testament). La fel de bine și levitul era grăbit. A trecut mai departe. Pe lângă om a tracut și un samarineam (samarineii erau evrei care militau pentru independența provinciei Samaria din Israelul de la timpul lui Hristos). Samarineanul deși era grăbit totuși și făcut timp și în cele din urmă ajunge să îl ajute pe cel rănit.[118]

Este adevărat că răbdarea se leagă la un anumit nivel și de discernământ. Este vorba de un fel de răbdare ce ne face să știm când să o punem sau nu în aplicare. Aceasta fiindcă este bine să știm când să fim răbdători. Dacă avem un frate sau o soră mai cicălitoari și mai dificieli este bine să știm că nu avem nimic de pierdut dacă ajungem să fim răbdători cu ei. Aceasta fiindcă în cele din urmă sunt unele caractere mai dificile și mai cicălitoare. Așa se face că trebuie să avem discernământ cu răbdarea și nu trebuie să dăm dovadă răbdare oricând și în orice moment. Aceasta fiindcă răbdarea este un fapt ce trebuie să fie bine chibzuit. Cei care susțin că răbdarea este irațională sunt niște mincinoși. Aceasta fiindcă omul poate singur să judece sau mai bine spus singur poate să își dea seama când trebuie să dea dovadă de răbdare. Sunt mulți care dau dovadă de răbdare numai pentru a câștiga laudele celor din jur. Astfel de persoane fără doar și poate că sunt cât se poate de inferioare. Aceasta fiindcă nu trebuie să dăm dovadă de răbdare numai pentru a fi ovaționați. Sunt mai mulți oameni de stat care practică răbdarea și îndurarea numai pentru a câștiga simpatia opiniei publice. Este evident că o astfel de răbdare nu ajunge în nici un fel să fie cu adevărat o virtute. Răbdarea trebuie să fie practicată din iubire de Dumenzeu și nu din alte motive. În viața de zi cu zi sunt mulți care crează imaginea unei răbdări. Este vorba numai de o răbdare de suprafață ce în nici un fel nu ajunge să fie legată de ființa și de sufletul lor. Iată de ce este bine să știm că răbdarea trebuie să fie o cale în spre Dumnezeu și o o cale spre ovațiile lumii din jur. În mare când spunem *este un om răbdător* nu voim să arătăm nimci altceva decât că acea persoană este cu adevărat o persoană bună sau mai bine spus un om al binelui. Totuși, nu este suficent să fim răbdtori de suprafață ci trebuie să fim convinși de puterea răbdării.[119]

În contextul celor spune mai sus este bine să ținem cont de ceea ce a spus la un moment dat marele romancier francez Victor Hugo: “ai curaj pentru marile supărări din viață și răbdare pentru cele mici.” Din aceasta trebuie să înțelegem că trebuie să avem o anumită prioritate cu răbdarea. Trebuie să știm că răbdarea nu rezolvă toate lucrurile. Așa se face că pentru cei care sunt mai fricoși din fire este bine să știe că trebuie să se antreneze mai mult pentru a prinde curaj. Așa se face că ei trebuie să recurgă la răbdare. Răbdarea este în acest sens un fapt care ne face să fim cât se poate de atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru și mai ales cu situațiile care pot să ne ajute. În jurul nostru se întâmplă multe lucruri dintre care unele ne sunt folositoare în timp ce altele nu. Prin răbdare vom ajunge să dicernem care sunt lucrurile ce ne fac bine și care sunt cele care ne fac rău. Romancierul Alexandre Dumas era de părere că: “întreaga înțelepciune umană se rezumă la două cuvinte: așteptare și speranță.” Avem de multe ori răbdare fiindcă avem speranță. Dacă nu am avea speranță am condamna la moarte pe toți infractorii. Avem speranță că în cele din urmă în pușcărie ei se vor pocăi și își vor

---

118 Demtrios J. Constantelos, *Filatropia și asistența bizantină* (Iași, 2014).

119 Am vorbit în rândurile de mai sus că de o anumită răbdare dau dovadă și diavolii. Sunt mai mulți diavoli care timp de mai multe zeci de ani au ispitit și chiar chinuit pe anumiți călugări sau creștin ortodocși. După cum am spus nu trebuie să confudăm răbdarea creștin ortodoxă cu paranoia și psihopatia diavolilor care pentru a face un mic rău ajung să își dedice zeci de ani din veșnicie. Aceasta fiindcă după cum am arătat răbdarea diavolilor este numai una aparentă. Trebuie să știm că răbdarea este autentică numai dacă ea duce la ceva bun. Când un cirminal își urmărește cu mare minuțiozitate victimile el nu dă dovadă de răbdare ci mai mult de faptul că este psihopat. Sunt criminali care zile la rândul plănuiesc crimele pe care le vor comite. Iată de ce este bine să știm că nu orice răbdare este o dovadă de răbdare ci ceea ce este în cele din urmă constructiv. Ceea ce este constructiv este răbdare fiidncă în cele din urmă are un rezultat care aduce împlinire. Nu trebuie să credem că păcatul aduce împlinire omului fiidncă este numai o împlinire falsă.

schimba viața. Este adevărat că în unele cazuri pușcăria nu a făcut decât să îi înrăiască și mai mult pe unii dar în cele mai multe cazuri pușcăria nu a făcut decât să îi schimbe în bine pe cei condamnați. Iată cum societatea umană prin răbdare în cele din urmă va ajunge să vadă că ea dă rezultate și că sunt mulți care se schimbă în bine. Pentru aceasta în nici un fel nu putem să separăm răbdarea de speranță fiindcă ele sunt noțiuni ce nu pot să existe una fără de alta. Aceasta fiindcă răbdarea este fără doar și poate o cale care ne duce la realizare și la fel de bine ne întărește speranța. Ce s-ar întâmpla în școala de zi cu zi din zilele noastre dacă profesorii nu ar avea răbdare cu elevii lor? Sunt și unii elevi care se trezesc ami târziu și își dau seama că în cele din urmă învățătura este bună. Așa se face că aceste persoane devin cât se poate de sârguincioase chiar dacă uneori mai mulți ani nu mai pus mare preț pe învățătură. Se știe de exemplu că marele savant Albert Einstein a avut mai multe probleme cu învățătura în anii de școală gimnazială. În cele din urmă Einstein se va trezii la realitate și va ajunge unul dintre cei mai mari savanți din toate timpurile. Iată că răbdarea funcționează și trebuie să știm că sunt și unele persoane mai întârziate care nu se schimbă în bine din prima dactă. Aceste persoane trebuie să experimenteze prin propria viață mai multe fapte și situații pentru ca în cee din urmă să se convingă din propria experiență de adevărul celor auzite. Aceasta fiindcă aceste persoane în nici un fel nu vom să creadă din spusele altora anumite adevăruri. Așa se face că cu aceste persoane trebuie să avem răbdare.[120]

Răbdarea este pentru viața de zi cu zi un mare test. Este un test în primul rând de credință. Aceasta fiindcă credința este cea care ne spune că deși trupul moare sufletul este nemuritor. În acest sens fiecare dintre noi trebuie să avem răbdare în viața de zi cu zi să vedem că aceasta este adevărat. Viața de zi cu zi nu ar avea nici un sens dacă nu ar exista ceva dincolo de ea. Aceasta fiindcă știm că viața de zi cu zi poate să fie amară. Ea după cum am spus poate să devină o monotonie în care zilnic ajungem să repetăm anumite fapte și lucruri. Ori răbdarea creștin ortodoxă este cea care ne spune că există un sens transcedent al vieții de zi cu zi. Acest sens transcedent nu poate să se gîăsească decât la Dumnezeu. Dumenzeu este Cel care va da în cele din urmă sens vieților noastre. Trebuie să facem testul de a avea credință în Dumnezeu. Credința în Dumnezue ajungem să o trăim în viața de zi cu zi. Ea nu este ceva străin de viața de zi cu zi. Pentru cine ajunge să cultive răbdarea în viața de zi cu zi este adevărat că și credința va crește. Iată ce spunea în acest sens gânditorul romând George Cornici: “să nu ne impacientăm, ci să avem răbdare şi dacă e cazul îndelungă răbdare: totul va fi clarificat de Dumnezeu la vremea potrivită.“ Este evident că în viața de zi cu zi ajungem să nu mai vedem clar sau mai bine spus ajungem să trăim într-o lipsă de sens. Aceasta fiindcă după cum am spus există o diferență mare dintre aspirațiile omului și ceea ce oferă viața de zi cu zi. De exemplu mai toți oamenii își doresc să fie bogați. Ei bine statisticile arată că numai 1% din totalul populației lumii este bogată. Ce rămâne cu restul? Cu siguranță că pentru cel răbdător va venii un răspuns de la Dumnezeu.[121]

Am voit prin urmare să afirmăm că există o legătură strânsă și organică dintre răbdare și credință. Aceasta fiindcă trebuie să avem răbdare cu propria noastră credință. Fără doar și poate că sunt unii care cred că oricâtă răbdare ar avea nu vor ajunge să își înmulțească credința. Credința este cea care ne spune cdă atunci când viața noastră este montonă și fără de sens în cele din urmă Dumnezeu va găsii o care prin care să ajungem să ieșim din din mlaștina disperării în care suntem. Disperarea este un sentiment cât se poate de des întâlnit chiar dacă uneori îl găsim și sub formă de crispare. Sunt mulți omanei care au ajuns crisprați de disperare. Ei au ajuns în acest stadiul fiindcă nu știu ce se va întâmpla cu viața de după moarte. Așa se face că sunt mai multe persoane care ajung la disperare. Sunt mulți care atunci când se gândesc la moarte ajung la disperare. Aceasta fiindcă nu știu ce se va întâmpla în momentul morții și nici nu știu ceea ce îi va aștepta dincolo de moarte. Creștinii ortodocși însă trebuie să fie răbdători cu sentimentele de disperare pe care ajung să le aibă din princina morții. Ei știu că deși viața este cât se poate de grea și la fel de bine moartea poate să fie terifiantă totuși există și iubirea lui Dumnezeu care poate să îi scoată la liman atunci când se confruntă cu moartea. Moartea este la fel de bine o

[120] Pavel de Ballester, *Convertirea mea la Ortodoxie. Mărturia unui călugăr framciscan* (Editura Nepsis, 2010).

[121] Sunt mai mulți filosofi și gânditori care ne spun că viața noastră este o căutare de răspunsuri. Filosofii au sintetizat căutarea de răspunsuri a omului în trei mai întrebări: cine suntem? De unde venim? Și încotro mergem? Aceste trei întrebări sunt întrebări care sub o formă sau alta aproape orice muritor și le ridică și este evident că ar fi și normal să fie așa. Orice om vrea să știe cine este el cu adevărat. Care este eul lui profund. Orice om vrea să știe de unde venim sau mai bine spus care este originea lui. Orice om vrea să știe în ce direcție mergem sau mai bine spus cum vom ajunge să ne facem viitorul. Este evident că sunt mulți care au mult mai multe întrebări decât restul și aceste persoane ajung să își dedice viața investigațiilor științifice. Trotuși marile probleme ale umanității nu pot să fie soluționate de om și ele așteaptă un răspuns de la Dumnezeu. Mai mulți teologi ne spun că fiecare avemun înger păzitor dar vor ajungem să vedem cine a fost acest înger păzitor numai după ce vom murii și vom ajunge în rai. Iată că unele răspunsuri nu le vom găsii în această viață ci numai în viața de apoi.

problemă care trebuie să fie privită cu răbdare. Pentru cei mai mulți și mai ales pentru cei necredincioși este adevărat că moartea este cea mai mare absurditate din viața lor și care nu face decât să arunce întreaga viață în absurd. Iată că putem vedea că prin credință în Dumnezeu și cu multă răbdare moartea poate să fie depășită sau mai bine spus să fie transfigurată. Cum să fie moartea depășită? Sunt puțini cei care știu că Dumnezeu Tatăl a fost unul care a transformat moartea dintr-un instrument ostil într-unul de folos omului. Cum se poate una ca aceasta? Dacă vom avea răbdare și vom studia mai mult Biblia și mai ales cartea Facerii vom vedea că Dumnezeu a întors moartea din ceva ostil omului în ceva care să fie în favoarea lui. Biblia ne spune că odată ce Adam și Eva au încălcat porunca lui Dumnezeu de a cunoaște diferența dintre bine și rău (pomul cunoștinței binelui și al răului) în cele din urmă ei au ajuns să fie impregnați de rău. Pentru a stopa acest rău și a nu-l lăsa să devină veșnic Dumnezeu a decis că este mai bine ca Adam și Eva să moară. Iată că moartea a devenit dintr-un blestem o binecuvântare. Fiindcă cu toții păcătuim în cele din urmă putem să ne dăm seama că dacă am trăii la nesfârșit aici pe pământ marea majoritate dintre noi am păcătui la nesfârșit. Alșa se face că moartea stopează acest lanț al păcatului și al morții.[122]

Iată prin urmare că dacă avem răbdare vom ajunge să vedem chiar moartea în mod diferit. Sunt mai multe valențe ale morții pe care cei mai mulți dintre noi nu ajungem să le vedem fiindcă în viața de zi cu zi suntem tot în grabă. Sunt mulți care sunt în grabă fiindcă nu vor să stea și să mediteze mai mult la moarte și la tot ceea ce ține de ea. Cei care ajung să mediteze la moarte sunt cât se poate de desconsiderați în zilele noastre. Aceasta fiindcă ei sunt considerați ca fiind persoane morbide. Ce este mai morbid decât numai a medita la moarte și la tot ceea ce implic ea? Totuși sfinții părinți au altă părere. Ei sunt de părere că meditația la moarte este sau mai bine spus poate să fie de folos omului. Sfântul Vasile cel Mare a fost cel care a spus că meditația la moarte îl face pe om să nu mai păcătuiască. Când omul meditează la moarte el în cele din urmă el ajunge să își dea seama că păcatul este cel care îl face să piardă raiu. Pentru aceasta pentru Sfântul Vasile cel Mare meditația la moarte nu este un lucru morbid ci este mai mult un exercițiu spiritual. Gânditorul catolic Francisc de Sales spunea că: "trebuie să ai răbdare cu toate lucrurile, dar mai ales trebuie să ai răbdare cu tine însuți. Nu trebuie să-ți pierzi curajul din cauza imperfecțiunilor tale proprii, ci trebuie să începi imediat să le îndrepți în fiecare zi în care îți revin sarcini noi." Ce să înțelegem prin aceasta? Ce să însemne că trebuei să ai răbdare cu tine însuți? Înțelegem că de multe ori cel mai mare dușman în viața de zi cu zi a noastră este chiar sinele noastre. Sinele nostru poate să fie la fel de bine unul care este extrem de dificil. Aceasta fiindcă sinele este cel care aderă în primul rând la păcat și patimi. Sinele este cel care ajunge să se dea în vânt după deșertăciunile acestei lumi. Am spus aceasta nu fiindcă am urî lumea ci mai mult pentru a face pe cititor să înțeleagă că nu tot ceea ce se vehiculează în lume este și bun. Iată de ce este bine să știm că pentru a ajunge să ducem o viață furmoasă în primul rând trebuie să ne cucerim sinele. Ce să înțelegem din această afirmație? Că trebuie să ajungem să ne stăpânim sinele sau mai bine zis să ajungem ca nu sinele să ne stăpânească pe noi.[123]

Opinii în ceea ce privește răbdarea au variat pe parcursul timpului. Cato cel Bătrân era de părere că: "răbdarea este cea mai mare virtute." Evident că nu toți moraliștii și teologii creștin ortodocși susțin aceasta. Sunt după unii și alte virutți care sunt la fel de importante. Sfântul Pavel în imnul dragostei pe care l-a adresat corintenilor susținea că dragostea este cea mai mare virtute fiindcă "dragostea nu cade niciodată." Totuși, deșii opiniile diferă ceea ce trebuie să știm în cele din urmă este că răbdarea este fără doar și poate ceva important și pe care trebuie să o tratăm cu mai multă atenție. Lumea de azi este într-o criză de răbdare. Este într-o criză de răbdare fiindcă cei mai mulți dintre noi nu mai voim să credem că mântuirea poate să fie câștigată prin răbdare. Toți sfinții și părinții duhovnicești ne spun că pentru a ne mântui avem nevoie de răbdare. Iată de ce în viața de zi cu zi trebuie să dăm dovadă de mai multă răbdare. Sunt mulți care nu au nici un fel de răbdare. Așa se face că ei din start ajung să discrediteze unele persoane din viața publică ce la prima vedere li se pare că sunt incapabile. Sunt multe cazuri de persoane în viața publică ce sunt cât se poate de reprobabile fiindcă nu avem răbdare să

---

122 Dimitrios Athanasiou, *Moartea și viața dincolo de mormânt* (Editura Egumenița, 2018).

123 Sinele este un lucru care necesită rîăbdare fiindcă trebuie să ajungem să ne dăm seama de modul în care el ajunge să opereze și să acționeze. S-a spus de mulți că deși omul de azi este un om care este extrem de priceput la multe științe dar nu prea știe să fie aplecat asupra propriului sine. Aceasta fiindcă sinele se consideră că este deja un lucru cunoscut. Cum să nu fie cunoscut sinele din moment ce omul știe matematică, biologie, filologie sau antropologie? Ei bine este posibil ca un om să știe multe științe fără să se cunaoscă pe sine cu adevărat. Pentru aceasta avem răbdare în timp fiindcă timpul este cel care ne face să fim cât se poate de atenți cu intențiile și cu predilecțile sinelui. Așa se face că în cele din urmă ajungem să controlăm sinele. Sinele trebuie să fie controlat aceasta fiindcă el este o realitate ce trebuie să fie descoperită. Nu vedem sinele, nu îl pipăim, nu îl putem mirosi. Iată că sinele este mult mai tainic decât am crede. Pentru aceasta trebuie să ajungem să avem răbdare cu sinele nostru pentru a știi cum funcționează el.

stăm mai mult să le analizăm. Un astfel de caz a fost englezul Winston Chiurchill care a fost primul ministru al Angliei. Churchill nu avea nici o pregăsite la o universitate pestigiuoasă ca Oxford sau Cambridge și prin urmare cel mai mulți din start au ajuns să îl desconsidere. Totuși, Churchill s-a dovedit unul dintre cei mai buni inamici ai nazismului, o adevărată plagă a umanității în secolul al XX-lea. În cele din urmă Churchill a ajuns ca împreună cu aliații să câștige cel de al II-lea război mondial. Avem în față un exemplu de persoană care aparent nu avea nici una atuu de a fi una remarcabilă. Totuși în situații limită ea sa dovedit una competentă. Este tedința noastră de a descalifica persoanele umane fără să le analzăm mai bine și mai mult. Trebuie să știm că o astfel de tendință este eronată. Aceasta fiindcă chiar Biblia ne spune că Dumnezeu privește mai mult la inima omului decât la fața lui. Adevărul este că noi suntem persoane care privim mai mult la fața omului decât la inima lui. De ce? Fiindcă sunt rare cazurile când avem răbdare cu cei din jurul nostru. Nu avem răbdare în viața de zi cu zi cu cei din jurul nostru dar se pare că avem multă răbdare cu patimile și păcatele noastre. Aceasta fiindcă diavolul este cel care voiește să inducă în noi un sentiment al falsei răbdări. Este o răbdare care ne spune că nu trebuie să ne pocăim azi ci să lăsăm totul pe mâine. Înttodeauna timpul pocăinței nu este azi ci este mâine. Așa se face că în cele din urmă nu ne mai pocăim deloc.[124]

În zilele noastre funcționează un principiu larg întâlnit: vreau totul și îl vreau acum. Un astfel de principiu în nici un ca nu este unul care să permită măcar existența răbdării. Aceasta fiindcă omul care vrea totul nu are timp de răbdare. Așa ase face că în baza acestui principiu sunt din ce în ce mai mulți care ajung să devină violenți. Violența este dovada lipsei de răbdări. Aceasta fiindcă când omul devine violent el dă dovadă că nu mai vrea să aștepte, că nu ami vrea să fie răbdător. Iată de ce este bine să știm că răbdarea este fără doar și poate o modalitate care ne face să fim cât se poate de atenți cu viața duhovnicească. Trebuie să devenim oameni duhovnicești și nu oameni violenți. Este o mare diferență dintre omul duhovnicesc și omul violent fiindcă aceștia se află la antipozi opuși în ceea ce privește existența lor. Este adevărat că existența umană este fără doar și poate o realitate care ține mai mult caracterul existențial al personalității omului. Răbdarea este un fapt existențial fiindcă ea este pusă în practică atunci când nu am crede că ar trebui. Graba este cea care ne face să nu mai vedem că poarta este deschisă și în cele din urmă ajungem să sărim gardul. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim mult mai atenți cu răbdarea. Răbdarea trebuie să devină un fapt existențial sau mai bine spus ceva care se leagă de existența noastră. Nu trebuie în nici un fel să lăsăm răbdarea să lipsească din preocupările noastre. Numai prin ea de cele mai multe ori vom ajunge să găsim răspunsuri la întrebările profunde pe care ni le ridicăm. Sunt mulți care consideră că în nici un fel răbdarea nu este un fapt existențial ci mai mult este o teorie. Adevărul este că răbdarea nu este o terorie ci este mai mult o realitate pe care trebuie să o exersăm în fiecare zi. Fie că vorbim de familia noastră, de colegii de la servici, de prietenii nostrii sau de vecinii notrii vom vedea că dacă vom da semne de răbdare cu toții vor aprecia. De fapt orice prietenie ajunge în punctul în care are nevoie de răbdare.[125]

Ceea ce am voit să enunțăm în rândurile de mai sus este că răbdarea este fără doar și poate o modalitate de a ajunge la fapte și lucruri concrete. Răbdarea este un fapt existențial sau mai bine spus concret. Trebuie să avem răbdare în rutina vieții de zi cu știm să știm de ce Dumnezeu ne-a lăsat să trăim într-o asemenea situație. Iată de ce este bine să analizăm mai mult răbdarea și să ne dăm seama că ea poate să ne fie de folos. Răbdarea este fără doar și poate o realitate concretă ce nu ține de teorie. Această carte este în acest sens una care nu voiește să țină un fel de teorie asupra răbdării ci mai mult să ofere o modalitate concretă prin care răbdarea să fie pusă în practică. Trebuie să avem încredere în răbare fiindcă ea funcționează întotdeauna. Aceasta fiindcă răbdarea este pe placul lui Dumnezeu. Nici când Dumnezeu nu ne-a spus să fim iuți la mânie și niște persoane care se înfurie repede. Mânia este la antiteza răbdării. Vom vedea că avem mult mai multe de câtșigat dacă vom ajunge să fim răbdători. Aceasta fiindcă în cele din urmă răbdarea este un fapt ce ne face să fim cât se poate de atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru. De cele mai multe ori nu suntem atenți în viața de zi cu zi de ceea ce are loc în jurul

124 N. E. Pestov, *Pocăința. Ospățul creștinului împreună cu Împăratul ceresc* (București, 2016).

125 Cum să se lege răbdarea de prietenie? Adevărul este că în orice prietenie apar momente de divergență de opinii. Așa se face că trebuie să avem răbdare cu prietenul nostru care nu gândește și nici nu simte ca noi. În cele din urmă numai prin răbdare vom ajunge să îl facem să gândească la fel ca noi sau mai bine spus să vadă lucrurile la fel ca noi. Aceasta fiindcă de multe ori necesită timp ca cineva să ajungă să se covingă de realitatea unei situații. Este evident că trebuie să facem în așa fel ca răbdarea să nu funcționeze numai în favoarea noastră ci la fel de bine și în favoarea celorlalți din jur. Este mult prea egoist să facem din răbdare un lucru care să ne avantajeze numai pe noi și pe cei din jur nu. Iată de ce este bine să fim mult mai atenți cu răbdarea și cu tot ceea ce înseamnă ea. Orice prietenie necesită răbdare. Nu este o prietenie adevărată cea în care oferim răbdare fără să primim în schimb răbdare. Sunt mulți care la drept vorbind pretind răbdare de la prietenii lor fără să ofere nici un fel de răbdare în schimb. O astfel de răbdare este una falsă.

nostru și facem lucruri pe care mai apoi le vom regreta. Răbdarea este o modalitate de a deschide ochii mari și a ajunge să facem ceea ce este bine și ceea ce este corect. Iată de ce trebuie să știm că răbdarea nu ne va trăda niciodată. Chiar dacă vor fii unii care ne vom considera cât se poate de înapoiați că suntem oameni ai răbdării în cele din urmă trebuie să ținem cont mai mult de Dumnezeu decât de ceea ce zic oamenii. Pentru unii acest exercițiu este greu de realizat și aceste persoane în cele din urmă renunță la răbdare. Ei gândesc numai în termenii a ceea ce spun oamenii despre ei. Trebuie să facem un exercițiu de răbdare și să ne dăm seama că este mult ami important să ținem cont de ceea ce ne învață Dumnezeu decât ceea ce cred oamenii despre noi. Așa se face că sunt mulți care se descurajează când vom că lumea din jur nu ține prea mult la ceea ce poruncește Dumnezeu. Aceasta fiindcă știm că lumea a ajuns să meargă într-un mod paralel cu voia lui Dumnezue și sunt din ce în ce mai puțini cei care vor să facă voia lui Dumnezeu. A face voia lui Dumnezeu cere răbdare fiindcă trebuie să înțelegem mai întâi care este voia lui Dumnezeu. Numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama de ceea ce este important și ceea ce nu este important în această lume. Este posibil ca lucrurile importante din această lume să nu fie luate în considerare de lumea din jur. Aceasta fiindcă sunt destul de mulți oameni neserioși în această lume.[126]

Se spune că o familie formată din trei persoane: tata, mama și un băiețel trăiau într-o casă cu tatăl soțului care era extrem de bătrân. Fiindcă era foarte bătrând bunciul ajungea de crea mai mult probleme. Când mânca la masă mânile îi tremurau și făcea multă gălăgie cu lingura și furculița.

- Trebuie să facem ceva cu tata, i-a spus soțul soției.

- Da, dar ce?

- Ce ar fi ca să îl punem să mănânce în hol singur. Așa nu ne va mai deranja.

- Bine. Cred că este mai bine așa.

Din acea zi bătrânul nu a mai mâncat cu cei ai casei ci lui i s-a spus o masă separat în hol unde mânca singur. A trecut o vreme așa și soții au putut observa din când în când o lacrimă în genele bătrânului. S-au făcut că nu văd nimic. Mai mult bătrânul de multe ori scăpa blidul, lingura și furcuțila pe jos.

- Iar ne face probleme bătrânul, a început soțul.

- Ne sparge vesela din porțelan.

- Da așa este dar ce putem să facem?

-Am putea face ceva.

-La ce te gândești?

- Ce ar fi dacă lui i-ai cumpăra numai vase și veselă de lemn?

- Crezi că o să funcționeze?

- Cum să nu.

Din acea zi bătrânul mânca numai din vase de lemn și numai cu linguri și furculițe de lemn. Nici nu făceau zgomot și nici nu se spărgeau dacă erau scăpate pe jos. Toate bune și frumoase până într-o zi. Într-o zi tatăl s-a dus în camera băiatului mic și a văzut că acesta sculpta niște vase și veselă de lemn.

- Ce faci acolo?

- Sculptrez niște vase, linguri și furculițe de lemn.

- Dar de ce?

- M-am gândit că o să am nevoie de ele.

- Pentru ce?

- Pentru când tu și mama veți fi bătrâni.

- Cum așa?

- Am văzut că așa ați făcut și cu bunicul și așa că eu pregătesc o veselă de lemn pentru câbd veți îmbătrânii voi.

Replica băiatului a venit ca un tunet în inima bărbatului. A început să își dea seama de greșala pe care a făcut-o și se spune că din acea zi bătârnul a fost din nou adus la masă cu toți ai casei.

Aceasta întâmplare culeasă de rusul Lev Tolstoi ne spune că ce va culege omul în cele din urmă este și ceea ce va secera. Nu putem să cerem răbdare dacă nu oferim răbdare.[127]

---

[126] Radu Teodorescu, *Seriozitatea în sens laic, moral și ecclesial* (Cugir, 2018).

[127] Timpurile noastre sunt poate cele mai grăbite din istoria lumii. Am ajuns să tărim într-un trimt infernal în care nu mai ține cont numai de noi înșine și de propriile noastre interese. Iată de ce este bine să știm că trebuie să ne calmăm și să fim cu mult mai multă răbdare. Omul calm este un pm care a ajuns să înțeleagă care este sensul și rostul răbdării. Calmul este din ce în ce mai rar întâlnit în

Gânditorul Bob Leave spunea că: "răbdarea înseamnă a vedea lumină după ce ți s-a ars siguranța." Din aceasta înțelegem că sunt din ce în ce mai puțini cei care știu că în cele din urmă la orice problemă există o soluție și tot ceea cea ce trebuie să facem este să avem răbdare. Cu alte cuvinte nu ne folosește nimic dacă atunci când ni s-a ars becul în timp ce lucram la o lucrare extrem de importantă ajungem să înjurăm și să blestemăm. Ne facem sufletului nostru un rău fiindcă îl umplem de energii negative. Trebuie să avem răbdarea să mergem și să schimbăm becul sau siguranța arsă și mai apoi să ne reluăm munca la proiectul nostru. Iată prin urmare că nu este nici o problemă dacă atunci când apare o defincțiune minoră în jurul nostru să reacționăm cu crize de nervi și înjurături. De fapt la fel de trebuie să știm să în sens psihologic înjurăturile sunt o dovada lispei de răbdare. Omul care nu știe ce este răbdarea ajunge să înjure din orice și orice situație care i se pare cât de cât nepotrivită în cele din urmă va fi pentru el una care îl va duce la mânie. Nu fără de nici un motiv mânia se mai cheamă și iuține. Este iuțime în sensul că omul nu mai stă și gândește ci fără doar și poate ajunge să fie iute și cu rost și fără de rost. Trebuie să fim mult mai atenți cu mânia și iuțimea fiindcă în acest mod în cele din urmă vom știi că răbdarea are o dimensiune existențială pozitivă asupra noastră.[128]

Că răbdarea este un fapt existențial care se leagă profund de viața omului ne-o spun mai mulți mari savanți ai lumii dintre care aici îl amintim pe Isaac Newton. Iată ce spunea el despre răbdare: "dacă am făcut descoperiri valoroase în viață, aceasta se datorează mai mult răbdării şi atenției decât oricărui alt talent." Este evident că și marile genii ale lumii pentru a ajunge în cele din urmă să facă descoperirile lor nu au avut nevoie numai de genialitate ci la fel de bine și de multă rădbare. Răbdarea este una care este cât se poate de efectivă în procesul descoperirilor științifice și în acest sens avem multe de învățat de la marii savați ai lumii care prin răbdare au ajung să inventeze lucuri care au dus lumea înainte. Nu trebuie să considerăm că dacă un savant este de geniu, geniul său este singurul care în cele din urmă va ajunge să fiue suficent în munca lui. Trebuie să fim mult mai atenți cu tot ceea ce înseamnă răbdarea. Sunt din ce în ce mai puțini cei care sunt conștienți că răbdarea este un act existențial sau mai bine spus că ea ține de modul de a fi al omului în această lume. Omul în această lume trebuie să fie unul care să știe ce este răbdarea și cum se manifestă ea. Iată că răbdarea nu este numain una care se potrivește oamenilor de geniu. Este adevărat că nu toți suntem oameni de geniu dar în cele din urmă cu toții putem să dăm dovadă de răbdare în viața noastră. Aceasta fiindcă într-o măsură mai mare sai mai mică cu toții suntem capabili de răbdare. Care să fie motivația finală a răbdării noastre atunci când nu avem nici un fel de răbdare? Motivația finală a răbdării noastre trebuie să fie una care să țină mai mult de faptul că răbdarea este pe placul lui Dumnezeu. Trebuie să facem tot ceea ce putem pe palcul lui Dumnezeu.[129]

Pentru omul de azi răbdarea poate la fel de bine să fie o mare provocare. Este o provocare care ține mai mult de modul cum gândim și cum vedem lumea. Tindem să ne facem prime impresii despre lumea din jur și depsre persoanele cu care intrăm în contact fără să ne întrebăm dacă în profunzilea lor este sunt conrespunzătoare cu primnele impresii. Este bine să știm că primele impresii de multe ori pot să fie înșelătoare. În acest sens una putem să credem despre o anumită persoană și alta să fie ea în realitate. Iată de ce avem nevoie să manifestăm răbdarea cu cei din jur fiindcă numai așa vom ajunge să îi cunoaștem și să știm cine sunt ei cu adevărat. Pentru a ajunge să avem o educațiea aleasă trebuie să avem răbdare. Sunt din ce în ce mai puțini cei care pun accent pe educație fiindcă se consideră că educația nu este de mare importanță în zilele noastre. Lumea este mult mai gărbită să îl admire pe un milionar decât pe un om educat. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că educația valorează mai mult decât toți banii. La ce folos să avem bani dacă noi suntem mujici, hapsâni, fără de bun simț și fără de morală? Trebuie să fim fermi convinși că banii nu pot să suplinească nevoia de educația a omului. Un om neducat este la un anumit nivel o brută. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Robert Frost: „educația este abilitatea de a asculta aproape orice lucru fără să-ți pierzi răbdarea sau încrederea în tine." Am

---

zilele noastre fiindcă omul are de făcut atât de multe lucruri într-un interval de timp atât de scurt. Este evident că trebuie să fim mult mai calmi și să ne dăm seama că graba nu este o soluție la marile noastre probleme cu care ne confrutăm.

[128] Sofronie Saharov, *Cuvântări duhovnicești vol. 2* (Editura Accent print, 2013).

[129] Sunt din ce în ce mai puțini cei care ține cont de a face ceea ce este pe placul omului. Aceasta fiindcă omul ține mai mult numai la ceea ce este al său și la ceea ce ține de propria lui personalitate. Este adevărat că Dumnezeu respectă libertatea omului dar nu trebuie să uităm în nici un caz că el voiește ca omul din libertate să facă ceea ce este pe placul Său. Iată de ce este bine să știm că răbdarea în cele din urmă ne va duce la Dumnzeeu. Sunt multe căi de a ajunge la Dumnezeu și râbdarea este una dintre ele. Răbdarea fără doar și poate că este o faptă profundă și care ne face să fim mult mai atenți cu ceea ce are loc în jurul nostru. Fiindcă nu mai avem răbdare, am ajuns să nu ne mai bucurăm de un răsărit de soare, să nu ne mai bucurăm de frumusețea naturii, de ciripitul păsărilor, de cursul apelor, de întinsul mărilor și oceanelor etc. Iată că răbdarea este fără doar și poate o realitate ce ne face să fim din ce în ce mai deschiși spre lumea din jurul nostru. Avem nevoie de deschidere față de lumea din jurul nostru fiindcă numai așa în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama de frumusețea ei.

ajuns în situația în care nimeni nu mai are răbdare cu cei din jur fiindcă se consideră că fără doar și poate trebuie să calci peste cadavre pentru a îți atinge scopul. Fiindcă educația necesită răbdare este foarte adevărat că în nici un fel nu trebuie să punem preț mare pe educație. Iată de ce în cele din urmă ne aflăm într-o lume în criză de răbdare. Este o criză gravă pe care trebuie să o estimăm în sens reală și realistic. După cum am afrimat rădarea este un act existențial fiindcă implică cu sine toată persoana și personalitatea omului. Omul este o ființă care în anumite situații ajunge să fie definit existențial de răbdare și de tot ceea ce ține răbdarea. Iată de ce răbdarea trebuie să fie mult mai mult în centrul nostru de interes. Acolo unde nu există răbdare domină mânia și violența. Suntem oameni integrii care știm că soluția la problemele cu care ne confruntăm nu este mânia și violența. Devine evident că avem toate motivele să trăim în răbdare. Din scrierile sfinților părinți putem deduce că răbdarea este o categorie existențială a lumii de aici. Numai în lumea de apoi, în rai nu va mai fi nevoie de răbdare. Aceasta fiindcă acolo în cele din urmă vom ajunge să fie lipsiți de această nevoie de a fi răbdători fiindcă în veșnicie nu va mai fii nevoie de rădare. Pentru a câștiga veșncia însă trebuie să învățăm și să depridem virtutea răbdării ce este un fapt al existenței noastre, un fapt existențial.[130]

CONCLUZII

Cartea de față își propune să fie o meditație la tema răbdării din perspectivă creștin ortodoxă. Ceea ce trebuie să fim conștienți este că nu numai creștinismul ortodox vorbește despre răbdare ci la fel de bine sunt mai multe religii care cel puțin nominal recunosc că răbdarea este un act esențial în viața religioasă. Despre răbdare vorbesc și budiștii, hinușii, taoiștii, șintoiștii sau musulmanii. Totuși ceea ce ce diferențiează răbdarea creștin ortodoxă de restul practicilor de răbdare ale altor religii este că în creștinismul ortodox avem de a face cu o răbdare care ne face să fim atenți și concentrați pe persoana lui Iisus. Iisus în viața Sa pământească a fost un exemplu de răbdare fiindcă a știut că pentru ca să poată câștiga dreptul la mântuire al omului, drept furat în rai de diavol, în cele din urmă numai răbdarea putea să dea roade. Este evident că răbdarea creștin ortodoxă are mai multe particularități care o diferențiază de restul religiilor. Vom ilustra aceasta cu numai un exemplu. Cu toții știm în acest sens că sensul creștinismului ortodox este mântuirea. Ei bine mântuirea ne spune că răbdarea în creștinismul ortodox este o acțiune personală. Omul trebuie să aibă răbdare pentru a se mântui el și întreaga lui persoană. Ei bine de exemplu în hindusim răbdarea este cât se poate de diferită de sensul ei în creștinismul ortodox. În hindusim omul este supus ciclului reâncarnărilor. Acest ciclu este determinat de legea karmei care susține că în funcție de viața pe care o duce pe pământ omul ajunge să se reîncarneze după moarte într-o viață mai bună sau mai rea. În cele din urmă după ce a trecut prin ciclul reîncarnărilor și a ajung la desăvârșire omul va intra în nirvana care este contopirea cu Marele Tot care nu este altul decât nimicul.[131]

Adevărul este că deși răbdarea este din ce în ce mai multă o temă de periferie în societatea noastră sunt mulți care afirmă cel puțin nominal că cu adevărat răbdarea este un lucru bun. Aceasta însă numai nominal fiindcă aceste persoane în nici un fel nu vor să își asume răbdarea în sens practic, în sens existențial. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Thomas Fuller: "toți laudă răbdarea, dar nimeni nu poate îndura suferința." Înțelegem că este foarte ușor să afirmi la nivel teoretic sau verbal că răbdarea este un lucru bun sau chiar să o lauzi dar aceasta nu te face un om răbdător. Sunt mai multe cazuri de persoane care în urma unor accidente au ajuns să cadă în comă spre disperarea familiei și a rudelor. Starea de comă este una destul de dificilă fiindcă ea poate dura ore, zile săptămâni sau chiar luni. Au fost cazuri în care o persoană accidentată a ajuns să stea în comă chiar și un an întreg. Iată de ce în astfel de cazuri familia, rudele și prietenii trebuie să ajungă să exerciteze răbdarea. Aceasta fiindcă nu există nici o altă soluție într-o situație atât de disperată și de gravă cum este coma. Totuși, răbdarea combinată cu rugăciunea în cele din urmă pot să dea rezultate. Ce am face dacă nu am avea răbdare cu un membru al familiei care se află în comă? Există două situații: 1 ori am cere să fie eutanasiat, ceea ce

---

130 Serghie Meciov, *Cum să supraviețuim duhovnicește în lumea de azi* (București, 2012).

131 Este cu adevărat o mare greșeală să ai răbdare mai multe reîncarnări pentru ca în cele din urmă să ajungi să te neantizezi în Marele Tot. Este evident că răbdarea are cu totul alt sens decât cel hindus care este unul degenerat și cât se poate de eronat. Trebuie să fim mult mai atenți cu ceea ce am putea spune sensul și expresia finală a răbdării. Răbdarea este un un act personal și ea se face în creștinismul ortodox. Creștinismul ortodox crede că întrega persoană în cele din urmă va ajunge să se mântuiască. Iată de ce este bine să știm că mântuirea este o realitate cât se poate de personală fiindcă persoana omului este cea care se mântuiește. În hinduism lucrurile sunt extrem de pesimiste. Odată ce ai ajungi să te contopești cu Marele Tot în cele din urmă nu mai exiști ca persoană fiindcă te-ai neantizat. O astfel de gândire și de mentalitate este cu adevărat una nihilistă în esența ei și pentru aceasta trebuie să știm că răbdarea creștin ortodoxă și nihilismul nu au nimic în comun.

nu este moral sau 2. am înnebunii ceea ce la fel de bine nu este în nici un fel o soluție viabilă. Trebuie să fim mult mai atenți cu răbdarea fiindcă vom vedea că ea poate să salveze vieți. Când ești bolnav pe patul de spital trebuie să faci un exercițiu de răbdare pentru ca în cele din urmă să ajungi să te vindeci. Este evident că răbdarea trebuie să ne însoțească mai des. Trebuie să ne învățăm cu răbdarea fiindcă numai așa în cele din urmă vom reușii să ne izbăvim de problemele și necazurile acestei vieți. Fiindcă nu stăm să judecăm lucrurile mai profund și mai în amănunt în cele mai multe situații ajungem să pierdem înțelesul și semnificația răbdării. De fapt după cum am putut vedea sunt persoane pentru care răbdarea nu înseamnă nimic mai mult decât timpul de a fuma o țigară. Lumea de azi care este puternic hedonistă susține că răbdarea este una care poate să fie aplicată și pusă în practică numai dacă ea aduce plăcere. Este evident că aici vorbim despre plăcerea pe care o aduce fizicul sau lumea materială. Trebuie să știm că există și plăceri sufletești. O plăcere sufletească este acea de a citii cărți. Când citim cărți fără doar și poate că sufletul nostru trăiește o stare de plăcere mai ales dacă el ajunge să citească o carte bună. Trebuie prin urmare să exersăm răbdarea când citim fiindcă de exemplu mai multe romane ajung să își găsească finalul numai după mai multe pagini de acțiune care uneori îl pot ține pe cititor în suspans.[132]

Când am decis să scriem această carte am fost cât se poate de conștienți că vor fi unii care vor găsii tema răbdării cât se poate de superfluă și de ce ce nu neactuală. Cu toții știm ce este răbdarea și la ce bun să vină cineva să scrie o carte pe această temă? Adevărul este că dacă ne vom uita mai bine în jurul nostru vom vedea că sunt destui cei care mișcați de curentele acestei vieți nu ai nici un habar despre ce este răbdarea și despre cum se manifestă ea. A avea răbdare în timp ce mănânci este fără doar și poate un act de răbdare pe care cu toții îl știm și îl cunoaștem și prin urmare nu este nimic mai simplu de atât. Ce să vorbim atunci de răbdarea chirurgului care stă la masa de operație? Este oare răbdarea lui de a opera și de a intra în cele mai riscante acțiuni interne o răbdare care este comparabilă cu acea de a sta la masă și a mânca până la final? Fără doar și poate că nu. În această carte am văzut că există mai multe grade ale răbdării și că sunt sfinți care au ajuns la desăvârșirea răbdării. Am văzut că au fost sfinți care au răbdat ispitele diavolilor ani de azi pentru ca în cele din urmă să fie eliberați de harul lui Dumnezeu. Cartea de față și-a propus să îl convingă pe cititor că răbdarea este o temă și o problematică mult mai complexă decât am crede. Este mult mai complexă fiindcă sunt multe mai multe ițele ei pe care trebue să știm să le descoasem. Am voit la fel de bine să evidențiem că nici un om nu se naște răbdător ci mai mult el devine răbdător. La fel de bine am voit să insistăm asupra faptului că mântuirea nu poate să fie câștigată decât numai prin răbdare. De fapt de răbdare trebuie să dăm dovadă și imediat după ce am murit. Sunt mai multe descoperiri din viețile sfinților care susțin că imediat după ce sufletul omului s-a desprins de turp el ajunge în fața lui Dumnezeu și trece prin juduecata particuală. Este o judecată în care în fața omului i se prezintă toată viața lui cu toate acțiunile și toate păcatele și virtuțile pe care le-a făcut. Iată că și după moarte sufletul trebuie să de dovadă de răbdare.[133]

Este adevărat că răbdarea se leagă sau mai bine spus are multe legături cu curajul. În situații în care mai toată lumea ajunge să își piardă cumpătul ei bine răbdătorul știe că va ajunge să iase la liman numai dacă are răbdare. Sunt în acest sens cunoscute cazurile la mai mulți căpitani de vapor care prin răbdare în timpul furtunilor au ajuns să își salveze echipajul și vaporul. Aceasta fiindcă în fața unei mări dezlănțuite trebuie să știi să fi degajat fiindcă numai așa în cele din urmă vei ajunge să iei deciziile cele mai potrivite. Iată că răbdarea poate să fie și o dovadă de curaj. Este un curaj care te face să îți ții capul în mâini și să știi ceea ce este cel mai bine de făcut în anumite împrejurări limită. Viața noastră îi apreciază pe cei curajoși dar nu leagă curajul lor de răbdare. Pentru a ajunge să fi curajos de cele mai multe ori trebuie să faci exercițiul răbdării. Numai așa în cele din urmă vei ajunge să se autodepășești. Am vorbit în rândurile de mai sus că răbdarea poate la fel de bine să însemne și atuodepășire. Avem nevoie de să autodepășim fiindcă cei mai mult dintre noi trăiesc în autosuficență. Ne suntem suficenți nouă înșine și nu mai avem nevoie de nimic altceva decât ceea ce ne oferă eul nostru mediat. O

---

[132] Savatie Baștovoi, *Singuri în fața libertății* (Editura Catisma, 2009).

[133] Mai mulți teologi creștin ortodocși cred în așa zisele vămi ale văzdului. Ele sunt după unii 24 de vămi. Aceste vămi ale văzduhului sunt văzute ca un fel de stadii prin care omul trebuie să treacă pentru a ajunge în cele din urmă în rai. Odată că sufletul s-a despărțit de trup el trebuie să treacă prin aceste vămi în care diavolii îi prezintă păcatele pe care omul le-a făcut în viața lui și pentru care ei îi lui Dumnezeu să lase acel suflet să meargă în iad. Adevărul este că nu toți teologii creștin ortodocși sunt de acord cu vămile văzduhului și în acest sens teologia creștin ortodoxă consideră că vămile văaduhului nu sunt o dogmă, adică un adevăr de credință imuabil, ci mai mult o teologumenă, un fel de concepție care nu se știe sigur dacă este sau nu adevărată. Cert este că mai mulți sfinăți părinți vorbesc de prezența îngerilor și a diavoililor imediat după moartea unei peroane. Îngerii vor să ia sufletul în rai și diavolii în iad. Dacă această dispută dintre îngeri și diavoli este sub forma unor vămi este în cele din urmă de puțină relevanță. Cert este că sufletul trebuie să aibă răbdare să scape de aceste instagații ale diavoilor care vor să îl ducă la iad.

astfel de atitudine este fără doar și poate una slabă. Este slabă fiindcă trebuie să știm că omul este o ființă care este chemată să avanseze sau mai bine spus să treacă dincolo de propriile lui imperfecțiuni. Iată de ce răbdarea este cea care în cele din urmă ne duce la audtodepășire. Sunt din ce în ce mai mulți cei care nu mai vor să să autodepășească. Iisus a fost cât se poate de clar în acest sens. El ne-a spus că cine vrea să fie desăvârșit să își ia crucea și să îi urmeze Lui. A îți lua crucea în cele din urmă este un exercițiu de autodepășire. Trebuie să știm că Iisus a fost ceea mai mare pildă de autodepășire. În grădina Ghețimani Iisus a avut unele rețineri dacă sau nu să accepte crucea dar în cele din urmă a acceptat-o și a spus că este mai bine să se facă voia lui Dumnezeu Tatăl decât voia Lui. După cum am spus ortodoxia ni-L pune în față pe Iisus ca model de răbdare dar la fel de bine alături de Iisus sunt și sfinții care și ei au excelat în răbdare. Ei au excelat fiindcă în cele din urmă au fost conștienți că mânia și iuțimea nu sunt soluții. Numai cei răi se mânie și sunt iute la mânie și nici nu vor să știe despre ceea ce este răbdarea. Sfinții au fost fără doar și poate modele de răbdare în lumea noastră fiindcă unii dintre ei au avut multe de îndurat de la oameni. Am vorbit aici de cazul mucenicilor care din iubire față de Hristos au îndurat moartea.[134]

Romancierul Franz Kafka spunea la un moment dat că: "sunt două păcate principale din care toate celelalte păcate se nasc: Nerăbdarea şi Lenea." Din aceasta înțelegem că sunt mulți care consideră că lenea este fără doar și poate o modalitate care a ajunge la răbdare. Omul leneș este un om care nu știe că trebuie să facă distincția dintre răbdare și lene. Lenea și răbdarea în nici un fel nu sunt identice fiindcă leneșul trăiește cu iluzia că ele este răbdător. Leneșul este cel care veșnic spune: nu acum, mai târziu. Aceasta pentru ca în cele din urmă să nu mai facă nimic niciodată. Iată de este bine să știm care este dinamica lenei și faptul că ea este o răbdare fals. Leneșul se vede pe sine ca fiind o persoană răbdătoare. De ce trebuie să fi cât se poate de "pe fază" cum se spune în popor și în acest mod în cele din urmă ajunge să nu mai facă nimic. A nu mai face nimic este în cele din urmă o faptă cât se poate de bună pentru leneși. Să nu uităm că sunt destui de mulți leneși care își îmbracă lenea lor în falsa răbdare. Este răbdarea spun ei de a vedea ce se întâmplă. Dacă merge la servici și trebuie să lucreze și știe că șeful lui ar putea să fie schimbat ei bine în cele din urmă leneșul ajunge să nu mai muncească fiindcă evident că munca lui nu mai are nici un sens și nici un rost. Trebuie să fugim de lene fiindcă lenea ne face să ni se atrofieze răbdarea. Nu putem să fim și leneși și în același timp răbdători. Trebuie să fugim de lene fiindcă în nici un fel ea nu ne ajută și nici nu ne este de folos. Din contră lenea nu face decât se ne afunde într-un mediu al relativismului. Pentru leneș nu există valori absolute fiindcă ele ar putea să îl pună pe jar și să facă să acționeze. În acest sens este adevărat că lenea este un păcat fiindcă transformă răbdarea într-un fel de pseudo-răbdare. Că răbdarea poate să fie contrafăcută nu este nici o îndoială. Ea este contrafăcută fiindcă se poate vedea că omul ajunge să își reducă conștiința la tăcere prin prezentarea unei imagini deformate a răbdării. Nu trebuie să faci azi și lasă că în cele din urmă vei ajunge să faci pe viitor.[135]

Am vorbit în această carte despre faptul că răbdarea este un fapt care ne face să o transofmrăm într-un mod de viață anume. Este un mod de viață ce ne duce în cele din urmă la realizarea propriei personalități. Trebuie să fim atenți cu propria noastră persoanlitate fiindcă ea este cea care trebuie să fie convinsă de necesitatea de a fi răbdători. Iată ce spunea în acest sens filosoful antic Epictet: „la toate greutățile vieții tale caută în tine puterea cu care să le poți ține în piept. La ispita frumuseții tu ai înfrângerea; la greutatea muncii, curajul; la vorba rea, răbdarea. Și când ai ajuns la această deprindere, nimic nu mai poate rezista în calea ta." Odată ce omul a ajuns la răbdare este adevărat că el va ajunge să vadă lucrurile din jurul său cât se poate de diferit. Lumea va devenii pentru el o realitate diferită fiindcă el va ajunge să vadă realitatea în profunzime. Avem nevoie de profunzime fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să știm care este diferența dintre oameni. La prima vedere toți oamenii sunt buni. Dacă vom sta și vom analiza mai bine vom vedea că sunt și oameni care nu sunt buni deși ei se deghizează ca fiind unii buni. Este evident că răbdarea ne schimbă și modul în care percepem mediul înconjurător. Fiindcă omul este grăbit el în nici un fel nu prea stă să se gândească bine și nici nu ține cont de mediul său. Am ajuns să trăim adevărate crize ecologice fiindcă nu avem grijă de mediul nostru încojurător. Nu avem grijă de mediul nostru încojurător fiindcă suntem oameni care nu voim să trăim în armonie cu ceea ce

---

[134] *Sfinții martiri brâncoveni. Icoana vechii lumi românești* (Editura Cuvântul Ortodox, 2014).

[135] Istoricul spaniol Frai Antonie de Guevara spunea că: „martirii nu au fost martiri pentru suferințele pe care le-au îndurat, ci pentru răbdarea de care au dat dovadă." Din aceasta înțelegem că martirii creștini din toate timpurile au fost persoane care au ajuns la martriu nu fiindcă au îndurat suferințe ci pentru faptul că ai au avut răbdarea să treacă prin ele. La fel de bine de suferință are parte și un bolnav. El totuși ajunge în cele din urmă să fie cât se poate de diferit de bolnav fiindcă martirul este cel care suferă pentru convingerea sau convingerile lui. Iată de ce este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu problema suferinței fiindcă nu toți cei care suferă o fac din adevăratele motive. Este evident că trebuie să fim mai atenți cu răbdarea atunci când o raportăm la suferință.

ne înconjoară. Trebuie să facem ca lumea din jurul nostru să fie o armonie și la fel de bine să facem ca mediul nostru să nu se deprecieze. Omul de azi este cât se poate de grăbit și pentru aceasta în cele din urmă va ajunge să fie cât se poate de dezintersat de mediul în care trăiește. Dacă oamenii ar avea mai multă răbdare își vor putea da seama fără de nici o îndoială că mediul este un bun fără de care nu putem trăi și pe care trebuie să punem mai mult preț. Omul de azi este un om grăbit și în graba lui nu mai este capabil să facă diferența dintre artificial și natural. Trăim într-o lume care devine din ce în ce mai artificială fiindcă fără să stăm să ne gândim și să apreciem frumusețea naturii au am ajuns să ne distrugem și să ne poluăm mediul înconjurător. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim mult mai atenți la concepțiile noastre de viață. Aceste concepții trebuie să fie mult mai ortodoxe și la fel de bine mai înrădăcinate în răbdare. Dacă avem răbdare în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama că ține de noi să vedem lucrurile mai profund. Trebuie să vedem lucrurile profund și adânc fiindcă numai cei supericiali ajung să vadă realitatea numai la suprafață. Asemenea unui microscop, răbdarea ne ajută să vedem existența și viața în profunzimea ei.[136]

Se povesteşte într-o carte veche, că un împărat foarte credincios şi temător de Dumnezeu, avea pe lângă el o mulţime de miniştri plini de mândrie, îngâmfaţi şi fără frică de Dumnezeu. Nu ştia împăratul cum să-i facă să înţeleagă că purtarea lor este o grosolănie nebunească şi o mare netrebnicie omenească. Ce credeţi că a făcut *împăratul? A vorbit cu un cerşetor pe care l-a chemat şi l-a învăţat să vină în ziua* următoare la ora mesei şi când va fi el la masă împreună cu toţi miniştrii lui, să vină şi el şi să se aşeze la masă cu pălăria pe cap. Să nu zică nimic, să mănânce, apoi să se scoale şi să plece, fără să spună nici măcar bună ziua. Aşa a făcut cerşetorul, căci a doua zi pe când împăratul era la masă cu toţi miniştri lui îngâmfaţi, a venit şi el şi fără să spună un cuvânt, se aşeză la masă, mănâncă şi bea cu lăcomie cât îi place şi cu pălăria pe cap. Toţi miniştri se uitau îngroziţi şi aşteptau să vadă ce zice împăratul. Mare le-a fost mirarea şi nu ştiau ce să creadă văzând că împăratul nu zice nimic. Cerşetorul se sculă de la masă fără să-i pese de cineva, mâncat şi băut bine, şi, ieşind pe uşă, se pierdu prin mulţime. Mesenii, indignaţi de comportarea acestui om, ziseră împăratului:

-Împărate, cum ai putut să suferi fără să spui nimic acestui om care a mâncat și a băut în fața măriei-tale, cu pălăria pe cap și fără să-ți mulțumească?!

Împăratul i-a lăsat să se frământe, apoi luând cuvântul, zise:

-Aşa faceţi şi voi în faţa Împăratului ceresc, Dumnezeu, căci tot astfel mâncaţi şi voi din masa Lui cea bogată, pe care ne-o întinde cu atâta dărnicie, cu atâtea bunătăţi şi frumuseţi de tot felul, iar voi drept mulțumire stați înțepeniți în mândria voastră ca și când ați mânca și ați bea din cele ce faceți voi. Voi nu voiți să vă supuneți Creatorului și să-I dați slavă și cinste pentru câte ni le dă aici pe pământ.

Se spune că miniștrii s-au rușinat și din acea zi au încercat să se schimbe.

Avem aici un exemplu de răbdare care ne spune că dacă ne aflăm într-o situație cât se poate de nefavorabilă, dacă vom ajunge să ne punem mai multe întrebări în cele din urmă vom ajunge să aduccem situația în favoarea noastră la fel cum a făcut și împăratul cu miniștrii săi. Este adevărat că împăratul putea să îi pedepsească imediat pe miniștiri săi dar a fost un om răbdători și a căutat metoda cea mai bună pentru a ajunge să îi întoarcă la bine.[137]

Răbdarea este una care are mai multe denumiri în limbile lumii. De la grecescul υπομονη la englezul patience mai toți știu ce este răbdare. Totuși lumea de azi este într-o mare criză de răbdare. Dorința de viteză care a fost atât de pregnantă în sensul al XX-lea este una care ne spune care este psihologia omului de azi. Este un om care face totul pentru ca lucrurile să se întâmple cât mai repede pentru ca în cele din urmă să se plictisească. Poate că în nici o epocă a istoriei lumii omul nu s-a plictisit mai mult ca în zilele noastre. Omul de azi este un om plictisit fiindcă în nici un fel nu vrea să știe ce este răbdarea și că pentru a realiza lucurri mari și mărețe. Trebuie să fim mult mai preocupați cu tema răbădrii fiindcă în acest mod în cele din urmă vom înțelege că este este o noțiune constantă în toată istoria omului. Am vorbit aici în această carte că oamenii mari din toate timpurile au fost oameni ai răbdării și au știu să prețuiască răbdarea. Răbdarea este fără doar și poate un

[136] Zaharia Zaharou, *Velnicul astăzi* (București, 2018).

[137] Omul este o ființă care se află într-o continuă căutare. Căutăm produse mai bune, căutăm case mai mari, căutăm automobile de mai mare viteză, căutăm condiții mai bune de viață, căutăm servicii mai bine plătite, căutăm prieteni mai buni și enumerarea ar putea continua. Este adevărat că omul este o ființă a căutării. El poate să caute dar nu va găsii nimic dacă nu va avea răbdare. Dacă ne vom uita în istoria omului vom vedea că omul a ajunge să progreseze în mod istoric. De la primele roți de car la marii bolizi ai zilelor noastre avem de face aici cu teria progresului. Dacă omul a avut răbdare în cele din urmă el a ajuns să avanseze. De la opaiț și lumânări de ceară în cele din urmă omul a ajuns să descopere electricitatea și becul pe curent. Iată că evoluția istorică a omului a fost și este fără doar și poate o experiență a răbdării. Trebuie să fim cât se poate de răbdători fiindcă numai în acest mod în cle din urmă vom ajunge să fim cât se poate de efectivi și de plini de șanse de reușită.

leitmotiv în mai toate epocile istorice ale omului. Fără să vrea sau nu omul este o ființă care este destinată răbdării. Istoria cel mai bine a dovedit așa. Câți dintre oameni nu au trebuit decât să își exerciteze răbdarea în timpul istorie. Câți de mulți nu au răbdat ca o tiranie sau o dictatrură să cadă? Câți au răbdat pentru ca o conducere coruptă să cadă? Câți au răbdat pentru ca știința să progreseze? Cîți au așteptat ca omul în cele din urmă să ajungă pe lună? Câți au așteptat pentru ca în cele din urmă condițiile de viață să se îmbunătățească? Se pare că istoria omului nu a putut să existe fără de noțiunea de răbdare. Răbdarea este în acest sens o realitate ce ne face să fim mult mai atenți cu tot ceea ce vrea omul cu adevărat. Este posibil să avem în noi o dorință foarte puternică să facem un lucru sau să realizăm un lucru, dar dacă vom avea răbdare vom vedea că acea dorință nu a fost decât una iluzorie. Iată că răbdarea este fără doar și poate o realitate care ține de sensul vieții omului. Viața omului ajunge mai de vreme sau mai târziu la răbdare. Vom spus în această carte că Dumnezeu Tatăl este modelul suprem de răbdare care s-a manifestat pentru noi prin Domnul Iisus Hristos.[138]

În aceste rânduri am vorbit mai multe despre faptul că răbdarea este faptă ce ne face să știm ce este îndurarea. Știm că dacă tatăl fiului risipitor nu ar fi răbdat pe fiul său care era nesăbuit el nu l-ar mai fi primit înapoi atunci când s-a întors după ce i-a irosit toată averea. Totuși tătăl fiului rispitor îl primește pe fiul său înapoi fiindcă el a știut că trebuie să fie îndurător și răbdător. Iată că noi Dumnezeu este cât se poate de răbdător cu noi. Aceasta fiindcă Dumnezeu Tatăl știe care este valoarea răbdării. Noi cei de azi nu mai avem nici un fel de răbdare. Răbdarea parcă lipsește din modul nostru de viață. Voim ca totul să se realizeze imediat și rapid. Am ajuns să tărim ca și cum lumea s-ar închema mâine. Așa se face că pentru aceasta în cele din urmă viața noastră și concepțiile noastre de viață sunt cât se poate de superficiale și superfluu. Omul care se grăbește nu are timp să își petreacă timpul cu probleme de filosofie sau de știință. Așa se face că el este cât se poate de instabil. Omul modrn este un fel de sumă a antichității și a evului mediu, perioade istorice de care el nu prea vrea să audă prea multe. Sunt din ce în ce mai puțini oameni preocupați de istorie fiindcă nu vor să știe ce este trectul deși știm că cei care nu cunosct trectul sunt predestinați să îl repete. Așa se face că în cele din urmă istoria în zilele noastre se repetă. Este adevărat că nu putem fi cu toții istorici dar cei care au chemarea sau vocația spre istorie trebuie să facă istoria pe înțelesul celor mulți și așa în cele din urmă mai mulți să ajungă să poată să își dea seama de ce de multe ori trectul este relevant pentru zilele noastre de azi. Omul care se grăbește trăiește ca și cum nu ar exista trecut și singurul lucru care există este viitorul. Gonim spre viitor fără să mai avem răbdarea să ne cunoaștem trectul. Cineva spunea că istoria înseamnă pentru cei mai mulți dintre noi nimic mai mult decât ultimele evimente imprimate pe tricou și albumul de familie. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu ceea ce este trectul fiindcă de multe ori cheia viitorului este găsește în trecut.[139]

Am vorbit în aceste rânduri că există mai multe valențe ale răbdării: filosofice, răbdarea ca mod de viață, răbdarea ca psihologie, răbdarea ca act istoric sau răbdarea ca act al progresului. Totuși am voit să insităm mai mult pe ceea ce a spus Iisus când a afirmat că nu există mântuire fără de răbdare. Trebuie să știm că răbdarea este fără doar și poate o realitate ce în cele din urmă ne duce la realizarea potențialului nostru. Trebuie să avem răbdare fiindcă numai cei care au au ajung în cele din urmă să dobândească raiul. Iată de ce în procesul acestei vieții trebuie să ajungem să vedem că răbdarea este legată de mântuire. Aceste două noțiuni se prespun una pe alta. Trebuie să avem răbdare până în momentul când Dumnezeu va dedice că a venit timpul să ne mântuim. Iată de ce răbdarea nu poate să fie concepută fără de implicații soteriologice. Iisus a fost cât se poate de explicit în acest sens. Răbdarea este în cele din urmă o disciplină. Gânditorul român Valeriu Butulescu spunea că: “răbdare, nici o plantă nu plânge pe vreme de secetă.” Dacă vom sta mai mult și vom analiza mai bine vom vedea că fără doar și poate în cele din urmă răbdarea este o realitate ce poate să fie dedusă din modul în care există ciclul timpului în anul nostru. Pentru cei care iubesc vara ei trebuie să aștepte și să aibă răbdare trei anotimpuri pentru ca în cele din urmă să vină vara. Pentru cei care iubesc iarna ei trebuie să aibă răbdare trei anotimpuri pentru ca în cele din urmă să vină iarna. Este clar că timpul joacă un rol esențial în ceea ce privește modul în care ajungem

---

[138] (Autor colectiv), *Iisus Hristos arhiereul veșnic tânăr* (Cluj Napoca, 2011).

[139] În toate școlile de azi se studiază istoria care este mai mult decât orice o modalitate de a ne da seama unde ne situăm în prezent. Ei bine omul de azi se comportă ca și cum nu ar știi unde se situează fiindcă el este o persoană care ține numai de prezent. Iată de ce este bine să știm că trecutul poate să ne ajute în răbdare. Fără doar și poate pentru cei care vor să facă exerciții de răbdare în cele din urmă studiul istoriei poate să ne ajute foarte mult la practica răbdării. Răbdarea poate să vină și pe cale istorică. Să ne aducem aminte de etapa sovietică a Europei de est. A trebuit să treacă 45 de ani pentru ca blocul sovietic să cadă și în cele din urmă estul Europei să ajungă să se elibereze de ideologia ateist marxistă. Trebuie să fim mult mai atenți cu istoria fiindcă ea poate să ne învețe multe nu numai despre trecutul lumii ci la fel de bine și despre cum putea junge să dobândim răbdarea. Trebuie să avem răbdare și prin aceasta în cele din urmă vom știi să prețuim mai mult timpul.

să înțelegem răbdarea. Trebuie să știm că răbdarea este fără doar și poate o realitate ce a fost inițiată prin voința lui Dumnezeu. Dumnezeu Tatăl este unul care ne vrea niște persoane ale răbdării .și pentru aceasta ne-a lăsat să trăim sub auspiciile timpului istoric în care în cele din urmă vom ajunge să deprindem răbdarea. Vom învăța că toate marile lucruri și lucrurile de durată din lumea noastră se realizează prin răbdare. Sfântul Grigorie Dialogul spunea la un moment dar că: "unde nu este răbdare nu este nici iubire." Ce să înțelgem din aceasta? Înțelegem că trebuie să știm care este sensul răbdării prin faptul că avem răbdare care iubirea să devină. Sunt mai multe etape prin care se manifestă iubirea și trebuie să știm că fără doar și poate iubirea și răbdarea se intercondiționează. Cum putem să spunem că iubim pe cineva dacă nu avem răbdare cu el? Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu raportul care există între răbdare și iubire. Vom vedea că dacă iubim pe cineva avem răbdare cu acea persoană. În schimb dacă nu avem răbdare cu cineva nu vom avea răbdare cu acea persoană. Aceasta fiindcă în cele din urmă tindem să fim persoane care suntem prinse în propria noastră subiectivitate. Răbdarea este în acest sens un lucru care necesită iubire. Cu cât iubim mai mult cu atât mai mult în cele din urmă vom ajunge să avem mai multă răbdare. Răbdarea este astfel una care ne spune că avem toate motivele să ne menținem capul pe umeri într-o lume care este din ce în ce mai grăbită.[140]

[140] Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, lume, acasă* (Sibiu, 1996).